

សុយាមរណ្ណសុត្តន្ត ពេទ្យិកំ

១៥

សុត្តន្តបិដក
សម្ពុត្តនិកាយសុត្ត
សកាធិកុក

ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

สํยุตฺตนิกาโย

294.311

๗ ๑๗ ค

ค. 15๓.3

สยามรัฐสัสด์ เติบูนุก

สฤตุนตปฏเก สฤตุนนิกายสฤส

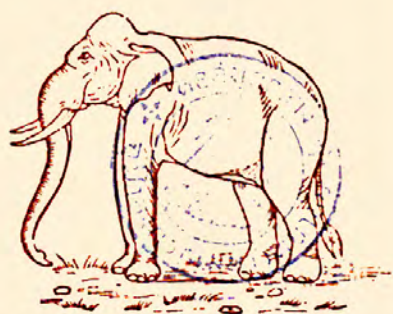
สฤทวฤคฤ

อฤสฤคฤฤเรน เมรชรมฤเรน อฤทฤ สฤฤคฤ

คฤสฤสฤคฤฤเรน รฤมฤฤฤเรน

ปฤน สฤฤคฤ

รชรปฤมฤเรน สฤมรฤรฤวฤสฤนร มหชรนเรน มฤทฤมฤคฤ

สฤมรฤรฤสฤส รชรนฤนฤ

มรรมฤรฤรฤวฤฤฤฤเรน ปฤลลฤคฤ

ปฤฤรปฤนฤพฤนร ๒๔๗๐

34481

มฤรรมลฤคฤคฤมรชรรชรปฤฤคฤ

กรุงเทพ ฯ

โรงพิมพ์พาณิชย์สุภผล ถนนสามเสน

ไลบรารี

อสุทฺธปาโจ	สุทฺธปาโจ	ปพฺพ	องฺเก
ปฏิกาส	ปฏิกาส	๓๓	๓๐
นา มุสฺสนํ	นามุสฺสนํ	๕๘	๓๘
ทกฺขเมต	ทกฺขเมต	๖๒	๒๐
สุทฺธาวาสกายนํ	สุทฺธาวาสกายนํ	๓๓๖	๓๖
อาส	อาส	๓๓๒	๔๓
ชนนทปิฏากณ	ชนนทปิฏาก	๓๗๐	๕๓
ทุคฺย	ทุคฺย	๓๗๔	๕๒
มฺจุเจยฺย	มฺจุเจยฺย	๒๒๓	๖๐
สฺมณาส	สฺมณาส	๒๖๗	๗๖
ภทฺรมุทฺทาน	ภทฺรมุทฺทาน	๓๔๓	๓๐๗
อุปสฺสนคฺคํ	ปราชิตทกฺขเสยฺยา	๓๗๐	๓๒๓
ทุคฺยวคฺเค	คตฺยวคฺเค	๔๐๗	๓๔๓
คาสเสณ	คาสเสณ	๔๐๘	๓๔๔
ทุคฺยวคฺเค	คตฺยวคฺเค	๔๓๐	๓๔๕
เสธ	เสธ	๔๓๕	๓๔๘
วมฺมุคฺค	วมฺมุคฺค	๔๒๕	๓๕๓
ปรัสาย	ปรัสาย	๔๔๘	๓๖๓

อสุทฺธปาโจ	สุทฺธปาโจ	ปพฺเพ	องฺเก
ภกฺขุ	ภกฺขุ	๔๖๕	๓๖๖
วทฺนต	วทฺนติ	๔๘๘	๓๘๐
สํภกฺคคานิ	สํภกฺคคานิ	๕๐๓	๓๘๓
หตฺตปฺตมฺห	หตฺตปฺตมฺหิ	๕๓๐	๓๘๓
ตตฺถเวณฺตรรายิตี	ตตฺถเวณฺตรรายิตี ๑	๕๓๖	๓๘๔
ปโมทคฺติ	ปโมทคฺติ	๗๓๔	๒๖๗
นักรณาน	นักรณานิ	๗๓๔	๒๗๖
สํมฺตเตเชติ	สํมฺตเตเชติ	๗๔๓	๒๗๘
รฺกฺขมฺชเ	รฺกฺขมฺชเ	๘๖๖	๓๒๓
มาตถ	มาตถิ	๘๓๘	๓๔๖

กิตติชนปตฺ

เทวตาสํยตฺ

นทวคโค

โธษตรณสํยตฺ	ปพเพ	๓	องเก	๓
นิโมทสํยตฺ	..	๔	..	๒
อุปเนยสํยตฺ	..	๗	..	๓
อุปเนยพยากรณ	..	๘	..	๖
อจเจนตีสํยตฺ	..	๘	..	๔
กตติณทิสํยตฺ	..	๓๓	..	๖
ชาครสํยตฺ	..	๓๓	..	๕
อปปวิทิตสํยตฺ	..	๓๕	..	๖
สํมมุตสํยตฺ	..	๓๗	..	๖
สํมมุตสํยตฺ	..	๖	..	๖
มานกามสํยตฺ	..	๓๘	..	๖
อรรณสํยตฺ	..	๒๓	..	๖
วณนพยากรณ	..	๒๒	..	๗
นททวคโค				
นททสํยตฺ	..	๒๓	..	๘

นนฺทิสํคฺคํ	ปพฺเพ ๒๖	องฺเก ๘
นตฺถิปุคฺคตสํสํคฺคํ	.. ๒๘	.. ๘
นตฺถิปุคฺคตสํพฺยากรณํ	.. ๒๘	.. ๖
ชตฺตยสํคฺคํ	.. ๓๐	.. ๓๐
สํกมานสํคฺคํ	.. ๓๒	.. ๖
นิตฺทาทนฺทิสํคฺคํ	.. ๓๔	.. ๖
ทกฺกกรสํคฺคํ	.. ๓๖	.. ๓๓
หิริสํคฺคํ	.. ๓๘	.. ๖
กฺุณฺณาสํคฺคํ	.. ๔๐	.. ๖
กฺุณฺณานตฺถิปฺยากรณํ	.. ๔๓	.. ๖
สํมิตฺทิสํคฺคํ	.. ๔๔	.. ๓๒
ภควนฺตฺตปสงฺกมณํ	.. ๕๐	.. ๓๓
ปวตฺตทาโรจนํ	.. ๕๓	.. ๓๕
ภาสิตคฺคโ	.. ๕๕	.. ๓๗

สํคฺคตฺวคฺคโ

สํคฺคตฺติสํคฺคํ	.. ๕๖	.. ๓๘
มุสํคฺคตฺติสํคฺคํ	.. ๕๘	.. ๖
ชฺวาสํคฺคํ	.. ๖๐	.. ๒๐
มโนนิวารณสํคฺคํ	.. ๖๒	.. ๖
อรรหนตฺตสํคฺคํ	.. ๖๔	.. ๖

กิตฺตฺนปคฺคํ

๕

อรหนตฺตปญฺญากรณํ	ปพฺพ	๖๗	อญฺเฏ	๒๓
ปชฺชโชนสํสํคํ	..	๖๘	..	๒๒
ธมฺมสํสํคํ	..	๗๐	..	๖
มทฺตชนสํสํคํ	..	๗๒	..	๖
จตุจกฺกสํสํคํ	..	๗๔	..	๒๓
เอณิชนสํสํคํ	..	๗๖	..	๖
ทุกฺขมฺมจฺนปญฺญากรณํ	..	๗๗	..	๖

สํสํคตฺตปคฺคํ

สํสํคตฺตปคฺคํ	..	๗๘	..	๒๔
มจฺจนิสํสํคํ	..	๘๖	..	๒๕
มจฺจนิสํสํคํ	..	๘๗	..	๖
อปฺปมฺหปฺปมฺคต	..	๘๙	..	๒๗
สํสํคตฺตปคฺคํ	..	๘๙	..	๒๘
ทณฺณปญฺญา	..	๘๙	..	๒๘
นสํสํคตฺตปคฺคํ	..	๙๐	..	๓๑
กามปญฺญา	..	๙๐	..	๖
ทพฺพปญฺญา	..	๙๐	..	๓๓
สํสํคตฺตปคฺคํ	..	๙๑	..	๓๕
สํสํคตฺตปคฺคํ	..	๙๑	..	๖
สํสํคตฺตปคฺคํ	..	๙๑	..	๓๖

ตํกถิกสุตฺตํ	ปพฺพเพ ๓๒๒	อํงฺเก ๓๗
ตํหเสยฺยา	.. ๖๖	.. ๖๖
เทวโศทธานํ	.. ๓๓๐	.. ๓๓๘
ปจํมปชฺชุนนํสุตฺตํ	.. ๓๓๓	.. ๔๓
ทุคฺคิยปชฺชุนนํสุตฺตํ	.. ๓๓๓	.. ๖๖
รตนคฺคฺคยปฺปสํสา	.. ๖๖	.. ๖๖

อาทิตฺตวคฺคโค

อาทิตฺตสุตฺตํ	.. ๓๓๕	.. ๔๓
กนิทฺทสุตฺตํ	.. ๓๓๗	.. ๔๔
อนนํสุตฺตํ	.. ๓๓๘	.. ๖๖
เอกมุตฺตสุตฺตํ	.. ๓๔๓	.. ๔๕
อจฺฉรราสุตฺตํ	.. ๓๔๓	.. ๖๖
มคฺคพฺพายากรณํ	.. ๓๔๔	.. ๔๕
วนโรปสุตฺตํ	.. ๓๔๕	.. ๔๖
เชตวนํสุตฺตํ	.. ๓๔๗	.. ๖๖
มจฺฉริสุตฺตํ	.. ๓๔๘	.. ๖๖
วตฺตมจฺฉรพฺพายากรณํ	.. ๓๕๓	.. ๔๗
ชฎิกฺกรสุตฺตํ	.. ๓๕๒	.. ๔๘
ภูตปฺปพฺพปฺปกาธํ	.. ๓๕๗	.. ๔๘

กิตฺตคนปตฺตํ

๗

ชรวาคุโ

ชราสฺสคฺคํ	ปพฺพเพ ๓๕๘	อญฺเเก ๕๐
อชวธํสฺสคฺคํ	.. ๓๖๐	.. ๖๖
มิตฺตสฺสคฺคํ	.. ๓๖๒	.. ๖๖
วคฺคสฺสคฺคํ	.. ๓๖๔	.. ๕๓
ปจฺจิมชนสฺสคฺคํ	.. ๓๖๖	.. ๖๖
ทตฺติยชนสฺสคฺคํ	.. ๓๖๘	.. ๖๖
ตตฺติยชนสฺสคฺคํ	.. ๓๗๐	.. ๖๖
ชนนาทปิณฺหา	.. ๖๖	.. ๖๖
อุปฺปถสฺสคฺคํ	.. ๓๗๒	.. ๕๒
ทตฺติยสฺสคฺคํ	.. ๓๗๔	.. ๖๖
กวิสฺสคฺคํ	.. ๓๗๖	.. ๖๖
นิตานาทิพฺยาकरणํ	.. ๓๗๗	.. ๕๓

อนชวาคุโ

นามสฺสคฺคํ	.. ๓๗๘	.. ๕๔
จิตฺตสฺสคฺคํ	.. ๓๘๐	.. ๖๖
คณฺหาสฺสคฺคํ	.. ๓๘๒	.. ๖๖
สณฺโณชนสฺสคฺคํ	.. ๓๘๔	.. ๕๕
พนฺธชนสฺสคฺคํ	.. ๓๘๖	.. ๖๖
อพฺภาทสฺสคฺคํ	.. ๓๘๘	.. ๖๖

ภิกขุตนปคฺคํ

อุทฺตฺตํ	ปพฺพ ๓๘๐	อํ. ๕๕
อุทฺตฺตํ โถกาทิ	.. ๓๘๓	.. ๖๖
มิตฺตํ	.. ๓๘๔	.. ๕๖
อิตฺตํ	.. ๓๘๕	.. ๖๖
โถกํ	.. ๓๘๖	.. ๖๖
มคฺคํ		
มคฺคํ	.. ๓๘๗	.. ๕๗
รคฺคํ	.. ๓๘๘	.. ๖๖
วคฺคํ	.. ๓๘๙	.. ๖๖
อคฺคํ	.. ๓๙๐	.. ๕๗
ภคฺคํ	.. ๓๙๑	.. ๖๖
นคฺคํ	.. ๓๙๒	.. ๕๗
รปคฺคํ	.. ๓๙๓	.. ๖๖
อิตฺตํ	.. ๓๙๔	.. ๖๐
กามํ	.. ๓๙๕	.. ๖๖
ปาเยยํ	.. ๓๙๖	.. ๖๖
ปชฺชํ	.. ๓๙๗	.. ๖๑
อณํ	.. ๓๙๘	.. ๖๖
อณํ	.. ๓๙๙	.. ๖๖

กิตฺตฺนปคฺคํ

๘

เทวปฺตฺตสํยฺตฺตํ

ปจฺจโม วคฺคโค

ปจฺจมกถสํปสํยฺตฺตํ	ปพฺพเพ ๒๒๓	ปจฺจเก ๖๓
ทศฺศกถสํปสํยฺตฺตํ	.. ๒๒๓	.. ๖๖
มาฆสํยฺตฺตํ	.. ๒๒๔	.. ๖๔
มาฆรสํยฺตฺตํ	.. ๒๒๗	.. ๖๖
ทามลิสํยฺตฺตํ	.. ๒๒๘	.. ๖๕
นคฺคกิตฺติจฺจุภาโว	.. ๒๓๓	.. ๖๖
กามทสํยฺตฺตํ	.. ๒๓๒	.. ๖๖
ปญฺจาทจฺจุทสํยฺตฺตํ	.. ๒๓๖	.. ๖๗
คายนสํยฺตฺตํ	.. ๒๓๗	.. ๖๖
คายนภาสํยฺตฺตํ	.. ๒๓๘	.. ๖๖
จณฺทิมสํยฺตฺตํ	.. ๒๔๓	.. ๖๘
จณฺทิมมฺนุจณฺ	.. ๒๔๓	.. ๖๖
สํวีสสํยฺตฺตํ	.. ๒๔๖	.. ๗๐
สํวีสมฺนุจณฺาโรจณฺ	.. ๒๕๐	.. ๗๓

อนาถปิตฺตกคฺคโค

จณฺทิมสํยฺตฺตํ	.. ๒๕๓	.. ๗๒
เวณฺทสํยฺตฺตํ	.. ๒๕๔	.. ๖๖
ทํมตฺตจิสํยฺตฺตํ	.. ๒๕๖	.. ๗๓

กิตฺตนปคฺคํ

นนฺทนํสํคฺคํ	ปพฺพเพ ๒๕๘	ขงฺเก ๗๓
สํถวนฺตาทิปปยหา		
จณฺทนํสํคฺคํ	.. ๒๖๐	.. ๗๔
วาสุทฺตสํคฺคํ	.. ๒๖๒	.. ๗๕
สุพฺรหฺมสํคฺคํ	.. ๒๖๔	
โสศกฺกิกาโว	.. ๒๖๕	
กกุชฺสํคฺคํ	.. ๒๖๖	.. ๗๖
อุตุตฺรสํคฺคํ	.. ๒๗๓	.. ๗๗
อนาถปิณฺฑิกสํคฺคํ	.. ๒๗๕	
เชตวนปฺปสํสา		
ภควนฺตาโรจนํ	.. ๒๗๗	.. ๗๘

นानาติคฺคิยวคฺโค

สิวสํคฺคํ	.. ๒๗๘	.. ๘๐
เขมสํคฺคํ	.. ๒๘๓	.. ๘๓
อสาธุสาธุภาโว		
เสวีสํคฺคํ	.. ๒๘๒	.. ๘๒
ภตฺตปพฺพวตฺถุ	.. ๒๘๕	.. ๘๓
ขนิการสํคฺคํ	.. ๒๘๗	.. ๘๕
ภวพฺพนจฺเจกตา	.. ๒๘๘	
ชนฺตสํคฺคํ	.. ๒๘๓	.. ๘๖

กิตฺตฺนปคฺคํ

๓๓

โรหิตตฺสํสํคฺคํ	ปพฺพ ๒๘๕	อํงเก ๘๗
โรหิตตฺสํสํพฺยากรณํ	.. ๒๘๖	.. ๙๙
นนฺทตฺสํคฺคํ	.. ๒๘๘	.. ๘๘
กาถจฺจุยาทิกาโว	.. ๙๙	.. ๙๙
นนฺทวิธํสํคฺคํ	.. ๓๐๓	.. ๘๐
สํสํคฺคํ	.. ๓๐๓	.. ๙๙
สํวิปฺคฺคํ	.. ๓๐๔	.. ๘๓
โธสํคฺคํ	.. ๓๐๘	.. ๘๓
นนาทิตฺตํคฺคํ	.. ๓๑๓	.. ๘๔
นนาฏคฺคํ	.. ๓๑๖	.. ๘๕
นนาฏคฺคํ	.. ๓๑๗	.. ๘๗

โกสํคฺคํ

ปจฺจวคฺคํ

ททตฺคฺคํ	.. ๓๒๒	.. ๘๘
ทททททททท	.. ๓๒๖	.. ๘๘
ปจฺจคฺคํ	.. ๓๒๘	.. ๓๐๓
คโย ชมฺมา	.. ๓๓๐	.. ๙๙
ราชคฺคํ	.. ๓๓๓	.. ๓๐๓
บิยคฺคํ	.. ๓๓๔	.. ๓๐๓
อคฺคํ	.. ๓๓๕	.. ๙๙

กิตฺตคนปคฺคํ

อตุตฺตารกฺขิตสํคฺคํ	ปพฺพเพ ๓๓๗	อํกุเก ๓๐๔
อตุตฺตารกฺขิตภาโว	.. ๓๓๘	.. ๓๐๕
อปฺปกสํคฺคํ	.. ๓๔๐	.. ๓๐๖
อตุตฺตกรณสํคฺคํ	.. ๓๔๓	.. ๓๐๗
กามนิตานภาโว	.. ๓๔๔	.. ”
มถฺติกาสํคฺคํ	.. ๓๔๖	.. ๓๐๘
ยณฺณสํคฺคํ	.. ๓๔๘	.. ๓๐๙
ภควนฺตารโวจนํ	.. ๓๕๐	.. ”
พนฺธนสํคฺคํ	.. ๓๕๒	.. ๓๑๓
ทพฺพพนฺธนํ	.. ๓๕๓	.. ”

ทฺตียวคฺโค

ชฺชิตสํคฺคํ	.. ๓๕๔	.. ๓๑๓
วณฺณรูปสํสฺสาตภาโว	.. ๓๕๘	.. ๓๑๕
ปญฺจวราชสํคฺคํ	.. ๓๕๙	.. ๓๑๖
กามคุณเกโท	.. ๓๖๑	.. ๓๑๗
โทณปากสํคฺคํ	.. ๓๖๔	.. ๓๑๘
โกชนมตฺตณฺณตฺตา	.. ๓๖๖	.. ๓๑๙
ปจฺจมตฺตํคามวตฺตสํคฺคํ	.. ๓๖๘	.. ๓๒๐
อฺปฺปตฺตสํคฺคํ	.. ๓๗๐	.. ๓๒๑
ทฺตียตฺตํคามวตฺตสํคฺคํ	.. ๓๗๒	.. ๓๒๒

กิตฺตฺนปตฺตํ

๓๓

ภควนฺตาโรจนํ	ปพฺพ ๓๗๔	อังก ๓๒๓
ขัตุสฺสํ	.. ๓๗๖	.. ๓๒๕
ปจฺมอปปมาทสฺสํ	.. ๓๗๘	.. ๖
เอกขมฺโม	.. ๖	.. ๖
ทุติยอปปมาทสฺสํ	.. ๓๘๑	.. ๓๒๖
อฏฺฐงฺกิกมคฺโค	.. ๓๘๓	.. ๓๒๗
อปปมาทปฺปตฺตํ	.. ๓๘๕	.. ๓๒๘
ปจฺมาปฺตฺตกสฺสํ	.. ๓๘๖	.. ๓๓๐
ตฺสปริสฺสโกกตาโร	.. ๓๘๘	.. ๓๓๑
ทุตฺยาปฺตฺตกสฺสํ	.. ๓๙๐	.. ๓๓๓
ภุคฺคปพฺพคฺค	.. ๓๙๑	.. ๖
ปาณภุคฺคปฏฺฐา	.. ๓๙๒	.. ๓๓๕

ตติยวคฺโค

ปฺปคฺคสฺสํ	.. ๓๙๓	.. ๓๓๖
โชนิตฺตมปฺรายนตา	.. ๓๙๖	.. ๓๓๗
จตุตาโร ปฺปคฺคตา	.. ๓๙๘	.. ๓๓๘
อญฺญิกาสฺสํ	.. ๓๙๙	.. ๓๔๑
มรณานตฺตภาโว	.. ๔๐๐	.. ๖
โลกสฺสํ	.. ๔๐๒	.. ๓๔๒
อิตฺตฺตสฺสํ	.. ๔๐๕	.. ๓๔๓

กิตฺตนปฺตํ

ปฏิจฺจุตฺตา	ปพฺเพ ๔๐๗	อํ.เก ๓๔๓
ทาทาภิวสฺสิตฺตาโว	.. ๔๑๐	.. ๓๔๕
ปพฺพโตปมสฺสํ	.. ๔๑๓	.. ๓๔๖
ชราภรณาวสฺสํ	.. ๔๑๓	.. ๓๔๗
ปพฺพโตปมคทา	.. ๔๑๕	.. ๓๔๘

มวสฺสํ
ปจฺมวคฺโค

ตโปกมฺมสฺสํ	.. ๔๑๖	.. ๓๕๐
นาคสฺสํ	.. ๔๑๘	.. ๓๕๓
ภควนฺตชฺฌณภาสิตํ	.. ๔๒๑	.. ”
สฺสํ	.. ๔๒๒	.. ๓๕๒
ปจฺมปาสสฺสํ	.. ๔๒๕	.. ”
ทตฺตปาสสฺสํ	.. ๔๒๘	.. ๓๕๓
สพฺพปาสมฺมตฺตาโว	.. ”	.. ”
สพฺพสฺสํ	.. ๔๓๑	.. ๓๕๔
ภควนฺตชฺฌณภาสิตํ	.. ๔๓๓	.. ๓๕๕
สพฺพปาสสฺสํ	.. ๔๓๔	.. ๓๕๖
นนฺทสฺสํ	.. ๔๓๗	.. ๓๕๗
มวสฺสํ	.. ๔๓๘	.. ”
ปจฺมวคฺโค	.. ๔๔๐	.. ๓๕๘

กิตฺตฺนปคฺคํ

๓๕

ทฺธิยธายสํคฺคํ	ปพฺพเพ ๔๔๓	อํงเก ๓๕๘
มารปฏิจจํ	.. ๔๔๕	.. ๓๕๘
ทฺธิยวคฺโค		
ปาสาณสํคฺคํ	.. ๔๔๖	.. ๓๖๐
สํหสํคฺคํ	.. ๔๔๘	.. ”
สํกคฺคิยสํคฺคํ	.. ๔๕๒	.. ๓๖๓
สํหเสยฺยา	.. ”	.. ”
ปฏฺฐปสํคฺคํ	.. ๔๕๕	.. ๓๖๓
มานสํคฺคํ	.. ๔๕๘	.. ”
เชตวนวิหาโร	.. ”	.. ”
ปคฺคสํคฺคํ	.. ๔๖๓	.. ๓๖๔
ธายคณสํคฺคํ	.. ๔๖๔	.. ๓๖๕
ผสํสํคฺคํ	.. ”	.. ”
ปณฺทสํคฺคํ	.. ๔๖๗	.. ๓๖๖
กสํสํคฺคํ	.. ๔๗๐	.. ๓๖๗
นิพฺพานปฏฺธิยํคฺคํ	.. ”	.. ”
รชสํคฺคํ	.. ๔๗๕	.. ๓๖๘
ภควนฺตปรีตคฺโค	.. ”	.. ”
มารปฏิจจํ	.. ๔๗๗	.. ๓๗๓

กิตฺตฺนปตฺตํ

คตฺยวคฺโค

สมุพฺพหุตฺตํ	ปพฺพ ๔๗๘	ขงฺเก ๓๗๒
ภิกฺขุวาจิกฺขณํ	.. ๔๘๓	.. ๓๗๓
สมิทธิตฺตํ	.. ๔๘๒	.. ๓๗๔
มารปฏฺวณํ	.. ๔๘๗	.. ๓๗๕
โคธิกตฺตํ	.. ๔๘๘	.. ๓๗๖
มารปฏฺวณํ	.. ๔๘๓	.. ๓๗๗
ตฺตฺวตฺตํ	.. ๔๘๖	.. ๓๗๘
มารปฺจฺญา	.. ๔๘๗	.. ๖
มารตฺตํ	.. ๕๐๕	.. ๓๘๓
มารตฺตฺปฺจฺญา	.. ๖	.. ๖
มหิตฺตฺวณฺณานิมนฺมานํ	.. ๕๓๓	.. ๓๘๓
ราคามารตฺตฺคาถา	.. ๕๓๘	.. ๓๘๕
มารคาถา	.. ๕๒๓	.. ๓๘๗

ภิกฺขุณีตฺตํ

อาพวีกาตฺตํ	.. ๕๒๒	.. ๓๘๘
โสมาตฺตํ	.. ๕๒๕	.. ๓๘๘
มารปฏฺวณํ	.. ๕๒๗	.. ๖
โคทมตฺตํ	.. ๕๒๘	.. ๓๘๐
วชิยาตฺตํ	.. ๕๓๓	.. ๓๘๓

กิตฺตนปคฺคํ

๓๗

मारवर्ण	ปพฺเพ ๕๓๒	อิงเก ๓๘๓
อุปลปถวณฺณาสํคฺคํ	.. ๕๓๔	.. ๓๘๒
อุปลปถวณฺณภาสํคํ	.. ๕๓๖	.. ๓๘๓
จลาตํคฺคํ	.. ๕๓๗	.. ๓๘๔
อุปจลาตํคฺคํ	.. ๕๔๑	.. ๓๘๕
สํสํปจลาตํคฺคํ	.. ๕๔๕	.. ”
รุกฺขมุตฺตวิภาโร	.. ”	.. ”
เสถาสํคฺคํ	.. ๕๔๘	.. ๓๘๖
วชิราสํคฺคํ	.. ๕๕๒	.. ๓๘๗
รุกฺขมุตฺตวิภาโร	.. ”	.. ”
วชิราภาสํคํ	.. ๕๕๔	.. ๓๘๘

พฺรหฺมสํยํคํ

ปจํมวคฺคโค

อายาจนํคฺคํ	.. ๕๕๕	.. ๒๐๐
ภควนฺตโรจนํ	.. ๕๕๖	.. ๒๐๑
การวํคฺคํ	.. ๕๕๘	.. ๒๐๓
ภควนฺตปรีวตฺตโก	.. ๕๖๐	.. ”
สํทํมฺมการวตา	.. ๕๖๒	.. ๒๐๕
พฺรหฺมเทวํคฺคํ	.. ๕๖๓	.. ๒๐๖
สํทํมฺมปติพฺรหฺมวณฺ	.. ๕๖๕	.. ๒๐๗

พคฺคํ	ปพฺพ ๕๖๖	อํเก ๒๐๘
พคฺคํ	.. ๕๖๘	.. ๒๐๘
อปรคฺคํ	.. ๕๗๓	.. ๒๑๓
ปคฺคํ	.. ”	.. ”
อณฺณคฺคํ	.. ๕๘๐	.. ๒๑๓
ปคฺคํ	.. ๕๘๖	.. ๒๑๕
อณฺณคฺคํ	.. ”	.. ”
ปคฺคํ	.. ๕๘๗	.. ๒๑๗
อณฺณคฺคํ	.. ๕๘๘	.. ”
อณฺณคฺคํ	.. ๕๘๙	.. ๒๑๘
อณฺณคฺคํ	.. ๕๙๐	.. ”
อณฺณคฺคํ	.. ๕๙๑	.. ๒๑๙
อณฺณคฺคํ	.. ”	.. ”
อณฺณคฺคํ	.. ๖๐๒	.. ๒๒๑
อณฺณคฺคํ	.. ๖๐๕	.. ๒๒๓

ทคฺคํ

อณฺณคฺคํ	.. ๖๐๖	.. ๒๒๕
อณฺณคฺคํ	.. ๖๐๘	.. ”
อณฺณคฺคํ	.. ๖๑๑	.. ๒๒๖
อณฺณคฺคํ	.. ๖๑๓	.. ๒๒๗

กิตฺตนปฺตํ

๑๘

ภูตปฺพพวตฺตํ	ปพฺพ ๖๓๔	อํ. ๒๒๗
อจฺฉริยพฺภวตฺตํ	.. ๖๓๗	.. ๒๒๘
ปริณิพฺพานตฺตํ	.. ๖๓๘	.. ๒๓๑
ปจฺจตฺตํ	.. ๖๓๙	.. ๒๒
อนฺนตฺตํ	.. ๖๔๐	.. ๒๓๓

พฺราหฺมณตฺตํ
อภฺยวคฺคํ

อนฺนตฺตํ	.. ๖๔๑	.. ๒๓๕
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๔๒	.. ๒๓๗
ปจฺจตฺตํ	.. ๖๔๓	.. ๒๒
อจฺฉริยพฺภวตฺตํ	.. ๖๔๔	.. ๒๓๘
ภวตฺตํ	.. ๒๒	.. ๒๒
พิตฺตํ	.. ๖๔๕	.. ๒๔๐
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๔๖	.. ๒๔๑
ภวตฺตํ	.. ๒๒	.. ๒๒
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๔๗	.. ๒๔๒
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๔๘	.. ๒๔๓
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๔๙	.. ๒๒
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๕๐	.. ๒๔๔
อภฺยวคฺคํ	.. ๖๕๑	.. ๒๔๕

ภควนุคฺคปตฺตํ	ปพฺพ ๖๕๘	อฺงฺเก ๒๔๕
พหุติตฺตํ	.. ๖๖๗	.. ๒๔๘
ภารทฺวาชโคตฺตวณฺ	.. ๖๖๘	.. ”
อุปตฺมปทาธาโก	.. ๖๗๐	.. ๒๕๓

อุปาสกฺวคฺโค

กตฺตํ	.. ๖๗๓	.. ๒๕๓
อุทฺยตฺตํ	.. ๖๗๗	.. ๒๕๕
อุทฺยปตฺตํ	.. ๖๗๘	.. ”
เทวหิตตฺตํ	.. ๖๘๒	.. ๒๕๗
อุโณหทกกาชปาทานิ	.. ๖๘๕	.. ”
มหาสาถตฺตํ	.. ๖๘๘	.. ๒๕๘
ปริยาปฺนิตคาถา	.. ๖๘๙	.. ๒๕๘
มานตฺตทฺตํ	.. ๖๘๙	.. ๒๖๓
มานตฺตทฺตปฏฺวณฺ	.. ๖๘๗	.. ”
ปจฺจนิทตฺตํ	.. ๗๐๓	.. ๒๖๓
นวกมฺมิกตฺตํ	.. ๗๐๕	.. ”
นวกมฺมิกปรีวิตกฺโก	.. ”	.. ”
กฏฐหารตฺตํ	.. ๗๐๘	.. ๒๖๔
ภารทฺวาชโคตฺตวณฺ	.. ๗๑๐	.. ๒๖๕
มาคฺคโปสทตฺตํ	.. ๗๑๓	.. ๒๖๖

ពិគ្គតនបតុតំ

២៣

ពិគ្គតនបតុតំ	បុព្វេ ៧៣៦	បុព្វេ ២៦៧
ពិគ្គតនបតុតំ	.. ៧៣៧	.. ១១
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៣៨	.. ២៦៨
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៣៩	.. ២៦៩
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤០	.. ២៧០
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤១	.. ២៧១

រូបត្រតតុតុតំ

ពិគ្គតនបតុតំ	.. ៧៤២	.. ២៧២
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤៣	.. ២៧៣
រូបត្រតតុតុតំ	.. ៧៤៤	.. ១១
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤៥	.. ២៧៥
រូបត្រតតុតុតំ	.. ៧៤៦	.. ១១
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤៧	.. ២៧៧
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤៨	.. ១១
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៤៩	.. ២៧៩
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៥០	.. ២៨០
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៥១	.. ២៨១
ត្រកួតបតុតំ	.. ៧៥២	.. ២៨២

กิตฺตฺนปฺตํ

ภควนฺตาทิถุติ	ปพฺพ ๗๕๐	อฺงฺเก ๒๘๓
โกณฺทณฺณตฺตํ	.. ๗๕๑	.. ๒๘๔
โกณฺทณฺณาทิถุติ	.. ๗๕๓	.. ๒๘๕
โมคคฺคตฺตํ	.. ๗๕๔	.. ๒๘๖
คคฺคตฺตํ	.. ๗๕๗	.. ๒๘๗
ภควนฺตาทิถุติ	.. ๗๕๘	.. ๖๖
วฺจฺจํ	.. ๗๖๐	.. ๒๘๘
วฺจฺจํ	.. ๖๖	.. ๒๘๙

วณฺตํ

วิเวกตฺตํ	.. ๗๖๓	.. ๒๙๐
อฺปฺปจฺจํ	.. ๗๖๓	.. ๒๙๑
เทวตฺตํ	.. ๗๖๕	.. ๖๖
กตฺตํ	.. ๗๖๖	.. ๒๙๒
ตฺตํ	.. ๗๖๘	.. ๒๙๓
อานนฺตํ	.. ๗๗๑	.. ๖๖
เทวตฺตํ	.. ๗๗๒	.. ๖๖
อานนฺตํ	.. ๗๗๓	.. ๒๙๔
นาคตฺตํ	.. ๗๗๘	.. ๒๙๕
เทวตฺตํ	.. ๗๗๙	.. ๖๖
กตฺตํ	.. ๗๘๐	.. ๒๙๖

ពិតុបតុបតុ

២៣

វត្ថុបុគ្គលិត	បុព្វ ៧៨៣	បុព្វ ២៨៦
សម្ពាសិត	.. ៧៨៦	.. ២៨៧
ពេទ្យាបុគ្គល	.. ៧៨៧	.. ២៨៨
ឧបាសិទ្ធិសម្ពាសិត	.. ៧៨៩	.. ២៨៩
មនុស្សបុគ្គល	.. ៧៩១	.. ២៩១
បាតិកាបុគ្គល	.. ៧៩៣	.. ២៩៣
បុគ្គលិកភាព	.. ២៩៤	.. ២៩៤
បុគ្គលិកភាព	.. ២៩៥	.. ២៩៥
ពេទ្យាបាតិកា	.. ៨០០	.. ២៩៦

បុគ្គលិត

បុគ្គលិត	.. ៨០១	.. ២៩៧
សម្ពាសិត	.. ៨០៤	.. ២៩៨
ស្ថិតិសម្ពាសិត	.. ៨០៧	.. ២៩៩
បុគ្គលិកភាព	.. ៨១០	.. ៣០០
មនុស្សបុគ្គល	.. ៨១៣	.. ៣០១
សម្ពាសិត	.. ៨១៤	.. ៣០២
បុគ្គលិកភាព	.. ៨១៨	.. ៣០៣
បុគ្គលិកភាព	.. ៨១៩	.. ៣០៤
បុគ្គលិកភាព	.. ៨២២	.. ៣០៥
បុគ្គលិកភាព	.. ៨២៥	.. ៣០៦

กิตฺตนปตฺตํ

สํหฤตฺตํ	ปพฺพ ๘๒๖	ขงฺเก ๓๓๐
สํวณกฺขสํหฤ	.. ๘๒๘	.. ๓๓๓
ปจฺจมสํกฺกาสํหฤ	.. ๘๓๒	.. ๓๓๒
ทตฺตสํกฺกาสํหฤ	.. ๘๓๔	.. ๓๓๓
จํวาสํหฤ	.. ๘๓๖	.. ”
จํวาสํวณ	.. ”	.. ”
อวทกฺกาสํหฤ	.. ๘๓๘	.. ๓๓๔
ปณฺหาพฺยการณํ	.. ๘๔๕	.. ๓๓๕

สํกฺกาสํหฤ

ปจฺจมวคฺโค

สํวีสํหฤ	.. ๘๔๗	.. ๓๓๗
สํสํหฤ	.. ๘๕๕	.. ๓๓๘
สํกฺกาวจํ	.. ๘๕๗	.. ”
อชฺชกฺกาสํหฤ	.. ๘๖๓	.. ๓๓๐
ภุคฺคปพฺพวคฺค	.. ๘๖๔	.. ๓๓๓
เวปจฺจิตฺตํ	.. ๘๖๗	.. ๓๓๓
พฺพททฺยานุสํวณํ	.. ๘๖๘	.. ”
อนฺตฺตํ	.. ๘๗๖	.. ๓๓๕
สํกฺกาสํหฤ	.. ๘๗๗	.. ๓๓๖
สํกฺกาสํหฤ	.. ๘๘๒	.. ๓๓๗

กิตฺตนปคฺคํ

๒๕

กฤตวณสํคฺคํ	ปพฺเพ ๘๘๔	อิงฺเก ๓๒๘
นทฺพฺภิชสํคฺคํ	.. ๘๘๗	.. ๓๒๙
ภุคฺคปฺพพวคฺค	.. ๙	.. ๙
วิโรจนธสฺสรินทฺสํคฺคํ	.. ๘๙๐	.. ๓๓๐
อวณณกสํคฺคํ	.. ๘๙๕	.. ๓๓๓
อิสิภาสํคํ	.. ๘๙๗	.. ๙
ธมฺมททกสํคฺคํ	.. ๘๙๘	.. ๓๓๒
อิสิสาปวณํ	.. ๙๐๓	.. ๓๓๓

ทฺตฺตฺยวคฺโค

ปจฺจิมเทวสํคฺคํ	.. ๙๐๕	.. ๓๓๕
ทฺตฺตฺยเทวสํคฺคํ	.. ๙๐๘	.. ๓๓๖
คคฺตฺยเทวสํคฺคํ	.. ๙๑๒	.. ๓๓๗
ทฺธิฐสํคฺคกปฺปจฺจนา	.. ๙	.. ๙
ทพิทฺทสํคฺคํ	.. ๙๑๖	.. ๓๓๘
ภุคฺคปฺพพกถา	.. ๙๑๗	.. ๙
รามณณยฺยกสํคฺคํ	.. ๙๒๐	.. ๓๔๑
ภุมิรามณณยฺยกกถา	.. ๙๒๑	.. ๙
ยชฺชมานสํคฺคํ	.. ๙๒๒	.. ๓๔๒
วณฺทนสํคฺคํ	.. ๙๒๕	.. ๙
ปจฺจิมสํคฺคกนณสํคฺคนสํคฺคํ	.. ๙๒๘	.. ๓๔๓

ภูตปุพฺพกถา	ปพฺพ ๘๒๘	ขงฺเก ๓๔๓
ทตฺตยสํกฺกนหมตฺตํ	.. ๘๓๓	.. ๓๔๔
ภควนฺตณฺมกาโร	.. ๘๓๗	.. ๓๔๕
ตตฺตยสํกฺกนหมตฺตํ	.. ๘๓๘	.. ๓๔๖
ภควนฺตณฺมกาโร	.. ๘๔๒	.. ๓๔๗

สํกฺกปญฺจกํ

ขตฺตวาสตฺตํ	.. ๘๔๓	.. ๓๔๘
ทพฺพณฺณียตฺตํ	.. ๘๔๖	.. ”
โกธภกฺขุปตฺตํ	.. ๘๔๘	.. ๓๔๙
มายาสตฺตํ	.. ๘๕๐	.. ๓๕๐
อจฺจยตฺตํ	.. ๘๕๒	.. ๓๕๑
ทวิพาสทวิปณฺณิตา	.. ๘๕๔	.. ”
อฏฺโธธตฺตํ	.. ๘๕๖	.. ๓๕๒

ศุภฺตฺตบปีฏเก สํยฺตฺตนิกายสฺส

ปจฺจิม ภาโก

สคาถวคฺโค

นโม ศสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

เทวทาสํยฺตฺตํ

นพวคฺโค ปจฺจิม

ปจฺจิม โยจฺจตฺรณศุภฺตฺตํ

[๑] เอมฺเม สํยํ เอกํ สมํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริตี
เชตวเน อนาถปิตฺตํ อารามํ ๑ อถ โข อญฺญตรํ เทวตา
อภิกฺขณฺตํ วัคฺคิยา อภิกฺขณฺตวณฺณํ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โยภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๒] เอกมนฺตํ จิตฺตา โข สํ เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ
กถํ นุ ทวํ มารีสี โยจฺจตฺตํ ๑ อปฺปติฏฺฐิํ ชฺวาทํ อากุโส
อนายฺหิ โยจฺจตฺตํ ๑ ยถากถํ ปน ทวํ มารีสี อปฺปติฏฺฐิํ
อนายฺหิ โยจฺจตฺตํ ๑ ยถา สฺวาทํ อากุโส สํนิฏฺฐามิ ททาสุ

๒ ສຸຕຕະນິພຸເກ ສັຍຸຕຕະນິກາຍສຸຕ ສັກາວກຸໂ [໓

ສັສໍາຫາມີ ຍຫາ ສຸວາຫໍ ອາຍູຫາມີ^໑ ຕຫາສຸສຸ ນິຍຸຫາມີ^໒ ເອວໍ ຫຸວາຫໍ
ອາວຸໂສ ອປປຕິງຊໍ ອນາຍູຫໍ ໂອໝມຕຣິນຕິ ។

ຈິຣສຸສໍ ວຕ ປສຸສໍາມີ ພຸຣາຸມຸນໍ ປຣິນິພຸພຸຕໍ

ອປປຕິງຊໍ ອນາຍູຫໍ ຕິຣຸນໍ ໂດເກ ວິສັຕຕິກນຸຕິ ។

[໓] ອິທມໂວຈ ສໍາ ເທວຕາ ສໍມນຸຍໂພ ສັຕຸຕາ ອໂຫສີ ។
ອດ ໂຂ ສໍາ ເທວຕາ ສໍມນຸຍໂພ^໓ ເມ ສັຕຸຕາຕິ ກຄວນຕໍ ອກິວາ-
ເທຕຸວາ ປທຸກຊິນໍ ກຕຸວາ ຕຕຸເຄວນຕຣາຍໍຕິ ។

ທຸຕິຍໍ ນິໂມກຊສຸຕຕໍ

[໔] ສໍາວຕຸຕິຍໍ... ອດ ໂຂ ອຸຍຸຍຕຣາ ເທວຕາ ອກິກຸກນຸຕາຍ
ຣຕຸຕິຍາ ອກິກຸກນຸຕວຸນຸຕາ ເຄວດກປປໍ ເຂຕວນໍ ໂອກາເສຕຸວາ ເຢນ
ກຄວາ ຕະນຸປສໍກມີ ອຸປສໍກມີຕຸວາ ກຄວນຕໍ ອກິວາເທຕຸວາ ເອກ-
ມນຕໍ ອຸຸຊາສີ ។

[໕] ເອກມນຕໍ ຈິຕາ ໂຂ ສໍາ ເທວຕາ ກຄວນຕໍ ເຂຕຫໂວຈ
ຊານາສີ ໂນ ຕຸວໍ ມາຣິສ ສັຕຸຕານໍ ນິໂມກຊໍ ປໂມກຊໍ ວິເຈກນຸຕິ ។
ຊານາມີ ຫຸວາຫໍ^໔ ອາວຸໂສ ສັຕຸຕານໍ ນິໂມກຊໍ ປໂມກຊໍ^໕ ວິເຈກນຸຕິ ។
ຍຄາກຕໍ ປນ ຕຸວໍ ມາຣິສ ຊານາສີ ສັຕຸຕານໍ ນິໂມກຊໍ ປໂມກຊໍ
ວິເຈກນຸຕິ ។

໑ ຍຸ. ຍຫາ ສຸວາຫໍ ອາວຸໂສ ອາຍູຫາມີ ។ ພ. ຍຫາຫໍ ອາຍູຫາມີ ។

໒ ຍຸ. ນິພຸພຸຫາມີ ។ ໓ ສໍ. ສໍມນຸຍຸຕາໂຕ ។ ໔ ພ. ໂຂຫໍ ។

໕ ສໍ. ປາໂມກຊໍ ។

๘] เทวดาส้มบุษย์ นพคุณ อุปเนยพยุภากรณ

๓

[๖] นนทิภาวปริกขยา สมนววิณญาณสงขยา

เวทนานัน นิโรชา อุปสมา

เขว ชวาท อากุโส ชานามิ

สคฺตทานัน นิโมกฺข^๒ ปโมกฺข วิเวกนฺติ ๑

คตฺติย อุปเนยสคฺต

[๗] ^๓เอกมนฺต จิตา โข ตา เทวดา ภควโต สมนฺติเก อิมํ
คถํ อภาสิ

อุปนัยติ ชฺวิตมปฺปมายุ

ชรุปฺนัตถสํ น สมนฺติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

ปญฺณวานิ กยิราถ สฺสวาทานันตึ^๔

[๘] อุปนัยติ ชฺวิตมปฺปมายุ

ชรุปฺนัตถสํ น สมนฺติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

โตกามิสํ ปชเห สมนฺติเปกฺโขติ ๑

๑ สรรตถปฏภาสึนํ อชฺชกถามมฺมมโปตฺถเกสุ เวทนานิโรชาติ ปาไซ
ทิสฺสติ ๑ ๒ ส. วิโมกฺข ๑ ๓ ส. หพโปตฺถเกเยว สพฺพสคฺตเตสุ
นิทานวณํ โหติ ยุโรปมมฺมมโปตฺถเกสุ ปน นตฺติ ๑ ๔ ส. อิติ-
สทฺโท น ทิสฺสติ ๑

จตุตถํ อจฺเจนฺติสฺสํ

[๘] เอกมฺหํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควโต สฺมุตฺติเก อิมํ
คาคํ อภาสํ

อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺหฺนํ รัตนํ

วโยคฺคณา อนุปฺพุํ ชนฺนํ

เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

ปฺญณานิ กยฺรํ สํชาวนํ ๑

[๑๐] อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺหฺนํ รัตนํ

วโยคฺคณา อนุปฺพุํ ชนฺนํ

เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

โตกามิสํ ปชฺเช สฺมุตฺติเปกฺขํ ๑

ปณฺจํ กตฺติณฺทิสฺสํ

[๑๑] เอกมฺหํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควนฺตํ คากายํ อชฺฌณภาสํ

กตฺติ นิหํ กตฺติ ชนฺนํ กตฺติ วุตฺตํ ภาวเย

กตฺติ สงฺกาสํ ภิภุชํ โยจฺจณฺณํ วุจฺจํ ๑

[๑๒] ปณฺจํ นิหํ ปณฺจํ ชนฺนํ ปณฺจํ วุตฺตํ ภาวเย

ปณฺจํ สงฺกาสํ ภิภุชํ โยจฺจณฺณํ วุจฺจํ ๑

๑ ต. สงฺกาสํ ๑. พ. สงฺกาสํ ๑. อ. สงฺกาสํ (สงฺเค อตฺตํ
อติภกฺกํ) ๑

นฺนํ ชฺวครสฺสฺสฺส

[๑๓] เขกมนฺตํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสํ

กตฺติ ชฺวครสฺสฺสฺส สฺสฺสฺส กตฺติ สฺสฺสฺส ชฺวครา

กตฺติ รชมาเทติ กตฺติ ปริสฺสฺสฺสฺสฺส ๑

[๑๔] ปณฺจ ชฺวครสฺสฺสฺส สฺสฺสฺส ปณฺจ สฺสฺสฺส ชฺวครา

ปณฺจภิ รชมาเทติ ปณฺจภิ ปริสฺสฺสฺสฺส ๑

สฺสฺสฺส อปฺปฏฺวิทิตสฺสฺส

[๑๕] เขกมนฺตํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสํ

เยสํ ชฺวมา อปฺปฏฺวิทิตา^๑ ปรวาเทสํ นํ^๒

สฺสฺสฺส เท นปฺปพฺพชฺชณฺติ กาโต เตสํ ปพฺพชฺชณฺติ ๑

[๑๖] เยสํ ชฺวมา สฺสฺสฺสฺส ปรวาเทสํ น นํ^๒

สฺมฺพทฺธา สฺมฺมทณฺเณ จรณฺติ วิสฺสเม สฺมณฺติ ๑

อฏฺฐมํ สฺสฺสฺสฺส

[๑๗] เขกมนฺตํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสํ

๑ สฺ. อปฺปฏฺวิทิตา ๑ ๒ สฺ. พ. ปรวาเทสํ นํ^๒ ๓ ย. เท
สฺมฺพทฺธา สฺมฺมทณฺเณ ๑

เยถัม ชมมา สัจจตถะชา ปรวาเทสุ นียเร

สัจจตา เต นปฺปพฺพชฺฌนฺติ กาโต เตถัม ปพฺพชฺฌนฺติ ฯ

[๓๘] เยถัม ชมมา สัจจตถะชา ปรวาเทสุ น นียเร

สัจจตถะชา สัจจตถะชา จรณฺติ วิสฺสเม สมนฺติ ฯ

นวมํ มานกามสัจจํ

[๓๙] เอกมณฺโฑ จิตฺตา โข สํ เทวตา ภคฺวโต สมนฺติเก อิมํ

คากํ อภาสํ

น มานกามสัจจํ ทโม อิตฺตฺติ^๑

น โมนมตฺติ สัจจมาหิตสัจจํ

เอโก อรณฺณเณ วิหรมฺปมตฺโต

น มจฺจุเชยฺยสัจจํ ตเรยฺย ปารณฺติ^๒

[๔๐] มานํ ปหาย สัจจมาหิตสัจจํ

สัจเจตฺโธ สัพพชฺชิ วิปฺปมตฺโต^๓

เอโก อรณฺณเณ วิหโร อปฺปมตฺโต

ส มจฺจุเชยฺยสัจจํ ตเรยฺย ปารณฺติ ฯ

ทสํ อรณฺณสัจจํ

[๔๑] เอกมณฺโฑ จิตฺตา โข สํ เทวตา ภคฺวณฺโฑ คากาย อชฺฌณภาสํ

๑ ส. มานิกามสัจจํ ทโม อิตฺตฺติ ฯ ๒ ส. ตรณฺติ ฯ ๓ ส. ปาเรณฺตฺติ

ปเรสฺสณฺตฺติ ปาโง ฯ ๔ พ. วิปฺปมตฺโต ฯ

อรณฺเบ วิหรณฺตานํ สฺนฺตานํ พุรหฺมจารินี
 เอกภคฺคํ ภูณฺชมานานํ เกณ วนฺณโน ปสฺสํตํคิ ๑
 [๒๒] อคฺคํ นานุโสจฺนติ นปฺปชปฺปนฺติ นาคคํ^๒
 ปจฺจุปฺปนฺเนน ยาเปณฺติ เตน วนฺณโน ปสฺสํติ
 อนาคตปฺปชปฺปาย อคฺคํสฺสํตานุโสจฺนา
 เอเตน พวฺธา สฺสํสนฺติ นโฬว หริโค ฤโคติ ๑
 นพคุโค ปจฺโม ๑

ตตฺตฺรทฺททานํ

โอฆํ นิโมกฺโข อฺปเนยฺยํ อจฺเจนฺติ กติณฺนํติ ๑
 ชาควํ อปฺปฏิจฺฉิตฺตา สฺสํมมฺมุชา มานกามินา
 อรณฺเบ ทสฺโม วุคฺโค วคุโค เตน ปจฺจุจตํคิ ๑

๑ พ. ปสฺสํติ ๑ ๒ ส. นปฺปชปฺปนฺนาคคํ ๑

นนทนวนคุโค ทุติโย

ปจฺมํ นนทนนฺตํ

[๒๓] ^๑เอกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถปฺปณฺธิ-
กสฺส อารามे ๑ ตตฺร โห ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺส ภิกฺขโวจิตฺติ ๑
ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสฺสํ ๑

[๒๔] ภควา เขตฺทโวจ ภูตฺตปฺพุทฺธํ ภิกฺขเว ชยฺยตฺตวรา ตาวตฺตัส-
กายิกา เทวตา นนฺทนนฺตเน อจฺจวราสํฆปริณฺดา ทิพฺเพหิ ปณฺจทิ-
กามคฺเชหิ สมนฺปปีตา สมนฺจคฺคิณฺดา ปริจาริยมาณา คายํ เวธายํ อิมํ
คาลํ อภาสํ

น เต สฺสํ ปชานนฺติ เย น ปสฺสณฺติ นนฺทนํ
อาวาสํ นรเทวานํ ติทธานํ ยสฺสสฺสณฺติ ๑

[๒๕] เอวํ วุตฺเตติ ภิกฺขเว ชยฺยตฺตวรา เทวตา ตํ เทวคํ คากาย
ปจฺจภาสํ^๒

น ตวํ พวเต ปชานาสิ^๓ ยถา ชรหตํ วโจ
อนิจฺจา สพฺเพ สงฺฆารวรา อปฺปาทวชฺชมฺมิโน
อปฺปชฺชชิตฺวา นิรฺชฺชณฺติ เตสํ วุปสฺสโม สฺสโวจิตฺติ ๑

๓ บุโรหิยโปกฺกเกเยว เอวมนฺตํ สฺสณฺติ ปาจฺจตฺถิยํ อตฺถิ ๑ ๒ สฺส.
ชยฺยตฺตวรา ๑ ๓ สฺส. วิชานาสิ ๑

๒๘] เทวดาตั้งบุตรสุด นนทนนทเค นตฺถิอตุตตสมพฺยากรณํ ๘

ทฺธิยํ นนทิสฺสํ

[๒๖] เอกมณฺฑํ จิตฺตา โห สํ เทวดา ภควโต สํนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสํ

นนทติ ปุตุเตหิ ปุตุติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว นนทติ
อุปฐฺหิ นรฺสฺสํ นนทนา
น หิ โส นนทติ โย นิรฺูปฐฺติ ฯ

[๒๗] โสจติ ปุตุเตหิ ปุตุติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ
อุปฐฺหิ นรฺสฺสํ โสจนา
น หิ โส โสจติ โย นิรฺูปฐฺติ ฯ

ตฺธิยํ นตฺถิปฺตุตตสมสฺสํ

[๒๘] เอกมณฺฑํ จิตฺตา โห สํ เทวดา ภควโต สํนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสํ

นตฺถิ ปุตุตตมํ เปมํ นตฺถิ โคสมิกํ ชนํ
นตฺถิ สฺวริยสฺมา อาภา สมนุทฺทปรมา สฺวราติ ฯ

[๒๙] นตฺถิ อตุตตมํ เปมํ นตฺถิ ชนฺณตตมํ ชนํ
นตฺถิ ปณฺณตตมา อาภา วุญฺจิจิ เว ปรมา สฺวราติ ฯ

๓ พ. โคมิโก ฯ ๒ ส. เจ ฯ

จตุตถัง ชุตตยิสัจจ

[๓๐] เอกมณตัม จิตา โห ส่า เทวตา ภควโต สมนุติเก อิมํ
คากัม อภาสํ

ชุตติโย ทิปทํ^๑ เสฏฺโฐ^๒ พตฺติพฺพุโต จตุปฺปทํ^๓
โกมารี^๔ เสฏฺฐา ภริยานํ โย จ ปุคฺคตานุ ปุคฺคพฺพชิตี ๑
[๓๑] สมนุติโก ทิปทํ เสฏฺโฐ^๒ อายาณํ โย จตุปฺปทํ^๓
สัจจสัจจ สมนุติโก ภริยานํ โย จ ปุคฺคตานุสัจจวคโค^๕ ๑

ปณฺณมํ สกฺขมานสัจจ

[๓๒] จิตฺเต มชฺฌนฺตฺติเก กาลเเต สมนุติสัจจเนตฺตํ ปกฺขิสัจจ^๖
ปถาเตว^๗ มหารณฺณํ^๘ ตํ ภยํ ปฏฺฐิภาตฺติ มนฺตฺติ ๑
[๓๓] จิตฺเต มชฺฌนฺตฺติเก กาลเเต สมนุติสัจจเนตฺตํ ปกฺขิสัจจ^๖
ปถาเตว มหารณฺณํ^๘ ส่า วรรตํ ปฏฺฐิภาตฺติ มนฺตฺติ ๑

ฉนฺนํ นิตฺตาทนฺตฺติสัจจ

[๓๔] นิตฺตาทา ตนฺตํ วิชฺฌนฺตฺติกา อรรตํ^๙ ภตฺตสัจจมฺโท
เอเตน นปฺปกาสฺสตี อริยมคฺโค อธิ ปาณินฺตฺติ ๑
[๓๕] นิตฺตํ ตนฺตํ วิชฺฌนฺตฺติ อรรตํ^๙ ภตฺตสัจจมฺโท
วิริเยน นํ ปณฺณามเตว อริยมคฺโค วิสฺสเจตฺตตี ๑

๑ ย. ทวิปทํ ๑ ๒ ส. ย. พตฺติพฺพุโต ๑ ๓ ย. โกมารี ๑ ๔ อธิ-
สัจจโท สัจจพฺพชิตฺตเกเยว นตฺติ ๑ ๕ ส. สมนุติสัจจเนตฺตํ ๑ พ. สมนุติสัจจเนตฺตํ ๑
๖ ส. ย. พ. สมนุติสัจจเนตฺตํ ๑ อ. ปถาเตว ๑ ๗ ส. พุทฺธารณฺณํ ๑ ๘ ย.
วิชฺฌนฺตฺติกา อรรตํ ๑ พ. วิชฺฌนฺตฺติกา ๑ อ. วิชฺฌนฺตฺติกา ๑

สตุตมํ ทุกกรสุตํ

- [๓๖] ทุกกรํ ทุตติตักขณํจ อพฺยตฺเตน จ สํมณฺณํ
 พหุ หิ ตตฺถ สํพชชา ยตฺถ พาโต วิสํกตํ ๑
- [๓๗] กตฺติหํ จเรยฺย สํมณฺณํ จิตฺตํ เจ น นีวารเย
 ปเท ปเท วิสํเทยฺย สงฺกปฺปานํ วสํนโค
 กุมฺโมว อํคานิ สเก กปาเต
 สโมทหํ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก
 อนิสฺสโต อณฺณมเหสฺยาโน
 ปรินิพฺพุโต นฺนฺวเทยฺย กณฺจํติ ๑

อฏฺฐมํ หิริสุตํ

- [๓๘] หิรินิเสโห ปริโส โกจิ โลกสฺมิ วิชฺชติ
 โย นิตฺถํ อปฺโพเชติ อสฺโส ภาทฺโร กสํมิวติ ๑
- [๓๙] หิรินิเสชา ตนฺญา เย จรฺนติ สทา สตา
 อนตํ ทุกฺขสฺส ปปฺปยุย จรฺนติ วิสฺमे สมนฺติ ๑

นวมํ ฎฎิกาสุตํ

- [๔๐] กจฺจิ เต ฎฎิกา นตฺติ กจฺจิ นตฺติ กุตาवกา
 กจฺจิ สํนฺตานกา นตฺติ กจฺจิ มุตฺโตสํ พนฺธนาติ ๑
- [๔๑] ตคฺข เม ฎฎิกา นตฺติ ตคฺข นตฺติ กุตาवกา
 ตคฺข สํนฺตานกา นตฺติ ตคฺข มุตฺโตมฺหิ พนฺธนาติ ๑

- [๔๒] กิณฺดาหํ กุฏฺฐิํ พุรุมิ กิณฺเต พุรุมิ กุฏฺฐวํ
 กิณฺเต ตณฺดานํ พุรุมิ กิณฺดาหํ พุรุมิ พนฺชนนฺติ ฯ
 [๔๓] มาตวํ กุฏฺฐิํ พุรุสิ ภริยํ พุรุสิ กุฏฺฐวํ
 ปุตฺเต ตณฺดานเก พุรุสิ ตณฺหํ เม พุรุสิ พนฺชนนฺติ ฯ
 ตาหุ เต กุฏฺฐิกา นคฺติ ตาหุ นคฺติ กุฏฺฐวกา
 ตาหุ ตณฺดานกา นคฺติ ตาหุ มุคฺโตตฺติ พนฺชนนฺติ ฯ

ทตฺถมํ สมิทฺธิตฺตฤค

[๔๔] เอวมฺเม ตฺถํ เอกํ สมฺมํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ
 ตโปทราเม ฯ ๑ อถ ไช อายสฺมา สมิทฺธิ รัตติยา ปจฺจุตฺตสมฺม^๑
 ปจฺจุจฺจุจฺจุ ยเณ ตโปทา เตนฺปตฺถกมิ คตฺตานิ ปริตฺธิจฺจุ ตโปเท
 คตฺตานิ ปริตฺธิจฺจุตฺวา ปจฺจุตฺตตฺริตฺวา เอกจฺจโว อจฺจุจฺจุ คตฺตานิ
 ตฺถชฺชาปฺยมาโน^๒ ฯ

[๔๕] อถ ไช อณฺเณตฺรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รัตติยา อภิกฺ-
 กนฺตวณฺณา เกวตฺถกปฺเป ตโปทํ โอภาเสตฺวา ยเณ อายสฺมา สมิทฺธิ
 เตนฺปตฺถกมิ อฺปนฺตฺถกมิตฺวา เวหสฺสํ จิตฺตํ^๓ อายสฺมนฺตํ สมิทฺธิ
 คาทาย อชฺฌณภาตํ

อภฺตฺวา ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุ น ทิ ภฺตฺวาน ภิกฺขุสฺส
 ภฺตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส มา ตํ กาโล อฺปนฺจฺจคฺติ ฯ

๑ ปจฺจุตฺตสมฺเมตฺตํ ปาโง ๒ พ. ปุพฺพชฺชาปฺยมาโน ๓ พ. เวหสฺส
 จิตฺตวา ฯ

[๔๖] กาลํ วัหํ น ชานามิ ฌนุโน กาลโต น ทิสฺสติ

ตสฺมา อภุตฺวา ภิกฺขวามิ มา มํ กาลโต อปฺปจฺจคาคิ ฯ

[๔๗] อถ วัชฺสา เทวดา ปจฺฉิมํ ปตฺติฏฺฐหิตฺวา อายสฺสมนฺตํ
สมิทฺธิํ เขตฺตทวฺจ ททโร ตํวํ ภิกฺขุ ปพฺพชฺชิตอ สฺสํ กภาพเกโส
ภทฺเทรณ โยพฺพเนน สมนฺนาคโต ปจฺเมเนน วยสํ อนิกฺกํพิตาวํ กามสฺสุ
ภุณฺช ภิกฺขุ มาหุสฺสเก กามे มา สันตฺติฏฺฐจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุชาวํติ ฯ

[๔๘] น ชฺวาทํ อวฺวโส สันตฺติฏฺฐจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุชาวามิ
กาลิกญฺจ ชฺวาทํ อวฺวโส หิตฺวา สันตฺติฏฺฐจิกํ อนุชาวามิ กาลิกา
หิ อวฺวโส กามา อุตฺตา ภควตา พหุทฺฐา พหุปายาสา อาทันโหว
เขตฺต ภิโยโย สันตฺติฏฺฐโก อยํ ฌมฺโม อกาลโก เอหิปสฺสโก
โอปนยโก ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ

[๔๙] กถญฺจ ภิกฺขุ กาลิกา กามา อุตฺตา ภควตา พหุทฺฐา
พหุปายาสา อาทันโหว เขตฺต ภิโยโย กถํ สันตฺติฏฺฐโก อยํ ฌมฺโม
อกาลโก เอหิปสฺสโก โอปนยโก ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ

[๕๐] อหํ วัชฺสา อวฺวโส นโว อจิริปพฺพชฺชิตอ อชฺชนาคโต อิมํ
ฌมฺมวินยํ น ตาหํ สกฺโกมิ วิตุฏฺฐาเรน ชาจิกฺขิตุํ อยํ โส ภควา
อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ราชคฺเค วิหฺรติ ตโปทวารามे ตํ ภควนฺตํ
อุปสงฺกมิตฺวา เขตฺตมคฺคํ ปุณฺณํ ยถา เต ภควา พฺยาโกโรติ ตถา
นํ ชาเรยฺยาสีติ ฯ น วัชฺสา ภิกฺขุ สกฺโร โส ภควา อเมหฺหิ

๑ ภิโยคิยํ ปาโง ฯ ๒ ตี. ปุณฺณเณยฺยาสี ฯ

อุปสงกมิตฺตํ อฆเณนาหิ มหะสังฆาหิ เทวตาคหิ ปริวฺโต สจฺ ໒
 ตວ ກິດຂຸ ຕໍ່ ກວນຕໍ່ ອຸປສັງກມິຕຸວາ ເອຕມຕຸຕໍ່ ປຸຈຸເຊຍຍາສີ ມຍ໌ປີ
 ອາຈຸເຊຍຍາມ ຮມຸມສັສວນາຍາຕີ ັ ເວມາຈຸໂສຕີ ໒ ອາຍສຸມາ
 ສມິທຸຣີ ສັສສາ ທວດາຍ ປຣົງສັສຸນິຕຸວາ ເຍນ ກວວາ ເຕນຸປສັງກມິ
 ອຸປສັງກມິຕຸວາ ກວນຕໍ່ ອກິວາເທຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ່ ນິສັທິ ັ

[๕๓] เอกมุนฺทํ นิสินฺโน ไชยสุมํ สมิทฺธิ ภควนฺตํ
 เอตทโวจ อิทํ ภาเน รตฺติยา ปจฺจุตฺตมํ ปจฺจุจฺจาย เยน
 ตโปทา เตนฺปสงฺกมํ คตฺตานิ ปริสฺสิจิตุํ ตโปเท คตฺตานิ ปริ-
 สฺสิจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจฺจโร อจฺจุสฺสํ คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโน
 อถ ไชย ภาเน อญฺญตฺรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺต-
 วณฺณา เกวตกปฺปํ ตโปทํ โสภาเสตฺวา เยนํ เตนฺปสงฺกม-
 ิณฺสํ ปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ จิตฺตา อิมาย คากาย อชฺฌณภาสี

อภุคฺฉา ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุ น หิ ภุคฺฉาน ภิกฺขุสฺส

ກຸດວານ ກິດຊຸ ກິດຊຸສຸສຸ ມາ ທໍ ກາໂຕ ອຸປຈຸຈາຕິ ຯ

เข็ว่ รุ๑เต๒ อหึ ภา๑เต๒ ตั้ เท๑วตั้ คาถา๑ย อช๑ณภ๑สั

กาต้มน้ำ น. ชานามิ ฉนวน กาต้มน้ำ น. ทิสต์ติ

๓๕๖ ตัสมฺมา อภุตฺตวา ภิกฺขุชามิ มา มํ กาโต อฺปฺปจฺจุคฺคาติ ฯ

๑๓ ไช ภาณุเต ศา เทวตา ปจวิยํ ปติฐุหิตฺวา มํ เอตทโวจ

๓. หม่อมหลวงยาตยาดิถี ปาโง ๑ ๒. ย. ปฐิสัสตุวา ๑ ๓. ย.
ปจฺจภาสึ ๑

ทหโร ตวั ภิกขุ ปพฺพชิตो สุตฺตํ กภาพเโส ภเทรณ โยพฺพเนน
 สมนนาคโต ปจฺเจเนน วยสา อนิกกัฬิตาวํ กามะสุ ภุญฺช ภิกขุ
 มานุสฺสเก กามะ มา สันตฺธิจฺจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อุนฺหาวัตติ ฯ เอวํ
 ดุคฺคตาหํ ภนฺเต ตํ เทวตํ เอตทโวจํ น ชฺวหาหิ อากุโส สันตฺธิจฺจิกํ
 หิตฺวา กาลิกํ อุนฺหาवามิ กาลิกญฺจ ชฺวหาหิ อากุโส หิตฺวา สันตฺธิจฺจิกํ
 อุนฺหาवามิ กาลิกา หิ อากุโส กามา ดุคฺคา ภควตา พหุทฺทชา
 พหุปายาสา อาทันโว เอตถ ภิชฺโย สันตฺธิจฺจิกो อयํ ชมฺโม
 อกาลิกो เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ
 เอวํ ดุคฺเค ภนฺเต สา เทวตา มํ เอตทโวจํ กถญฺจ ภิกขุ
 กาลิกา กามา ดุคฺคา ภควตา พหุทฺทชา พหุปายาสา อาทันโว
 เอตถ ภิชฺโย กถํ สันตฺธิจฺจิกो อयํ ชมฺโม อกาลิกो เอหิปัสสิโก
 โอปนยิโก ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ เอวํ ดุคฺคาหํ ภนฺเต
 ตํ เทวตํ เอตทโวจํ อหิ โช อากุโส นโว อจิริปพฺพชิตो
 อรฺุณาคโต อิมํ ชมฺมวินยํ น ตาหิ สกฺโกมิ วิตุถาเรน อากิจฺจิตฺตุ
 อयํ โส ภควา อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ราชคฺเห วิहरติ ตโปทารามे
 ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิทฺวา เอตมคฺคํ ปุจฺจน ยถา เต ภควา
 พฺยากรโรติ ตถา มํ ชาระยฺยาสํติ ฯ เอวํ ดุคฺเค ภนฺเต สา
 เทวตา มํ เอตทโวจํ น โช ภิกขุ สกฺโร โส ภควา อเมหฺหิ
 อุปสงฺกमितฺตุ อณฺเฎาหิ มเหสฺสกาหิ เทวตาหิ ปริดุโต สฺเส โช
 ตวั ภิกขุ ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิทฺวา เอตมคฺคํ ปุจฺเจยฺยาสิ มยฺปิ

๕๕] เทวตาสัมบุตตสูตร นนททวคฺเค ภาติตตฺโต ๑๗

อิมัสสํปิ ขฺวาทํ ภนฺเต ภควตา สงฺฆิตฺเตน ภาติตตฺส วิตุถาเรน อตฺถํ
น อชานามิ สํชฺช เม ภนฺเต ภควา ตถา ภาตฺตุ ยถาหิ อิมัสส
ภควตา สงฺฆิตฺเตน ภาติตตฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อชานะยฺยนฺติ ๑

[๕๔] ปหาสิ สงฺฆิ^๑ น วิมานมคฺคา^๒

อจุเชชฺชิ ตณฺหิ อธิ นามรูป
คํ ฉินฺนคณฺถํ อนิฆํ นิราสํ
ปริเยสฺमानา นาสฺสคฺคํ
เทวา มนุสฺสา อธิ วา หุริ วา
สคฺเคสุ วา^๓ สพฺพนิเวสเนสุ
สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยถฺชาติ ๑

[๕๕] อิมัสส ขฺวาทํ ภนฺเต ภควตา สงฺฆิตฺเตน ภาติตตฺส เอว
วิตุถาเรน อตฺถํ อชานามิ

ปาปํ น กยิรา วจฺสา มนสา
กาเยน วา กิณฺญนํ สพฺพโลเก
กาเม ปหาย สติมา สมนฺชานา
ทุกฺขํ น เสเวถ อนตฺถสณฺนิหิตนฺติ ๑
นนททวคฺโค ทฺติโย ๑

๑ ย. พ. อ. เอว ๑ ส. สงฺคํ ๑ ๒ ย. น วิมานมชฺชคฺคา ๑

๓ ย. อิทํ ปาฬทฺวํ ทิสฺสตี ๑

ตตฺรทฺธานํ

นฺนทฺทนา นฺนทฺทติ เจว นฺนทฺทปฺปทฺตสฺเมน จ

ชฺชทฺทติโย สกฺกมาโน จ นฺนทฺททคฺคณฺทิจิ จ ทฺทกฺกวํ

หิริ กุณฺธิกา นวโม ทสฺสโม วุคฺคโต สมิทฺททฺทินาติ ฯ

สทฺตฺวคฺโค ทติโย

ปจฺมํ สทฺตฺิสทฺตํ

[๕๖] เอกมนฺตํ จิตฺตา โห เส ทเวตฺตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสี

สทฺตฺิยา วีย โอมฺมฺุโห ทยฺหฺมาเนว มฺคฺคเก
กามวาคปฺปหานาย^๒ สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ ฯ

[๕๗] สทฺตฺิยา วีย โอมฺมฺุโห ทยฺหฺมาเนว มฺคฺคเก
สทฺกฺกายทฺธิจฺปิปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ ฯ

ทฺติยํ สทฺตฺิสทฺตํ

[๕๘] นว สฺสฺนฺตํ สฺสฺติ จ สฺสฺนฺตณฺจ ตโต สฺส
ตสฺมา สฺสฺนฺตํ สฺสฺติ อปฺปทฺฏฺุชฺปทิสฺสนฺติ ฯ

[๕๙] โย อปฺปทฺฏฺุชฺสฺส นรฺสฺส ทฺสฺสฺติ
สฺสทฺชฺสฺส ปฺสฺสฺส อนฺจณฺสฺส
คเมว พาสํ ปจฺเจติ ปาปํ
สฺสฺสโม รโห ปฏฺิวาทว จิตฺโตติ ฯ

๑ ส. สทฺพฺคฺค ทยฺหฺมาโนวาคิ ปาโห ทิสฺสฺติ ฯ ๒ ส. กาม-
วาคปฺปหานเน ฯ

คตฺยัม ชฺชาสุตฺตํ

- [๖๐] อนฺโตชฺชา พหิชฺชา ชฺชา ย ชฺชิตา ปชา
 คํ คํ โคตม ปุณฺณามิ โโก อิมํ วิชฺชเย ชฺชุนฺติ ฯ
 [๖๑] สํเต ปติฏฺฐาย นโร สฺปณฺโณ จิตฺตํ ปณฺณมฺจ ภาวํ
 อาตาปี นิปโก ภิกฺขุ โส อิมํ วิชฺชเย ชฺชํ
 เยสํ วาโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา
 ชฺฌนาสฺวา อรหฺนฺโต เตสํ วิชฺชิตา ชฺชา
 ยตฺถ นามมฺจ รูปมฺจ อเสสํ อปรุชฺเชติ
 ปฏฺิษฺฐ รุปสฺสณฺมา จ เขตฺถ ตํ นิชฺชเต ชฺชาติ ฯ

จตุตฺถํ มโนนิวารณสุตฺตํ

- [๖๒] ยโต ยโต มโน นิวารเย น ทฺวชฺเมต นํ คโต คโต
 ส สพฺพโต มโน นิวารเย ส สพฺพโต ทฺวชา ปมฺจุจฺจํ ๑
 [๖๓] น สพฺพโต มโน นิวารเย มโน ยตฺตตฺตมาคํ^๒
 ยโต ยโต จ ปาปกํ คโต คโต มโน นิวารयेติ ฯ

ปณฺณมํ อรหฺนฺตสุตฺตํ

- [๖๔] โย โหติ ภิกฺขุ อรหํ กตาวั
 ชฺฌนาสฺวา อนฺติมเทหาวี^๓

๑ ส. ย. เหว ๑ พ. เอกุเสสา วิชฺชเย ๑ ๒ ส. อ. เหว ๑
 ย. พ. น มโน สัมมุตตมาคํ. ๑ ๓ ส. สพฺพตฺถ หนฺติมเทหาวีติ
 ปาไซ ทิสฺสติ ๑

ฉฐัง ปชฺชิสสัจจํ

- [๖๘] กติ โถกสฺมิ ปชฺชิสฺสา เยหิ โถโก ปภาสตี^๑
 ภควนฺตํ ปุญฺญํมาคฺขมํ กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺหติ ๑
- [๖๙] จตฺตาริ โถเก ปชฺชิสฺสา ปญฺจเมตฺถ น วิชฺชติ
 ทิवा คปฺติ อาทิจฺโจ ปรตฺติมาภาติ จนฺทิมํ
 ชถ ชคฺติ ทิวารตฺติ คตฺถ คตฺถ ปภาสตี^๒
 สมนุทฺทโร คปตํ เสฏฺโฐ เอสงํ อภา อนุตฺตรติ ๑

สัจจมนํ สรสัจจํ

- [๗๐] กุโธ สฺวา นิจฺจตนฺติ กตฺถ วฏฺฐํ น วจฺจติ^๓
 กตฺถ นามญฺจ รูปญฺจ อเสสํ อปรุชฺฌตฺติ ๑
- [๗๑] ยตฺถ อไป จ ปจฺวี เตโห วาโย น คารติ
 อโธ สฺวา นิจฺจตนฺติ เอตฺถ วฏฺฐํ น วจฺจติ
 เอตฺถ นามญฺจ รูปญฺจ อเสสํ อปรุชฺฌตฺติ ๑

อฏฺฐมํ มหทฺถนสัจจํ

- [๗๒] มหทฺถนา มหาโกคา รุชฺชวณฺโตนํ ชตฺติยา
 อญฺญมณฺเฑวาทิจฺจณฺติ กาเมสฺส อนตฺตกตา
 เสดฺส อุตฺตสฺสกาเสสฺส ภวโสธฺคานุสํวริสฺส
 โรชตฺตณฺหํ ปวาทิสฺส เก โถกสฺมิ อนุสฺสกาติ ๑

๑ ส. ปภาสตี ๑ ๒ ส. ปภาสตี ๑ ๓ ย. วฏฺฐติ ๑ ๔ ส. โทช-
 ตณฺหํ ๑ ย. เชชตณฺหํ ๑

[๗๓] หิตฺวา อคารํ ปพฺพชิตา หิตฺวา ปฺตุตํ ปสฺมุมียํ
 หิตฺวา รากณฺจ โทสณฺจ อวิชฺชนฺจ วิราชีย
 ธีณาสฺวา อรหฺนโต เต โลกธมฺมิ อนุสฺสกาติ ฯ

นวมํ จตุจกฺกสฺสํ

[๗๔] จตุจกฺกํ นวทวารํ ปุณฺณํ โถเกณ สํยุตํ
 ปงฺกชาตํ มหาวีรํ กถํ ยาคฺวรา ภวิสฺสํตํติ ฯ

[๗๕] เณตฺวา นทฺธิ^๑ วรตฺตณฺจ อิจฺฉนาโถภณฺจ ปาปกํ
 สมนฺตํ ตณฺหํ อพฺพยุ^๒เหวํ ยาคฺวรา ภวิสฺสํตํติ ฯ

ทสฺมํ เณชฺชงฺฆสฺสํ

[๗๖] เณชฺชงฺฆํ กิธํ วีรํ อปฺปาหารํ อโถลฺลํ
 สํหิเวกฺจวํ นาคํ กาเมสุ อนเปกฺขินํ
 อปฺปสํกมฺมํ ปุจฺฉาม กถํ ทฺกฺขา ปมฺมุจฺจํตํติ ฯ

[๗๗] ปณฺจ กามคฺคณา โถเก มโนญฺจํ ปเวทิตา
 เขตฺถถ ฌนฺทํ วิราชิตฺวา เหวํ ทฺกฺขา ปมฺมุจฺจํตํติ ฯ

สํตฺติวคฺโค ตติโย ฯ

ตตฺตฺรทฺททานํ

สํตฺติยา สุตฺติ เจว ชฺชวา มโนนิวาร์ณา
 อรหฺนเตน ปชฺไซโต สฺสรา มหทฺทชฺเชน จ
 จตุจกฺเกน นวมํ เณชฺชงฺฆเณ เต ทสฺสาติ ฯ

สตุตฺตปกาณิถวคฺโค จตุตฺโต

ปจิมํ สพุทฺธิสตุตฺตํ

[๗๘] เขวมฺเม สฺสํ เขกํ สํมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน
อนาถมีณฺชิกตฺตํ อารามे ฯ อถ ไช สํพุทฺธา สตุตฺตปกาณิ
เทวตฺตาโย อภิกฺกนฺตฺตาย วัฏฺฐิยา อภิกฺกนฺตฺตวณฺณนา เกวตฺตปฺปํ เขตฺตว
โธภาเสตฺตฺวา เยเน ภควา เทนฺปตฺตํมิตฺตํ อุปตฺตํมิตฺตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺตฺวา เขกมนฺตํ อชฺชจฺจุํ ฯ

[๗๙] เขกมนฺตํ จิตฺตา ไช เขกา เทวตฺตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสิ

สพุทฺธิเรว สฺมาเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สฺนฺตวํ

สํ สํทฺธมฺมมณฺเฑน ญฺโย โหติ น ปาปียติ ฯ

[๘๐] อถ ไช อปฺรา เทวตฺตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

สพุทฺธิเรว สฺมาเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สฺนฺตวํ

สํ สํทฺธมฺมมณฺเฑน ปณฺณํ ตปฺติ นานฺณโตติ ฯ

[๘๑] อถ ไช อปฺรา เทวตฺตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

สพุทฺธิเรว สฺมาเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สฺนฺตวํ

สํ สํทฺธมฺมมณฺเฑน โสภณชฺเฌ น โสจจฺจติ ฯ

[๘๒] อถ ไช อปฺรา เทวตฺตา ภควโต สฺนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

๘๗] เทวดาสั่งขุตตัสส์ สัตตุตตปกายักวคฺเค มจฺเจรปญฺหา ๒๕

สพฺภีเรว สฺมาเสถ สพฺภี กุพฺเพถ สฺนถวํ
สํ สทฺธมฺมมณฺเฑน ฌาติมชฺเฌ วิโรจคฺคิ ฯ

[๘๓] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สฺนติเก อิมํ คาคํ อภาสิ
สพฺภีเรว สฺมาเสถ สพฺภี กุพฺเพถ สฺนถวํ
สํ สทฺธมฺมมณฺเฑน สตฺตา คจฺจนฺติ สํคินฺนติ ฯ

[๘๔] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สฺนติเก อิมํ คาคํ อภาสิ
สพฺภีเรว สฺมาเสถ สพฺภี กุพฺเพถ สฺนถวํ
สํ สทฺธมฺมมณฺเฑน สตฺตา ทิฏฺฐินฺนติ สํคตฺตฺนติ ฯ

อถ โห อปฺรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ กสฺสํ นุ โห ภควา
สํภาสิตฺตฺนติ ฯ

[๘๕] สพฺพาสํ โว สํภาสิตํ ปฺริยาเยน อมฺิํ มมามี สฺนนาถ
สพฺภีเรว สฺมาเสถ สพฺภี กุพฺเพถ สฺนถวํ
สํ สทฺธมฺมมณฺเฑน สพฺพทฺฐา ปมฺุจฺจคฺคิ ฯ
ทฺธิยํ มจฺฉริสฺสํ

[๘๖] เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺธิยํ วิหริติ เชตวเน อนาถ-
บีณฺฑิกสฺส อารามे ฯ อถ โห สมฺพุทฺธา สตฺตุตตปกายิกา เทวตาโย
อภิกฺกนฺตฺยา รตฺติยา อภิกฺกนฺตฺวณฺเณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสํกมฺิํสุ อฺุปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมฺนฺตํ อฏฺฐิสฺสุ ฯ

[๘๗] เอกมฺนฺตํ จิตฺตา โห เอกา เทวตา ภควโต สฺนติเก

อิมํ คถํ อภาสี

มจฺจุเนรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ

ปญฺญมมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ ฯ

[๘๘] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันติเก อีมา คถาโย
อภาสี

ยสฺสเสว ภโต น ททาติ มจฺจุรํ ตเทว อททโต ภิย

ชิฆจฺจุณา จ ปีปาสา จ ยสฺส ภายติ มจฺจุรํ

คเมว พาลํ สุตฺติ อสฺมึ โถเก ปรมฺหิ จ

คสฺมา วิเนยฺย มจฺจุเร ทชฺชา ทานํ มตาภิฏ

ปญฺญาณี ปโรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺหิ ฯ

[๘๙] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันติเก อีมา คถาโย อภาสี

เต มเตสุ น มียยนฺติ อทฺธานวํ^๒ สหาชํ

อปฺปสฺมึ เย ปเวจฺจนฺติ เอส ฆมฺโม สนนฺตโน

อปฺปเสฺวมเก ปเวจฺจนฺติ พหุเนเก น ทิจฺจนเว

อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺสเสน สมฺ^๓ มิตาติ ฯ

[๙๐] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันติเก อีมา คถาโย อภาสี

ทฺฤทฺทํ ททมานานํ ทฺฤกฺวํ ฆมฺม กุพฺพตํ

อสนฺโต นานุกุพฺพนฺติ สตํ ฆมฺโม ทฺรณฺวโย

๑ พ. เหวณฺติ ทิสฺสฺสฺติ ฯ ย. ตเทวาทาทโตติ ทิสฺสฺสฺติ ฯ ๒ อ. เอวํ ฯ

ส. ย. ปนฺธานวํ ฯ พ. ปถานวํ ฯ ๓ ส. สมนฺปฺปิตาติ ฯ

๘๓] เทวดาส้มบุษย์ ส้มบุษย์ปกายิกวกุเค อปฺปมหฺปฺผลตา ๒๗

ตฺตฺมา ตตฺตฺมา อตตฺตฺมา นานา โหติ อิตฺติ คติ

อตฺตฺนฺโต นิริยํ ยนฺติ สนฺโต สกฺคฺปรายนาติ ฯ

อตฺโต อปฺรา เทวดา ภควนฺตํ เขตฺตโวจํ กสฺสํ นุ ๒ ภควา
สฺภาสิตนฺติ ฯ

[๘๓] สพฺพาสํ โว สฺภาสิตํ ปริยาเยน อมฺิ จ มมามิ สฺสนาถ

ชมฺมํ จเร โยมฺิ สฺมฺนฺชกฺ" จเร

ทวํ จ โปสํ ททํ อปฺปกสฺมฺิ

สํ สหสฺสํ สหสฺสํ ยาคินํ

กถํ นาคฺชนฺติ ตถาวิชสฺสํ เตติ ฯ

[๘๔] อตฺโต อปฺรา เทวดา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณาสํ

เกเนสํ ยนฺโต วิปฺโต มหคฺคโต

สเมนํ ทินฺนํ สํ น อคฺชนฺติ

กถํ สหสฺสํ สหสฺสํ ยาคินํ

กถํ นาคฺชนฺติ ตถาวิชสฺสํ เตติ ฯ

[๘๕] อตฺโต ภควา ตํ เทวํ คากาย อชฺฌณาสํ

ททนฺติ เทเว วิสเม นินฺนํ

ชคฺวา วิชคฺวา อตฺโต สํยิตฺวา

๓ พ. อ. เอวํ ฯ ส. ย. สํยิตํ ฯ ๒ พ. เอวํ ฯ ส. ย. สํ ฯ

๓ ส. ฉคฺวา ฯ ย. ฉคฺวา ฯ

ธา ทกฺขิณา อสฺสํมุขฯ สทณฺหา
 สเมน ทินฺนสฺส น อคฺขเมติ
 เอวํ สหสฺสํ สหสฺสํ ยาคินํ
 กถํ นาคฺชนนฺติ ตถาวิชสฺสํ เตติ ฯ
 ตติยํ ธาตุสฺสํ

[๘๔] อถ โข สมนุพฺพตา สคฺคตฺตปกาณฺธิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตยา
 รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณนา เกวตกปฺปํ เขตฺตวณํ โอบาเสตฺตวา เยน
 ภควา เทนุปลงฺกมิตฺตํ อุปลงฺกมิตฺตวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺตวา เอกมนฺตํ
 อฏฺฐจํ ๑

[๘๕] เอกมนฺตํ จิตฺตา โข เอกา เทวตา ภควโต สันนฺติเก อิมํ
 อุกฺกานํ อุกฺกานเสถ

ธาตุ โข มารีตํ ทานํ

มจฺเจวรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ

ปุณฺณมาภกฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ ฯ

[๘๖] อถ โข อปฺปวา เทวตา ภควโต สันนฺติเก อิมํ อุกฺกานํ
 อุกฺกานเสถ

ธาตุ โข มารีตํ ทานํ อมฺีจ อปฺปปลสฺสํมีมี ธาตุ ทานํ

อปฺปปลสฺสเมเก ปเวจฺจนฺติ พหุเนเก น ทิจฺจนฺเว

อปฺปปลสฺสมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺสํ สมนํ มิตาติ ฯ

๘๘] เทวตาดียุคตัสสํ สํตฺตูปกายิกวคฺเค ทานปณฺหา ๒๘

[๘๗] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ อุตฺตานํ
อฺทาเนติ

สํชฺ ไซ มาริสํ ทานํ อปฺปกสฺมิมิ สํหุ ทานํ
อิมํ สํทชฺยมิ สํหุ ทานํ
ทานณฺจ ยุตฺตณฺจ สํมานมาหุ
อปฺปามิ สันฺตา พหุเก สันฺติ
อปฺปมมิ เจ สํททหาโน ททาติ
เตเนว โส โหติ สฺสํ ปฺรตฺถาติ ฯ

[๘๘] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ อุตฺตานํ
อฺทาเนติ

สํชฺ ไซ มาริสํ ทานํ อปฺปกสฺมิมิ สํหุ ทานํ
สํทชฺยมิ สํหุ ทานํ อิมํ ชมฺมตฺตสฺสํ สํหุ ทานํ
โย ชมฺมตฺตสฺสํ ททาติ ทานํ
อฺจฺจํวิริยาธิคตสฺสํ ชนฺตุ
อติกฺกมฺม เวตรณํ ยมสฺสํ
ทิพฺพานิ จ्ञานานิ อฺเปติ มจฺโจติ ฯ

[๘๙] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ อุตฺตานํ
อฺทาเนติ

สํชฺ ไซ มาริสํ ทานํ อปฺปกสฺมิมิ สํหุ ทานํ
สํทชฺยมิ สํหุ ทานํ ชมฺมตฺตสฺสํ สํหุ ทานํ

อบีจ วิเจยฺยทํมปี สาธุ
 วิเจยฺยทํม สํคตปฺปสํคํ
 เย ทกฺขิณเยยฺยา อิตฺถ ชีวโถเก
 เอเตสุ ทินฺนํมํ มหปฺปณฺณํ
 วุชฺชานํ อุตฺตมํมํ ยถา สํสํคตํมํ ๑

[๑๐๐] อถ โข อปฺปวา เทวตา ภคฺวโค สํมุตฺตนิเก อิมํ อุตฺตมํ อุตฺตมํ
 สาธุ โข มารีตํ ทํมํ อปฺปกสํมปี สาธุ ทํมํ
 สํมุตฺตมํ สาธุ ทํมํ สํมมตฺตสํมปี สาธุ ทํมํ
 วิเจยฺยทํมปี สาธุ อบีจ ปาณณฺณํ สาธุ สัมมํ

โย ปาณณฺณํมํ อเหจฺยํ จรํ
 ปฺรปฺปวาทา น กโรติ ปาณํ
 ภีรํ ปสํมุตฺตนิ น หิ ตตฺถ สํม
 ภยา หิ สํมโค น กโรติ ปาณณฺณํ ๑

อถ โข อปฺปวา เทวตา ภคฺวโค เอตทวโจ กสํสํ นุ โข ภคฺวา
 สํมุตฺตนิคํ ๑

[๑๐๑] สํพพาสํ โว สํมุตฺตนิคํ ปรียาเยน อบีจ มมามิ สํมุตฺตนิคํ
 สํมุตฺตนิคํ ทํมํ พหุชา ปสํมุตฺตนิคํ
 ทานา จ โข สํมมปทํมํ สํมโย

๑ ย. ปาณณฺณํมํ ๒ อุตฺตมํมํ ทา ปาโง ๓ ย. พ. อ. เอวํ ๑
 ส. ทานณฺณ ๑ ๔ ย. มมามิ หิสฺสํ ๑

ปฺพุเพว หิ ปฺพุพตเรว สฺนุโต
 นิพฺพานเมวชฺฌณฺมํ สฺปณฺนาติ ๑
 จตุตฺถํ น สฺนฺติสฺสํ

[๓๐๒] เอกํ สํมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ อนาถ-
 ปิณฺฑิกิสฺส อารามเ ๑ อถ โช สํพหุตา สักยุดปกายิกา เทวตาโย
 อภิกฺกนฺตาย วตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวตถปฺปํ เชตวนํ โอภา-
 เสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสงฺกมฺมํ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
 เทตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺฐํ ๑

[๓๐๓] เอกมณฺตํ จิตฺตา โช เอกา เทวตา ภควโต สฺนฺติเก
 อิมํ คากํ อภาสี

น สฺนฺติ กามา มนุเชตฺถํ นิจุจา
 สฺนฺตํ กมนฺนิยานิ เยตฺถ พทฺธิ
 เยตฺถ ปมตฺโต^๑ อปฺนาคมนํ
 อนาคนฺตฺวา ปฺริโส มจฺจุเชยฺยาติ ๑
 ฌนฺทํ อมฺ ฌนฺทํ ทฺกฺขํ
 ฌนฺทวินยา อมฺวินโย
 อมฺวินยา ทฺกฺขวินโยติ ๑
 น เต กามา ยานิ จิตฺรานิ^๓ โลเก

๑ พ. กาเมตฺถํ พทฺธิ ๑ ๒ ส. เยตฺถ จ พทฺธิ สฺปมตฺโต ๑

๓ ส. กามานิ จิตฺรานิ ๑

[๓๐๘] อถ โห ติ ทเวตทโย ปชวีมิ ปติฏฐหิตฺวา ภควโต
 ปาเทสุ สิริสา นิปตติวา ภควนฺตํ เขตทโวจํ อจฺจโย โน ภนฺเต
 อจฺจมา ยถาพาธา ยถามุพฺพา ยถาอภุสฺสา ยมฺม ภควนฺตํ
 อปสาเทตพฺพํ อมณฺณิมฺหา ตาสุ โน ภนฺเต ภควา อจฺจยํ
 อจฺจโยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตีํ สํวรายาติ ฯ อถ โห ติ ภควา
 สิตํ ปาตุวากาสิ ฯ

[๓๐๙] อถ โห ติ ทเวตทโย ภียโยโส มตฺตยา ยํ อชฺชณายนฺติโย
 เวหาสุ อพฺภุคฺคจฺจุํ ฯ เอกา ทเวตท ภควโต สันติเก อิมํ คานํ อภาสิ

อจฺจยํ เทสยนฺตํ โย เจ น ปฏิคฺคณฺหติ
 โกปนฺตโร โทสฺสครุ ส เวรํ ปฏิมุจฺจตีติ ฯ
 อจฺจโย เจ น วิชฺเชถ โนจฺจํ อปคตํ^๒ สียา
 เวรานิ น จ สมนฺนํเยยฺยํ เกนฺธิ^๓ กุสฺโส สียาติ ฯ
 กตฺถสฺสจฺจยา น วิชฺชนฺติ กตฺถสฺส นตฺถิ อปาหตํ
 โก น สมนฺนํโมหมาปาติ โทช ชีโร สทา สโตติ ฯ

[๓๑๐] ตถาคตฺถสฺส พุทฺธสฺส สพุทฺธฏฏานุกมฺปิโน
 ตตฺถสฺสจฺจยา น วิชฺชนฺติ ตตฺถสฺส นตฺถิ อปาหตํ
 โส น สมนฺนํโมหมาปาติ โสช ชีโร สทา สโตติ ฯ
 อจฺจยํ เทสยนฺตํ โย เจ น ปฏิคฺคณฺหติ

๑ ภียโยโส มตฺตยาติปิ ปาโง ฯ ๒ อ. เวรํ ฯ ส. จจํ อปคตํ ฯ
 ย. จจํอปคตํ ฯ ๓ ส. โกณฺธิ ฯ

๑๑๓] เทวตาสัมมุตตสัสส สत्ตุตตปกายิกวคฺเค สทฺธราปสํสา ๓๕

โกปนฺตโร โทสฺสครุ สํ เวรํ ปฏิมุจฺจติ
ตํ เวรํ นวณินฺนทามิ ปฏิกุณฺณทามิ โวจฺจยนฺติ ฯ
ฉฺชฺชํ สทฺธราสํสํ

[๑๑๒] เอกํ สํมํ ภควา สํวตฺตํ วิหริติ เชตวนเณ อนาถ-
ปิตฺตํ สํสํ อารามเ ๑ อถ ไช สํมพฺพุตา สत्ตุตตปกายิกา เทวตาโย
อภิกกฺกนฺตาย วตฺติยา อภิกกฺกนฺตวณฺณา เกวตถปฺปํ เชตวนํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เตนฺอุปสํกมํสํ อุปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมณฺตํ ฉฺชฺชํ ๑

[๑๑๓] เอกมณฺตํ จิตฺตา ไช เอกา เทวตา ภควโต สํนฺติเก-
อิมํ คากํ อภาสํ

สทฺธรา ทฺติยา ปุริสสํสํ โหติ
โน เจ อสํสํทฺธิยมวตฺติจฺจติ
ยโส ๑ กิตฺตํ ๑ ตตฺตสํสํ โหติ^๒
สคฺคณฺจ โส คจฺจติ สํวํ ปหายาติ ฯ
โกธํ ชเห วิปฺปชฺชเยยฺย มานํ
สณฺโณชฺชนํ สพฺพมตฺติกฺกเมยฺย
ตํ นามรูปสํมิมสํชฺชมานํ
อภินฺจณํ นานุปตฺตุนฺติ สํสํคาติ ฯ

๑ พ. เหว ๑ ส. ย. ย ๑ ๒ ย. พ. อ. เหว ๑ ส. ยโต ส่า
๑ กิตฺตํ ๑ ตํ ตสํสํ โหติตฺติยํ วตํ ตสํสํ โหติตฺติยํ ปาไซ ๑

[๓๓๕] ปมาทมนุญชฺชติ พาทา ทุมเมธิโน ชนา
 อปฺปมาทณฺจ เมชาวํ ชนํ เสฏฺฐิวั รกฺขติ
 มา ปมาทมนุญชฺเชถ มา กามวตฺติสฺสณฺถํ
 อปฺปมคฺโคติ หิ ฉายนฺโต ปปฺโปติ ปรมํ สัจฺจนฺติ ฯ
 สัจจตมํ สัมยสัจจํ

[๓๓๕] เอวเม สัจจํ เถกํ สัมมํ ภควา สกฺกเกสุ วิหริติ
 กปฺปิตฺตตฺถสฺสํ มหาเวเน มหาตา ภิกฺขุสฺสํเวเน สทฺธิํ ปณฺจมคฺคเตหิ
 ภิกฺขุสฺสํเตหิ สพฺเพเหเว อรหณฺเตหิ ฯ ทสฺสี จ โลกธาคฺคหิ เทวตา
 เขภฺยฺเขเน สันนิปตฺติตา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย ภิกฺขุสฺสํมณฺจ ฯ

[๓๓๖] อถ โห จตฺตุนํ สุตฺตธาวาสกฺกยิกานํ เทวานํ เอตทโหสิ
 อยํ โห ภควา สกฺกเกสุ วิหริติ กปฺปิตฺตตฺถสฺสํ มหาเวเน มหาตา
 ภิกฺขุสฺสํเวเน สทฺธิํ ปณฺจมคฺคเตหิ ภิกฺขุสฺสํเตหิ สพฺเพเหเว อรหณฺเตหิ
 ทสฺสี จ โลกธาคฺคหิ เทวตา เขภฺยฺเขเน สันนิปตฺติตา โหนฺติ ภควนฺตํ
 ทสฺสํนาย ภิกฺขุสฺสํมณฺจ ยนฺนุน มยมนํ เยน ภควา เตนฺปสฺสํกเมยฺ-
 ยาม อฺปสฺสํกมิตฺวา ภควโต สันติเก ปจฺเจกคคาภา ภาเสยฺยยามาติ ฯ

[๓๓๗] อถ โห ตา เทวตา เสยฺยถาปํ นาม พทฺธวา ปุริโส
 สัมมิมฺมิชฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ วา พาทํ สัมมิมฺมิชฺชเยยฺย
 เอวเมว สุตฺตธาวาสสํ เทเวสุ อนฺตรหิตา ภควโต ปุริโต ปาตุรหํสุ ฯ
 อถ โห ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกมนฺตํ อฏฺฐํสุ ฯ

[๓๓๘] เขกมนฺตํ จิตา โห เอกา เทวตา ภควโต สันติเก

อิมํ คามํ อภาสี

มหาสมโย ปวณสมฺมํ เทวกายา สมากตา

อาคตมฺห อิมํ รมฺมสมฺมํ ทกฺขิตาเยว อปฺราจิตสงฺฆนฺติ ฯ

[๓๑๙] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ คามํ อภาสี

ตตฺร ภิกฺขโว สมากทํสุ

จิตฺตํ อตฺตโน อชฺชกมกํสุ

สํวธํ เนตฺตานิ คเหตฺวา

อินฺทฺรียานิ รกฺขนฺติ ปณฺทิตาติ ฯ

[๓๒๐] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ คามํ อภาสี

เนตฺวา ชฺฉํ เนตฺวา ปลํชํ

อินฺทฺรชฺฉํ โหหจฺจิมฺเนชา

เต จรณฺติ สุกฺขา วิมฺลา

จกฺขุมฺตา สุกฺกตา สุตฺตํ นาคาติ ฯ

[๓๒๑] อถ โห อปฺรา เทวตา ภควโต สันฺติเก อิมํ คามํ อภาสี

เยเกจิ พุทฺธํ สฺวณํ คตาเส

น เต คมิตฺตสันฺติ อปายญฺมํ

ปฺพาย มานุสฺสํ เทหํ เทวกายํ ปริปุเรตฺตสันฺตํ ๑

อฏฺฐมํ สกตฺติกสฺสคํ

[๓๒๒] เขวมฺเม สฺสํ เขกํ สมฺมํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ

๓. สัม. อหจฺจ อปฺรจฺจาติปิ เทว ปาสา ๑ พ. อหจฺจ ๑

มทฺทกฺขุจฺฉิสังมิ มิคทาเย ฯ เตน โข ปน สมฺเยน ภควโต ปาโห
 สกติกาย ขโต^๒ โหติ ฯ ภูตํ สุกํ ภควโต เวทนา วตฺตุนฺติ
 สํวริกา ทฺวชฺชา ติพฺพา ขรา กญฺจกา อสํสาตา อมฺนาปา ฯ ตา สุกํ
 ภควา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโน ฯ อถ โข
 ภควา จตฺตคุณฺณํ สงฺฆาฐิ ปญฺญาเปตฺวา ทกฺขิเนน ปสฺสเสน สํเสยฺย
 กปเปติ ปาเท^๓ ปาทํ อจฺจาชาเย สโต สมฺปชาโน ฯ

[๓๒๓] ๐๓ ๒ สัตตสตา สัตตอุปกาสิกา เทวตาสโย อภิกกนตาสโย
 รคตียา อภิกกนตวณฺณา เภวตปฺปํ มหฺมกฺขํ โสภาสตฺวา เยน
 ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺถํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
 ๐๓ ๓ ๑

[๓๔] เอกมุนฺตํ จิตฺตา ไซฺย เอกา เทวตา ภควโต สันติเก
อิมํ อุตฺตํ อุตฺตาเนสฺส นาคโค วต โภ สมนฺโน โคตโม นาควตา
จ ปนุปนฺนา^๔ สํวรัริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺญา อสํตา
อมนาปา สโต สมนฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหณฺณมานนฺติ ฯ

[๑๒๕] อถ โห อปรา เทวตา ภควาโต สันติเก อิมิ อุตานํ
 อุตานะสิ สํโห วต โภ สมนโน โคตโม สํหวตา จ ปนุปนุณา
 สํวริกา เวทนา ทุกขา ติพฺพสา ขรา กญฺญา อสํสาตา อมณาปา
 สโต สมนปชาโน อธิวาเสติ อวิหณณมานนติ ฯ

๓ บ. เขมร ๑ ส. ปาเท ๑ ๒ ส. สกติกายโต ๑ พ. สกตติกา ๑

๓ ปาเทนาติบี ปาโไซ ฯ & ยุ. สัมปยุตตปิฎก ฯ

๓๓๐] เทวตาสัมบุตตสูตร สัตตสุตตปกาณียกคฺเค เทวโคทานํ ๓๘

[๓๒๖] อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สันตฺติเก อิมํ อุตฺถาณํ
อุตฺถาเนสฺส อานาณียํ วต โภ สมนฺโน โคตโม อานาณียวตา จ
ปฺนุปฺปนฺนา สารีริกฺขา เวทนา ทฺกฺขฺชา ติพฺพฺชา ชฺรฯ กญฺญา อสํสาตา
อมฺนาปา สโต สัมปฺชาโน อธิวาสฺสตี อวิหณฺณมาโนติ ฯ

[๓๒๗] อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สันตฺติเก อิมํ อุตฺถาณํ
อุตฺถาเนสฺส นิสฺสโร วต โภ สมนฺโน โคตโม นิสฺสรวตา จ ปฺนุปฺปนฺนา
สารีริกฺขา เวทนา ทฺกฺขฺชา ติพฺพฺชา ชฺรฯ กญฺญา อสํสาตา อมฺนาปา
สโต สัมปฺชาโน อธิวาสฺสตี อวิหณฺณมาโนติ ฯ

[๓๒๘] อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สันตฺติเก อิมํ อุตฺถาณํ
อุตฺถาเนสฺส โชรโยหํ วต โภ สมนฺโน โคตโม โชรยฺหวตา จ
ปฺนุปฺปนฺนา สารีริกฺขา เวทนา ทฺกฺขฺชา ติพฺพฺชา ชฺรฯ กญฺญา อสํสาตา
อมฺนาปา สโต สัมปฺชาโน อธิวาสฺสตี อวิหณฺณมาโนติ ฯ

[๓๒๙] อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สันตฺติเก อิมํ อุตฺถาณํ
อุตฺถาเนสฺส ทนฺโต วต โภ สมนฺโน โคตโม ทนฺตวตา จ ปฺนุปฺปนฺนา
สารีริกฺขา เวทนา ทฺกฺขฺชา ติพฺพฺชา ชฺรฯ กญฺญา อสํสาตา อมฺนาปา สโต
สัมปฺชาโน อธิวาสฺสตี อวิหณฺณมาโนติ ฯ

[๓๓๐] อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สันตฺติเก อิมํ อุตฺถาณํ
อุตฺถาเนสฺส ปสฺสํ สมาริํ สุภาวิติํ จิตฺตญฺจ สุวิมฺุตํ น จาภินตํ^๒

๓ อ. เหวว ฯ กคฺคจฺ ปน สํหปโปคฺคเก สมาริํติ ปาไซ น ทิสฺสตี ฯ
พ. สุภาวิตฺติ ฯ ๒ ส. น วา ปหิณตํ ฯ ย. อ. อภินตํ ฯ

น จาปณตํ^๑ น จ สัจจตนุสัจจะเก จาริตวตํ โย เขวรูปํ ปุริสํ นาคํ
 ปุริสํ สหํ ปุริสํ อชาตํ ปุริสํ นิสกํ ปุริสํ ไรยํ ปุริสํ ทนํ อติกัมมิตพํ
 มณเฑียรํ กิมณเฑียรํ อตตํ นาคํ ฯ

ปณจเวท สติ สมนํ ตปัสสํ พุราหุมนํ จ

จิตตมจ เนสํ น สมนํ วิมุตติ

ห็นตตตตตต น ปารจมา เตติ ฯ

ตณหาธิปนา วตตตตตตต

ตตต ตปํ วตตตตต จรนา

จิตตมจ เนสํ น สมนํ วิมุตติ

ห็นตตตตต น ปารจมา เตติ ฯ

น มานกามตต ตโม อิตตติ

น โมนมตติ อตตตตตต

เตโก อรณเณ วิหรนปมตโต

น มจจเรยตตต ตเรย ปารนติ ฯ

มานํ ปหาย สุตตตตตตโต

สัจเจตโส สพพิ วิปปมตโต

เตโก อรณเณ วิหรํ อปปมตโต

ต มจจเรยตตต ตเรย ปารนติ ฯ

๑ ส. อ. อุปณตํ ฯ

๑๓๓] เทวตาสัยุตตสัสตฺตตฺตปกายิกวคฺเค รตนตฺตยปฺปสํสา ๕๑

นวมํ ปจฺมปชฺชุนฺนชฺตฺตตฺตํ

[๑๓๑] เอมฺเม สฺตํ เอกํ สมนํ ภควา เวสํติยํ วิหริตี
มหาวเน ญฺญาการํสาธายํ ฯ อถ ไช โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ชฺชา
อภิกฺกนฺตยา รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มหาวนํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมนฺตํ อญฺจาสิ ฯ

[๑๓๒] เอกมนฺตํ จิตา ไช โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ชฺชา ภควโต
สํนฺติเก อีมา คาลาโย อภาสิ

เวสํติวเน วิหรนฺตํ	อคฺคํ สฺตตฺตสฺส สมนฺพุทฺธํ
โกกนทาหฺมสฺมิ อภิวนฺเต	โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ชฺชา
สฺตฺตเมว ปุเร ^๒ อาส	ชฺชโม จกฺขมฺตานุพุทฺโธ
สํหํทานิ สกฺขิ ชานามิ	มุนิโน เทสยโต สฺตตฺตสฺส
เยเกจิ อริยํ ชฺชมํ	วิครหฺนตา ^๓ จรฺนติ ทฺมเมธา
อฺเปเนติ โรรุมํ ไชวํ	จิรฺรคฺคํ ทฺกขมฺนุภวฺนติ
เย จ ไช อริเย ชฺชมเ	ชฺชตฺติยา อฺปสํเมน อฺเปตา
ปหาย มานุสํ เทหํ	เทวกายํ ปรีปฺเรสฺสํสํตฺติ ฯ

ทสฺมํ ทฺตฺติยปชฺชุนฺนชฺตฺตตฺตํ

[๑๓๓] เอมฺเม สฺตํ เอกํ สมนํ ภควา เวสํติยํ วิหริตี
มหาวเน ญฺญาการํสาธายํ ฯ อถ ไช จุตฺตโกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส

๑ ย. สํ เทวตาสิ ปาจํทวยํ ปณฺณายติ ฯ ๒ ส. สุมเม ปุเร ฯ
ย. สฺตฺตเมว เม ปุเร ฯ ๓ ส. วิหรนฺตา ฯ ๖

ชัฏา อภิกุณฺดา ย รตฺติยา อภิกุณฺดาณฺนา เกวตถปฺปํ มหาวนํ
 โอภาเสตฺวา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๑๓๕] เอกมณฺตํ จิตฺตา โข จุตฺตโกกนฺทา ปชฺชนฺนสฺส ชัฏา
 ภควโต สณฺติเก อีมา คาลาโย อภาสิ

อิธาคมา วิชฺชุปภาสวณฺนา

โกกนฺทา ปชฺชนฺนสฺส ชัฏา

พฺพุทฺธจ ฐมฺมณฺจ นมสฺสํมานา

คาลาวิมา อตฺถวตฺติ อภาสิ

พฺพุทฺธจ โข น วิชฺเชยฺยํ ปริยาเยน ตาติโส ฐมฺโม

สงฺฆิตฺตมคฺคํ ตปฺปิตฺตํ ยาวตา เม มนฺสา ปริยตฺตํ

ปามํ น กยิรา วจฺสา มนฺสา

กาเยน วา กิณฺณํ สพฺพโตเก

กาเม ปหาย สติมา สมนฺชาโน

ทุกฺขํ น เสเวถ อนตฺถสฺสวหิตฺตํ ๑

สัจจตนุสัจจะเก จตฺตโก

ตตฺตทฺธานํ

สพฺภิ มจฺฉรินา สจฺจํ นสฺสํคฺคณฺณสฺสวณฺโน

สทฺธา สมฺโย สกฺกํ อโย ปชฺชนฺนชัฏโรติ ๑

อาทิตฺตวคฺโค ปณฺจโม

ปจฺมํ อาทิตฺตสุตฺตํ

[๓๓๕] เอมฺเม สฺมํ เถกํ สมฺมํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริตี
เชตฺวเน อนาถปิตฺตํ สํวคฺคิยํ อารามे ๑ อถ โห อณฺณตฺวา เทวตา
อภิกฺกนฺตํ รัตติยา อภิกฺกนฺตวณฺณนา เกวลนํ ๑ เชตฺวณํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิ-
เวตฺวา เขมณฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๓๓๖] เขมณฺตํ จิตฺตา โห สํ เทวตา ภควโต สฺนติเก
อิมา คาลาโย อภาสิ

อาทิตฺตํ อคารํ	ยํ นีหริตี ภาชนํ
คํ สํวคฺคิยํ โหติ อตฺถาย	โน จ ยํ ตตฺถ ๑ ทฺยหิตี
เอวมาทิตฺตโก โสโก	ชฺราย มรณฺเน ๑
นีหเรถว ทาเนน	ทินฺนํ โหติ สฺนิตฺตํ
ทินฺนํ สฺนิตฺตํ โหติ	นาทินฺนํ โหติ คํ ตถา
โจรา หรณฺติ ราชานํ	อคฺคิ ทฺยหิตี นสฺสตี

๑ พ. เหว ๑ ส. ย. เหวมาทิตฺตโก โสโก ๑ เหวมาทิตฺตเก
โสเกติมี ปาเจน ปน ภวิตพฺพํ ๑

อด อดทน ขหิตี สรวี สปริภคหํ
 เขตทณฺเฑาย เมธาวิ ญญเชต จ ทเทถ จ
 ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถานุภาวํ
 อนินฺทิตโต สกฺขมุเปติ จ्ञานนฺติ ฯ
 ทุติยํ ปิณฑทตฺตํ

[๑๓๗] กัทโท พลโท โหติ กัทโท โหติ วนฺณโท
 กัทโท สุวโท โหติ กัทโท โหติ จกฺขุโท
 โย^๒ จ สหฺพพโท โหติ คัม เม อภฺขาทิ ปุจฺฉติโตติ ฯ

[๓๓๘] อนุนโท พตโท โหติ วตฺตโท โหติ วณฺณโท
 ยานโท สฺวโท โหติ ทิปโท โหติ จกฺขุโท
 โส ๑ สพฺพโท โหติ โย ททาติ อุปสฺสยํ
 อมตฺนุโท ๑ โส โหติ โย รมฺมมฺนุสํสํตีติ ฯ

คตยิ ๑ อนนตคต ๑

[๓๓๘] อนุนเมวาทินนทนต์ติ อุกเข^๓ เทวมานุสา
 อต ไห^๑ นาม โส ยุกโข ย^๒ อนุน^๑ นาทินนทนต์ติ ฯ

[๑๕๐] เข นํ ททนฺติ สํทชาย วิปฺปสฺนฺเนน เจตสา
คเมว อนนํ ภทฺติ อสฺมึ โสเก ปรมหิ ฯ

๓ ตี. ย. จ กาโร นตุติ ฯ ๒ ย. โก ฯ ๓ พ. เหว่ ฯ ตี.
ย. อุภโย ฯ ๔ ย. ธก โก ฯ

ศัสตรา วิเนชยุ มจฺเจวํ ทชฺชา ทานํ มตฺตภาณู
 ปุณฺณานิ ปรโลกสฺมึ ปตฺติจฺจา โหณฺติ ปาณินฺนฺติ ฯ

ຈຸດຕໍ່ ເບິ່ງມຸດສະຕິ

[១៩១] ខេត្តម្តង ភូមិបារាយ្យ ពិភព ប្រជុំបុត្រ
 ឥសាន្ត ភូមិបារាយ្យ បាតាត ចក្ខុ ចិត្តិ ។

ปณจมนํ อโนมียสํตํ

[๑๔๒] โอนมนาม นิปฺนตฺตทสฺสํ
 ปญฺญาทํ กามาตฺเต อสฺสทํ
 ตํ ปสฺสํ สพฺพวิทํ สฺเม
 อริเย ปถे กมฺมานํ มเหสฺสินิ ฯ

ឈ្មោះ បុគ្គលិក

[๑๕๓] อจฺจนฺราคะตฺตํขุขุจํ ปิสาจกณเสวิตํ
วนหตํ โมหนํ นาม กถํ ยาทรา ภวิสฺสํคิตํ ฯ

[๑๔๔]	อุชฺโกล นาม โส มคฺโค	อภยา นาม ธา ทิสฺสา
	วโก อุกุชฺชนิน นาม	ชมฺมจกฺเกหิ สํยุโต
	หิริ ศสฺส อปาทมฺโพ	สคฺคสฺสํ ปรีวารณํ
	ชมฺมาทํ สํวทํ พุทฺธมฺ	สํมาทิฏฺฐิจิปฺโป
	ยสฺส เอตาทิสํ ยานํ	อิตฺติยา ปุริสสฺส วา
	ส เว เอเตน ยาเนน	นิพพานสฺสเสว สันติเกติ ฯ

๓ สั. ทុวารจฺจนฺตိ วา ทុวารทຸຈນຕິ วา ปາໄສ າ ຍູ. ທຸວີຣາວຽງ າ

๑ บ. สดุดีสถาติ นิสสทธิ ฯ

สัจจกถา วณโรปสัจจกถา

- [๓๔๕] เกส ทิวา จ รตโค จ สทา ปุณณํ ปวทุณฺณํ
 ชมฺมฏฺฐา สัจจสํปยุตฺตา เก ชนา สัจจกคามินิโนติ ฯ
- [๓๔๖] อารามโรปา วณโรปา เย ชนา สัจจกการกา
 ปปญฺจ อุตฺตปญฺจ เย ททฺหติ อุตฺตสัจจํ
 เกส ทิวา จ รตโค จ สทา ปุณณํ ปวทุณฺณํ
 ชมฺมฏฺฐา สัจจสํปยุตฺตา เก ชนา สัจจกคามินิโนติ ฯ

อฏฺฐกถา สัจจกถา

- [๓๔๗] อิทํ ทิตํ สัจจกถา อิตฺตํ สัจจกถา
 อารกฺกํ ชมฺมวราเชน ปิตฺตํ สัจจกถา มม
 กมฺมํ วิชฺชา จ ชมฺโม จ สัจจํ สัจจกถา
 เอเตน มจฺจา สัจจกถา น โคตฺเตน ชเนน วา
 ตสฺมา हि ปณฺทิตो โปโส สัจจกถา อตฺตมกถา
 โยนิโส วิจิเน ชมฺมํ เอวํ ตตฺถ วิสัจจกถา
 สารีปฺพุทฺธอ ปณฺณาย สัจจกถา อุตฺตมกถา
 โยปํ ปารคโค ภิกฺขุ เอเตวปรโม สัจจกถา ฯ

อฏฺฐกถา สัจจกถา

- [๓๔๘] เยช มจฺฉริโน โถเก กทริยา ปริภาสกา
 อญฺเฐสํ ททฺมานานํ อญฺเฐวาทกา นรา

กัทธิโส เตสํ วิปาโก	สมฺปฺปฺราโย ๑ กัทธิโส
ภควนฺตํ ปุญฺญํมาคฺคํ	กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺหํติ ฯ
[๑๔๘] เยช มจฺจนฺตโน โสเก	กทริยา ปริภาสกา
อณฺเวยสํ ททมานานํ	อนฺตฺรายกฺวา นฺวา
นิริยํ ติริจฺฉานโยนํ	ยมฺโถกฺกุปฺปชฺชเร
สํเจ เชนฺติ มนุสฺสํตํ	ทพิทฺเต ชายเร กุเต
โจฬํ ปิณฺโฑ รตฺติ ชิทฺทาทา	ยตฺถ กิจฺเจเนน ตพฺภติ
ปรโต อาสํสเร พาลา	ตํบี เตสํ น ตพฺภติ
ทิจฺจุเช ชมฺเม ส วิปาโก	สมฺปฺปฺราโย ๑ ทุกฺคตํติ ฯ
[๑๕๐] อิติ เหตุํ วิชานาม	อณฺเวยํ ปุญฺญาม โคคํ
เยช ตทฺฐา มนุสฺสํตํ	วทณฺณํ วัตตมจฺจนฺตา
พฺพุเช ปสฺสนา ชมฺเม ๑	สงฺฆเ ๑ ติพฺพคฺวารวา
กัทธิโส เตสํ วิปาโก	สมฺปฺปฺราโย ๑ กัทธิโส
ภควนฺตํ ปุญฺญํมาคฺคํ	กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺหํติ ฯ
[๑๕๑] เยช ตทฺฐา มนุสฺสํตํ	วทณฺณํ วัตตมจฺจนฺตา
พฺพุเช ปสฺสนา ชมฺเม ๑	สงฺฆเ ๑ ติพฺพคฺวารวา
เอเต สกฺเค ปกาเสณฺติ	ยตฺถ เค อุปฺปชฺชเร
สํเจ เชนฺติ มนุสฺสํตํ	อทฺธเม อชายเร กุเต
โจฬํ ปิณฺโฑ รตฺติ ชิทฺทาทา	ยตฺถากิจฺเจเนน ตพฺภติ

ปรตมฺภคเตสุ โภคเตสุ วสฺสวตฺตํ โมทเร
 ทิฏฺฐเช ฐมฺเม ส วิปาโก สมฺปฺปฺราโย จ สัจจกถํ ๑
 ทตฺถมํ ฐมฺมิกฺรสฺสคฺคํ

- [๑๕๒] อวิหํ อุปปฺนฺนาเส วิมฺมฺตา สคฺคํ ภิกฺขโว
 ราคโทสปรกฺขณฺนา คินฺนฺนา โถเก วิสคฺคกฺกนฺติ ๑
 เย จ เท อตฺรํ สํกํ^๑ มจฺจุเชยฺยํ สัจจกถํ
 เต หิตฺวา มานุสํ เทหํ ทิพฺพโยคํ อุปจฺจุคฺคนฺติ ๑
 อุปโก ผลคณฺโฑ^๒ จ ปุณฺณสาติ จ เต ตโย
 ภทฺธิโย ฐมฺมาเทโว^๓ จ พหุทฺธํ^๔ จ สัจจกถํ
 เต หิตฺวา มานุสํ เทหํ ทิพฺพโยคํ อุปจฺจุคฺคนฺติ ๑
 [๑๕๓] กุสฺสํ^๕ ภาสํ^๖ เตสํ มารีปาสปฺปฺหายินํ
 ภสฺสํ เต ฐมฺมมณฺเฑนํ อจฺฉิพุํ ภวพฺพชฺชนฺติ ๑
 [๑๕๔] น อณฺเฑนํ ภคฺคตา นานเฑนํ ตว สํสํนา
 ยสฺสํ เต ฐมฺมมณฺเฑนํ อจฺฉิพุํ ภวพฺพชฺชนํ
 ยตฺถ นมมณฺจ รุปมณฺจ อสฺสํ อุปจฺจุคฺคนฺติ
 ตํ เต ฐมฺมมณฺเฑนํ อจฺฉิพุํ ภวพฺพชฺชนฺติ ๑
 [๑๕๕] คมฺภี^๗ ภาสํ^๘ วาจํ ทุพฺพิชานํ สัจจกถํ

๑ ย. เก จ เต ๒ ส. เหว ๓ ย. ปงก ๔ พ. ปถคณโฑ ๕
 ๕ ส. ภทฺธิโก ภทฺธเทโว ๖ ย. พาทุคฺคิ ๗ ส. ย. ปิงคิโย ๘
 ๗ กุสฺสณฺธิปํ ปาโง ๑

- กตัสส ตุวั ชมมมณฺเฒาย วาจํ ภาสสึ อีทิสฺสนฺติ ฯ
 [๓๕๖] กุมภกาโร ปุเร อาสึ เวภพิงฺเก ฐฏฺฐิโก
 มาตาเปตฺติโก อาสึ กตัสสสฺส อุปาสโก
 วิรโต เมถุนา ชมฺมา พุทฺทมจาร์ นีรามิสฺส
 อหฺวา เต สคาเมยฺโย อหฺวา เต ปุเร สฺวา
 สฺโสมเต ปชานามิ วิมฺมเต สฺตฺต ภิกฺขโว
 วาคโทสปริกฺขเณ ตินฺนเณ โตเก วิสฺตฺติกฺกนฺติ ฯ
 [๓๕๗] เหวเมตํ ตทา อาสึ ยถา ภาสสึ ภคฺคว
 กุมภกาโร ปุเร อาสึ เวภพิงฺเก ฐฏฺฐิโก
 มาตาเปตฺติโก อาสึ กตัสสสฺส อุปาสโก
 วิรโต เมถุนา ชมฺมา พุทฺทมจาร์ นีรามิสฺส
 อหฺวา เม สคาเมยฺโย อหฺวา เม ปุเร สฺวาติ ฯ
 เหวเมตํ ปุราณํ สฺหายานมฺหุ สฺงฺกโม
 อุกฺกนํ ภาวิตฺตฺตานํ สฺวรัณฺติมชารินฺนฺติ ฯ
 อากิตฺตวคฺโค ปณฺจโม ฯ
 ตตฺตฺตฺตฺตฺต
 อากิตฺตํ กิณฺทํ อนนํ เขมฺมุตํ อนินฺมียํ
 อจฺฉรา วนโรปเชตํ มจฺฉเรณ ฐฏฺฐิโกติ ฯ

ชราวุฒิโก นนฺโฬ

ປຈຸນຳ ຫຼາດສຸດທຳ

[๑๕๑]	กัณฺฐํ ยาว ชรา ธาตุ
กัณฺฐํ นรานิ รตนํ	กัณฺฐํ ธาตุ ปฏิญฺจิตํ
กัณฺฐํ โจเวหิ ทูหรนฺติ ฯ
[๑๕๒]	สํถํ ยาว ชรา ธาตุ
ปญฺญา นรานิ รตนํ	สํทฺธา ธาตุ ปฏิญฺจิตา
ปญฺญํ โจเวหิ ทูหรนฺติ ฯ

ทศัณฺษี อชรสํสํ

[๓๒๐]	กัณฺฐุ อชฺรตฺตา สํวชฺช	กัณฺฐุ สํวชฺช อธิญฺจิตํ
	กัณฺฐุ นรานิ รตนํ	กัณฺฐุ โจเรหิ หารियนฺติ ฯ
[๓๒๑]	สํถิ อชฺรตฺตา สํวชฺช	สํวชฺชา สํวชฺช อธิญฺจิตา
	ปณฺณวา นรานิ รตนํ	ปณฺณวํ โจเรหิ หารियนฺติ ฯ

คตย มิตตสัคค

- [๑๖๒] กิ๋นุ ปรสวโต^๑ มิตุคัม กิ๋นุ มิตุคัม สเก ขเว
 กั มิตุคัม ขตุคชาตสฺส กั มิตุคัม สມปรายิกนหิ ។
- [๑๖๓] สตุโก ปรสวโต^๒ มิตคัม มาตา มิตคัม สเก ขเว

๑. ตี. ปวดโศก ๑. ย. ปวดโศก ๑. ๒. ย. เหวอ ๑. ตี. ปวดจุกโศก ๑.

สหาโย อตฺตชยตฺตสฺส โหติ มิตฺตํ ปุณฺนปุณฺนํ
 สยํ กตานิ ปุณฺณานิ ตํ มิตฺตํ สมฺปรายิกนฺติ ฯ

จตุตฺถํ วตฺตสฺสํ

[๓๖๔] กิํสุ วตฺต มนุสฺสํ กิํสุ ปรมา สฺชา
 กิํสุ ภูตา อปฺปชฺฉนฺติ เย ปาณา ปจฺฉิ สิตาติ ฯ

[๓๖๕] ปุคฺคา วตฺต มนุสฺสํ ภาวียา ปรมา สฺชา
 อฏฺฐิ ภูตา อปฺปชฺฉนฺติ เย ปาณา ปจฺฉิ สิตาติ ฯ

ปณฺจมํ ปชฺชมชนสฺสํ

[๓๖๖] กิํสุ ชเนติ ปุริสํ กิํสุ ตสฺส วิชาวติ
 กิํสุ สํสํวมาปาติ กิํสุ ตสฺส มหฺพภยนฺติ ฯ

[๓๖๗] ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ จิตฺตมสฺสํ วิชาวติ
 สคฺโค สํสํวมาปาติ ทฺวชฺชมสฺสํ มหฺพภยนฺติ ฯ

ฉฏฺฐํ ทฺวชฺชชนสฺสํ

[๓๖๘] กิํสุ ชเนติ ปุริสํ กิํสุ ตสฺส วิชาวติ
 กิํสุ สํสํวมาปาติ กิํสุ น ปริมุจฺจตีติ ฯ

[๓๖๙] ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ จิตฺตมสฺสํ วิชาวติ
 สคฺโค สํสํวมาปาติ ทฺวชา น ปริมุจฺจตีติ ฯ

สप्तมํ ตตฺถชนสฺสํ

[๓๗๐] กิํสุ ชเนติ ปุริสํ กิํสุ ตสฺส วิชาวติ
 กิํสุ สํสํวมาปาติ กิํสุ ตสฺส ปราชนนฺติ ฯ

- [๑๗๑] ตณฺหา ชนฺตํ ปุริสํ จิตฺตมสฺส วิทวตฺติ
 สจฺจโต สจฺจมาปาเท กมฺมํ คสฺสํ ปราชนนฺติ ฯ

อฏฺฐมํ อฏฺฐปถสจฺจํ

- [๑๗๒] กิํสุ อฏฺฐปถํ อฏฺฐาติ กิํสุ รตฺตินทิวกฺขโย
 กิํ มถํ พุทฺธมจฺริยสฺส กิํ สีนานมโนทกฺกนฺติ ฯ

- [๑๗๓] ราโค อฏฺฐปถํ อฏฺฐาติ วโย รตฺตินทิวกฺขโย
 อิตฺถิํ มถํ พุทฺธมจฺริยสฺส เขตฺตถา ยํ สจฺจเต ปชา
 ตโป จ พุทฺธมจฺริยญฺจ ตํ สีนานมโนทกฺกนฺติ ฯ

นวมํ ทุคฺคิยสจฺจํ

- [๑๗๔] กิํสุ ทุคฺคิยํ ปุริสสฺส โหติ กิํสุ เจนํ ปสาสตี
 กิํสุ จาภิรโต มจฺโจ สพฺพทกฺขณา ปมฺมุจฺจตีติ ฯ

- [๑๗๕] สทฺธวา ทุคฺคิยา ปุริสสฺส โหติ ปณฺณวา เจนํ ปสาสตี
 นิพฺพานาภิรโต มจฺโจ สพฺพทกฺขณา ปมฺมุจฺจตีติ ฯ

ทสฺมํ กวิสจฺจํ

- [๑๗๖] กิํสุ นิทานํ คาทานํ กิํสุ คาสํ วิยญฺชนํ
 กิํสุ สมนฺนิสฺสตีตา คาทา กิํสุ คาทานมาสโยตีติ ฯ

- [๑๗๗] ฌนฺโท นิทานํ คาทานํ อฏฺฐวา คาสํ วิยญฺชนํ
 นามสมนฺนิสฺสตีตา คาทา กวิ คาทานมาสโยตีติ ฯ

ชราวกุโธ ฌญฺโส ฯ

๑๗๗] เทวตาสัมบุตตสูตร ชราวกุเค นันทนาทักขยากรณ์ ๕๓

คตฺตํทุกฺขํ

ชรา อชรา มิตฺตํ วตฺถุ ตัณฺนิ ชนานิ ฯ
อฺปฺปโป ๑ ทฺติโย ๑ กวินา ปุริโต วคฺโคติ ฯ

อนนทวคฺโค สตฺตโม

ปจฺมํ นามสฺสํ

- [๑๗๘] กิํสํ สํพฬํ อนนทวคฺโค กิํสมา ภิกฺขุโ ๒ น วิชฺชติ
กิํสํสํสํสํ เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑
[๑๗๙] นามํ สํพฬํ อนนทวคฺโค นามา ภิกฺขุโ น วิชฺชติ
นามสํสํสํ เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑

ทฺติยํ จิตฺตสฺสํ

- [๑๘๐] เกณสํสํ นียติ โถโก เกณสํสํ ปริกิํสํสํ
กิํสํสํสํสํ เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑
[๑๘๑] จิตฺเตน นียติ โถโก จิตฺเตน ปริกิํสํสํ
จิตฺตสํสํสํสํ เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑

ตฺติยํ ตณฺหาสฺสํ

- [๑๘๒] เกณสํสํ นียติ โถโก เกณสํสํ ปริกิํสํสํ
กิํสํสํสํสํ เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑
[๑๘๓] ตณฺหาเยน นียติ โถโก ตณฺหาเยน ปริกิํสํสํ
ตณฺหาเยน เอกธมฺมสํสํ สํพฬเพว วสํมณฺหวคฺคฺติ ๑

๑ สํ. อญฺญวคฺโค ๑. ย. อทฺธวคฺโค ๑. อ. อนนทวคฺคฺติ อนนทวคฺคฺติ ปาโ ๑
๒ ภิกฺขุโ ปาโ ๑

จตุตฺถํ สณฺโณชนสํสฺสํ

- [๑๘๔] กิํสฺส สณฺโณชโน โลโก กิํสฺส ตสฺส วิจารณํ
 กิํสฺสสฺส วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อจฺจุตฺตํ ๑
- [๑๘๕] นนฺทิสณฺโณชโน โลโก วิตถกฺกสฺส วิจารณํ
 ตณฺหาเยน วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อจฺจุตฺตํ ๑

ปญฺจมํ พนฺชนสํสฺสํ

- [๑๘๖] กิํสฺส สมนฺพชโน โลโก • กิํสฺส ตสฺส วิจารณํ
 กิํสฺสสฺส วิปฺปหาเนน สํพุทฺธํ ฉินฺทิตฺตํ พนฺชนนฺติ ๑
- [๑๘๗] นนฺทิสมนฺพชโน โลโก วิตถกฺกสฺส วิจารณํ
 ตณฺหาเยน วิปฺปหาเนน สํพุทฺธํ ฉินฺทิตฺตํ พนฺชนนฺติ ๑

ฉกฺกมํ อพฺภาทสํสฺสํ

- [๑๘๘] เกณสํสฺสพฺภาทโต โลโก เกณสํสฺสํ ปรีจวารีโต
 เกณ สํสฺสเกณ โยคิณฺโณ กิํสฺสํ ชฺฐายีโต^๒ สํทาทิ ๑
- [๑๘๙] มจฺจุณาพฺภาทโต โลโก ชฺรวาย ปรีจวารีโต
 ตณฺหาสํสฺสเกณ โยคิณฺโณ อิจฺจุณฺชชฺฐายีโต สํทาทิ ๑

สํสฺสํ อุตฺตมฺมิตฺตสํสฺสํ

- [๑๙๐] เกณสํสฺสํ อุตฺตมฺมิตฺตโต โลโก เกณสํสฺสํ ปรีจวารีโต
 เกณสํสฺสํ มึหิตโต โลโก กิํสฺสํ โลโก ปตฺติจฺจุตฺตํ ๑
- [๑๙๑] ตณฺหาเยน อุตฺตมฺมิตฺตโต โลโก ชฺรวาย ปรีจวารีโต
 มจฺจุณา มึหิตโต โลโก ทฺถุเช โลโก ปตฺติจฺจุตฺตํ ๑

๑ ส. เหว ๑ ย. เกณสํสฺสพฺภาสโต ๑ ๒ ส. กิํสฺสํ ชฺฐายีโต ๑

อฏฐมัม ปิหิตสูตรํ

- [๑๘๒] เกณสูตรํ ปิหิตโต โถโก กิสมัม โถโก ปติฏฐิจโต
 เกณสูตรํ อุกุทฺธิโต โถโก เกณสูตรํ ปริวาริโตติ ฯ
- [๑๘๓] มจฺจุณา ปิหิตโต โถโก ทุกุเช โถโก ปติฏฐิจโต
 ตณฺหาเย อุกุทฺธิโต โถโก ชราย ปริวาริโตติ ฯ

นวมัม อิจฺฉาสูตรํ

- [๑๘๔] เกณสูตรํ พชฺฌติ โถโก กิสมัม วินยาย มจฺจุติ
 กิสมัสสํ วิปฺปหาเนน สพฺพํ นิฆทฺติ พนฺชนนฺติ ฯ
- [๑๘๕] อิจฺฉาย พชฺฌติ โถโก อิจฺฉาวินยาย มจฺจุติ
 อิจฺฉาย วิปฺปหาเนน สพฺพํ นิฆทฺติ พนฺชนนฺติ ฯ

ทสम्मํ โลกสูตรํ

- [๑๘๖] กิสมัม โถโก สมฺบุตฺตโน กิสมัม กุพฺพติ สหฺกวั
 กิสมัม โถโก อูปาทาย กิสมัม โถโก วิหณฺณตฺตติ ฯ
- [๑๘๗] ฉตฺถํ โถโก สมฺบุตฺตโน ฉตฺถํ กุพฺพติ สหฺกวั
 ฉนฺนเมว อูปาทาย ฉตฺถํ โถโก วิหณฺณตฺตติ ฯ

อนฺนชวคฺโค สตฺตโม ฯ

ตสฺสํทฺธานัม

นามํ จิตฺตมฺภจฺ ตณฺหา จ สณฺโณชณฺณจฺ พนฺชนา
 อพฺภาหตฺตฺทฺธิโต ปิหิตโต อิจฺฉา โถเกน เต ทสฺสาติ ฯ

ឧត្តរាគ្គតិ ឡាត្រី

ปัจจุบัน ขบวนการต่อสู้

[๓๘๘] เขกมนต์ จิตา ไช ส่า เทวดา ภควนต์ คากาย อชฌภาติ

កិត្តិ ធម្មា តុំ តេជិ កិត្តិ ធម្មា អ នៃតិ

กิตติ์กิตติ์ เอกกมลกุล วร โจรเจติ โศกมาติ ฯ

[๓๘๘] โกรหំ ขตฺวา สຸ໋໋ເສຕິ โกรหំ ขตฺวา น ໂສ໋ຈຕິ

โกธสัส วิธมุตสัส มชฺฐกคสัส เทวเต

วธํ ภริยา ปลั่งสนธิ คณฺหิ มคฺควา น ไสฺยคํติ ฯ

ทศย์ รณสุตคิ

[๒๐๐] กิ๋น รกตัส ปญฺณานํ กิ๋น ปญฺณานมคฺคิโน

កិត្ត រក្ខតត្ថ បណ្ណាណំ កិត្ត បណ្ណាណមិត្តិយាទិ ។

[๒๐๓] ชโย รกสฺสํ ปญฺเฑณํ ชฺโม ปญฺเฑณมคฺคิโน

ราชา ราชศัพท์ ปณฺณวณํ ภคฺตา ปณฺณวณมิตฺติยาติ ฯ

คตยํ วิกฤตสํคตํ

[២០២] កិត្តិយ វិភក្ត ប្រតិបត្តិ ពេញវិញ

กัศุ์ สัจฉโน^๒ สัจฉมาวหาติ

๓ ตั. ฅตฺวา ๑ ย. ฅตฺวา ๑ บ. ฅตฺวา ๑ ๒ ตั. ฅตฺวา ๑
ป. ฅตฺวา ๑

กิสฺ หเว ตาธุตฺ รัสสนํ

กถชา ^{๐๔๔๓} ^{๔๔} ชาตมาหุ เลอจันติ ฯ

[២០៣] ឥតុតិវិ វិគុកំ បុរិសសុត្ត តេជ្ជទំ

ขมุโม สัจฉโน สุตมาวหาติ

๙๙๑ หนว ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

ปณฺณาวชิรํ ชวตฺมาหุ เสฏฺฐจันตึ ฯ

ឧត្តរត្ថម្ភ ឧត្តរត្ថម្ភ

[២០៤] កិត្តុ ចុប្បតកំ តេជ្ជា កិត្តុ ធិបតកំ វរិ

กัณฑ์ ปวชมานานันท์ กัณฑ์ ปวทนต์ วรรณคดี ๗

[๒๐๕] ^๕ ฟ้า ^๖ อุปตคัม ^๗ เถวญ ^๘ ภูงจี ^๙ นิปคคัม ^{๑๐} วรา

คาโว ปวชมานานํ ปุตโต ปวทํ วโรติ ฯ

[២០៦] វិទ្យា ច្បាប់គំ សេដ្ឋកិច្ច វិទ្យា វិស្វកម្ម វិស្វកម្ម វិស្វកម្ម វិស្វកម្ម

สงโฆ ปวชมานานิ พุทโธ ปวทคํ วโรติ ฯ

ປຽບ ກັດສຸດຕໍ່

[๒๐๗] กัณฐิ ภาตา ชนตา อเนกา

มค โควเนกายตบปวตโต

ปัจจุบันนี้ คํ่า โศคน ฎรปณณ

กิตฺมํ จิโต ปรโตกํ น ภาเยติ ฯ

[๒๐๘] วาจํ มนญฺจ ปณิชาย สํมา

สัจจตนุคัมภีระ สัจจตนุคัมภีระ

- [๒๑๑] กิสุ อิตฺตํวิญญู โสเก กิสุ ภาณฺฑานมุตฺตมํ
 กิสุ สัจจมตฺตํ โสเก กิสุ โสเกสุมิมพฺพุทํ
 กิสุ หรณฺตํ วาเรณฺติ หรณฺโต ปน โก ปิโย
 กิสุ ปุณฺณปุณฺณายนฺตํ อภินนฺทนฺติ ปณฺทิตาติ ฯ
- [๒๑๒] วโส อิตฺตํวิญญู โสเก อิตฺตํ ภาณฺฑานมุตฺตมํ
 โกโส สัจจมตฺตํ โสเก โจรา โสเกสุมิมพฺพุทา
 โจรํ หรณฺตํ วาเรณฺติ หรณฺโต สมนฺ โสเก
 สมนํ ปุณฺณปุณฺณายนฺตํ อภินนฺทนฺติ ปณฺทิตาติ ฯ

อฏฺฐมํ กามสัจจํ

- [๒๑๓] กิสมุตฺตกาโม น ทเท กิ มจฺโจ น ปริจฺจุเช
 กิสุ มุจฺเจยฺย กถฺยาณิ ปาปิกมฺมจ น โมจเยติ ฯ
- [๒๑๔] อตฺตทานํ น ทเท อตฺตทานํ น ปริจฺจุเช
 วาจํ มุจฺเจยฺย กถฺยาณิ ปาปิกมฺมจ น โมจเยติ ฯ

นวมํ ปาเถยฺยสัจจํ

- [๒๑๕] กิสุ พนฺชติ ปาเถยฺยํ กิสุ โภคานมาสโย
 กิสุ นรํ ปริกสฺสติ กิสุ โสเกสุมิ พุทฺธํ
 กิสมิ พุทฺธา ปณฺธุ สัจฺจตา ปาเสณ สกฺกนํ ยถาติ ฯ

๓ ตี. สัจจมตฺตํ สัจจมตฺตํ ปาโส ฯ พ. สัจจมตฺตํ ๒ ตี.
 หรณฺตํ... หรณฺโต ฯ ๓ ย. พ. อ. เอว ฯ ตี. วโย ฯ

[๒๓๖] สทฺฐา พนฺชติ ปาถะยฺยํ สิริ โภคานมาสโย
 อิจฺฉา นรํ ปริกสฺสติ อิจฺฉา โลกสฺมิ ทุชฺชหา
 อิจฺฉาพทฺฐา ปุณฺณ สทฺฐา ปาเสน สกฺกนํ ยถาคิ ฯ
 ทสฺมํ ปชฺโชตสฺสทฺตํ

[๒๓๗] กิํสุ โลกสฺมิ ปชฺโชโต กิํสุ โลกสฺมิ ชาคโร
 กิํสุ กมฺเม สจฺฉวานํ กิํสุ จสฺส อิริยาปโก
 กิํสุ อตฺถํ อนตฺถญฺจ มาตา ปุทฺธํ ไปสฺติ
 กิํสุ ภูตา อุปจฺฉวนฺติ เย ปาณา ปจฺจํ สิตาคิ ฯ

[๒๓๘] ปณฺณา โลกสฺมิ ปชฺโชโต สติ โลกสฺมิ ชาคโร
 คาโว กมฺเม สจฺฉวานํ สจฺจสฺส อิริยาปโก
 วุจฺจํ อตฺถํ อนตฺถญฺจ มาตา ปุทฺธํ ไปสฺติ
 วุจฺจํ ภูตา อุปจฺฉวนฺติ เย ปาณา ปจฺจํ สิตาคิ ฯ

เอกาทสฺมํ อรรณสฺสทฺตํ

[๒๓๙] เกสฺส อรรณา โถเก เกสํ วุสฺสิตํ น นสฺสติ
 เกส อิจฺฉํ^๒ ปริชานนฺติ เกสํ โภชิตีเย สทา
 กิํสุ มาตา ปิตา ภาคา วทนฺติ นํ ปคฺคิยจฺจํ
 กิํสุ อิทฺธ ชาคิทฺถํ อภิวาเทนฺติ ชคฺคิตฺถาคิ ฯ

[๒๔๐] สมนฺธิ อรรณา โถเก สมนฺธานํ วุสฺสิตํ น นสฺสติ
 สมนฺธา อิจฺฉํ ปริชานนฺติ สมนฺธานํ โภชิตีเย สทา

๓ ส. วิตุตฺตมาตสฺยานาตสฺย ๑ ๒ อิจฺฉาคิ วา ปาโง ๑

សមណំ មាគា បិគា ភាគា វណ្ណភិ នំ បតិធិទិគំ
 សមណំ ឆាតិភីនំ ឧភិវាហេនុភិ ឧតុតិយាភិ ។

ឧតុតិយាភិ ឧតុតិយាភិ ។

កត្តសុត្តន្តំ

ឧតុតិយា វណ្ណេ វិគុតណេ វុធិទិ ភិគា វណ្ណេ
 វិសុទ្ធិ កាមបាធិយំ បឌិឌិគោ ឧរណេន កាភិ ។
 កោតាសមុគ្គំ សមគុតំ ។

เทวปุตฺตสัมพุทฺธ
ปจฺจิม วคฺโค

ปจฺจิม ปจฺจิมกตฺตปุตฺตํ

[๒๒๑] เอมฺเม สุตฺติ เอมํ สมํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริตี
เชตวเน อนาถปิตฺตํ กตฺตํ อารามํ ๑ อถ ไช กตฺตํไป เทวปุตฺโต
อภิกฺกนฺตํ ราชคฺคิยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนุสสงฺกมิ อุตฺตมํกตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมฺนํ อฏฺฐาสิ ๑ เอกมฺนํ จีโต ไช กตฺตํไป เทวปุตฺโต
ภควนฺตํ เขตทโวจ ภิฑฺธุ ภควา ปกาเสสิ โน ๑ ภิฑฺธุโน
อนุสํสนฺตี ๑ เตนํ หิ กตฺตํป คณฺเวยเวตฺถ ปฏฺฐิภาตฺติ ๑

[๒๒๒] สฺภาตฺตํ สิกฺขเวถ สมนฺปาสนํ ๑

เอกาสนํ ๑ รโห จิตฺตวูปสมํ จาติ

อิทมโวจ กตฺตํไป เทวปุตฺโต สมนฺนฺวโย สตฺถา อโหสิ ๑ อถ
ไช กตฺตํไป เทวปุตฺโต สมนฺนฺวโย เม สตฺถาติ ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเววนฺตรชาเยตี ๑

ทฺธิยํ ทฺธิยกตฺตํปุตฺตํ

[๒๒๓] สํวตฺถิยํ อารามํ... เอกมฺนํ จีโต ไช กตฺตํไป เทว-
ปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสิ

๓ พ. พ. อ. เอม ๑ ส. อนุสํสนฺตี อนุสํสนฺตี ปาไซ ๑

กตฺติ โลกสฺมิ ปชฺชโชนฺตา เยหิ โลกโก ปภาสตี
ภควนฺตํ ปุณฺณสุมาคฺคมฺม กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺหุติ ฯ

[๒๒๘] จตฺตวโร โลกเก ปชฺชโชนฺตา ปณฺณเมตฺถ น วิชฺชติ
ทิวา ตปฺติ อาทิจฺจุ วจฺจติมาภาติ จนฺทิมหา
อถ อคฺคิ ทิวารตฺตํ ตตฺถ ตตฺถ ปภาสตี
สํพหุโชนฺ ตปฺตํ เสฏฺโฐ เชนฺสา อภาวา อนุตฺตวราติ ฯ

ปณฺณมํ ทามตฺตํ

[๒๒๙] สํวตฺตํ อารามे... อถ โช ทามตฺติ เทวปุตฺโต อภิกฺ-
กนฺตยา วตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวตถปฺปํ เขตฺตวํ โอภาสฺสว
เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมิ อฺปสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๒๓๐] เอกมนฺตํ จีโต โช ทามตฺติ เทวปุตฺโต ภควโต สมนฺติเก
อิมํ คาทํ อภาสิ

กรณียเมตฺตํ พุราหุมนฺเนน ปชานมกิตาสุณา

กามานํ วิปฺปหาเนน น เตนาสฺสํเต ภวนฺติ ฯ

[๒๓๑] นตฺถิ ภิกฺขุ พุราหุมนฺตฺสํ [ทมสฺสํภควา] กตฺติจฺจุ ทิ พุราหุมนฺ

ยาว น คาชํ ภกฺติ นทฺตํ

อายฺหติ สํพหุคฺคเตภิ ชนฺตุ

คาวณฺจ ฌทฺธาน ฌเต จีโต โส

๑ ส. ทามโต ฯ ๒ ส. เอวํ ฯ ๓ ย. กรณียเมตฺถ ฯ ๓ ส.
พุราหุมนฺตฺสํ นตฺถิ ภิกฺขุสฺสํสาติปิ ปาโง ฯ ๔ พ. ติ ฯ

นายฺหติ ปารคโต หิ โหติ
 เอสุปฺมา ทามถิ พุราหฺมณสฺส
 ชฺฌณาสวสฺส นิปกสฺส ฉายิโน
 ปปฺปยุยฺย ชาติมวณสฺส อนนฺตํ
 นายฺหติ ปารคโต หิ โหตฺติ ๑

ณฺฐจํ กามทสฺสคฺคํ

[๒๓๒] เขกมนฺตํ จิโต โช กามโท เทวปฺตโต ภควนฺตํ
 เขตทโวจํ ทุกฺกวํ ภควา สุตุกฺกวํ ภควาติ ๑

ทุกฺกวํ วาปี กโรนฺติ [กามทาติ ภควา] เสกฺขสฺสัดธมาหิตา จิตฺตฺตา
 อนคาริยฺเปตสฺส คฺคฺคจํ โหติ สฺสวาทาติ ๑

[๒๓๓] ทฺถุถภา ภควา ยทิตํ คฺคฺคจํ ๑

ทฺถุถภา วาปี ถนฺติ [กามทาติ ภควา] จิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต-รตา
 เยถํ ทิชา ๑ รตฺโต ๑ ภาวนาย รโต มโนติ ๑

[๒๓๔] ทฺถุสฺสมาทหํ ภควา ยทิตํ จิตฺตฺตฺตฺตฺต ๑

ทฺถุสฺสมาทหํ วาปี สฺสมาทหฺนฺติ [กามทาติ ภควา] อินฺทฺริยฺยสฺสเม-รตา
 เต เตตฺตา มจฺจุโน ชาถํ อริยา คจฺจนฺติ กามทาติ ๑

[๒๓๕] ทฺคฺคโม ภควา วิสฺโม มคฺคโคติ ๑

ทฺคฺคเม วิสฺमे วาปี อริยา คจฺจนฺติ กามท
 อนริยา วิสฺเม มคฺคเค ปตฺนฺติ อวิสฺวา
 อริยานํ สโม มคฺคโค อริยา หิ วิสฺเม สฺมาติ ๑

สํยุตํ ปญฺจาตจฺจนฺตสํยุตํ

[๒๓๖] เอกมฺนตํ จิโต โห ปญฺจาตจฺจนฺโต เทวปุตฺโต ภควโต
สํยุตฺติเก อิมํ คามํ อภาสํ

สํมุพาเช วต โอภาสํ อวิหฺติ ภูริเมชโส

โย ฌานมพฺพุตฺติ พุทฺโธ ปฏฺฐิตํนิสฺสโร มุนีติ ๑

[๒๓๗] สํมุพาเชวํ จ ติฏฺฐนฺติ^๒ [ปญฺจาตจฺจนฺตภควา] ชมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา
เย สํสํ ปจฺจตฺตํ สํมา เท สํมาหิตาติ ๑

อฏฺฐมํ ตายนสํยุตํ

[๒๓๘] อถ โห ตายโน เทวปุตฺโต ปุราณตฺติตฺถโร อภิกุ-
กฺนตฺตาย รตฺติยา อภิกุกฺนตฺตวณฺโณ เกวตกปฺปํ เชตวณํ โอภาสํตฺวา
เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๒๓๙] เอกมฺนตํ จิโต โห ตายโน เทวปุตฺโต ภควโต สํยุตฺติเก
อิมํ คามายอ อภาสํ

ฉินฺท สํสํ ปรกฺกมฺม กามะ ปนฺนท พฺราหฺมณ

นปฺปฬาย มุนิ กามะ เนกตฺตมฺปชฺชติ

กยิรา เจ กยิราเถนํ ทพฺพเมณํ ปรกฺกเม

สํยุตฺติเก หิ ปรีพฺพาโห ภิโย อากิรเต รชํ

๑ ส. ฌานมพฺพุตฺตาพุทฺโธ ๑ ๒ ส. ย. วาปี จินฺตุนฺติ ๑

ออกดี ทุทุกฏฐ์ เสงโยโย	ปจฺจนา คบปติ ทุทุกฏฐ์
กตณฺจ สุกตฺ เสงโยโย	ยํ กตฺวา นานุคปฺปติ
กุโส ยถา ทุคฺคหิโต	หตฺถเมวณนุคฺคหิตติ
สํมณฺณํ ทุปฺปปรามจฺจุํ	นิริยายุปคทฺตติ
ยงฺกณฺจ ฐิถิตํ กมฺมํ	สงฺกตฺธิฏฺฐณฺจ ยํ วตํ
สงฺกตฺสํวํ พรหฺมจฺริยํ	น ตํ โหติ มหปผตฺตนิ ฯ

อิทมโจจ ตายโน เทวปุตโต อิทม จตุวา ภควนตัม อภิวาเทตวา
ปทกขินิ ภควา ศตเดวณตรชาयीติ ฯ

[๔๔๐] อตฺ ไซ ภควา ตสฺสํ วัฏฏิยา อจฺเจเน ภิภฺช อามนฺเตสฺ
 อิมํ ภิภฺชเว วัฏฏํ ตายโน นาม เทวปฺปโต ปุราณตฺติตฺถโร อภิภ-
 กนฺตาย วัฏฏิยา อภิภฺกนฺตวณฺโณ เกวตปฺปํ เขตฺตวํ โยภาเสตฺวา
 เยนํ เทนฺปสฺสํมิมิ อฺปสฺสํมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 อญฺจาสฺมิ เอกมฺนตํ จิโต ไซ ตายโน เทวปฺปโต มม สํนฺติเก
 อิมํ คาถาโย อภาสฺมิ

ฉินทุ โสด้ ปรกุกมม	กาเม ปนุท พุราหมณ
นปฺปฬาย มุณี กาเม	เนกคฺคตมฺปปฺชติ
กยิรา เจ กยิราณํ	ทพฺพเมณํ ปรกุกเม
สํติโถ หิ ปรีพฺพาไซ	ภียโย อากิเร รชํ
อกตํ ทุกฺกฏํ เสยฺโย	ปจฺจนา ตปฺปติ ทุกฺกฏํ
กตญฺจ สุกตํ เสยฺโย	ยํ กตฺวา นานตปฺปติ

กุโส ยถา ทุคฺคหิโต หตฺถเมวาทนุทฺตติ
 สํมณฺณํ ทปฺปปรามจฺจุ นิรยาเยปฺกทฺตติ
 ยงฺกิลฺลํ สึถิตํ กมฺมํ สงฺกิลฺลจฺฉนฺจ ยํ วตฺ
 สงฺกตฺตํ พฺรหฺมจฺริยํ น ตํ โหติ มหปฺปณฺณติ ฯ

อิทมโวจ ภิกฺขเว ตายโน เทวปุตฺโต อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชาเย อุกฺคณฺหาถ ภิกฺขเว ตายนคาลา
 ปริยาปฺนถ ภิกฺขเว ตายนคาลา ชาเรถ ภิกฺขเว ตายนคาลา อตฺถ-
 สณฺหิตา ภิกฺขเว ตายนคาลา อาทิพฺรหฺมจฺริยกาติ ฯ

นวมํ จนฺทิมตฺตํ

[๒๔๑] สํวตฺถิยํ วิหริติ... เทน โห ปน สมฺเยน จนฺทิมมา
 เทวปุตฺโต ราหุณา อสฺสฺวิทนฺเต คหิโต โหติ ฯ อถ โห จนฺทิมมา
 เทวปุตฺโต ภกฺวณฺตํ อนุสฺสํรมาโน ตายํ เวตายํ อิมํ คาลํ อภาสี
 นโม เต พุทฺธจฺฉรตฺถุ วิปฺปมฺมุตฺโตสี สฺพพฺพิ
 สมฺพารปฺปิยนฺโสมฺมิ ตตฺถ เม สฺรณํ ภวาติ ฯ

[๒๔๒] อถ โห ภกฺวา จนฺทิมํ เทวปุตฺตํ อารพฺภ ราหุํ อสฺสฺวิทนํ
 คากาย อชฺฌณภาสี

ตถาคตํ อรหณฺตํ จนฺทิมมา สฺรณํ คโต
 ราหุ จนฺทํ ปมฺมุจฺจตฺตํ พุทฺธา โถกานุกมฺปกาติ ฯ

[๒๔๓] อถ โห ราหุ อสฺสฺวิทนฺโต จนฺทิมํ เทวปุตฺตํ มุณฺยจิตฺวา
 ตรมานรฺูปเณ เวปจิตฺติ อสฺสฺวิทนฺโต เทนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา

อภัยภูเบศร ฤทธิวิเศษราชบัณฑิต

[๒๔๕] เอกมุนต์ จิตฺ ไซ ราหุ อสุรินทฺ เวปจิตฺติ อสุรินโท

คากาย อชฺฌณภาสึ

กิณฺณุ สมนฺตรมาโนว ราหุ จนฺทํ ปมฺพญจสิ

อภัยภูเบศร ฤทธิวิเศษราชบัณฑิต กิณฺณุ ภาโตว ติฏฺฐสํสํ ๑

[๒๔๖] สุตฺตชา เม ฌเฏ มุทฺธา ชฺฌนฺโต น สฺสํ ฌเฏ

พุทฺธคากายภาสึโตมฺหิ โน เจ มุญฺญเจยฺย จนฺทิมนฺติ ๑

ทสฺมํ สฺริยสฺสคฺคํ

[๒๔๗] เตน ไซ ปน สมนฺเยน สฺริโย เทวปฺตฺโต ราหุณา

อสุรินฺเทน คหิโต โหติ ๑ อถ ไซ สฺริโย เทวปฺตฺโต ภควนฺตํ

อนุสฺสรมานอ คายํ เวถายํ อิมํ คากํ อภาสึ

นโม เต พุทฺธวรัทฺถุ วิปฺปมฺตฺโตสิ สฺพพฺพิ

สมนฺพาสปฺปิยนโนสฺมิ คสฺสํ เม สฺรณํ ภวาทิ ๑

[๒๔๘] อถ ไซ ภควา สฺริยํ เทวปฺตฺตํ อารพฺภ ราหุ อสุรินทฺ

คากาย อชฺฌณภาสึ

คากาคํ อรหฺนํ สฺริโย สฺรณํ คโต

ราหุ สฺริยํ ปมฺพญจสฺสํ พุทฺธา โถกานุกมฺปกา

โย อนุทฺถาเว ตมสฺสํ ปภงฺกโร

เวโรจโน มณฺฑลํ ชุคฺคเตโส

๒๕๐] เทวปุตตตัญญุตตตัญญุต ปชัณณคเค สूरियมฺพญจนาโรจนํ ๗๓

มา ราหุ คิถึ จรมนฺตติฏฺเฐ

ปชั มม ราหุ ปมฺพญจ สूरियนฺติ ฯ

[๒๔๘] อถ โห ราหุ อสุริยนฺโต สूरियํ เทวปุตฺตํ มฺพญจิตฺตว
ตรมานรฺโรเป เยน เวปจิตฺติ อสุริยนฺโต เตนฺสปสงฺกมฺมิ อฺปสงฺกมฺมิตฺวา
สํวิคฺโค โถมหญฺจชาโค เอกมฺนํ อญฺจาสํ ๑

[๒๔๙] เอกมฺนํ จิถึ โห ราหุ อสุริยนฺทํ เวปจิตฺติ อสุริยนฺโต
คากาย อชฺฌณภาสํ

กิณฺหุ สมนฺตรมานาว ราหุ สूरियํ ปมฺพญจํ

สํวิคฺครฺโรเป อากมฺม กิณฺหุ ภาโตว ติจฺจัสสํติ ฯ

[๒๕๐] สํตฺตชา เม ฌเต มฺพชา ชฺฌนฺโต น สฺขํ ฌเภา

พฺพทฺธคากาภาคิโตมฺหิ โน เจ มฺพญเจยฺย สूरियนฺติ ฯ

ปชโม วคฺโค ฯ

ตตฺตฺตฺตฺตฺ

เทว กตฺตฺตฺตฺตฺ จ มาโฆ จ มาคโฆ ทามติ ทามโต

ปมฺพจาทจณฺโฑ จ ตายโน จณฺทิมสूरियเณ เต ทสํติ ฯ

อนาถบณฺฑิกวคฺโค ทุติโย

ปจฺมี จนฺทิมสฺสคฺคํ

[๒๕๑] สํวตฺถิยํ อารามे... ธถ โห จนฺทิมสฺส เทวปฺปคฺโค
อภิกฺกนฺตํ วัคฺคิยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เขตฺวํ โสภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนุสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมฺนคฺคํ อฏฺฐาสิ ๑

[๒๕๒] เอกมฺนคฺคํ จีโต โห จนฺทิมสฺส เทวปฺปคฺโค ภควโต
สํนฺติเก อิมํ คถํ อภาสี

เต หิ สํคฺคิ คมิสฺสํนฺติ กจฺเจวามกเส มคา

ฌานานิ อฺปสํปชฺช เภโกทินิปกา สํวาทิ ๑

[๒๕๓] เต หิ ปารํ คมิสฺสํนฺติ เณตฺวา ชาตญฺจ อมฺพุโ

ฌานานิ อฺปสํปชฺช อปฺปมคฺคตา วณฺณชฺหาติ ๑

ทฺธิยํ เวณฺชฺสคฺคํ

[๒๕๔] เอกมฺนคฺคํ จีโต โห เวณฺชฺ เทวปฺปคฺโค ภควโต สํนฺติเก
อิมํ คถํ อภาสี

สํวิตฺตา วต เต มนุสฺสา สํคฺคํ ปยิรฺุปาสึย

ยฺยญฺหิ โคตมสํสเน อปฺปมคฺคตานุสึกฺขเวติ ๑

๒๕๘] เทวปุตฺตํยฺยคฺคตํสํ อนุภวีณฺหิตถวคฺเค สํวณฺตาทิปญฺหา ๗๓

[๒๕๕] เย เม วุตฺเต สํคฺคิปเท [เวณฺหติ ภควา] อนุสํกฺขณฺติ ฉายีโน
กาเถ เต อปฺปมชฺชุนฺตา น มจฺจุวสฺสกา สํยฺยณฺติ ฯ
ตติยํ ที่มตฺตฺตฺตํ

[๒๕๖] เขวมฺเม สํคํ เขถํ สมนํ ภควา ราชคฺเห จิหฺรติ
เวพฺพเน กถนฺตกนิวาเป ฯ อถ ไช ที่มตฺตฺตฺตํ เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตยา
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโน เกวตถปฺปํ เวพฺพนํ โอภาสํตฺวา เยน
ภควา เทนฺตํสํกมิ อฺปตํสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอก-
มณฺตํ อชฺชํสาตี ฯ

[๒๕๗] เอกมณฺตํ จีโต ไช ที่มตฺตฺตฺตํ เทวปุตฺโต ภควโต
สํนฺติเก อิมํ คากํ อภาสี

ภิกฺขุ สฺยา ฉายี วิมุตฺตจิตฺโต
อาภงฺเข เว หทยสฺสํสาณฺตํ
โถกสฺสํ ฌตฺวา อุกฺกยพฺพณฺจ
สํเจตโส อนิสฺสํโส คทานิสฺสํโสติ ฯ
จตุตฺถํ นนฺทนฺตํ

[๒๕๘] เอกมณฺตํ จีโต ไช นนฺทโน เทวปุตฺโต ภควนฺตํ คากาย
ชชฺฌภาสี

ปฺปจฺฉามิ ตํ โคตม ฐวีปญฺณ
ชนาทวํ ภควโต ฌาณทสฺสํ

๓ ส. ภควนฺตํ คากาย ชชฺฌภาสี ฯ

๒๖๕] เทวปุตฺตสํยุตฺตสํย อเนกมณฺฑิตกวกุเค โสตฺถิกาโว ๗๕

วิโรโต กามสณฺณาย รุปสณฺโณชฌาติโคติ^๓
นันทิกวปริกฺขโณ^๒ โส คมภีเร น สํกตฺติ ๑

ณฺฐํ วาสุตฺตสํยุตฺตํ

[๒๖๒] เอกมณฺฑํ จิโต โส วาสุตฺตโคโต เทวปุตฺโต ภควโต
สณฺฑิเก อิมํ คากํ อภาสิ

สํตฺติยา วีย โอมฏฺโง ชยฺหมาเนว มตฺถเก
กามราคปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ ๑

[๒๖๓] สํตฺติยา วีย โอมฏฺโง ชยฺหมาเนว มตฺถเก
สํกฺกายทฺธิจฺฉปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ ๑

สํตฺตมํ สํพฺรหฺมสํตฺตํ

[๒๖๔] เอกมณฺฑํ จิโต โส สํพฺรหฺมา เทวปุตฺโต ภควนฺโต
คากาย อชฺฌมภาสิ

นิจฺจุมนฺตรสํตฺตมิตฺถํ จิตฺตํ นิจฺจุมนฺตฺตํคฺคมิตฺถํ มโน
อนุปฺปนฺเนสฺส ภิจฺเจสฺส อโถ อฺนุปฺตฺติเตสฺส จ
สํเจ อตฺถิ อนฺตรสํตฺตํ ตํ เม อภฺชานํ ปุจฺฉิตฺตํ ๑

[๒๖๕] นามฺมณฺตร โขชฺฌนฺตฺตคฺคปสา นามฺมณฺตร อิทฺตฺตริยสํวรา

นามฺมณฺตร สํพฺพนิสฺสํคฺคา โสตฺถิ ปสฺสํมิตฺถํ ปาณินฺนํ ๑
อิทฺมวโจ ๑ เป ๑ ตตฺถณฺตรรายีติ ๑

๓ รุปสณฺโณชฌาติโคติ วา ปาไซ ๑ ๒ ส. ย. อ. เอว ๑ พ. นนฺธิ-
ราคปริกฺขโณ ๑

อฏฐัมม กุฏฐสูตร

[๒๖๖] เอวมมเม สุตัง เอกัง สมนัง ภควา ส่าเกเต วิหริติ
 อณฺเฐนเน มิคทาเย ฯ อถ โข กกุโธ เทวปฺพุโต อภิกฺกณฺดาเย
 รคฺติยา อภิกฺกณฺตวณฺโณ เกวถกปฺปํ อณฺเฐนณํ โอภาเสตฺวา येन
 ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอก-
 มนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๒๖๗] เอกมนฺตํ จีโต โข กกุโธ เทวปฺพุโต ภควนฺตํ เขตฺทโวจ
 นนฺทสิ สมนฺนาติ ฯ ก็ ถทฺธา อวฺวโสติ ฯ เทนฺ ทิ สมนฺ โสจฺจํติ ฯ
 ก็ ชยฺยิตฺถ อวฺวโสติ ฯ เทนฺ ทิ สมนฺ เณว นนฺทสิ เณว โสจฺจํติ ฯ
 เอวมวฺวโสติ ฯ

[๒๖๘] กกุจฺจิ ตฺวํ อนิโฆ ภิกฺขุ กกุจฺจิ นนฺทสิ น วิชฺชติ

กกุจฺจิ ตเมกมาสํนํ อรตํ นวภิกฺกํรตฺติ ฯ

[๒๖๙] อนิโฆ เว อหํ ยกฺข อโถ นนฺทสิ น วิชฺชติ

อโถ มเมกมาสํนํ อรตํ นวภิกฺกํรตฺติ ฯ

[๒๗๐] กถํ ตฺวํ อนิโฆ ภิกฺขุ กถํ นนฺทสิ น วิชฺชติ

กถํ ตเมกมาสํนํ อรตํ นวภิกฺกํรตฺติ ฯ

[๒๗๑] อฆชาตสูตร เว นนฺทสิ นนฺทิสฺสาตสูตร เว อฆ

อนนฺทสิ อนิโฆ ภิกฺขุ เอวํ ชานาหิ อวฺวโสติ ฯ

[๒๗๒] จิรสูตรํ วต ปสฺสํสามิ พุรฺราหุมนํ ปรีณิพฺพุตํ

อนนฺทสิ อนิโฆ ภิกฺขุ คินฺนุณํ โถเก วิสฺสคฺคิกนฺทสิ ฯ

๒๗๕] เทวปุตตสัณฺฑิตสัณฺฑิต อนาถบิณฑิกกฺวคฺเค เขตฺตวณฺโปปสงฺสา ๗๗

นวมํ อุตฺตรสัณฺฑิตํ

[๒๗๓] ราชคหนิทานํ ฯ เอกมฺหุตฺตํ จิโต โข อุตฺตรโร เทว-
ปุตฺโต ภควโต สันติเก อิมํ คาคํ อภาสิ

อุปนัยติ ชีวิตมปฺปมายํ

ชรุณฺณตสฺส น สันติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน

ปฺปญฺณานิ กยิราถ สฺสขาวหานฺติ ฯ

[๒๗๔] อุปนัยติ ชีวิตมปฺปมายํ

ชรุณฺณตสฺส น สันติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน

โลกามิสํ ปชเห สันติเปกฺโขติ ฯ

ทสฺมํ อนาถบิณฑิกสัณฺฑิตํ

[๒๗๕] เอกมฺหุตฺตํ จิโต โข อนาถบิณฑิกโก เทวปุตฺโต ภควโต
สันติเก อีมา คาคาโย อภาสิ

อิทํ หิตํ เขตฺตวณฺ

อิตฺติสงฺฆนิเสวิตํ

อาวุตฺตํ ชมฺมวราเชน

ปีติสฺสณฺชนํ มม

กมฺมํ วิชฺชา จ ชมฺโม จ

ตํ ชีวิตมุตฺตมํ

เอเตน มจฺจา สฺสชฺฌนฺติ

น โคตฺเตน ชเนน วา

คตฺตมา हि ปณฺทิตो โปโส

ตมฺปตฺสํ อตฺตมคฺคตโน

๑ อตฺตมคฺคตโนติปิ ปาโสี ฯ

โยนิโส วิจิเน ชมมํ เหวํ ตตฺถ วิสฺสเจตฺติ
 สารีปฺตฺโตว ปณฺณาย สํเณน อุปฺปสฺสเมน จ
 โยปปี ปารคโต ภิกฺขุ เหวตาวปรโม สียาติ ฯ

อิทมโวจ อเนกปณฺณิกโก เทวปฺตฺโต อิํ วตฺวา ภควนํ อภิเว-
 เทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวอนุตรชาเยติ ฯ

[๒๗๖] อถ โส ภควา ตสฺสํ วัคฺชียา อจฺจุเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ
 อิํ ภิกฺขเว วัคฺชียา อเนกปณฺณิกโก เทวปฺตฺโต อภิเวทิตฺวา วัคฺชียา อภิ-
 กนฺตวณฺโณ เทวปฺตฺโต เหวตวํ โสภิตฺวา เหวนํ เทนูปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิเวเทตฺวา เหวมนํ อจฺจุยสฺส เหวมนํ จิโต
 โส โส เทวปฺตฺโต มม สมนฺติเก อีมา คทาโย อภาสํ

อิํ หิตํ เหวตวํ อธิสฺสเจตฺติ
 อวตฺถุํ ชมฺมวาทินํ ปิตฺติสฺสเจตฺติ มม
 กมฺมํ วิชฺชา จ ชมฺโม จ สํสํ วิทิตฺวา
 เหวเตน มจฺจุจํ สัจจเจตฺติ น โคตฺเตน ชเนน วา
 ตสฺมา หิ ปณฺณิกโก โปโส สมนฺตํ อตฺถมตฺตโน
 โยนิโส วิจิเน ชมมํ เหวํ ตตฺถ วิสฺสเจตฺติ
 สารีปฺตฺโตว ปณฺณาย สํเณน อุปฺปสฺสเมน จ
 โยปปี ปารคโต ภิกฺขุ เหวตาวปรโม สียาติ ฯ

อิทมโวจ ภิกฺขเว โส เทวปฺตฺโต อิํ วตฺวา มํ อภิเวเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวอนุตรชาเยติ ฯ

๒๗๗] เทวปุตตัญญุตตตัสส อนาถบีณชิกถวคฺเค ภควนฺตาโรจนี ๗๘

[๒๗๗] เหวอ ภูคฺเค อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เขตฺทโวจ
โส หิ นฺน ภาณฺเต อนาถบีณชิกโก เทวปุตฺโต ภวิสฺสตี อนาถ-
บีณชิกโก คหปติ อายสฺมณฺเต สววิปฺตฺเต อภิปรสฺสนโน อโหสฺสตี ฯ
สาธุ สาธุ อานนฺท ยาวตํ ไช อานนฺท ตถฺกาย ปตฺตพฺพํ
อนุปฺปตฺตํ ตยา อนาถบีณชิกโก หิ โส อานนฺท เทวปุตฺโตติ ฯ
อนาถบีณชิกถวคฺโค ภูติโย ฯ

ตตฺตฺตฺตฺตฺ

จนฺทิมโส จ เวณฺฑุ จ ที่มฺถจฺจิ จ นนฺทโน
จนฺทโน วาสฺตฺตฺโต จ สฺพุทฺธมา กกุเรน จ
อฺตฺตฺโต นวโม ภูคฺโค ทตฺโต อนาถบีณชิกโกติ ฯ

นานาติศุทธยวคฺโค ทติโย

ปจฺมํ สิวสุตฺตํ

[๒๗๘] เอมฺเม สฺมํ เอกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริตี
เชตวนเ อนาถปฺปิตฺตสฺส อารามे ฯ อถ โห สิวํ เทวปฺปฺโต
อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวตฺกปฺปํ เชตวนํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมฺนํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๒๗๙] เอกมฺนํ จีโต โห สิวํ เทวปฺปฺโต ภควโต สฺนฺติเก
อิมา คากาโย อภาสิ

สฺพฺภีเรว สฺมาเสถ	สฺพฺภี กุพฺเพถ สฺนฺถวํ
สฺมํ สฺทฺฆมฺมมณฺเฑน	เสยฺโย โหติ น ปาปีย
สฺพฺภีเรว สฺมาเสถ	สฺพฺภี กุพฺเพถ สฺนฺถวํ
สฺมํ สฺทฺฆมฺมมณฺเฑน	ปณฺณํ ตปฺปติ นานฺเฑน
สฺพฺภีเรว สฺมาเสถ	สฺพฺภี กุพฺเพถ สฺนฺถวํ
สฺมํ สฺทฺฆมฺมมณฺเฑน	โสภมฺชฺเฒ น โสจฺติ
สฺพฺภีเรว สฺมาเสถ	สฺพฺภี กุพฺเพถ สฺนฺถวํ
สฺมํ สฺทฺฆมฺมมณฺเฑน	วาทิมฺชฺเฒ วิโรจฺติ
สฺพฺภีเรว สฺมาเสถ	สฺพฺภี กุพฺเพถ สฺนฺถวํ

๒๘๓] เทวปุตฺตํยุตฺตํ นานาติตฺถิยวคฺเค อสงฺสาธุสฺสาภาโว ๘๓

ตํ ตํทุขมฺมมณฺเฑนย สํตฺตา คจฺจนฺติ สุกฺกํ
สํพุทฺธิเรว สฺมาเสถ สํพุทฺธิ กุพฺพเพถ สํนถวํ
ตํ ตํทุขมฺมมณฺเฑนย สํตฺตา ทิฏฺฐจฺจนฺติ สํตตฺตฺนฺติ ฯ

[๒๘๐] อถ โข ภควา สิวํ เทวปุตฺตํ คากาย อชฺฌณภาสึ

สํพุทฺธิเรว สฺมาเสถ สํพุทฺธิ กุพฺพเพถ สํนถวํ
ตํ ตํทุขมฺมมณฺเฑนย สํพุทฺททุกฺขา ปมฺจุจตฺตํ ฯ

ทฺธิยํ เขมสฺสํ

[๒๘๑] เขกมฺนํ จีโต โข เขโม เทวปุตฺโต ภควโต สํนฺติเก

อิมา คากายอ ภาสึ

จรฺนฺติ พาลา ทุมฺเมธา อมิตฺเตเนว อตฺตนา
กโรนฺติ ปาปํ กมฺมํ ยํ โหติ กญฺจปฺปลํ
น คํ กมฺมํ กตํ สํสาธุ ยํ กตฺวา อนุตฺตปฺปติ
ยสฺส อสฺสํสุโข โรทํ วิปากํ ปฏฺิเสวติ
คณฺจ กมฺมํ กตํ สํสาธุ ยํ กตฺวา นานุตฺตปฺปติ
ยสฺส ปติโต สฺมนโน วิปากํ ปฏฺิเสวติ
ปฏฺิภจฺเจวํ คํ กยิรา ยํ ชนฺเฑน หิตมตฺตโน
น สํกฏฺิภจฺจินฺตายน มนฺตาจฺจิโร ปรรกฺกโม
ยถา สํกฏฺิโก ปสฺสํตํ สํมํ หิตฺวา มหาปถํ
วิสํมํ มคฺคมารุญฺห อภฺจจฺฉินฺโนว ฌายติ

๑. ย. พ. เขวํ ฯ ส. ปฏฺิภจฺเจว ฯ

เขวํ ฐมา อปุกกมฺม อฐมฺมนฺวตฺติย
 มนุโท มจฺจุมฺขํ ปตฺโต อภฺชจฺฉินฺโนว ฌายตฺติ ๑
 ตติยํ เสวํสัจจํ

[๒๘๒] เอกมณฺโฑ จีโต โห เสวํ เทวปฺปฺโต ภควนฺโต คากาย
 อชฺฌณณาสี

อนฺนเมวณินฺนทฺนฺติ อุกฺโข เทวมานุสา
 อถ โห นาม โส ยถฺโห ยํ อนฺนํ นณินฺนทตฺติ ๑
 [๒๘๓] เย นํ ททฺนฺติ สทฺชาย วิปฺปสฺสนฺเนน เจตสา
 ตเมว อนฺนํ ภาตฺติ อสฺมึํ โถเก ปรมฺหิ จ
 ตสฺมา วิเนยฺย มจฺฉเร ทชฺชา ทานํ มถาภิกฺขุ
 ปุณฺณานิ ปรรโลกสฺมึํ ปตฺติจฺจา โหณฺติ ปาณินฺนทฺติ ๑

[๒๘๔] อจฺฉนฺนํ ภาตฺเต อพฺภุทํ ภาตฺเต ยาว สฺภาตฺติคณฺจิทํ
 ภาตฺเต ภควตา

เย นํ ททฺนฺติ สทฺชาย วิปฺปสฺสนฺเนน เจตสา
 ตเมว อนฺนํ ภาตฺติ อสฺมึํ โถเก ปรมฺหิ จ
 ตสฺมา วิเนยฺย มจฺฉเร ทชฺชา ทานํ มถาภิกฺขุ
 ปุณฺณานิ ปรรโลกสฺมึํ ปตฺติจฺจา โหณฺติ ปาณินฺนทฺติ ๑

[๒๘๕] ภุทฺตพฺพพาทํ ภาตฺเต เสวํ นาม ราชฺวา อโหสิํ ทายโก
 ทานปติ ทานสฺส วณฺณวาทํ ๑ ตสฺส มยฺหิ ภาตฺเต จตุสฺส ทวาเรสฺ
 ทานํ ทียิตฺถ สมนฺ พุราหฺมณ กปณฺทฺธิกฉณฺพุกกยาคกานํ ๑ อถ

โฆ มํ ภาณเต อิตฺถาคาเร อุตฺตงฺกมิตฺวา เอตทโวจ เทวสฺส โฆ
 ทานํ ทียติ อมฺหากํ ทานํ น ทียติ ๑ ๑ ๑ มยฺมปิ เทวํ นิสฺสําย
 ทานานิ ทเทยฺยาม ปุณฺณานิ กเรยฺยามาติ ๑ ๑ ๑ มยฺหิ ภาณเต
 เอตทโหสิ อหํ โสสมิ ทายโก ทานปติ ทานสฺส วนฺณวาทิ
 ทานํ ทสฺสํามาติ วนฺนเต ๑ ๑ ๑ กินฺติ ๑ ๑ ๑ เทยฺยนฺติ ๑ ๑ ๑ โส ๑ ๑ ๑ ขวาหิ ภาณเต
 ปจฺมทวารํ อิตฺถาคารสฺส อทาสี ๑ ๑ ๑ ตตฺถ อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียตฺถ
 มม ทานํ ปฏิกกมฺมิ ๑ ๑ ๑ อถ โฆ มํ ภาณเต ๑ ๑ ๑ ขตฺติยา ๑ ๑ ๑ อณฺุยฺยตฺตา
 อุตฺตงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจ เทวสฺส โฆ ทานํ ทียติ อิตฺถา-
 คารสฺส ทานํ ทียติ อมฺหากํ ทานํ น ทียติ ๑ ๑ ๑ มยฺมปิ เทวํ
 นิสฺสําย ทานานิ ทเทยฺยาม ปุณฺณานิ กเรยฺยามาติ ๑ ๑ ๑ มยฺหิ
 ภาณเต เอตทโหสิ อหํ โสสมิ ทายโก ทานปติ ทานสฺส วนฺณวาทิ
 ทานํ ทสฺสํามาติ วนฺนเต ๑ ๑ ๑ กินฺติ ๑ ๑ ๑ เทยฺยนฺติ ๑ ๑ ๑ โส ๑ ๑ ๑ ขวาหิ ภาณเต
 ๑ ๑ ๑ ทุติยทวารํ ๑ ๑ ๑ ขตฺติยานํ ๑ ๑ ๑ อณฺุยฺยตฺตานํ ๑ ๑ ๑ อทาสี ๑ ๑ ๑ ตตฺถ ๑ ๑ ๑ ขตฺติยานํ ๑ ๑ ๑ อณฺุ-
 ยฺยตฺตานํ ๑ ๑ ๑ ทานํ ทียตฺถ ๑ ๑ ๑ มม ทานํ ปฏิกกมฺมิ ๑ ๑ ๑ อถ โฆ มํ ภาณเต
 ๑ ๑ ๑ พถกาโย ๑ ๑ ๑ อุตฺตงฺกมิตฺวา ๑ ๑ ๑ เอตทโวจ ๑ ๑ ๑ เทวสฺส ๑ ๑ ๑ โฆ ทานํ ทียติ
 ๑ ๑ ๑ อิตฺถาคารสฺส ๑ ๑ ๑ ทานํ ทียติ ๑ ๑ ๑ ขตฺติยานํ ๑ ๑ ๑ อณฺุยฺยตฺตานํ ๑ ๑ ๑ ทานํ ทียติ
 ๑ ๑ ๑ อมฺหากํ ๑ ๑ ๑ ทานํ น ๑ ๑ ๑ ทียติ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ มยฺมปิ ๑ ๑ ๑ เทวํ ๑ ๑ ๑ นิสฺสําย ๑ ๑ ๑ ทานานิ
 ๑ ๑ ๑ ทเทยฺยาม ๑ ๑ ๑ ปุณฺณานิ ๑ ๑ ๑ กเรยฺยามาติ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ มยฺหิ ๑ ๑ ๑ ภาณเต ๑ ๑ ๑ เอตทโหสิ
 ๑ ๑ ๑ อหํ ๑ ๑ ๑ โสสมิ ๑ ๑ ๑ ทายโก ๑ ๑ ๑ ทานปติ ๑ ๑ ๑ ทานสฺส ๑ ๑ ๑ วนฺณวาทิ ๑ ๑ ๑ ทานํ ๑ ๑ ๑ ทสฺสํามาติ

วทนฺเต กิณฺติ วเทยฺยนฺติ ฯ โส ขฺวาทิ ฃนฺเต ตตฺติยทฺวารํ พทฺธกายสัจจ
 อทาสี ตตฺถ พทฺธกายสัจจ ทานํ ทียิตฺถ มม ทานํ ปฏิกกมฺมิ ฯ
 อถ โส มํ ฃนฺเต พุราหฺมณคหฺปติกา อุตฺตงฺกมิตฺวา เอตทโวจํ
 เทวสัจจ โส ทานํ ทียิตฺติ อิตฺถาการสัจจ ทานํ ทียิตฺติ ขตฺติยานํ
 อนุยฺยตฺตานํ ทานํ ทียิตฺติ พทฺธกายสัจจ ทานํ ทียิตฺติ อมฺหากํ ทานํ
 น ทียิตฺติ ตาธุ มยฺมมฺปิ เทวํ นิสฺสําย ทานานิ ทเทยฺยยาม ปุณฺณานิ
 กเรยฺยยามาติ ฯ สัจจ มยฺหิ ฃนฺเต เอตทโหสิ อหํ โสสมิ
 ทายโก ทานปติ ทานสัจจ วณฺณวาทิ ทานํ ทสฺสํามาติ วทนฺเต
 กิณฺติ วเทยฺยนฺติ ฯ โส ขฺวาทิ ฃนฺเต จตฺตทฺวารํ พุราหฺมณ-
 คหฺปติกาณํ อทาสี ตตฺถ พุราหฺมณคหฺปติกาณํ ทานํ ทียิตฺถ มม
 ทานํ ปฏิกกมฺมิ ฯ อถ โส มํ ฃนฺเต ปุริสา อุตฺตงฺกมิตฺวา เอตทโวจํ
 น โสทานิ เทวสัจจ โกจิ ทานํ ทียิตฺติ ฯ เอวํ วุตฺตาทิ ฃนฺเต เต
 ปุริเส เอตทโวจํ เตเนหิ ภาณ โย พาหิเรสุ ชนปเทสุ อายิ
 สณฺชายติ ตโต อุตฺตทฺมํ ฃนฺเตปฺรํ ปเวเสถ อุตฺตทฺมํ ตตฺถ ทานํ
 เทถ สมนฺ พุราหฺมณ กปณทฺธิก วณฺณพฺพก ยาจกานฺนฺติ ฯ โส ขฺวาทิ
 ฃนฺเต เอวํ ทิสฺสวตฺถํ กตฺตานํ ปุณฺณานํ เอวํ ทิสฺสวตฺถํ กตฺตานํ กุสฺสณํ
 ปริยณฺตํ นาริกจฺฉามิ เอตฺถกํ ปุณฺณนฺติ วา เอตฺถโก ปุณฺณ-
 วิปาโกติ วา เอตฺถกํ สมนฺคเค จาตพฺพนฺติ วาติ ฯ

[๒๘๖] อจฺฉริยํ ฃนฺเต อพฺภุตํ ฃนฺเต ยาว สฺภาสิตตฺตฺตํ
 ฃนฺเต ภคฺวตา

๒๘๘] เทวปุตตัญญุตตสฺส นานาติตฺถิยวคฺเค ภวพฺพชนฺเจตฺถตา ๘๕

เย นํ ททฺหติ สฺสทฺธาย วิปฺปสฺสนฺเนน เจตฺถา
ตเมว อนฺนํ ภาตติ อสฺมึ โถเก ปรมฺหิ ฯ
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจวํ ทชฺชา ทานํ มถาภิภู
ปฺปญฺณานิ ปฺรโลกสฺมึ ปตฺติจฺจา โหนฺติ ปาณินฺนติ ฯ
จตุตฺถํ ฆฏฺฐิการสฺสคํ

[๒๘๙] เอกมฺนุํ จิโต โห ฆฏฺฐิกาโร เทวปุตฺโต ภควโต สฺนติเก
ณฺมํ คากํ อภาสี

อวิทํ อฺปฺปนาเส วิมุตฺตา สฺตตฺ ภิภฺชโว
วาคโทสฺปริกฺขณา ตินฺนา โถเก วิสฺตฺติกฺกนฺติ ฯ
เย จ เต อตฺรํ สงฺคํ มจฺจุเชยฺยํ สฺสทฺธวํ
เต หิตฺวา มานุสฺสํ เทหํ ทิพฺพโยคฺมฺปจฺจกฺกนฺติ ฯ
อฺปโก ผลคณฺโฑ จ ปุฏฺกธฺาติ จ เต ตโย
ภทฺธิโย ฆณฺฑเทโว จ พาหุรคฺคิ จ สฺงฺคิโย
เต หิตฺวา มานุสฺสํ เทหํ ทิพฺพโยคฺมฺปจฺจกฺกนฺติ ฯ

[๒๙๐] กุสฺสํ ภาสฺสํ เตสํ มวารปาสฺสฺปฺปหายินํ
กสฺสํ เต ชมฺมมณฺเฑน อจฺฉิทฺ ภาวพฺพชนฺนติ ฯ

[๒๙๑] น อณฺเฑนฺ ภควตา นานฺเฑนฺ ตว สํสํนา
ยสฺสํ เต ชมฺมมณฺเฑน อจฺฉิทฺ ภาวพฺพชนํ
ยตฺถ นามณฺจ ฐปฺณจ อสฺสํ อฺปฺรชฺฌติ
คํ เต ชมฺมมณฺเฑน อจฺฉิทฺ ภาวพฺพชนฺนติ ฯ

[๒๔๐] คมภักว ภาตตี วาจํ ทุพพิชานํ สฺทุพฺพุชํ
กตฺตํ ตฺวํ ชมฺมมณฺเฑน วาจํ ภาตตี อธิสฺสํ ๑

[๒๔๑] กุมฺภกาโร ปุเร อาสี เวภพิงฺเค ชฏฺฐิโก
มาตาเปตฺติโก อาสี กตฺตํปตฺตํ อฺปาสโก
จิรโต เมถุนา ชมฺมา พฺรหฺมจารี นิรามิสํ
อหฺวา เต สคาเมยฺโย อหฺวา เต ปุเร สฺวา
โสหเมเต ปชานามิ วิมฺตฺเต สตฺตํ ภิกฺขโว
ราคะทิสฺสปริกฺขเณ ตินฺนํ โถเก วิสฺตฺติกนฺติ ๑

[๒๔๒] เหวเมตํ ตทา อาสี ยถา ภาตตี ภคฺคว
กุมฺภกาโร ปุเร อาสี เวภพิงฺเค ชฏฺฐิโก
มาตาเปตฺติโก อาสี กตฺตํปตฺตํ อฺปาสโก
จิรโต เมถุนา ชมฺมา พฺรหฺมจารี นิรามิสํ
อหฺวา เม สคาเมยฺโย อหฺวา เม ปุเร สฺวาติ ๑
เหวเมตํ ปุราณํ สหายนมฺหุ สงฺคโม
อุภินฺนํ ภาวิตฺตฺตานํ สรรณฺติมชารินฺติ ๑

ปณฺณมํ ชนฺตฺตํ

[๒๔๓] เหวมฺเม สฺตํ เอกํ สมฺมํ สมฺพหฺวตา ภิกฺขุ โกธเตสฺสุ
วิหฺรณฺติ หิมวณฺตปตฺเต อรณฺณกฺกิกายํ อุตฺตฺตา อุนฺนพา จปตา
มฺชฺวา วิภินฺนวาจา มฺชฺวสฺสตีโน อสฺมปชานา อสฺมาหิตา วิพฺภนฺต-
จิตฺตา ปากตฺตินฺทริยา ๑

๓ วิพฺภนฺตจิตฺตาติปี ปาไซ ๑

๒๘๐] เทวปุตฺตํยุตฺตํ นานาติตฺถิยวคฺเค โรหิตํสฺสพฺยากรณํ ๘๗

[๒๘๔] อถ โข ชนฺตฺ เทวปุตฺโต ตทหุโปสฺสเก ปณฺณรเสํ เยน
เต ภิกฺขุ เทนุปลํงกมฺิ อุปํสํกมิตฺวา เต ภิกฺขุ คาลาหิ อชฺฌณภาสิ

สฺสชฺวโน ปุเร ชาสฺส ภิกฺขุ โคตมสํวกา

อนิจฺฉา ปิณฑเมตฺสนา อนิจฺฉา สยนาสนํ

โตเก อนิจฺจํ ฅตฺวา ทฺวขสฺสํนฺตมกัสมฺิ เต

ทฺวโปสฺสํ กตฺวา อตฺตานํ คามे ความณิกา วีย

ภฺตฺวา ภฺตฺวา นิปฺพชฺชติ ปราคารสํ มุจฺฉิตา

สํสํสํ อณฺชติ กตฺวา อีเชกฺขเจ วทามหํ

อปฺปิฏฺฐา^๒ อนาถา เต ยถา เปตา ตเถว เต^๓

เย โข ปมตฺตา วิหรนฺติ เต เม สฺนุชฺชาย ภาสิคํ

เย อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ นโม เตสํ กโรมฺหนฺติ ฯ

ณฺฐํ โรหิตํสฺสํ

[๒๘๕] สํวตฺถิยํ วิหรติ... เอกมฺนํ จิโต โข โรหิตํสฺสํ
เทวปุตฺโต ภควนํ ฅตฺทโวจ ยตฺถ นฺ โข ภาณเต น ชายติ
น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ สํกกา นฺ โข สํ ภาณเต
คมเนน โลกสฺส อนฺโต ฅาตุํ วา ทฺวํสุ วา ปาปฺณิคุํ วาติ ฯ

[๒๘๖] ยตฺถ โข อวฺโส น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น
จวติ น อุปฺปชฺชติ นานํ คมเนน โลกสฺส อนํ ฅาเตยฺยํ

๑ ปณฺนรเสติ วา ปาโส ๑ ๒ ย. อปฺปิฏฺฐา ๑ ๓ ย. เหว ๑
ส. ๑ ๑

ทฤษฎีแปดเศรษนุติ จวามัตติ ฯ อจุนริยั ฃนเต อพฐกั ฃนเต
 ยาว สุณาสัตตฃนจิทัง ฃนเต ฃคควตา ยคตถ ไช อาจุโส น ชายติ
 น ชียยติ น มียยติ น จวติ น อุปปชชติ นานนคัง คมเนน
 โถกสสัง อนคัง ฃาเศษยั ทฤษฎีแปดเศษนุติ จวามัตติ ฯ

[๒๘๘] ภูตบุพพาหุ ภูนเด โรหิตสฺสโส นาม อีสึ อโหสิ โภช-
 ปรโต อิทฺธิมา เวหาสํคโม ๑ ศสฺส มยฺหํ ภูนเด เหวรูป
 ชโว อโหสิ เสดยฺยถาบี นาม ทพฺพชมฺโม ชนฺคฺคโห สิกฺขิตโต
 กตฺตโก กตฺตโยคฺโค กตฺตปาสโน ตพฺเพน อสฺสเนน อปฺปภสฺสเรเนว
 ติริยํ ตาตฺถจฺจนํ อติปาเตยฺย ๑ ศสฺส มยฺหํ ภูนเด เหวรูป ปท-
 วัติหาโร อโหสิ เสดยฺยถาบี ปฺรตฺตติมา สํมุตฺตทา ปจฺฉิมโม สํมุตฺโต ๑
 ศสฺส มยฺหํ ภูนเด เหวรูป อิจฺฉนาคํ อปฺปชฺชติ อหํ คมเนน
 โลกสฺส อนฺตํ ปาปฺปณฺนิสฺสํมัตติ ๑ โส ชฺวหา ภูนเด เหวรูปเนน
 ชเวเน สมนฺนาคโต เหวรูปเนน ๑ ปทวัติหาเรเนว อณฺเณเตว อสฺสิต-
 ทายิตํสํยิตา อณฺเณเตว อจฺจุจาวปสฺสํวณฺณมา อณฺเณเตว นิตฺตทา-
 กิณณปฏฺวิโนทนา วสฺสสฺสตาโยโก วสฺสสฺสตชฺฉิ วสฺสสฺสํ คณฺตวา
 อปฺปคฺควาวิ โลกสฺส อนฺตํ อนฺตราว กาสกโต ๑ อจฺฉนริยํ ภูนเด
 อพฺภุตํ ภูนเด ยาว สฺภาสิตคณฺจิทํ ภูนเด ภคฺวตา ยตฺถ ๒ อาวุโส
 น ชายติ น ชียยติ น มียยติ น จวติ น อปฺปชฺชติ นานฺตํ
 คมเนน โลกสฺส อนฺตํ ณาเตยฺยํ ทญฺเญยฺยํ ปตเตยฺยนติ วทามัตติ ๑

๒๘๘] เทวปุตตสูตตสูต นานาติตติยวคฺเค กาลจุจยาทิภาโว ๘๘

[๒๘๘] ยตฺถ โข อวฺโส น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น
จวติ น อุปฺปชฺชติ นานนํ คมเนน โลกสูตฺตํ อนนํ ฌาเตยฺยํ
ทญฺเจยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ น จ ปนาคี^๑ อวฺโส อุปฺปตฺวา
โลกสูตฺตํ อนนํ ทฺถวสูตฺตํ อนนตฺติริยํ วทามิ อมฺปิจา^๒ อวฺโส
อิมสฺมึเขว พฺยามมตฺเต กเพวเร สสณฺณมฺหิ สมนนเก โลกญฺจ
ปณฺณเปมฺม^๓ โลกสมฺมุทญฺจ โลกนิโรธญฺจ โลกนิโรธคามินิญฺจ
ปฏฺธิปทฺนติ ฯ

คมเนน น ปตฺตพฺโพ โลกสูตฺตํโต กุทาจํ
น จ อุปฺปตฺวา โลกนํ ทฺถว อตฺถิ ปโมจํ
ตสฺมา หเว โลกวิทฺธํ สฺเมโธ
โลกนตฺตํ วุตฺติพฺพรหมจฺริโย
โลกสูตฺตํ อนนํ สมิทวํ ฌตฺวา
นาลีสฺสติ โลกมิมํ ปรมฺจติ ฯ
สํตฺตํ นนฺทสฺสํ

[๒๘๘] เขกมนนํ จิโต โข นนฺโท เทวปุตฺโต ภควโต สันติเก
อิมํ คาทํ อภาสิ

อจุเจนฺติ กาลา ตฺรยนฺติ รัตติโย
วโยคุณา อนุปฺพุ พฺพ ชนฺติ

๑ ย. น โข ปนาคี ฯ ๒ ย. อมฺปิจา ฯ ๓ ปณฺณเปมฺมติ
วา ปาไซ ฯ

เขตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

ปฺปญฺณานิ กยิราถ สฺสชาวนาหํติ ฯ

[๓๐๐] อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย

วโยคฺคณา อญฺญุพฺพํ ชนฺนํ

เขตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

โถกามิสฺส ปชฺเช สฺนฺติเปกฺโขติ ฯ

อญฺจมํ นนฺทิวิสํสาตฺตํ

[๓๐๑] เอกมฺนํ จีโต โช นนฺทิวิสํสาโต เทวปฺปโต ภควนฺตํ

คากาย อชฺฌณภาสิ

จตุจฺกํ นวทวารํ ปุณฺณํ โถเกน สัมมุตฺ

ปงฺกชาตํ มหาวัรํ กถํ ยาทฺวา ภวิสฺสํตํติ ฯ

[๓๐๒] เจตฺวา นทฺธิ วรตฺตมฺจ อิจฺฉาโตภณฺจ ปาปํ

สํมุตฺ ตณฺหํ อพฺพยุหํ เหวํ ยาทฺวา ภวิสฺสํตํติ ฯ

นวมํ สุตฺตํ

[๓๐๓] สํวตฺตนิททานํ ฯ อถ โช อายสฺมา อานนฺโท เยน

ภควา เตนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอก-

มฺนํ นิสฺสีติ ฯ เอกมฺนํ นิสฺสินฺ โช อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ ภควา

เอตทโวจ คุยฺหํปี โน อานนฺท สํวริปฺปโต รุจฺจตํติ ฯ กถํสํ หิ

นาม ภาณเต อพาทสฺสํ อทฺตฺสํ อมฺพฺหสฺสํ อวิปฺลุตฺตจิตฺตสฺสํ

อายสฺมา สํวริปฺปโต น รุจฺเจยฺย ปณฺชิโต ภาณเต อายสฺมา

๓๐๕] เทวปุตตสัณฺฑิตตสัณฺฑิต นานาติฏฺเฐยวคฺเค สารีปุตฺตปฺปสัณฺฑา ๘๑

สารีปุตฺโต มหาปณฺโณ ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต ปุณฺณปณฺโณ
ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต หาสปณฺโณ ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต
ชวณปณฺโณ ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต ติกฺขณปณฺโณ ฌานเต อายสฺมา
สารีปุตฺโต นิพฺเพชฌิกปณฺโณ ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต อปฺปบีจุโณ
ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต สันตุฏฺฐโส ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต
ปวิวิตฺโต ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต อสัณฺธุโส ฌานเต อายสฺมา
สารีปุตฺโต อารทฺธวิริโย ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต วคฺคา
ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต วจนกฺขโม ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต
โจทโก ฌานเต อายสฺมา สารีปุตฺโต ปาปครหิ ฌานเต อายสฺมา
สารีปุตฺโต กสฺสํ หิ นาม ฌานเต อพาทสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหสฺสํ
อวิปถตฺตถจิตฺตสฺสํ อายสฺมา สารีปุตฺโต น รุจฺเจยฺยาติ ฯ

[๓๐๕] เอวเมตํ อานนฺท เอวเมตํ อานนฺท กสฺสํ หิ นาม
อานนฺท อพาทสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหสฺสํ อวิปถตฺตถจิตฺตสฺสํ สารี-
ปุตฺโต น รุจฺเจยฺย ปณฺทิตฺโต อานนฺท สารีปุตฺโต มหาปณฺโณ
อานนฺท สารีปุตฺโต ปุณฺณปณฺโณ อานนฺท สารีปุตฺโต หาสปณฺโณ
อานนฺท สารีปุตฺโต ชวณปณฺโณ อานนฺท สารีปุตฺโต ติกฺขณปณฺโณ
อานนฺท สารีปุตฺโต นิพฺเพชฌิกปณฺโณ อานนฺท สารีปุตฺโต อปฺปบีจุโณ
อานนฺท สารีปุตฺโต สันตุฏฺฐโส อานนฺท สารีปุตฺโต ปวิวิตฺโต อานนฺท
สารีปุตฺโต อสัณฺธุโส อานนฺท สารีปุตฺโต อารทฺธวิริโย อานนฺท
สารีปุตฺโต วคฺคา อานนฺท สารีปุตฺโต วจนกฺขโม อานนฺท

สาริปุตฺโต โจอโก อานนฺท สาริปุตฺโต ปาปครหิ อานนฺท สาริปุตฺโต
 กสฺสํ หิ นาม อานนฺท อพาสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหฺสํ
 อวิปฺลุตฺตถจิจฺจสฺสํ สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺยติ ฯ

[๓๐๕] อถ ๒ สุตฺติโม เทวปุตฺโต อายสฺมาโต สาริปุตฺตสฺส
 วนฺณเณ ฌณฺณมาเน มหติยา เทวปุตฺตปริสํสา ยปริจฺจโต เยน
 ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
 อฏฺฐาสิ ฯ เอกมนฺตํ จิโต ๒ สุตฺติโม เทวปุตฺโต ภควนฺตํ
 เอตทโวจ เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สุตฺต กสฺสํ หิ นาม
 ฌนฺเต อพาสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหฺสํ อวิปฺลุตฺตถจิจฺจสฺสํ อายสฺมา
 สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย ปณฺทิตो ฌนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต
 ฯ เป ฯ ปาปครหิ ฌนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต กสฺสํ หิ นาม
 ฌนฺเต อพาสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหฺสํ อวิปฺลุตฺตถจิจฺจสฺสํ อายสฺมา
 สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย อหฺมมี หิ ฌนฺเต ยณฺจํ เทวปุตฺตปริสํ
 อุปสงฺกมํ เอตเทว พหุํ สทฺทํ สุนามิ ปณฺทิตอ อายสฺมา
 สาริปุตฺโต มหาปณฺโณ อายสฺมา ปุณฺณปณฺโณ อายสฺมา หาสฺปณฺโณ
 อายสฺมา ชวนปณฺโณ อายสฺมา ติกฺขปณฺโณ อายสฺมา นิพฺเพชฺช-
 ปณฺโณ อายสฺมา อปฺปิจฺฉโน อายสฺมา สหฺคฺคฺชโ จ อายสฺมา ปวิ-
 วิจฺจโต อายสฺมา อสฺสํจฺจโ อายสฺมา อารทฺธวิริโย อายสฺมา วตฺตา
 อายสฺมา วจนฺทโม อายสฺมา จอโก อายสฺมา ปาปครหิ อายสฺมา

๓ ส. ย. ยณฺณเทว ฯ พ. ยเทว ฯ

๓๐๘] เทวปุตตสัมมุตตสฺส นานาติตฺถิยวคฺเค โธสฺสิตารูปมา ๘๓

ธาวิปฺตุโต กุสฺสํ หิ นาม ภนฺเต อพาสฺสํ อทฺฐสฺสํ อมฺพหสฺสํ
อวิปฺลุตฺตจิตฺตสฺสํ อายสฺมา ธาวิปฺตุโต น รุจฺเจยฺยาติ ฯ

[๓๐๖] อถ โช สุตฺติมสฺสํ เทวปุตฺตสฺสํ เทวปุตฺตปรีธํ อายสฺมโต
ธาวิปฺตุสฺสํ วณฺเณ ภณฺณมาเน อคฺคตฺตนา ปมฺพิตฺตา ปิตีโสมนสฺส-
ชาตา อฺจุจาวจา วณฺณนิภา อฺปทํเสติ ฯ

[๓๐๗] เสยฺยถาปี นาม มณฺเณพฺพริโย สฺสโก โชติมา อฏฺฐโส
สฺสปริกมฺมกโต ปณฺฑิตฺตมฺพเต นิกฺขิตฺโต ภาสฺสเถ ๑ ตปฺเต ๑ วิโรจติ
๑ เอวเมวํ สุตฺติมสฺสํ เทวปุตฺตสฺสํ เทวปุตฺตปรีธํ อายสฺมโต
ธาวิปฺตุสฺสํ วณฺเณ ภณฺณมาเน อคฺคตฺตนา ปมฺพิตฺตา ปิตีโสมนสฺส-
ชาตา อฺจุจาวจา วณฺณนิภา อฺปทํเสติ ฯ

[๓๐๘] เสยฺยถาปี นาม เนกขฺ ฆมฺโพนทํ ทกฺขณ กมฺมารปุตฺตํ
อฺกกามฺเขตฺตํ กุสฺสํ สมฺปหฺนฺจํ ปณฺฑิตฺตมฺพเต นิกฺขิตฺตํ ภาสฺสเถ ๑
ตปฺเต ๑ วิโรจติ ๑ เอวเมวํ สุตฺติมสฺสํ เทวปุตฺตสฺสํ เทวปุตฺต-
ปรีธํ ๑ เป ๑ อฺปทํเสติ ฯ

[๓๐๙] เสยฺยถาปี นาม สรรทสมฺเย จิตฺเต วิคตฺตวาทเก เทว^๒
โธสฺสิตารกา ภาสฺสเถ ๑ ตปฺเต ๑ วิโรจติ ๑ เอวเมวํ สุตฺติมสฺสํ

๑ อ. เอวํ ฯ ถ. ย. ทกฺขณกมฺมารปุตฺเตน สฺสกุสฺสสํปหฺนฺจํ ฯ
พ. ทกฺขณกมฺมารปุตฺตอฺกกามฺเขตฺตํ กุสฺสสํปหฺนฺจํ ฯ ๒ พ. เอวํ ฯ
ถ. เสยฺยถาปี รตฺติยา ปจฺจุตฺตมํ ฯ ย. เสยฺยถาปี นาม รตฺติยา
ปจฺจุตฺตมํ ฯ

เทวปฺตฺตสูตร เทวปฺตฺตปริสา อายสฺมโต สารีปฺตฺตสูตร วนฺณเณ ภาณฺณ-
มานเณ อตฺตมนา ปมฺภิตา ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อฺจุจาวจา วนฺณนิภา
อุปทํเสติ ฯ

[๓๑๐] เสงฺยถาปี นาม สรทสฺมเย วิทฺเช วิคตฺวาทาหเก เทเว
อาทิจฺโจ นํ อพฺภุสฺสํกฺกมาโน สพฺพํ อาภาสคํ ตมคตํ อภิวินฺนํ
ภาสฺเต จ ตปฺเต จ วิโรจติ จ เอวเมวํ สยฺยตฺตํ เทวปฺตฺตสูตร
เทวปฺตฺตปริสา อายสฺมโต สารีปฺตฺตสูตร วนฺณเณ ภาณฺณมานเณ อตฺตมนา
ปมฺภิตา ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อฺจุจาวจา วนฺณนิภา อุปทํเสติ ฯ

[๓๑๑] อถ โข สยฺยโม เทวปฺตฺโต อายสฺมนฺตํ สารีปฺตํ อารพฺภ
ภคฺวโต สันตฺติเก อิมํ คาทํ อภาสิ

ปณฺทิตฺติ สมนฺณาโต สารีปฺตฺโต อโกชน

อปฺปิยฺจอ โสรวโต ทนฺโต สยฺยตฺตนิคายโต อิตฺติ ฯ

[๓๑๒] อถ โข ภคฺวา อายสฺมนฺตํ สารีปฺตํ อารพฺภ สยฺยํ
เทวปฺตํ คาทาย อชฺฌภาสิ

ปณฺทิตฺติ สมนฺณาโต สารีปฺตฺโต อโกชน

อปฺปิยฺจอ โสรวโต ทนฺโต กาทํ กงฺขติ ภาวิตํ สยฺยตฺตนิคายโต ฯ

ทสฺมํ นานาติตฺถิยสฺสคํ

[๓๑๓] เอวเมวํ สยฺยํ เอกํ สมนํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริ
เวพฺพวเน กถนฺทกนิวาเป ฯ อถ โข สยฺยพฺพุตา นานาติตฺถิยสวภา

๑ สยฺย. ย. ตมํ ฯ ๒ สยฺย. เหวํ ฯ ย. ภทฺติโก ฯ อ. ภคฺติโก ฯ

๓๓๖] เทวปุตฺตสํยุตฺตสํส นานาติตฺถิยวคฺเค นาวฺฐปุตฺตารพฺภภาสิตํ ๘๕

เทวปุตฺตา อสโม ๑ สหฺ ๑ นิโก^๑ ๑ อาโกฏโก ๑ เวฏฺมพฺร^๒ ๑
มาณวคามิโย ๑ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวตกปฺปํ
เวพฺพนํ โสภาเสตฺวา เยน ภควา เทนฺปสงฺกมํ^๓ อฺปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺฐจํ^๔ ๑

[๓๓๕] เอกมณฺตํ จีโต ๒ อสโม เทวปุตฺโต ปุรณํ กสฺสํปํ
อวรพฺภ ภควโต สฺนติเก อิมํ คาทํ อภาสิ

อิธ ฌินฺทิตฺตมาริตะ หตฺธานํ^๕ กสฺสํโป

น ปาปํ สมนุสฺสํติ ปุณฺณํ วา ปน อตฺตโน

ส เว วิสฺสํสาสฺมาจิกฺขิ สํตฺถา อรหฺติ มานนฺติ^๖ ๑

[๓๓๕] อถ ๒ สหฺ เทวปุตฺโต มกฺขธํ โคธํ อวรพฺภ
ภควโต สฺนติเก อิมํ คาทํ อภาสิ

ตโปชฺชํคฺคณาย สํสํวตฺตโต

วาจํ ปหาย กถํ ชเนน

สโม สวชฺชา วิรโต สจฺจวาที

นหฺ นุน ตาที ปกโรติ^๗ ปาปนํติ ๑

[๓๓๖] อถ ๒ นิโก เทวปุตฺโต นิกนฺตํ นาวฺฐปุตฺตํ อวรพฺภ
ภควโต สฺนติเก อิมํ คาทํ อภาสิ

๑ พ. เอว ๑ ส. ย. นิโก ๑ ๒ พ. เวตพฺภริ ๑ ๓ พ. สเจติป
ปาโจ ๑ ๔ ส. อรชฺชาติ มานนฺติ ๑ ๕ ส. เอว ๑ ย. นหฺ นุน
ตาทีสํ ปโรติ ๑

เชษฐนิ นิปโก ภิกขุ จาคุยามสัจจโต

ทิจฺจํ สุตตํ อจฺจํ นห นุน กิพฺพิสํ สียาติ ฯ

[๓๑๗] ขณฺ ไซ อจฺจํโก เทวปฺปโต นานาติคฺติเย อารพฺภ
ภคฺวโต สฺนฺติเก อิมํ คณํ อภาสํ

ปฏฺฐโก กาทิยาโน นิคฺคโก

เย จาบีเม มกฺขติปฺรณาสํ

คณสฺส สุตฺตารो สมนฺนปฺปตฺตา

นห นุน เต สปฺปรีเสหิ ทูเรติ ฯ

[๓๑๘] ขณฺ ไซ เวณฺมพฺรํ เทวปฺปโต อจฺจํโก เทวปฺปโต
คณาย อจฺจภาสํ

สฺห รจฺเจเน นโว สฺสาคาโต

น โกฏฺฐโก สฺสํสโม กทาจิ

มคฺคโค มุสฺสวาติ คณสฺส สุตฺตา

สจฺจสฺสราจาโร น สคํ สจฺจไซติ ฯ

[๓๑๙] ขณฺ ไซ มาโร ปาบีมา เวณฺมพฺรํ เทวปฺปโต อนฺว-
วีสิตฺวา ภคฺวโต สฺนฺติเก อิมํ คณํ อภาสํ

คปฺปสิคฺคณาย อายุตฺตา ปาตยํ ปวิเวกียํ

รฺุเป จ เย นวิจฺจาสํ เทวโลกาภินฺนํ

เต เจ สมนฺนปฺปตฺตํ ปรโตคฺคณาย มาติยาติ ฯ

๑ อ. เหว ๑ ส. ย. สจฺจเวณฺม ๑ พ. สจฺจเวณฺม ๑ ๒ ส. ไซ ๑

๓ ส. โกฏฺฐโก ๑ ย. กุฏฺฐโก ๑ พ. โกฏฺฐโก ๑ อ. กุฏฺฐโก ๑

๓๒๓] เทวปุตตํยุตตํ นานาติตฺถิยวคฺเค พุทฺธคฺคภาโว ๘๗

[๓๒๐] อถ โข ภควา มาโร อัม ปาปீมา อิติ วิทิตฺวา
มารํ ปาปீมณฺ्हํ คากาย ปจฺจภาสี

เยเกจิ ฐปา อิชฺ วา หุํ วา
เย จนฺตติฏฺฐมฺหิ ปภาสวณฺเณ
สพฺเพว เต เต นมุจิปฺปตฺตถา
อามิสํว มจฺจนํ วชาย ชิตฺตาทิ ฯ

[๓๒๑] อถ โข มาณวคามิโย เทวปุตฺโต ภควนฺ्हํ ชวพฺภ
ภควโต สฺนฺติเก อีมา คากายอ อภาสี

วิปฺปโต ราชคฺคิยานํ คิริ เสงฺฆโง ปจฺจุจติ
เสโต หิมวตํ เสงฺฆโง อาทิจฺโง อชคามินํ
สมฺมุทโททชินํ เสงฺฆโง นกฺขตฺตานนฺจ จนฺทิมมา
สเทวณฺตํ โถกณฺตํ พุทฺโธ อคฺโค ปจฺจุจตฺติ ฯ
นานาติตฺถิยวคฺโค ตติโย ฯ

ตสฺสํทฺธานํ

สีโว เขโม จ เสวํ จ ชฺช ชนฺตุ จ โรหิตो
นนฺโท นนฺทวิสาโร จ สฺสโม นานาติตฺถิเยน เต ทธํติ ฯ
เทวปุตฺตํยุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

โกศลสัมมุตติ
ปจฺมวลคฺโค ปจฺโม

ปจฺมํ ทหฺรสุตฺตํ

[๓๒๒] เอวฺมเม สุตํ เขกํ สมนํ ภควา สํวตฺตํ วิหฺรติ
เชตฺวเน อนาถมีณฺทิกสฺส อารามे ๑ ธถ ไช ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส
เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมนมฺหิ
สมนมฺหานํยํ ถถํ สํราณํยํ จิตฺสาเรตฺวา เขกมนฺตํ นิสฺสีทิ ๑

[๓๒๓] เขกมนฺตํ นิสฺสินโน ไช ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส ภควนฺตํ
เอตทโวจ ภวํสี โน โคตโม อนุตฺตรํ สมนฺมาสมฺโพธิํ อภิสฺมพฺพุตฺติ
ปฏฺิษานาตฺติ ๑ ยํ หิ ตํ มหाराช สมนฺมา วทมาโน วเทยฺย
อนุตฺตรํ สมนฺมาสมฺโพธิํ อภิสฺมพฺพุตฺติ มมนฺตํ สมนฺมา วทมาโน
วเทยฺย อหํ หิ มหाराช อนุตฺตรํ สมนฺมาสมฺโพธิํ อภิสฺมพฺพุตฺติ ๑

[๓๒๔] เขมี เต โภ โคตม สมนพฺพราหฺมณา สงฺฆิโน คณิโน
คณาจฺริยา ฌาตา ยสฺสสฺสโน ติตฺถกฺรา สํวตฺตมฺตา พหุชนสฺส
เสยฺยถิํ ปุรโณ กสฺสโป มกฺขติ โคสาโธ นิกฺโขธ นาวฺพุตฺโต
สณฺขโย เวตฺถุสฺพุตฺโต ปกฺโข กจฺจายโน อชฺชิตฺโต เกสฺสมพฺพตฺติ เตมี

๑ ส. อิติ ปฏฺิษานาตฺติ ปาซทฺวํ น ปณฺณายติ ๑ ๒ ส. ย. กกฺโข ๑

๓ ส. เกสฺสมพฺพตฺติ ๑

มยา อนุตฺตํ สฺมมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปฏิชานาถาติ ปุญฺจา
 สฺมานา น อนุตฺตํ สฺมมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปฏิชานนฺติ
 ก็ ปน ภวํ โคตโม ททโร เจว ชาตียา นโว จ ปพฺพชฺชยาติ ฯ

[๓๒๕] จตุตาโร ไชเม มหาราช ททราติ น อุฏฺเฐตพฺพา
 ททราติ น ปริโกตพฺพา กตเม จตุตาโร ขตฺติโย ไช มหาราช
 ททโรติ น อุฏฺเฐตพฺโพ ททโรติ น ปริโกตพฺโพ อูรโค ไช
 มหาราช ททโรติ น อุฏฺเฐตพฺโพ ททโรติ น ปริโกตพฺโพ ขตฺติ
 โช มหาราช ททโรติ น อุฏฺเฐตพฺโพ ททโรติ น ปริโกตพฺโพ
 ภิกฺขุ ไช มหาราช ททโรติ น อุฏฺเฐตพฺโพ ททโรติ น ปริโก-
 ตพฺโพ อิเม ไช มหาราช จตุตาโร ททราติ น อุฏฺเฐตพฺพา
 ททราติ น ปริโกตพฺพาติ ฯ

[๓๒๖] อิทมโวจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุกโต ธถาปรี
 เขตทโวจ สตฺถา

ขตฺติยํ ชาตีสฺมปฺนํ	อภิชาทํ ยสฺสสันํ
ททโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร
ชานมฺหิ โส มนุสฺสสันโท	รชฺชํ ททฺธาน ขตฺติโย
โส กุทฺโธ ราชทณฺฑเน	ตสฺมี ปกฺกมเต ภุสํ
ตสฺมา ตํ ปรีวชฺเชยฺย	รกฺขํ ชีวิตมคฺคโน
คาเม วา ยถิ วารณฺเณ	ยตฺถ ปสฺสเส ภุชงฺคมํ
ททโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร

อุจฺจวเจหิ วจฺณเณหิ	อุรโค จรติ เตชสํ
โส อสฺสชฺช ทํเส พาลํ	นรํ นาริณฺณํ เอกทา
ตสฺมา ตํ ปริวชฺเชยฺย	รกฺขํ ชีวิตมตฺตโน
ปหฺมุทภกฺขํ ชาลนํ	ปาวกํ กณฺหวตฺตนํ
ททโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร
ถทฺชา หิ โส อฺปปาทนํ	มहा หุตฺตวาน ปาวโก
โส อสฺสชฺช ทเห พาลํ	นรํ นาริณฺณํ เอกทา
ตสฺมา ตํ ปริวชฺเชยฺย	รกฺขํ ชีวิตมตฺตโน
วณํ ยทคฺคิ ททติ	ปาวโก กณฺหวตฺตนํ
ชายนฺติ ตตฺถ ปาโรหา	อโหรรตฺตานมจฺจุเย
ยณฺจ ไช สํสํมปฺนโน	ภิกฺขุ ททติ เตชสา
น ตสฺส ปฺตฺตา ปสฺสโ	ทายาทา จินฺทเว ชนํ
อนปจฺจา อทายาทา	ตถวตฺถุ ภวณฺติ เต
ตสฺมา หิ ปณฺทิตो โปโส	สํปสฺสํ ภยมตฺตโน
ภุชฺชคฺมํ ปาวกณฺจ	ชตฺตियณฺจ ยสฺสสฺสํ
ภิกฺขุณฺจ สํสํมปฺนํ	สํมมเทว สมาจเรติ ฯ

[๓๒๗] เหว่ วุตฺเต ราชา ปเสนทิโกสฺสโต ภควนฺตํ เขตทโวจ
 อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต เสงฺยธณฺนํ ภนฺเต นิกฺกชฺชิตํ
 วา อุกฺกุชฺเชยฺย ปฏิจฺฉนฺนํ วา จิวเรยฺย มุพฺพทสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺ-

๑ อตฺตมตฺตโนคิมี ปาเสน ภวิตพฺพํ ฯ

เขยบ อนุชกาเร วา เตตปฐโชติ ชาเรยฺย จกฺขุมนฺโต รูปานิ
 ทกฺขณตฺติ เหวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน รมโม ปกาสิโต
 เอตํ ภาเน ภาวนตํ สฺวณํ คจฺฉามิ รมมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
 อุปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณเปตํ สฺวณฺจกตฺตํ ។
 ทุคฺคิํ ปุริสสฺสคฺคํ

[๓๒๘] สํวตฺตํ อารามे... อถ โห ราชา ปเสนทิโกสธโต
 เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ ។ เอกมนฺตํ นิสฺสินโน โห ราชา ปเสนทิโกสธโต
 ภควนฺตํ เอตทโวจ กติ นุ โห ภาเน ปุริสสฺส รมมา อชฺฌตคฺคํ
 อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทกฺขาย อฆาตฺวิหารายาติ ។

[๓๒๙] ตโย โห มหาราช ปุริสสฺส รมมา อชฺฌตคฺคํ อุปฺปชฺช-
 มานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทกฺขาย อฆาตฺวิหาราย กตเม ตโย
 โตโก โห มหาราช ปุริสสฺส รมโม อชฺฌตคฺคํ อุปฺปชฺชมาโน
 อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทกฺขาย อฆาตฺวิหาราย โตโส โห มหาราช
 ปุริสสฺส รมโม อชฺฌตคฺคํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทกฺขาย
 อฆาตฺวิหาราย โมโห โห มหาราช ปุริสสฺส รมโม อชฺฌตคฺคํ
 อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทกฺขาย อฆาตฺวิหาราย อิม โห
 มหาราช ตโย ปุริสสฺส รมมา อชฺฌตคฺคํ อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ
 อหิตาย ทกฺขาย อฆาตฺวิหารายาติ ។

[๓๓๐] อิทมโวจ ។ เป ។

โถโก โทโส ๑ โมโห ๑ ปุริสํ ปาปเจตสํ

หิंसฺหติ อคฺคตสํญฺดา ตจฺจํสํวํ สํปฺเปตฺตํ ๑

คตฺติยํ ราชสุตฺตํ

[๓๓๓] สํวํคตฺติยํ... เอกมฺหนฺตํ นิสฺสินฺโน ไซฺ ราชา ปเสนฺทิ-
โกสโถ ภควนฺตํ เอตทโวจ อคฺคิ นุ ไซฺ ภนฺเต ชาตสฺส อญฺญตฺร
ชฺรามรณาทิ ๑

[๓๓๔] นคฺคิ ไซฺ มหาราช ชาตสฺส อญฺญตฺร ชฺรามรณา เยมี
เต มหาราช ชคฺคิยมหาสํสาตา อชฺชมา มหทฺธนา มหาโกคา ปหุ-
ตฺตชาตฺรปรชตา ปหุตฺตจิตฺตูปกรณา ปหุตฺตชนฺธญา เตสํมฺมี ชาตานํ นคฺคิ
อญฺญตฺร ชฺรามรณา เยมี เต มหาราช พุราหุณฺณมหาสํสาตา ๑ เป ๑
คหปติมหาสํสาตา อชฺชมา มหทฺธนา มหาโกคา ปหุตฺตชาตฺรปรชตา ปหุ-
ตฺตจิตฺตูปกรณา ปหุตฺตชนฺธญา เตสํมฺมี ชาตานํ นคฺคิ อญฺญตฺร ชฺรา-
มรณา เยมี เต มหาราช ภิกฺขุ อรหฺนฺโต ชฺชีณาสฺวา วุสฺสิตฺวณฺโต
กตกรณฺเฑยา โอหิตภาวรา อณฺุปปคฺคตสํญฺดา ปริกฺขิตฺตภวสํญฺโยชณา
สํมมทฺธญา วิมุตฺตา เตสํมฺปายํ กาโย เกทนชฺชโม นิฏฺเฆปนชฺชโมติ ๑

[๓๓๕] อิทมโวจ ๑ เป ๑

ชฺวีรฺนติ เว ราชฺรตา สํจิจฺจตา

อโถ สํวํมฺมี ชฺวี อฺเปติ

สํตณฺจ ชฺชโม น ชฺวี อฺเปติ

สณฺโตะ หเว สํพฺภิ ปเวทยนฺตํคิ ๑

จตุตฺถํ มฺบิยตฺถํ

[๓๓๕] สํวตฺถิยํ... เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โห ราชา ปเสนทิ-
โกสโล ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อธิ มยฺหํ ฆนฺเต รโหคตฺตสฺส มฺบิ-
ยตฺถนฺตสฺส เอวํ เจตฺโส ปวิตฺถโก อุตฺปาติ เกสํ นุ โห มฺบิ-
ยตฺถา เกสํ อปฺมฺบิย อคฺคตาติ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เขตฺทโหสิ เป
จ โห เกจิ กาเยน ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ วาจาเย ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ มนฺสา
ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตา กิณฺจามี เต เอวํ วเทยฺย
มฺบิย โน อคฺคตาติ อถ โห เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตา ตํ กิณฺจํ เหตุ
ยํ हि อปฺมฺบิย อปฺมฺบิยตฺถสฺส กเรยฺย ตํ เต อคฺคตนาถ อคฺคตโน กโรนฺติ
ตสฺมา เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตา เป จ โห เกจิ กาเยน ตฺจฺจวิตฺตํ
จรฺนติ วาจาเย ตฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ มนฺสา ตฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ เตสํ มฺบิ-
ยตฺถา กิณฺจามี เต เอวํ วเทยฺย อปฺมฺบิย โน อคฺคตาติ อถ
โห เตสํ มฺบิย อคฺคตา ตํ กิณฺจํ เหตุ ยํ हि มฺบิย มฺบิยตฺถสฺส กเรยฺย
ตํ เต อคฺคตนาถ อคฺคตโน กโรนฺติ ตสฺมา เตสํ มฺบิย อคฺคตาติ ฯ

[๓๓๕] เอวเมตํ มหाराช เอวเมตํ มหाराช เป हि เกจิ
มหाराช กาเยน ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ วาจาเย ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ มนฺสา
ทฺจฺจวิตฺตํ จรฺนติ เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตา กิณฺจามี เต เอวํ วเทยฺย
มฺบิย โน อคฺคตาติ อถ โห เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตา ตํ กิณฺจํ
เหตุ ยํ हि มหाराช อปฺมฺบิย อปฺมฺบิยตฺถสฺส กเรยฺย ตํ เต อคฺคตนาถ
อคฺคตโน กโรนฺติ ตสฺมา เตสํ อปฺมฺบิย อคฺคตาติ เป จ โห เกจิ

มหาราช กาเยน สฺจวิคฺคํ จรณฺติ วาจาเย สฺจวิคฺคํ จรณฺติ มนสา
 สฺจวิคฺคํ จรณฺติ เตสํ ปิโย อตฺตตา กิณฺณจาบี เต เอวํ วเทยฺยํ
 อปฺปิโย โน อตฺตาคิ อถ ไช เตสํ ปิโย อตฺตตา ตํ กิณฺณํ เหตุ
 ยํ हि มหาราช ปิโย นียสฺส กเรยฺย ตํ เต อตฺตนาถ อตฺตโน
 กโรนฺติ ตสฺมา เตสํ ปิโย อตฺตาคิ ฯ

[๓๓๖] อิทมโวจ ๑ เป ฯ

อตฺตนาถเจ นียํ ชณฺณา	น นํ ปาเปเน สัมมูเช
น हि ตํ สฺสํ ํ โหติ	สฺจํ ทุกฺกฏการินา
อนฺตเกนาริพนฺนสฺส	ชหโต ^๑ มานุสํ ภวํ
กิํ ํ ^๒ ตสฺสํ สกํ โหติ	กิณฺณํ อาทาย คจฺฉติ
กิณฺณสฺส อนฺคํ โหติ	ฉายาว อนฺุปายินํ
อฺโภ ปุณฺณณฺณํ ปาปณฺณํ	ยํ มจฺโจ กุรฺเต อิช
ตํ हि ตสฺสํ สกํ โหติ	คณฺณํ อาทาย คจฺฉติ
คณฺณสฺส อนฺคํ โหติ	ฉายาว อนฺุปายินํ
ตสฺมา กเรยฺย กตฺถยานํ	นิจยํ สมนฺุปรายิกํ
ปุณฺณานิ ปวโลกสฺมิ	ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺนํ ๑

ปณฺณํ อตฺตตฺรวิคฺคสฺสํ

[๓๓๗] เอกมนฺคํ นิสินฺโน ไช ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส ภควนฺตํ
 เอกทโวจ อิช มยฺหํ ภนฺเต วโหคตสฺสํ ปฏิสตฺถนฺตสฺสํ เอวํ เจตโส

ปรวิตถโก อุกปาทิ เกสํ นุ โห รกฺขิตโต อตฺตา เกสํ นุ โห
 อรกฺขิตโต อตฺตาทิ ตลัน มยฺหํ ภนฺเต เขตฺตโหสิ เย จ โห
 เกจิ กาเยน ทฺวํจวิตํ จรณฺติ วาจาย ทฺวํจวิตํ จรณฺติ มนสา
 ทฺวํจวิตํ จรณฺติ เตสํ อรกฺขิตโต อตฺตา กิณฺจาณิ เต หตฺถิกายो
 วา รกฺขะยฺเยยฺย อสฺสกาโย วา รกฺขะยฺเยยฺย รตฺถกายो วา รกฺขะยฺเยยฺย
 ปตฺติกายो วา รกฺขะยฺเยยฺย อถ โห เตสํ อรกฺขิตโต อตฺตา ตํ
 กิถฺสํ เหตุ พหิรา เสงฺสา รกฺขา เสงฺสา รกฺขา อชฺฌตฺติกา ตลฺมา
 เตสํ อรกฺขิตโต อตฺตาทิ เย จ โห เกจิ กาเยน ตฺวํจวิตํ จรณฺติ
 วาจาย ตฺวํจวิตํ จรณฺติ มนสา ตฺวํจวิตํ จรณฺติ เตสํ รกฺขิตโต อตฺตา
 กิณฺจาณิ เต เหนว หตฺถิกายो รกฺขะยฺเยยฺย น อสฺสกาโย รกฺขะยฺเยยฺย
 น รตฺถกายो รกฺขะยฺเยยฺย น ปตฺติกายो รกฺขะยฺเยยฺย อถ โห เตสํ
 รกฺขิตโต อตฺตา ตํ กิถฺสํ เหตุ อชฺฌตฺติกา เสงฺสา รกฺขา เสงฺสา
 รกฺขา พหิรา ตลฺมา เตสํ รกฺขิตโต อตฺตาทิ ฯ

[๓๓๘] เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช เย हि เกจิ
 มหาราช กาเยน ทฺวํจวิตํ จรณฺติ ฯ เป ฯ เตสํ อรกฺขิตโต อตฺตาทิ
 ตํ กิถฺสํ เหตุ พหิรา เสงฺสา มหาราช รกฺขา เสงฺสา รกฺขา
 อชฺฌตฺติกา ตลฺมา เตสํ อรกฺขิตโต อตฺตาทิ ये हि เกจิ मरारच
 कायेन त्वंजवितं जरणंति वाजय त्वंजवितं जरणंति मनसा त्वंजवितं जरणंति
 तेसं रक्खिततो अत्ता किंजाणि ते न्हव हत्थिकायो रक्खय्येय्य न

๓. ส. ย. อิทํ น ทิสฺสตี ฯ

๓๐๖ สุตฺตฺนํ ปิฏฺเฐ สํยุตฺตํ นิกายสฺส สํคาถวคฺโค [๓๓๘]

อสุตฺตกาโย รกฺขะยฺเย น รกฺกาโย รกฺขะยฺเย น ปตฺติกาโย รกฺขะยฺเย
อถ โข เตสํ รกฺขิโต อตฺตา ทํ กิสุสฺส เหตุ อชฺฌมคฺคิตฺตา เหล่า
มหาราช รกฺขา เนสา รกฺขา พาหิรา ตสฺมา เตสํ รกฺขิโต อตฺตาติ ฯ

[๓๓๘] อิทมโวจ ฯ เป ฯ

กาเยน สํวโร สํชฺ สํชฺ วาจาเย สํวโร
มณสา สํวโร สํชฺ สํชฺ สํพฺพคฺค สํวโร
สํพฺพคฺค สํวโร สํชฺ รกฺขิโตติ ปวฺจุจตฺติ ฯ

ฉฐํ อปฺปกสฺสํ

[๓๔๐] สํวคฺคิยํ... เอกมฺหํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิ-
โกสฺสโต ภควนฺตํ เอกทโวจ อิท มยฺหํ ภนฺเต รโหคคฺคสฺส ปฏฺิ-
สฺสํ สํวโร เอว เจตฺโส ปวิวิตฺตโก อุตฺปาติ อปฺปกา เต สฺสํ
โลกสฺมึ เย อุตฺปาเร อุตฺปาเร โภเค อภิตฺตา น เจว มชฺชนฺติ
น จ ปมชฺชนฺติ น จ กามะสุ เคธํ อปชฺชนฺติ น จ สฺสํ
วิปฺปฏฺิพชฺชนฺติ อถ โข เอเตว พุทฺธา สฺสํ โลกสฺมึ เย
อุตฺปาเร อุตฺปาเร โภเค อภิตฺตา มชฺชนฺติ เจว ปมชฺชนฺติ จ กามะสุ
จ เคธํ อปชฺชนฺติ สฺสํ จ วิปฺปฏฺิพชฺชนฺติ ฯ

[๓๔๑] เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช อปฺปกา เต
มหาราช สฺสํ โลกสฺมึ เย อุตฺปาเร อุตฺปาเร โภเค อภิตฺตา น
เจว มชฺชนฺติ น จ ปมชฺชนฺติ น จ กามะสุ เคธํ อปชฺชนฺติ

๓ ส. เต ฯ

๓๔๔] โกลธลยฺยตฺตสฺส ปจฺมวคฺเค กามนิตานภาโว ๓๐๗

น ๑ สฺตฺเตสฺส วิปฺปฏฺิพฺพชฺชนฺติ อถ โข เอเตว พหุตรา สฺตฺตา
โถกสฺมึ ๒ เย อุพาเร อุพาเร โภเค ตถิตฺวา มชฺชนฺติ เจว ปมชฺชนฺติ
๑ กามสฺส ๑ เคหํ อวชฺชนฺติ สฺตฺเตสฺส ๑ วิปฺปฏฺิพฺพชฺชนฺตฺติ ๑

[๓๔๕] อิทมโวจ ๑ เป ๑

สํวตฺตา กามโภเคสฺส คิทฺธา กามสฺส มุจฺฉิตา
อติสํวํ น พุชฺฌนฺติ มิคํ กุญฺจํ โอทฺธติ
ปจฺฉนํ กุญฺจํ โหติ วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ ๑

สฺตฺตมํ อตฺถกรณสฺสฺส

[๓๔๖] เอกมฺมํ นิสฺสินโน โข ราชา ปเสนทิโกสฺโส ภควนฺตํ
เอตทโวจ อิทํ ภนฺเต อตฺถกรณํ^๒ นิสฺสินโน โข ปสฺสํมิ ชฺชติย-
มหาสํเถปํ พุราหุณฺณมหาสํเถปํ คหปติมหาสํเถปํ อชฺชเม มหทฺธเน
มหาโภเค ปหุตฺตาตฺตฺรปรชเต ปหุตฺตวิคฺคฺชฺสปรกรณ ปหุตฺตชนฺธเว กาม-
เหตุ กามนิตานํ กามาจิกรณํ สมนฺปชานมฺสา ภาสฺนเต สฺสํ มยฺหํ
ภนฺเต เอตทโหสิ อตฺถํนิ เม อตฺถกรณน ภทฺธมฺโฆทานิ อตฺถ-
กรณน ปณฺณายิสฺสํตฺติ ๑

[๓๔๗] เอวเมตํ महाराज एवमेतं महाराज^๓ येन ते
महाराज चत्थिमहासंथा पुराहुण्णमहासंथा कहपतिमहासंथा
अचुम्मा महत्तना महाभोका पหत्तात्तत्त्रप्रचता पहत्तविकच्चप्रकरणा

๑ มคตฺตํ ปาโฬ ๑ ๒ สํ. ย. อ. เอว ๑ พ. อชฺชกรณ ๑

๓ สํ. ย. อิม น หิสฺสํนฺติ ๑

ปฐมนนธณฺเฑ กามเหตุ กามนิทานํ กามาชิกรณํ สมนุชานมฺหํ
ภาสฺนติ เตสํ ตํ ภวิสฺสํ ทัฬหํ อหิตาย ทุกฺขายาติ ฯ

[๓๔๕] อิทมวโจ ฯ เป ฯ

สัจจตถา กามโกเคสุ คิทฺฐา กามะสุ มุจฺฉิตา
อติสํวํ น พุชฺชนฺติ มจฺฉา จิปรํ โอทฺธิคํ
ปจฺฉาสุ กญฺจํ โหติ วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ ฯ

อญฺจํ มลฺลิกาสุตฺตํ

[๓๔๖] สัจจตถิโย... เทน โห ปน สมนฺเฑน ราชา ปเสนทิ-
โกสฺโส มลฺลิกาย เทวียา สทฺธิ อุมฺปิสาทวฺรคโต โหติ ฯ อถ โห
ราชา ปเสนทิโกสฺโส มลฺลิกํ เทวํ เอตทวโจ อตฺถิ นุ โห เต
มลฺลิกเก โก จณฺโณ อตฺตนา นียตโรติ ฯ นตฺถิ โห เม มหาราช
โก จณฺโณ อตฺตนา นียตโร ตฺยหํ ปน มหาราช อตฺตณฺโณ
โกจิ อตฺตนา นียตโรติ ฯ มยฺหมมฺปิ โห มลฺลิกเก นตฺตณฺโณ โกจิ
อตฺตนา นียตโรติ ฯ

[๓๔๗] อถ โห ราชา ปเสนทิโกสฺโส ปาสาทา โอโรหิตฺวา
เยน ภควา เทนฺปสฺสงฺกมิ อุมฺปิสาทวฺรคโต ภควนฺตํ อภิวาทฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสีติ ฯ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โห ราชา ปเสนทิโกสฺโส
ภควนฺตํ เอตทวโจ อิทาหํ ภนฺเต มลฺลิกาย เทวียา สทฺธิ อุมฺ-
ปิสาทวฺรคโต มลฺลิกํ เทวํ เอตทวโจ อตฺถิ นุ โห มลฺลิกเก

๓ ส. โอตฺตโรติ ฯ

โก จณฺโณ อตฺตนา นียตโรติ เอวํ วุตฺเต ภาณฺเต มถฺติกา เทวํ
 มํ เอตทโวจ นตฺถิ โข เม มหาราช โก จณฺโณ อตฺตนา
 นียตโรติ คุยฺหํ ปน มหาราช อตฺตณฺโณ โกจิ อตฺตนา นียตโรติ
 เอวํ วุตฺตํ ภาณฺเต มถฺติกา เทวํ เอตทโวจํ มยฺหมนฺนํ โข
 มถฺติเก นตฺตณฺโณ โกจิ อตฺตนา นียตโรติ ฯ

[๓๕๑] อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ
 คากํ อภาสี

สพฺพา ทิสฺสา อนุปริคฺคฺม เจตฺสา
 เนวชฺฌนฺคา นียตฺรมตฺตนา กุวฺจิ
 เอวํ นินฺนํ ปุณฺณํ อตฺตนา ปเรตํ
 ตสฺมา น หีเส ปริ อตฺตกาโมติ ฯ
 นวมนํ ยณฺณตฺตํ

[๓๕๒] สํวตฺถิยํ... เตน โข ปน สมนฺเนน วณฺโณ ปเสนฺทิ-
 โกลธตฺถํ มหายณฺโณ ปจฺจุปฺปจฺจิตฺโต โหติ ฯ ปณฺจ จ อุตฺถสฺตานิ
 ปณฺจ จ วจฺจตฺรสฺตานิ ปณฺจ จ วจฺจตฺวิสฺตานิ ปณฺจ จ อชฺสสฺตานิ
 ปณฺจ จ อรพฺภสฺตานิ ภูณฺณปฺนํตานิ โหนฺติ ยณฺณตฺตํ ๑ ฯ เยปฺปิตฺตํ
 เต โหนฺติ ทาสฺมาติ วา เปตฺตสฺมาติ วา กมฺมกฺราติ วา เตปฺปิ ทณฺฑ-
 ตชฺชิตฺตา ภาวตฺตชฺชิตฺตา อตฺตํมฺหา รุทฺธานา ปริกฺคฺมานิ กโรหนฺติ ฯ

[๓๕๓] อถ โข สมนุพฺพุตา ภิกฺขุ ปุพฺพณฺนสฺมยํ นิวาเสตฺวา

๓ มฺรณฺมโปตฺตเกเยว ทาสฺมาติ วาติ อีทิสฺโส ปาโง ทิสฺสตี ฯ

ปตฺตจํวรมาทาย สํวตฺถิ ปิณฺฑทาย ปวิสฺสํ สํวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย
 จริตฺวา ปจฺจนากตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกกฺขนฺตา เยเน ภควา เทนุปลงฺกมิตฺตํ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตฺตํ
 นิสฺสินฺหา ๒ เตะ ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจํ อิทฺถ ภนฺเต รณฺโณ
 ปเสนทโกสฺสสฺส มหายญฺโณ ปจฺจุปฺปจฺจิโต โหติ^๑ ปณฺจ ๑ ชุสภ-
 สฺตทานิ ปณฺจ ๑ วจฺจนตรสฺตทานิ ปณฺจ ๑ วจฺจนตริสฺตทานิ ปณฺจ ๑
 อชฺสฺตทานิ ปณฺจ ๑ ชุรพฺภสฺตทานิ ญฺญูปนฺตีทานิ โหเนติ ยญฺญตฺตถาย
 เขมฺมิตฺตํ เตะ โหเนติ^๒ ทาสฺวติ วา เปสฺสฺวติ วา กมฺมกฺราติ วา
 เตปฺปี ทณฺฑทชฺชิตฺตา ภยทชฺชิตฺตา อสฺสํมฺมวรา รุทฺธานา ปริกมฺมานิ
 กโรเนตฺติ ๑

[๓๕๓] อถ ๒ ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมา
 คคาลาโย อภาสิ

อสฺสํมฺเม ^๓ ปุริสฺเม ^๔	สมฺมาปาสํ วาชเปยฺย ^๕
นิรคฺคพํ มหายญฺณ ^๕ มหารมฺภา	น เตะ โหเนติ มหปฺปสฺสา
อเชพฺภา ๑ คาโว ๑	วิวิชา ยตฺถ หนฺนเว
น ตํ สมฺมคฺคตา ยญฺญ ^๖	อุปยฺนติ มเหสีโน
เย ๑ ยญฺญา นีวรรมฺภา	ยชนฺตานุกฺกํ สทา

๑ ตี. ยํ น ทิสฺสํติ ๑ ๒ ตี. โหเนตฺติ ปาโง วชฺชิตฺโต ๑ ๓ ตี.
 ย. อ. เอว ๑ พ. สสฺสํเม^๓ ๑ ๔ ย. เอว ๑ พ. วาจาเปยฺย ๑
 อ. วาชเปยฺย ๑ ๕ ตี. เอว ๑ ย. พ. ยํ น ทิสฺสํติ ๑

อเชพกา จ คาโว จ วิวิชา เนตฺถ หนฺนเว
 เอตํ สมนฺนคฺคตา ยณฺณํ อฺปนฺนติ มเหสีโน
 เอตํ ยเชถ เมชาวํ เอโส ยณฺโณ มหปฺนโถ
 เอตณฺหิ ยสมานสฺส เสยฺโย โหติ น ปาปียो
 ยณฺโณ จ วิปฺลโถ โหติ ปสฺสํนฺติ จ เทวตาคิ ฯ

ทสฺมํ พฺนฺชนสฺสคฺคํ

[๓๕๒] เทน โห ปน สมนฺเน รณฺเณ ปเสนฺทิโกสฺสเถน มหา-
 ชนกาโย พนฺชาปฺโต โหติ ฯ อปฺเปกฺขเจ รชฺชฺหิ อปฺเปกฺขเจ
 อทฺทฺหิ อปฺเปกฺขเจ สงฺฆติกาหิ ฯ อถ โห สมนฺพฺพสา ภิกฺขุ
 ปุพฺพพฺนฺทสฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจํวรมาทาย สํวคฺคํ มีนฺทาย
 ปวิสฺสํ^๑ สํวคฺคิยํ มีนฺทาย จริตฺวา^๒ ปจฺจนาภคํ มีนฺทปาต-
 ปฏิกฺกนฺตา เชน ภควา เทนฺปสงฺกมฺมํ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ^๓ ฯ เอกมนฺตํ นิสฺสนฺนา โห เต
 ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจํ อิท ภาเน รณฺเณ ปเสนฺทิโกสฺสเถน
 มหาชนกาโย พนฺชาปฺโต โหติ^๔ อปฺเปกฺขเจ รชฺชฺหิ อปฺเปกฺขเจ
 อทฺทฺหิ อปฺเปกฺขเจ สงฺฆติกาหิ^๕ ฯ

[๓๕๓] อถ โห ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อีมา
 คากาโย อภาสึ

๑ พ. เหว ๑ ส. ย. อนฺทฺหิ ๑ ๒ พ. จริสฺ ๑ ๓ ส. ปวิสิตฺวา ๑
 ๔ ส. ย. อยํ วชฺชิตฺวา ๑

น ตํ ทพฺหิ พนฺชนมาหุ ชีวรา
 ยทายสํ ทารุญํ ปพฺพชณฺจํ
 สํารตฺตตฺตตฺตา มณฺนิญฺณตฺเตสฺ
 ปุคฺเคสฺ ทาเวสฺ จ ยา อเปกฺขา
 เอตํ ทพฺหิ พนฺชนมาหุ ชีวรา
 โธหารินํ สิจฺจํ ทุปฺปมฺมจํ
 เจตมฺมํ เจตฺวาน ปรีพฺพชณฺติ
 อนเปกฺขินอ กามสฺสํ ปหายาติ ๑
 ปจฺจโม วคฺโค ๑

ตสฺสํทํทํ

รหโ ท ปุริโส ราชานํ มียํ อตฺตํ^๒รหิตา
 อปฺปกา อตฺตกรณานํ มตฺติกา ยณฺณพนฺชนนฺติ ๑

๑ พพฺพชณฺจติ วา ปาไซ ๑ ๒ ส. อตฺเตน ๑

ทุติยวคฺโค ทุติโย

ปจฺมํ ชฺชิตฺตํ

[๓๕๔] เขกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ ปุพฺพารามे
มิกฺขรมาตุ ปาสาเท ๑ เตน โข ปน สมนฺเยน ภควา สํยณฺหสฺมยํ
ปฐิสฺสธณฺนา อฺภูจฺจโต พหิทฺวารโกฏฺฐเก นิสฺสินฺโน โหติ ๑ อถ โข
ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส ยေန ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกมนฺตํ นิสฺสีทิ ๑

[๓๕๕] เตน โข ปน สมนฺเยน สํตฺต จ^๑ ชฺชิตฺตา สํตฺต จ
นิคฺคณฺตา สํตฺต จ อเจตา สํตฺต จ เขกธํมฺมา สํตฺต จ
ปรีพฺพาสกา ปรีพฺพหจฺจนฺต โดมา ชาริวิจิ^๒มาทาย ภควโค อวิทฺเฐ
อติฏฺกมนฺติ ๑ อถ โข ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส อฺภูจฺจายาสนา เขกํ
อฺภูตฺตราชํสํกํ กิริตฺวา ทฏฺฐิตฺตชานฺนํมณฺทํ ปจฺจวียํ นินฺนุโต^๓ ยေန เต
สํตฺต จ ชฺชิตฺตา สํตฺต จ นิคฺคณฺตา สํตฺต จ อเจตา สํตฺต จ
เขกธํมฺมา สํตฺต จ ปรีพฺพาสกา เตนฺนชฺชิตํ ปณฺนาเมตฺวา ติกฺขตฺตํ
นามํ สํเวสฺสี ราชานํ ภนฺเต ปเสนฺทิโกสฺโส... ราชานํ ภนฺเต
ปเสนฺทิโกสฺโสติ ๑ อถ โข ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส อจิริปฏฺกนฺเตสฺสุ

๑ ส. จกาโร วชฺชิตโต ๑ ๒ อ. เขวํ ๑ ส. วิจิธํ ๑ ย. ชาริวิจิ ๑.
พ. ทาริวิจิ ๑ ๓ ส. ย. นินฺนุตฺวา ๑

๓๕๘] โกธถลัณฐะตถะ ทุติยวคฺเค วณฺณรูปสัชาตาภาโว ๑๑๕

โน อมณสิการา ปณฺณวตา โน ทุปฺปณฺณเณนาติ ฯ

[๓๕๘] อจฺฉริยํ ภาณฺเต อพฺภุตํ ภาณฺเต ยาว สัภาสิตฺตจฺจิตํ
ภาณฺเต ภควตา ๑ ทุสฺसानํ ๒ เอตํ มหาราช ตยา คิหิณา กาม-
โกคิณา ฯ เป ฯ ปณฺณวตา โน ทุปฺปณฺณเณนาติ เอเต ภาณฺเต
มม ปุริสา จารวํ ๑ โอจฺจรา ๒ ชนปทํ ๑ โอจฺจริตฺตา อากจฺฉนฺติ เตหิ
ปจฺจํ ๑ โอจฺฉนฺณํ ๑ อหํ ปจฺฉา ๑ โอหยิสฺสํ ๑ อิทานิ เต ภาณฺเต
ตํ รโหชถลัณฺ ๑ ปวาเหตฺวา สุนฺหาตา สัวิตฺติตา กปฺปิตฺเตถลัณฺ
โอทาตวตฺถวธฺนา ปณฺณจฺหิ กามคฺคเณหิ สัมปฏีตา สัมมจฺฉิฏฺฐา นํ
ปรีจายนฺตฺติติ ฯ

[๓๕๘] อถ ๒ ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ
อิมา คาลาโย อภาสิ

น วณฺณรูปเณ นโร สัชาโต
น วิสัณฺณํ อิตฺตฺรทลัณฺ
สัณฺณตฺตนาณฺติ วิยณฺชเนน
อสณฺณตา โลกมิมํ จรณฺติ
ปฏฺฐิรูปโก มตฺตติกกุณฺฑาโต ๑
โตททฺชมาโส ๑ สัณฺณณณโน

๑ ส. โจรา ฯ ๒ ย. พ. เอว ฯ ส. โอจฺจราติ วา โอจฺจราติ
วา ปาโส ฯ ๓ ส. โอชยิสฺสํ ๑ โอชยิสฺสํ ๑ ปาโส ฯ
ย. โอชยิสฺสํ ๑ ๔ ส. ย. ว. ๑ ๕ ส. ย. ว. ๑

จรณติ โถเก^๑ ปริวารณนา

อนโต อสฺสทฐา พหิ โสภมานาติ ๑

ทุติยํ ปณฺจราชสฺสคฺคํ

[๓๕๘] สํวคฺคิยํ วิหริติ... เตน โห ปน สมนฺเยน ปณฺจณฺํ
ราชฺชนํ ปเสนฺทิปมฺขานํ ปณฺจหิ กามคฺคฺเคหิ สมนฺปิฏานํ สมนฺคิฏฺฏานํ
ปริจายมมานํ อยมนฺตวากถา อุตฺตปาหิ กิ ญ โห กามานํ
อคฺคฺคณฺติ ๑ คเคฺรจฺเจ เหวมาหํสฺสํ ฐปา กามานํ อคฺคฺคณฺติ ๑
เอจฺเจ เหวมาหํสฺสํ สฺสทฺธา กามานํ อคฺคฺคณฺติ ๑ เอจฺเจ เหวมาหํสฺสํ
คณฺธา กามานํ อคฺคฺคณฺติ ๑ เอจฺเจ เหวมาหํสฺสํ รัสสา กามานํ
อคฺคฺคณฺติ ๑ เอจฺเจ เหวมาหํสฺสํ โฉฏฺฐพฺพสา กามานํ อคฺคฺคณฺติ ๑
ยโต โห เค ราชานโน นาสฺสจฺฉิํสฺสํ อณฺณมณฺณํ สณฺณปาเปตฺตํ อถ
โห ราชานโน ปเสนฺทิโกสฺโสโต เค ราชานโน เอตทโวจ อายาม
มาริสฺสา เยน ภคฺวา เตนฺอุปสํกมิตฺตํ ออุปสํกมิตฺตวา ภคฺวณฺตํ
เอตมคฺคํ ปฏฺฐิฏฺฐนิตฺตํ ยถา โน ภคฺวา พฺยากริสฺสํติ ตถา น
ชาเรยฺยามาติ^๒ ๑ เอวํ มาริสฺสาติ โห เค ราชานโน รณฺโณ ปเสนฺทิ-
โกสฺสํสฺสํ ปจฺจสฺสํสฺสํ ๑

[๓๖๐] อถ โห เค ปณฺจ ราชานโน ปเสนฺทิปมฺขานา เยน
ภคฺวา เตนฺอุปสํกมิตฺตํ ออุปสํกมิตฺตวา ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺตวา เอกมณฺตํ
นิตฺตํ ๑ เอกมณฺตํ นิตฺตโน โห ราชานโน ปเสนฺทิโกสฺโสโต ภคฺวณฺตํ

๑ พ. เอวํ ๑ ส. ย. เอเก ๑ ๒ พ. ชาเรสฺสํสฺสํติ ๑

เขตทโวจ อิช ภนฺเต อมฺหากํ ปณฺจนฺนํ ราชฺฐนํ ปณฺจทิ กาม-
 คุณฺเหติ สํมปฺปีตานํ สํมจฺจิภูตานํ ปริจารยมาณานํ อยมฺนุตฺรากถา
 อุกฺกปาทิ ทิ นุ ไช กามานํ อคฺคฺคนฺติ เอกฺจฺเจ เอมมาหํสุ
 ฐปา กามานํ อคฺคฺคนฺติ เอกฺจฺเจ เอมมาหํสุ สทฺททา กามานํ
 อคฺคฺคนฺติ เอกฺจฺเจ เอมมาหํสุ คณฺชา กามานํ อคฺคฺคนฺติ เอกฺจฺเจ
 เอมมาหํสุ รธํ กามานํ อคฺคฺคนฺติ เอกฺจฺเจ เอมมาหํสุ โฉฏฺฐพฺพา
 กามานํ อคฺคฺคนฺติ ทิ นุ ไช ภนฺเต กามานํ อคฺคฺคนฺติ ฯ

[๓๖๑] มนาปปริยนต์ ชฺวาทํ มหาราช ปณฺจสุ กามคุณฺสุ
 อคฺคฺคนฺติ วทามิ เย จ^๑ มหาราช ฐปา เอกจฺจฺสํส มนาปา
 โหนฺติ เต จ^๒ ฐปา เอกจฺจฺสํส อมนาปา โหนฺติ เยหิ จ
 ส^๓ ฐเปหิ อคฺคฺคนฺโต โหติ ปริปฺนฺนํสงฺกปโป ส เตหิ
 ฐเปหิ อณฺณํ ฐปํ อคฺคฺคฺริตฺรํ วา ปณฺตฺตฺรํ วา น ปคฺคฺเกติ
 เต สสํ ฐปา ปรมา โหนฺติ เต สสํ ฐปา อนคฺคฺคฺรา
 โหนฺติ ฯ เย จ มหาราช สทฺททา... เย จ มหาราช คณฺชา...
 เย จ มหาราช รธํ... เย จ มหาราช โฉฏฺฐพฺพา เอกจฺจฺสํส
 มนาปา โหนฺติ เต จ โฉฏฺฐพฺพา เอกจฺจฺสํส อมนาปา โหนฺติ
 เยหิ จ ส โฉฏฺฐพฺเพหิ อคฺคฺคนฺโต โหติ ปริปฺนฺนํสงฺกปโป
 ส เตหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ อณฺณํ โฉฏฺฐพฺพํ อคฺคฺคฺริตฺรํ วา ปณฺตฺตฺรํ
 วา น ปคฺคฺเกติ เต สสํ โฉฏฺฐพฺพา ปรมา โหนฺติ เต

๑ ส. คณฺเจ ฯ ๒ ย. เต จ ฯ ๓ ส. ว. ฯ ๔ ย. โย ฯ

ตสฺส โฉฆุชฺชพฺพา อนฺนุตฺตรา โหนฺตํติ ฯ

[๓๖๒] เตน โข ปน สมนฺเยน จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ อฺปาสโก ตสฺส
 ปริธายํ นิสินฺโน โหติ ฯ อถ โข จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ อฺปาสโก
 อฺนฺนชฺชาสนา เถกํ อุตฺตราสงฺกํ กวิตฺวา เยน ภควา เตนฺนชฺชิตฺ
 ปณฺนาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ ปฏฺฐิกามิ มํ ภควา ปฏฺฐิกามิ มํ
 สฺสคฺคตํ ฯ ปฏฺฐิกามิ ตํ จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ ภควา อโวจ ฯ อถ โข
 จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ อฺปาสโก ภควนฺตํ^๒ สมนฺนชฺชา ตทฺนฺนรูปาย คากาย
 อภิตฺถว

 ปทุมํ ยถา โกกนฺทํ สฺสคฺคํ
 ปาโศ สียา สุตฺตมวฺจฺฉคฺคํ
 อญฺจํ ปสฺส วิโรจมานํ
 ตปฺนตฺมาทิจฺฉมฺมวฺจฺฉคฺคํ ฯ

[๓๖๓] อถ โข เต ปญฺญ ราชาโน จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ อฺปาสโก
 ปญฺญํ อุตฺตราสงฺกํ อจฺฉาเทสํ ฯ อถ โข จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ อฺปาสโก
 เตหิ ปญฺญํ อุตฺตราสงฺกํ ภควนฺตํ อจฺฉาเทสํ ฯ

 ตติยํ โทณฺปากสฺสคฺคํ

[๓๖๔] สวคฺคิยํ วิหริตฺติ... เตน โข ปน สมนฺเยน ราชา
 ปเสนฺทิกอสฺส โทณฺปากสฺส^๓ ภุชฺชติ ฯ อถ โข ราชา ปเสนฺทิก-

๑ อ. เหว ฯ ส. จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ ปาโศ ทิสฺสคฺคํ ฯ ข. จนฺทนฺจฺฉิตฺตํ ฯ
 ๒ ภควตฺตํ ปาโศ ฯ ๓ พ. โทณฺปากกํ ฯ

๓๖๖] โกธตตัญญุตตตัญญุตัญญุตัญญุตัญญุตัญญุตัญญุตัญญุตัญญุต ๓๓๘

โกธโต ญัตตัญญุต มหุตตัญญุต เยน ภควา เตนุปลงกมิ อุตปลงกมิตวา
ภควนตํ อภิวาเทตวา เอกมณตํ นิสฺสํ ๑

[๓๖๖] อถ โข ภควา ตํ ราชา น ปเสนทิโกธตํ ญัตตัญญุต
มหุตตัญญุต วิทิตวา ตาย เวธาย อิมํ คากํ อภาสิ

มณุตตํ สทา สติมโต

มตตํ ชานโต ตทฺชโภชน

ตณุตตํ ภวนติ เวทนา

สณิกํ ชีรติ อายุ ปาตยนติ ๑

[๓๖๖] เตน โข ปน สมนเณ สุตตตโน มาณโว รณฺโณ
ปเสนทิโกธตตตํ ปิฏฺฐจฺโง จฺโง โหติ ๑ อถ โข ราชา ปเสนทิ-
โกธโต สุตตตนํ มาณวํ ชามนฺเตสํ เอहि ตวํ ตาค สุตตตน
ภควโต สณฺติเก อิมํ คากํ ปริยาปฺนิตวา มม ภตฺตาทิหาร ภาส
อหฺมจฺ เต เทวสฺสํ กหาปณตํ นิจฺจภตฺตํ ปวตฺตยิสฺสํมํติ ๑
ปรมํ โภทิ^๓ โข สุตตตโน มาณโว รณฺโณ ปเสนทิโกธตตตํ
ปฏิสฺสณฺติตวา ภควโต สณฺติเก อิมํ คากํ ปริยาปฺนิตวา รณฺโณ
ปเสนทิโกธตตตํ ภตฺตาทิหาร ภาสติ

มณุตตํ สทา สติมโต

มตตํ ชานโต ตทฺชโภชน

๓ พ. เหว ๑ ญ. ตณฺ ตตต ๑ ๒ นิจฺจภิกฺขนฺติปิ ปาไซ ๑ ๓ ส.
เหว ๑ ญ. เหว เทวาติ ๑

คนุตตสฺส ภวนฺติ เวทนา

สณฺณิกํ ชีรติ อายุ ปาตยนฺติ ฯ

[๓๖๗] อถ โห ราชา ปเสนทิโกสโธ อนุปฺพุเพน นาฬิกาทนปรมตตาย สณฺณชาตี ฯ อถ โห ราชา ปเสนทิโกสโธ อปเรน สมนฺเยน สุตตติชิตคตฺโต ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺชนฺโต ตายํ เวถายํ อิมํ อุตฺถานํ อุตฺถาเนถิ อุกฺเขน วต มํ โส ภควา อตฺถเกน อนุกมฺบิ ธิฏฺฐจรมฺมิเกน เจว อตฺถเกน สมนฺปรายิกเกน จาติ ฯ

จตุตฺถํ ปจฺจมสํคามวตฺถุสฺสคฺคํ

[๓๖๘] สํวตฺถุณิํ วิหริติ... อถ โห ราชา มากโธ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺพุตฺโต จตุรฺงคฺคิณิ เสนํ สมนฺนยฺหิตฺวา^๑ ราชานํ ปเสนทิโกสธํ อพฺภุชฺชยาตี เยน กาสี ฯ อสฺโสตี โห ราชา ปเสนทิโกสโธ ราชา กิร มากโธ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺพุตฺโต จตุรฺงคฺคิณิ เสนํ สมนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุชฺชยาโต เยน กาสีติ ฯ อถ โห ราชา ปเสนทิโกสโธ จตุรฺงคฺคิณิ เสนํ สมนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มากธํ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺพุตฺตํ ปจฺจุชฺชยาตี เยน กาสี ฯ อถ โห ราชา จ มากโธ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺพุตฺโต ราชา จ ปเสนทิโกสโธ สํคามเมสฺสุ ฯ ตสฺมี โห ปน สํคามเ ราชา มากโธ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺพุตฺโต ราชานํ ปเสนทิโกสธํ ปราเชตี ฯ ปราชิโต จ ราชา ปเสนทิโกสโธ สกเมว^๒ ราชานํ สํวตฺถุณิํ ปจฺจุชฺชยาตี ฯ

๑ ส. สมนฺนยฺหิตฺวา สมนฺนยฺหิตฺวา ฯ ๒ ส. ยฺ. เอว ฯ พ. สํคามมา ฯ

[๓๖๘] อถ โห สมนุพฺพุตา ภิกฺขุ ปุพฺพพนฺธมฺมํ นิวาเสตฺวา
 ปตฺตจฺฉีรมาทาย สํวตฺถิ ปิณฺฑาทาย ปวิตฺถิสฺสุ สํวตฺถิยํ ปิณฺฑาทาย
 จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑาปาตปฏิกกณฺตา เยเน ภควา เตนุปลงฺกมิตฺตํ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิธํกํ ๑ เอกมณฺตํ
 นิธินฺนา โห เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ อธิ ภนฺเต ราชา
 มาคโห อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิปฺตฺโต จตฺตฺวจฺฉินฺนิ เสนํ สํนฺนยฺหิตฺวา ราชา
 ปเสนฺทิโกธสฺส อพฺพญฺยาสิ เยน กาสี ธสฺโสสิ โห ภนฺเต ราชา
 ปเสนฺทิโกธสฺส ราชา ทิร มาคโห อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิปฺตฺโต จตฺตฺวจฺฉินฺนิ
 เสนํ สํนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺพญฺยาโต เยน กาสีติ อถ โห ภนฺเต
 ราชา ปเสนฺทิโกธสฺส จตฺตฺวจฺฉินฺนิ เสนํ สํนฺนยฺหิตฺวา ราชา มาคํ
 อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิปฺตฺตํ ปจฺจุยฺยาสิ เยน กาสี อถ โห ภนฺเต
 ราชา จ มาคโห อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิปฺตฺโต ราชา จ ปเสนฺทิโกธสฺส
 สงฺคามสฺสํ ตสฺมี โห ปน ภนฺเต สงฺคามสฺส อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิ-
 ปฺตฺโต ราชา ปเสนฺทิโกธสฺส ปราเชสิ ปราชิโต จ ภนฺเต ราชา
 ปเสนฺทิโกธสฺส สกเมว ราชา นํ สํวตฺถิ ปจฺจุยฺยาสิติ ๑

[๓๗๐] ราชา ภิกฺขเว มาคโห อชาตสฺสตฺตฺว เวเทหิปฺตฺโต ปาป-
 มิติโต ปาปสฺสหาโย ปาปสฺสพวงฺโก ราชา จ โห ภิกฺขเว ปเสนฺทิ-
 โกธสฺส กถฺยานมิติโต กถฺยานสฺสหาโย กถฺยานสฺสพวงฺโก อชฺชเว

๓ ตี. ย. ไทกาโร น ทิสฺสติ ๑ มฺรมมโปตฺถเก ปน ทิสฺสติ ๑

๒ พ. เอว ๑ ตี. ย. อชฺชตตฺต ๑

ภิกขเว ราชา ปเสนทิโกศลโ อิมํ รคฺคิํ ทุกฺขํ เสตฺถสฺสติ ปราชิตฺติ ๑

[๓๗๓] อิทมโวจ ๑ เป ๑

ชยํ เหวํ ปสวติ ทุกฺขํ เสติ ปราชิต

อุปสันโต สุกฺขํ เสติ หิตฺวา ชยปราชยนฺติ ๑

ปณฺจมนํ ทุกฺขิยสงฺคามวคฺคตฺถสฺส

[๓๗๔] อถ โข ราชา มากโข อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคโ จตุ-
รํคฺคิํ เสนํ สันนุญฺหิตฺวา รานํ ปเสนทิโกสฺสํ อพฺภุญฺยาสิ เยน
กาสิ ๑ อสฺสโสสิ โข ราชา ปเสนทิโกสฺสโ ราชา กิร มากโข
อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคโ จตุรํคฺคิํ เสนํ สันนุญฺหิตฺวา มมํ อพฺภุญ-
ยาโต เยน กาสฺสํติ ๑ อถ โข ราชา ปเสนทิโกสฺสโ จตุรํคฺคิํ
เสนํ สันนุญฺหิตฺวา รานํ มากํ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคํ ปจฺจุญฺยาสิ
เยน กาสิ ๑ อถ โข ราชา จ มากโข อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคโ
รานา จ ปเสนทิโกสฺสโ สงฺคามสฺสํ ๑ คสฺสํมี โข ปน สงฺคาม
รานา ปเสนทิโกสฺสโ รานํ มากํ อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคํ ปราชสิ
สัฎคคาหณฺจ นํ อคฺคเหสิ ๑

[๓๗๕] อถ โข รณฺโณ ปเสนทิโกสฺสสฺส เอตทโหสิ กิณฺจาบี
โห มุขายํ ราชา มากโข อชาตสฺสคฺค เวเทหิปฺปคฺคโ อทฺทพฺภนฺตสฺส
ทฺทพฺภติ อถ จ ปน เม ภาคินฺนุโย โหติ ยนฺนุนาหํ รณฺโณ
มากฺขสฺสํ อชาตสฺสคฺคโน เวเทหิปฺปคฺคสฺสํ สพฺพํ หคฺคิกายํ ปรียาทิ-
ยิตฺวา สพฺพํ อสฺสํกายํ ปรียาทียิตฺวา สพฺพํ รคกายํ ปรียาทียิตฺวา

สพฺพํ ปตฺติกาณํ ปริยาทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสถสฺสเชยฺยนฺติ ฯ
 อถ โห ราชฯ ปเสนทิโกสโล วัฒนฺโณ มาคฺชสฺส อชาตสฺสคฺคฺโน
 เวเทหิปปุคตัสส สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ อสฺสํกายํ
 ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ รกฺกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ ปตฺติกาณํ ปริยา-
 ทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสถสฺสชิ ฯ

[๓๗๔] อถ โห สมนุพฺพสา ภิกฺขุ ปุพฺพพณฺหสมํ ยินฺวาเสตฺวา
 ปตฺตจํวรมาทาย สํวตฺถิ ปิณฺฑาทาย ปวิสฺสํ สํวตฺถิยํ ปิณฺฑาทาย
 จริตฺวา ปจฺจมาภคฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกุกฺกนฺตา เยน ภควา เตนุปลงฺกมิตฺถํ
 อุปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํทิตฺถํ ฯ เอกมฺนตํ
 นิสฺสนฺนา โห เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ จิธ ฆนฺเต ราชฯ
 มาคฺโข อชาตสฺสคฺคฺ เวเทหิปปุคฺโต จตุรงฺกนิ สํ นํ สมนฺยหิตฺวา ราชานํ
 ปเสนทิโกสสํ อพฺภุชฺยาสิ เยน กาสิ อสฺสํโสสิ โห ฆนฺเต ราชฯ
 ปเสนทิโกสโล ราชฯ กิร มาคฺโข อชาตสฺสคฺคฺ เวเทหิปปุคฺโต
 จตุรงฺกนิ สํ นํ สมนฺยหิตฺวา มมํ อพฺภุชฺยาโต เยน กาสิ อถ
 โห ฆนฺเต ราชฯ ปเสนทิโกสโล จตุรงฺกนิ สํ นํ สมนฺยหิตฺวา
 ราชานํ มาคฺชํ อชาตสฺสคฺคฺ เวเทหิปปุคฺตํ ปจฺจุชฺยาสิ เยน กาสิ
 อถ โห ฆนฺเต ราชฯ จ มาคฺโข อชาตสฺสคฺคฺ เวเทหิปปุคฺโต ราชฯ
 จ ปเสนทิโกสโล สงฺกามาเสถ คสฺมิมิ โห ปน ฆนฺเต สงฺกามา
 ราชฯ ปเสนทิโกสโล ราชานํ มาคฺชํ อชาตสฺสคฺคฺ เวเทหิปปุคฺตํ
 ปราเชสิ ชีวคฺคาหณฺจ นํ อคฺคฺเหสิ อถ โห ฆนฺเต วัฒนฺโณ

ปเสนทิโกศลสูตร เอตทโหติ ภิณฺจาบี ไช มุยาโย ราชา มาคโ
 อชาตคฺคฺกุ เวเทหิปุคฺคฺโค อทฺทพฺภนตฺตํ ทพฺภติ อถ จ ปน เม
 ภาคิเนยฺโย โหติ ยนฺนุนาหํ รณฺโณ มาคชตฺตํ อชาตคฺคฺกุโน
 เวเทหิปุคฺคฺตฺตํ สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ อตฺตํกายํ สพฺพํ
 รกฺกายํ สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทียิตฺวา ชีวนตฺตเมว นํ โธตฺตชฺชเย-
 ยนฺติ ฯ อถ ไช ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกศลโธ รณฺโณ มาคชตฺตํ
 อชาตคฺคฺกุโน เวเทหิปุคฺคฺตฺตํ สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ
 อตฺตํกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ รกฺกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ ปตฺติกายํ
 ปริยาทียิตฺวา ชีวนตฺตเมว นํ โธตฺตชฺชตี ฯ

[๓๗๕] อถ ไช ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ เวทายํ อีมา
 คาลาโย อภาสิ

วิธุมฺปเตว ปฺริโส	ยาวตฺตํ อูปกปฺปติ
ยทา จณฺเณ วิธุมฺปนฺติ	โส วิธุกฺคฺโค วิธุมฺปติ
จฺานณฺหิ มณฺเณตํ พาลโ	ยาว ปาบี น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจติ ปาบี	อถ [พาลโ] ทฺกฺขํ นิคจฺจติ
ถภติ หนฺตา หนฺตารํ	เชตารํ ถภเต ชยํ
อฏฺโกลสโก จ อฏฺโกลํ	โรเสตารณฺจ โรสโก
อถ กมฺมวิวฏฺฏเณ	โส วิธุกฺคฺโค วิธุมฺปตฺติ ฯ

๓ ส. โรสโค ปฏฺวิโรสโกติมี โรสโค ปจโรสโกติมี ปาไซ ฯ

ฉฐํ ชีตฺตํ

[๓๗๖] สํวตฺถิณิทานํ ๑ อถ โห ราชา ปเสนทิโกสโถ เยน
ภควา เทนุปลงฺกมํ อุปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกขมฺนํ
นิสฺสํ ๑ อถ โห อญฺญคโร ปุริโส เยน ราชา ปเสนทิโกสโถ
เทนุปลงฺกมํ อุปลงฺกมิตฺวา รณฺโณ ปเสนทิโกสธสฺสํ อุปกณฺณเก
อาโรเจสฺสํ มลฺลิกา เทว เทวํ ชีตฺรํ วิสาคาติ ๑ เอวํ วุตฺเต
ราชา ปเสนทิโกสโถ อนคฺคตมโน อโหสิ ๑

[๓๗๗] อถ โห ภควา ราชานํ ปเสนทิโกสธํ อนคฺคตมโน วิทิตฺวา
ตํ เวธายํ อิมํ คาวาโย อภาสํ

อิตฺถํ ๑ หิ เขกขุจฺยา เสยฺยา ๑ โปส ๑ ชนาธิป
เมธาวินํ สํวตฺตํ สํสฺสํ เทวา ปติพฺพตา
ตสฺสํ โย ชายตํ โปสํ สฺสูโร โหติ ทิสฺสํ ปติ
คาทิสฺสํ ๒ สฺสูริยา ปุตฺโต รชฺชมนํ อนุสํสํ ตํ ๑

สํคตมํ ปจฺจํ อปฺปมาทสํคตํ

[๓๗๘] สํวตฺถิณํ... เขกขมฺนํ นิสฺสินโน โห ราชา ปเสนทิโกสโถ
ภควนฺตํ เอตทโวจ อตฺถิ นุ โห ภนฺเต เอโก ชมฺโม โย
อุโป อตฺถเ สมนฺนิคฺคยฺห ติฏฺฐติ ทิฏฺฐชมนฺนิคฺคยฺห อตฺถํ สมนฺปรายิ-
กญฺจาติ ๑ อตฺถิ โห มหาราช เอโก ชมฺโม โย อุโป อตฺถเ
สมนฺนิคฺคยฺห ติฏฺฐติ ทิฏฺฐชมนฺนิคฺคยฺห อตฺถํ สมนฺปรายิกญฺจาติ ๑

๑ เสยฺโยติมี ปาโง ๑ ๒ พ. เอวํ ๑ ย. คาทิสฺสํ ๑

กตโม ปน ภาณเต เอโก ชมโม โย อุกโ อตุเถ สัมมชัคคยห
ติฏฐติ ทิฏฐชมมิกณฺเฏว อตุถิ สัมปรายิกณฺเฏว จาติ ฯ

[๓๗๘] อปฺปมาโท โช มหาราช เอโก ชมโม โย อุกโ
อตุเถ สัมมชัคคยห ทิฏฐติ ทิฏฐชมมิกณฺเฏว อตุถิ สัมปรายิกณฺเฏว-
จาติ ฯ เสยฺยถาปิ มหาราช ยานิกานิจิ ชงฺกถานิ^๑ ปาณานํ ปท-
ชาตานิ สัพฺพานิ ตานิ ทตฺถิปเท สโมชานํ กจฺจนฺติ ทตฺถิปทํ เตสํ
อตุคฺคมกฺขายติ ยทิตํ มหฺนตฺตฺเตน^๒ เถวเมว โช มหาราช อปฺปมาโท
เอโก ชมโม โย อุกโ อตุเถ สัมมชัคคยห ทิฏฐติ ทิฏฐชมมิก-
ณฺเฏว อตุถิ สัมปรายิกณฺเฏว จาติ ฯ

[๓๗๙] อิทมโวจ ฯ เป ฯ

อายุํ อาโรคิยํ วณฺณํ	สคฺคํ อจฺจจากุถันตํ
รติโย ปตฺตถยนฺเตน ^๓	อุพารว อปฺราปฺรา
อปฺปมาทํ ปตฺตํสนฺติ	ปฺปญฺญกิริยาสุ ปณฺฑิตา
อปฺปมตฺโต อุกโ อตุเถ	อชัคคณฺหาติ ปณฺฑิตो
ทิฏฺฐเช ชมฺเม จ โย อตุโ	โย จตุโ สัมปรายิก
อตุถาภิสํมยา ชโร	ปณฺฑิติติ ปวฺจจตฺติ ฯ

อฏฺฐมนํ ทุตฺติยอปฺปมาทสฺสคฺคํ

[๓๘๐] สํวตฺตติยํ วิหฺรติ... เอกมฺนตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมฺนตํ
นิสฺสินโน โช ราชา ปเสนทิโกสโส ภาควนฺตํ เขตฺทโวจ อิท

๑ ย. ชงฺกมานํ ฯ ๒ ย. มหฺนตฺเตน ฯ พ. มหฺนตฺตฺเตน ฯ ๓ ย. พ.
เฮว ฯ ส. ปตฺตถยาเนน ฯ

มยฺหํ ภาณเต รโหคตตฺตํ ปฏฺฐิตตฺตํ เหวณเจตโส ปรีวิตฺตโก
 อุตฺตปาที สฺวากุชฺชาโต ภควตา ชมฺโม โส ๑ โช กุชฺชาณ-
 มิตฺตตฺตํ กุชฺชาณสฺสหายตฺตํ กุชฺชาณสฺสมฺปวฺจกตฺตํ โน ปาปมิตฺตตฺตํ
 โน ปาปสฺสหายตฺตํ โน ปาปสฺสมฺปวฺจกตฺตํ ๑ เหวเมตํ มหาราช
 เหวเมตํ มหาราช สฺวากุชฺชาโต มหาราช มยา ชมฺโม โส ๑
 โช กุชฺชาณมิตฺตตฺตํ กุชฺชาณสฺสหายตฺตํ กุชฺชาณสฺสมฺปวฺจกตฺตํ โน
 ปาปมิตฺตตฺตํ โน ปาปสฺสหายตฺตํ โน ปาปสฺสมฺปวฺจกตฺตํ ๑

[๓๘๒] เอกมิตฺทาหํ มหาราช ตมยฺมํ สกฺกเกสฺสุ วิหฺรามิ นครกํ นามํ
 สกฺกยานํ นิคฺคโม ๑ อถ โช มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ เยนํ
 เทนุปลงฺกมิ อฺปฺปลงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีติ ๑
 เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โช มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ มํ เอตทโวจ
 อฺปฺปทฺตมมิตํ ภาณเต พฺรหฺมจฺริยตฺตํ ยถิทํ กุชฺชาณมิตฺตตฺตา กุชฺชาณ-
 สฺสหายตา กุชฺชาณสฺสมฺปวฺจกตฺตา ๑ เหวํ วุตฺตทาหํ มหาราช อานนฺทํ
 ภิกฺขุ เอตทโวจํ มา เหวํ อานนฺท สกฺกเมว ทิทํ อานนฺท
 พฺรหฺมจฺริยํ ยถิทํ กุชฺชาณมิตฺตตฺตา กุชฺชาณสฺสหายตา กุชฺชาณสฺสมฺปวฺจ-
 กตฺตา กุชฺชาณมิตฺตตฺตํ^๒ อานนฺท ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ กุชฺชาณ-
 มิตฺตตฺตํ กุชฺชาณสฺสหายตฺตํ กุชฺชาณสฺสมฺปวฺจกตฺตํ อริยํ อฏฺฐังคิกํ
 มคฺคํ ภาเวตฺตํ อริยํ อฏฺฐังคิกํ มคฺคํ พหุสฺสํกตฺตํ ๑

[๓๘๓] กถณฺจ อานนฺท ภิกฺขุ กุชฺชาณมิตฺโต กุชฺชาณสฺสหาโย

๑ สกฺกกรํ นามาคี ปาเชน ภวิตพฺพํ ๑ ๒ ส. กุชฺชาณมิตฺตตฺตํ ๑

เต มหาราช ลิกฺขิตพฺพํ ฯ กถฺยาณมิตฺตสฺส เต มหาราช กถฺยาณ-
 สหยสฺส กถฺยาณสมฺบวงฺกสฺส อยํ เอโก สมฺโม อฺปนฺนํสํสา
 วิหาตพฺพโ อปฺปมาโท กุสฺสเถสุ สมฺเมสุ ฯ อปฺปมคฺตสฺส เต
 มหาราช วิหโรโต อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา อิตฺถาการสฺส อญฺญายนฺตสฺส
 เอวํ ภวิสฺสตี ราชา โห อปฺปมคฺโต วิหริตี อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา
 หนฺท มยฺมี อปฺปมคฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสาธาตี ฯ
 อปฺปมคฺตสฺส เต มหาราช วิหโรโต อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา ฐคฺติยา-
 นมฺมี อญฺญนฺตานํ เอวํ ภวิสฺสตี ราชา โห อปฺปมคฺโต วิหริตี
 อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา หนฺท มยฺมี อปฺปมคฺตา วิหราม อปฺปมาทํ
 อฺปนฺนํสํสาธาตี ฯ อปฺปมคฺตสฺส เต มหาราช วิหโรโต อปฺปมาทํ
 อฺปนฺนํสํสา พทกายสฺสํมี เอวํ ภวิสฺสตี ราชา โห อปฺปมคฺโต
 วิหริตี อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา หนฺท มยฺมี อปฺปมคฺตา วิหราม
 อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสาธาตี ฯ อปฺปมคฺตสฺส เต มหาราช วิหโรโต
 อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา เนคมชานปทสฺสํมี เอวํ ภวิสฺสตี ราชา
 โห อปฺปมคฺโต วิหริตี อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา หนฺท มยฺมี
 อปฺปมคฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสาธาตี ฯ อปฺปมคฺตสฺส เต
 มหาราช วิหโรโต อปฺปมาทํ อฺปนฺนํสํสา อคฺคานํ คฺคฺโต รกฺขิตो
 ภวิสฺสตี อิตฺถาการมฺมี คฺคฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสตี โกสฺสโกฏฺฐาคารมฺมี
 คฺคฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสตีติ ฯ

[๓๘๕] อิทมโวจ ๑ เป ๑

โกเค ปตฺตยมาเนน อุพาเร อปรปเว
 อปฺปมาทํ ปสฺสณฺติ ปุณฺณกิริยาสุ ปณฺทิตา
 อปฺปมตฺโต อุกฺโก อตฺเต อธิคฺคณฺหาติ ปณฺทิตो
 ทิฏฺฐเช ชมฺเม จ โย อตฺตโก โย จตฺตโก สัมปฺปายิกโก
 อตฺตภาสิสฺสมยา ชีโร ปณฺทิตโตติ ปวฺจจฺจตฺติ ฯ

นวมํ ปจฺมาปฺตฺตกตฺตํ

[๓๘๖] สํวตฺตํ... อถ โข ราชา ปเสนฺทิโกสฺโส ทิวาทิวสฺส
 เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมณฺตํ นิสฺสีทิ ฯ เอกมณฺตํ นิสฺสินฺ โข ราชานํ ปเสนฺทิโกสฺสํ
 ภควา เอกทโวจ หนฺต กุโต นุ ตวํ มหาราช อากฺขณฺติ
 ทิวาทิวสฺสํ ๑ อิท ภาเนเต สํวตฺตํ เสงฺฆจฺิ คหปติ กาสกโต
 ตมทํ อปฺตฺตกํ สํปเตยฺยํ ราชนเตปรํ อติหริตฺวา อากฺขณามิ
 อสฺสํ ภาเนเต สตฺสสฺสํ หิริณฺณสฺสํ โก ปน วาโท ฐมฺมียสฺส
 ตสฺส โข ปน ภาเนเต เสงฺฆจฺิสฺส คหปติสฺส เหวรูปโกโก
 อโหสิ กณฺชากรํ ภูณฺชติ พิลฺลภฺตฺติ เหวรูปโกโก อโหสิ
 สํวณฺ ฐาเวติ ติปกฺขวณฺ เหวรูปโกโก อโหสิ ชฺชชรรตฺเทน
 ยาทิ ปณฺณณตฺตเกน ชวริยมาเนนาติ ฯ

[๓๘๗] เหวเมตํ มหาราช เหวเมตํ มหาราช อสฺสปฺปฺริโส
 โข มหาราช อุพาเร โกเค ตภิตฺวา เนวตฺตานํ สฺสฺเชติ มฺเณติ
 น มาตานิโร สฺสฺเชติ มฺเณติ น ปฺตฺตทวํ สฺสฺเชติ มฺเณติ น

ทาสกมฺมกรโปริเส สฺสฺเชติ มฺเณติ น มิตฺตามจุเจ สฺสฺเชติ มฺเณติ
 น สฺมเณสฺส พฺราหฺมเณสฺส อุตฺตคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ โสวคฺคิกํ
 สฺสฺสฺวิปาถํ สฺสคฺคสํวตฺตนิทํ ๑ ตสฺส เต โภเค เอวํ สมฺมา อปฺริ-
 ญฺชมาเน ราชานํ วา หรณฺติ โจรานํ วา หรณฺติ อคฺคิ วา
 ทฺหติ อุกํ วา วฺหติ อปฺปียา วา ทายาทา หรณฺติ ๑ เอวํ
 เต มหาราช โภคา สมฺมา อปฺริญฺชมานา ปรีกฺขยํ คจฺจนฺติ
 โน ปรีโกถํ ๑ เสยฺยถาปมฺม มหาราช อมนุสฺสยฺหาเน โปกฺขวณฺ
 อจุโณทฺทา สํโณทฺทา สํโณทฺทา^๒ เตตฺตา สฺสฺปติตฺตา รณณฺยา
 คณฺโณ^๓ เหนว หเรยฺย น มฺเณยฺย น นฺหาเยยฺย^๔ น ยถาปฺจยํ วา
 กเรยฺย เอวณฺหิ ตํ มหาราช อุกํ สมฺมา อปฺริญฺชมาเน ปรีกฺขยํ^๕
 คจฺจนฺติ โน ปรีโกถํ เอวเมว โช มหาราช สบปฺริสโก อฺพาเว
 โภเค ถนิตฺวา เหนวตฺตานํ สฺสฺเชติ มฺเณติ ๑ เป ๑ เอวํ เต มหาราช
 โภคา สมฺมา อปฺริญฺชมานา ปรีกฺขยํ คจฺจนฺติ โน ปรีโกถํ ๑

[๓๘๘] สบปฺริสโก ๑ โช มหาราช อฺพาเว โภเค ถนิตฺวา
 อตฺตานํ สฺสฺเชติ มฺเณติ มาตานิโร สฺสฺเชติ มฺเณติ ปฺตฺตฺตฺทวํ
 สฺสฺเชติ มฺเณติ ทาสกมฺมกรโปริเส สฺสฺเชติ มฺเณติ มิตฺตามจุเจ
 สฺสฺเชติ มฺเณติ สฺมเณสฺส พฺราหฺมเณสฺส อุตฺตคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ

๑ ย. เอวํ สมนฺเต ๑ ๒ ย. เอวํ ๑ ส. อจุโณทฺทา สํโณทฺทา
 สํโณทฺทา ๑ ๓ ย. อ. เอวํ ๑ ส. ราชานนฺติปมฺม มหาชนนฺติปมฺม
 ปาโไซ ๑ ๔ ส. ย. นฺหาเยยฺย ๑ ๕ ส. ปรีโสถํ ๑

โสวคฺคกํ สัจจวิปากํ สัจจคตฺตวตฺตนิทํ ฯ คตฺตํ เต โภเค เอวํ สมนฺมา
 ปริกฺขณฺชมาเน เนว ราชาโน หรณฺติ น โจรา หรณฺติ น อคฺคิ
 ทหฺติ น อุตฺถํ วหฺติ น อปฺปียา ทายาทา หรณฺติ ฯ เอวํ เต
 มหाराช โภคา สมนฺมา ปริกฺขณฺชมานา ปริโภคํ คจฺจนฺติ โน
 ปริกฺขณฺยํ ฯ เสยฺยถาปํ มหाराช ความสัสส วา นิคมสัสส วา อวิทูเร
 โปกฺขรณฺตี อจฺฉินฺทกา สํโคทกา สํโคทกา สํคทา สุปฺปิตฺตกา
 รณณฺียา คณฺชโน หเรยฺยมี นีเวยฺยมี นุหาเยยฺยมี ยถาปจฺจุยฺยมี
 กเรยฺย เอวณฺหิ ตํ มหाराช อุตฺถํ สมนฺมา ปริกฺขณฺชมานํ ปริโภคํ
 คจฺจนฺติ โน ปริกฺขณฺยํ เอวเมว โข มหाराช สมนฺปฺปรีโส อูพาเว
 โภเค ถภิตฺวา อตฺตทานํ สจฺเจติ ปิณฺณติ ฯ เป ฯ เอวํ เต โภคา
 สมนฺมา ปริกฺขณฺชมานา ปริโภคํ คจฺจนฺติ โน ปริกฺขณฺยณฺติ ฯ

[๓๘๘] อิทมโวจ ฯ เป ฯ

อมนฺตสฺสจฺจเน อุตฺถํ วสฺสิตํ
 ตทเปยฺยมานํ ปฺปรีโส สเมติ
 เอวํ ชนํ กาปฺปรีโส ถภิตฺวา
 เนวตฺตนา ปริกฺขณฺชติ โน ททาติ
 จฺจโร จ วิณฺญ อจฺฉิมม โภเค
 โส ปริกฺขณฺชติ กิจฺจกโร จ โหติ
 โส ฌาตีสงฺฆํ นิสฺสโก ภริตฺวา
 อนินฺทิตो สจฺจคฺคเมติ จานฺนติ ฯ

ทศมํ ทุตฺติยาปฺตฺตกตฺตํ

[๓๘๐] อถ โส ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสฺส เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ ฯ
 เอกมนฺตํ นิสฺสินํ โส ราชนํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอกทโวจํ หนฺนท
 กุโต นุ ตวํ มหาราช อากฺขณฺสี ทิวาทิวสฺสํ ๑ อิทฺธ ฆนฺเต
 สํวตฺถิยํ เสฏฺฐํ คหปติ กาสกโต ตมํ อปฺตฺตํ สํปเตยฺย
 ราชนฺเตปรํ อติหริตฺวา อากฺขณามิ สํตํ ฆนฺเต สตฺสทสฺสํ
 หิริณฺณสฺสํ โก ปน วาโท ฐมฺมียสฺส ตสฺส โส ปน ฆนฺเต
 เสฏฺฐียสฺส คหปติสฺส เอวฺวโป ภตฺตโกโค อโหสิ กณฺหาทํ ภูณฺชติ
 พิตฺตํทุตฺติยํ เอวฺวโป วตฺตโกโค อโหสิ สํณํ ชาเวติ ติปกฺขวสฺนํ
 เอวฺวโป ยานโกโค อโหสิ ชชฺชรรตฺเทน ยาคิ ปณฺณณตฺตเคน
 ชาริยมาเนนาติ ฯ

[๓๘๑] เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช ภูตปุพฺพํ โส
 มหาราช เสฏฺฐํ คหปติ ตฺตวสฺสํ นาม ปจฺเจกสฺมํพฺพุทฺธํ ปิณฺฑปาเตน
 ปฏฺฐิปาเทสิ เทถ สมนฺตสฺส ปิณฺฑนฺติ วตฺวา อญฺจํยาสนา ปกฺกามิ
 ทตฺวา ๑ ปน ปจฺฉา วิปฺปฏิสํวํ อโหสิ วรเมตํ ปิณฺฑปาตํ
 ทาสํ วา กมฺมกฺรา วา ภูณฺชเยยฺยนฺติ ภาคู ๑ ปน เอกํ ปฺตฺตํ
 สํปเตยฺยสฺส การณา ชฺวีตา โวโรเปสิ ฯ ยํ โส โส มหาราช
 เสฏฺฐํ คหปติ ตฺตวสฺสํ ปจฺเจกสฺมํพฺพุทฺธํ ปิณฺฑปาเตน ปฏฺฐิปาเทสิ
 ตสฺส กมฺมมสฺส วิปาเกน สตฺตกฺขตฺตํ สํคตํ สํคตํ โลกํ อุปฺปชฺชํ

ตฤตฺเตว กมฺมสูตร วิปาภาวเตเสณ อิมิสฺสาเยว สํวตฺตยา ตตฺตทฺชตฺตํ
 เตฏฺฐจิตฺตํ กาเรตี ๑ ยํ โข โส มหาราช เตฏฺฐจํ คหปติ ทตฺวา
 ปจฺจนา วิปฺปฏิสาร์ อโหสิ วรเมตํ ปิณฑปาตํ ทาสา วา กมฺมทรา
 วา ภูณฺเชยฺยุนฺติ ตตฺส กมฺมสูตร วิปาเกณ นาสฺสฺสพาราย ภตฺตโกคาย
 จิตฺตํ นมตี นาสฺสฺสพาราย วตฺตโกคาย จิตฺตํ นมตี นาสฺสฺสพาราย
 ยานโกคาย จิตฺตํ นมตี นาสฺสฺสพารานํ ปญฺจนนํ กามคฺคานนํ
 โกคาย จิตฺตํ นมตี ๑ ยํ โข โส มหาราช เตฏฺฐจํ คหปติ ภาตฺ
 ๑ ปน เอกํ ปุคฺคกํ สํปเคยฺยตฺส การณา ชีวิตา โวโรเปตี
 ตตฺส กมฺมสูตร วิปาเกณ พฺหุณี วสฺสํนิ พฺหุณี วสฺสํสทฺสํนิ
 พฺหุณี วสฺสํสทฺสํสทฺสํนิ นิรये ปจฺจจิตฺตํ ตตฺสฺเตว วสฺสํสทฺสํนิ พฺหุณี
 กมฺมสูตร วิปาภาวเตเสณ อิทํ ตตฺตมํ อปฺคตฺกํ สํปเคยฺยํ ราชโกธํ
 ปเวเสนฺติ ๑ ตตฺส โข ปน มหาราช เตฏฺฐจิสฺส คหปติสฺส ปุราณญฺจ
 ปุณฺณํ ปริกฺขณํ นวญฺจ ปุณฺณํ อนุปจิตํ ๑ อชฺช ปน มหาราช
 เตฏฺฐจํ คหปติ มหาโรรุเว นิรये ปจฺจจตฺติ ๑ เอวํ ภนฺเต เตฏฺฐจํ
 คหปติ มหาโรรุวํ นิรยํ อฺปฺปนฺโนติ ๑ เอวํ มหาราช เตฏฺฐจํ
 คหปติ มหาโรรุวํ นิรยํ อฺปฺปนฺโนติ ๑

[๓๘๒] อิทมโวจ ๑ เป ๑

ธมฺมํ ธนํ ราชคํ ชาติรूपํ ปริกฺคณํ วาปี ยทคฺคิ กิณฺจ
 ทาสา กมฺมทรา เปสฺสา เป จตฺส อนฺตฺวิโน

สฬพพฺพนาทาย คนฺตพพฺ ๑ สฬพฺ นิกฺขัปคามินิ
 ยณฺ ๑ กโรติ กาเยน วาจาย อุตฺ เจตสา
 คัม หิ ตตฺตํ สกัม โหติ ตณฺ ๑ อาทาย คจฺจติ
 ตณฺ ๑ สุตฺตํ อนฺคํ โหติ ฉายาว อนฺปายินิ
 ตตฺตมา กเรยฺย กตฺตยาณํ นิจยํ สมนฺปรายิกํ
 ปุณฺณานิ ปฺรโลกตฺตมํ ปติฏฐา โหนฺติ ปาณินฺนติ ๑
 ทุตฺติโย วคฺโค ๑

ตตฺตตฺตทฺทานิ

ชฺชิตฺตา ปณฺจราชาโน โทณฺปากกฺุเรน ๑
 สํวคาเมน เทว วุตฺตตานิ ชิตฺตรา เทว อปฺปมาเทน ๑
 อปฺปุตฺตเกน เทว วุตฺตตา วคฺโค เตน ปวฺจจตฺติ ๑

ตติยวคฺโค ตติโย

ปจัน ปุคฺคตตฺตํ

[๓๔๓] สํวตฺถิ... อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต เยน ภควา
เตนุปลงฺกมิ อฺปฺลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ ฯ
เอกมนฺตํ นิสินฺนํ ไช ราชานํ ปเสนทิโกศลํ ภควา เอตทโวจ
จตุตฺตารโमे มหाराช ปุคฺคตา สฺนโต สํวชฺชมานา โถกถุมิ กตเม
จตุตฺตารโ คโม ตมปรายโน คโม ไชติปรายโน ไชติ ตมปรายโน
ไชติ ไชติปรายโน ฯ

[๓๔๔] กถณฺจ มหाराช ปุคฺคโต คโม ตมปรายโน โหติ ฯ
อิธ มหाराช เอกจฺโจ ปุคฺคโต นึํเจ กุเถ ปจฺจฉาชาโค โหติ
จณฺทาทกุเถ วา เวณฺทกุเถ วา เนสํทกุเถ วา วถการกุเถ วา
ปุกฺกตฺตกุเถ วา ทพิทฺทเท อปฺปนฺนปานโกชเน กสิรวุตฺติเก ยตฺถ
กสิเรน ฆาตฺตจฺฉาทอ ทพฺภติ ฯ โส จ โหติ ทฺวพฺพนฺโณ ทฺวทฺธสฺสโก
โธโกฏฺฐิมโก พหฺววาพาโห กาโลเน วา กุณฺโณ วา ฆณฺโฆ วา ปกฺขทฺโธ
วา น ธาวั อณฺณสฺสํ วตฺถสฺสํ ยานสฺสํ มาถาคณฺหวิเจปนสฺสํ
เสยฺยวตฺถปทฺธิเปยฺยสฺสํ ฯ โส กาเยน ทฺวจฺจริตํ จริติ วาจาเย ทฺวจฺจริตํ
จริติ มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จริติ ฯ โส กาเยน ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา
วาจาเย ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺสํ เกทา
ปรนฺมมรณา อปายํ ทฺวคฺคตํ วินิปาตํ นิรยํ อฺปฺปชฺชติ ฯ เสยฺยถาเม

มหาราช ปุริโส อุนธการา वा अन्धकारं क्षुध्यन्तु तमा वा
 तम् क्षुध्यन्तु लोहितमता वा लोहितम् क्षुध्यन्तु तदुपमाह
 महाराज छिम् पुकुत्तं जगाम ॥ १ ॥ ऐवं च महाराज पुकुत्तो
 तमो तमप्रयानो होति ॥

[๓๘๕] กถณฺจ มหาราช ปุคุตโต ตโม ไชติปรายโน โหติ ๑
 อธิ มหาราช เอกจฺโจ ปุคุตโต นฺเญ กุเต ปจฺฉาชาโต โหติ
 จณฺหาตกุเต वा वेणुकुเต वा नेसात्तकुเต वा रत्तवारकुเต वा
 ปุคุตฺตकुเต वा ทพิทฺเท อปฺปนฺนปानโกชเน กสิรฺวตฺติเก ยตฺถ
 กสิเรน ฆวสฺสจฺฉาโท ทพิทฺติ ๑ โส จ โหติ ทุพฺพณฺโณ ทุทฺทสฺสีโก
 โอโกฏฺฐิมโก พหฺวาพาโห กาโน वा กุณฺโณ वा ฆณฺโฆ वा ปกฺขหโต
 वा น ตาภี อุนฺนสฺส ปานสฺส วตฺตสฺส ยานสฺส มาตาคนฺธวิเด-
 ปนสฺส เสยฺยวตฺตปทฺตีเปยฺยสฺส ๑ โส กาเยน สฺสฺจริตฺ จริติ वाจาย
 สฺสฺจริตฺ จริติ มนฺสา สฺสฺจริตฺ จริติ ๑ โส กาเยน สฺสฺจริตฺ จริตฺวา
 वाจาย สฺสฺจริตฺ จริตฺวา มนฺสา สฺสฺจริตฺ จริตฺวา กายสฺส เกทา
 ปรมฺมมรณา สฺสฺคตฺตี สฺสฺคํ โลกํ อปฺปชฺชติ ๑ เสยฺยถาปํ มหาราช
 ปุริโส ปจฺฉิยา वा ปตฺตงฺกํ อารโหเยยฺย ปตฺตงฺกา वा อสฺสํบีญฺจี
 อารโหเยยฺย อสฺสํบีญฺจียา वा หตฺถิกฺขนฺธํ อารโหเยยฺย หตฺถิกฺขนฺธา
 वा ปาสาทํ อารโหเยยฺย ตดฺดुปมาหํ มหาราช छिम् पुकुत्तं जगाम ॥
 ऐवं च महाराज पुकुत्तो तमो ไชติปรายโน โหติ ๑

[๓๘๖] กถณฺจ มหาราช ปุคุตโต ไชติ ตมปรายโน โหติ ๑

อิธ มหาราช เอกจุโจ ปุคฺคโต อฺจุเจ กุเต ปจฺฉาชาโต โหติ
 ขตฺติยมหาสัจจกเถ วา พุราหุณฺณมหาสัจจกเถ วา คหปตฺตมหาสัจ-
 จกเถ วา อทฺธเม มหทฺธเน มหาโกเค ปหุตฺตชาตฺตฺรปฺรชเต ปหุต-
 วิตฺตฺตฺรปกรณเ ปหุตฺตชนฺณเบ ๑ โส ๑ โหติ อภิวิโร ปสฺสณฺโณ
 ปาสาทิโก ปรมาย วนฺณนโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต ตถา ๑ อหฺนสฺส
 ปานสฺส วตฺตสฺส ยานสฺส มาตาคณฺฐวิเตปนสฺส เสยฺยวตฺตสฺส
 เปยฺยสฺส ๑ โส กายเน ทฺวํจฺจํ จรติ วาจาเย ทฺวํจฺจํ จรติ
 มนฺสา ทฺวํจฺจํ จรติ ๑ โส กายเน ทฺวํจฺจํ จรติ วาจาเย
 ทฺวํจฺจํ จรติ มนฺสา ทฺวํจฺจํ จรติ กายสฺส เกทา ปรมมฺรณา
 อปายํ ทฺวํจฺจํ วินิปาคํ นิธิํ อปฺปชฺชติ ๑ เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส
 ปาสาทา วา หตฺถิกขณฺโณ โอิโรเหยฺย หตฺถิกขณฺธา วา อสฺสณฺโณ
 โอิโรเหยฺย อสฺสณฺโณ อสฺสณฺโณ วา ปตฺตงฺกํ โอิโรเหยฺย ปตฺตงฺกา วา
 ปจฺฉิ โอิโรเหยฺย ปจฺฉิ วา อหฺนการํ ปวิเสยฺย ตถูปมาหํ
 มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ เอวํ โส มหาราช ปุคฺคโต โสติ
 ตมปรายโน โหติ ๑

[๓๘๗] กถณฺจ มหาราช ปุคฺคโต โสติ โสติปรายโน โหติ ๑
 อิธ มหาราช เอกจุโจ ปุคฺคโต อฺจุเจ กุเต ปจฺฉาชาโต โหติ
 ขตฺติยมหาสัจจกเถ วา พุราหุณฺณมหาสัจจกเถ วา คหปตฺตมหาสัจ-
 จกเถ วา อทฺธเม มหทฺธเน มหาโกเค ปหุตฺตชาตฺตฺรปฺรชเต ปหุต-
 วิตฺตฺตฺรปกรณเ ปหุตฺตชนฺณเบ ๑ โส ๑ โหติ อภิวิโร ปสฺสณฺโณ
 ปาสาทิโก ปรมาย วนฺณนโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต ตถา ๑ อหฺนสฺส
 ปานสฺส วตฺตสฺส ยานสฺส มาตาคณฺฐวิเตปนสฺส เสยฺยวตฺตสฺส
 เปยฺยสฺส ๑ โส กายเน ทฺวํจฺจํ จรติ วาจาเย ทฺวํจฺจํ จรติ
 มนฺสา ทฺวํจฺจํ จรติ ๑ โส กายเน ทฺวํจฺจํ จรติ วาจาเย
 ทฺวํจฺจํ จรติ มนฺสา ทฺวํจฺจํ จรติ กายสฺส เกทา ปรมมฺรณา
 อปายํ ทฺวํจฺจํ วินิปาคํ นิธิํ อปฺปชฺชติ ๑ เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส
 ปาสาทา วา หตฺถิกขณฺโณ โอิโรเหยฺย หตฺถิกขณฺธา วา อสฺสณฺโณ
 โอิโรเหยฺย อสฺสณฺโณ อสฺสณฺโณ วา ปตฺตงฺกํ โอิโรเหยฺย ปตฺตงฺกา วา
 ปจฺฉิ โอิโรเหยฺย ปจฺฉิ วา อหฺนการํ ปวิเสยฺย ตถูปมาหํ
 มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ เอวํ โส มหาราช ปุคฺคโต โสติ
 ตมปรายโน โหติ ๑

๓ ส. ย. โอิโรเหยฺย ๑

๓๘๘] โทสถตัญญุตตตัญญุต ตตัญญุต จตุตาโร ปุคฺคตา ๓๓๘

ปกรณេ ปหุตฺตทนต์ ๑ โส ๑ โหติ อภิรัฐโป ทตฺตัญญุ โป ปาสาทิกโก
ปรมาย วณฺณนโปกขรตาย สมนฺนาคโต ตาภี อนนตฺต ปานตฺต
วตฺตตฺต ยานตฺต มาตาคณฺหวิเลปนตฺต เสຍยาวตฺตปทฺตีเปຍุตฺต ๑ โส
กาเยน ตฺตฺตฺต จรติ วาจาเยน ตฺตฺตฺต จรติ มนฺสา ตฺตฺตฺต จรติ ๑ โส
กาเยน ตฺตฺตฺต จรติ วาจาเยน ตฺตฺตฺต จรติ มนฺสา ตฺตฺตฺต จรติ
กายตฺต เกหา ปรมมฺรณา ตฺตฺตฺต ตฺตฺตฺต โลกํ อပ္ປชฺชติ ๑ เสຍຍถามี
มหาราช ปຣິໄສ ປຣຸດງຸດາ ວາ ປຣຸດງຸດໍ ສັງກເມຍຍ ອສັສມີຊີຍາ ວາ
ອສັສມີຊີ ສັງກເມຍຍ ທຕຸຕິກຸຂນຸຂາ ວາ ທຕຸຕິກຸຂນຸ ສັງກເມຍຍ ປາສາທາ
ວາ ປາສາທໍ ສັງກເມຍຍ ຕູນປມາທໍ ມຫຣາຊ ອີມໍ ປຸກຸຄໍ ວາມາມີ ๑
ເອວໍ ໂຂ ມຫຣາຊ ປຸກຸຄໂຕ ໂຂຕິ ໂຂຕິປຣາຍໂນ ໂຫຕິ ๑ ອີເມ ໂຂ
ມຫຣາຊ ຈຕຸຕາໂຣ ປຸກຸຄຕາ ສນຸໂຕ ສັວິຊຊມານາ ໂລກສມິນຕິ ๑

[๓๘๘] อิทมโวจ ๑ เป ๑

ทพิทโท ปຣິໄສ ຣາຊ	ອສັສທຸໂຂ ໂຫຕິ ມຈຸຣຸ້
ທຣິໂຍ ປາປສັງກປໂປ	ມິຈຸຣາທິຊີ ອນາທໂຣ
ສມເນ ພຸຣາທຸມເນ ວາມີ	ອນເນ ວາມີ ວຣຸນິພຸພເ
ອກຸໂຄສຕິ ປຣິກາສຕິ	ນຕຸຕິໂກ ໂຫຕິ ໂຣສໂກ
ທທມານໍ ນິວາເຣຕິ	ຍາຈມານານ ໂກຊນໍ
ຕາທິໄສ ປຣິໄສ ຣາຊ	ມິຍຸມາໂນ ສນາຈິປ
ອຸເປຕິ ນິຣຍໍ ໂຊວໍ	ຕໂມ ຕມປຣາຍໂນ
ทพิทโท ปຣິໄສ ຣາຊ	ສທຸໂຂ ໂຫຕິ ອມຈຸຣຸ້

ททาทิ เตชฺฐังสัจจกปโป	อพฺยัคคฺคฺมนโส นโร
สฺมณฺณ พุราหฺมณฺณ วาปี	อณฺเณ วาปี วณฺณิพฺพเก
อญฺญํ อภิวาเทติ	สฺมจฺริยา ย สัจจก
ททมานํ น วาเรติ	ยาจมานาน โภชนํ
คทาโส ปุริโส ราช	มียฺยมาโน ชนาธิป
อฺเปติ ติทิวั ชานํ	คโม โชติปฺรายน
อทฺโถม เจ ปุริโส ราช	อสฺสทฺโธ โหติ มจฺจุรํ
กทริโย ปาปสัจจกปโป	มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนาทโร
สฺมณฺณ พุราหฺมณฺณ วาปี	อณฺเณ วาปี วณฺณิพฺพเก
อฏฺโถสฺสติ ปรีภาสฺสติ	นตฺถิโก โหติ โรสโก
ททมานํ นิวาเรติ	ยาจมานาน โภชนํ
คทาโส ปุริโส ราช	มียฺยมาโน ชนาธิป
อฺเปติ นิรยํ โฆรํ	โชติ ตมปฺรายน
อทฺโถม เจ ปุริโส ราช	สทฺโธ โหติ อมจฺจุรํ
ททาทิ เตชฺฐังสัจจกปโป	อพฺยัคคฺคฺมนโส นโร
สฺมณฺณ พุราหฺมณฺณ วาปี	อณฺเณ วาปี วณฺณิพฺพเก
อญฺญํ อภิวาเทติ	สฺมจฺริยา ย สัจจก
ททมานํ น วาเรติ	ยาจมานาน โภชนํ
คทาโส ปุริโส ราช	มียฺยมาโน ชนาธิป
อฺเปติ ติทิวั ชานํ	โชติ โชติปฺรายนติ ฯ

ทศยั ชยยกาสัตต

[๓๘๘] ตำราคุณิทาน ๑ อถ โห ราชา ปเสนทิโกศลโต ทิวา-

ทิวส์ตฺ เยน ภควา เตนุปตฺถกฺมิ อุนตฺถกฺมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
 เทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสนํ ๒ วาซานํ ปเสนฺทิโกตฺถํ
 ภควา เตตทโวจ หนฺท กุโธ นุ ตวํ มหาราช อากฺขณฺสี ทิวา-
 ทิวส์ตํ ๑ อยฺยิกา^๑ เม ภนฺเต กาลกตา ชินฺณวา วุฑฺฒา^๒ มหฺลลิกา
 อทฺทคตา วโย อุนุปฺตฺตา วีสฺวตฺสํสติกฺกา ชาติยา อยฺยิกา ๒
 ปน ภนฺเต ปิยา อโหสี มนาปา หตฺถิรตนฺเน เจปหิ^๓ ภนฺเต
 ตเถยฺย มา เม อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ หตฺถิรตนํปหิ ทเถยฺย
 มา เม อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ อตฺถสฺรตนฺเน เจปหิ ภนฺเต ตเถยฺย
 มา เม อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ อตฺถสฺรตนํปหิ ทเถยฺย มา เม
 อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ คามวเรน เจปหิ ภนฺเต ตเถยฺย มา เม
 อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ คามวรํปหิ ทเถยฺย มา เม อยฺยิกา กาล-
 มกาสฺสํติ ชนฺปเทน^๔ เจปหิ ภนฺเต ตเถยฺย มา เม อยฺยิกา กาล-
 มกาสฺสํติ ชนฺปทํปหิ^๕ ทเถยฺย มา เม อยฺยิกา กาลมกาสฺสํติ อจฺฉริย
 ภนฺเต อพฺภูตํ ภนฺเต ยาว สํภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควา ตํพเพ
 ตตฺตา มรณชฺมา มรณปริโยธํนา มรณํ อนตฺตํตาติ ๑

[๔๐๐] เหวเมตฺ มหาราช เหวเมตฺ มหาราช สัพเพ สัตตา

๓ พ. เหว่ ๑ ส. ย. อยยกา ๑ ๒ ส. ดุทธา ๑ ๓ ย. ปาหิ ๑

๔ ย. พ. เอวี่ ๗ ถึ. ชนปทปเทถ่น ๗ ๕ ถึ. ชนปทปเทถ์ ๗

มรณธมฺมา มรณปริโยธานา มรณํ อนตฺตา ๑ เสยฺยถาปํ มหาราช
 ยานิกานิจิ กุมภการกภานานิ อามกานิ เจว ปกุกานิ ๑ สัพฺพพานิ
 ตานิ เกทนธมฺมานิ เกทนปริโยธานานิ เกทนํ อนตฺตานิ เขวเมว
 ๒ มหาราช สัพฺเพ สคฺคา มรณธมฺมา มรณปริโยธานา มรณํ
 อนตฺตาคิ ๑

[๔๐๓] อิทมโวจ ๑ เป ๑

สัพฺเพ สคฺคา มริสฺสฺสนฺติ มรณนฺตํ หิ ชฺวีตํ
 ยถากมฺมํ คมิสฺสฺสนฺติ ปุณฺณปาปผลูปคา
 นิริยํ ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา ๑ สคฺคํ
 ตสฺมา กเรยฺย กถฺยานํ นิจยํ สมนฺปรายิกํ
 ปุณฺณานิ ปรโลกสฺมिํ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺนํ ๑
 ตตฺถิ โลกสฺสคฺคํ

[๔๐๒] สวตฺถิ... เอกมฺนตํ นิสฺสินโน ๒ ราชา ปเสนทิโกสฺสโต
 ภควนฺตํ เขตทโวจ กติ นุ ๒ ภาเนเต โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชมานา
 อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทฺกฺขาย อฆาตฺวิหารายาติ ๑

[๔๐๓] ตโย ๒ มหาราช โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชมานา
 อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทฺกฺขาย อฆาตฺวิหาราย ๑ กตเม ตโย ๑
 โถโก ๒ มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 อหิตาย ทฺกฺขาย อฆาตฺวิหาราย โทโส ๒ มหาราช โลกสฺส
 ธมฺโม อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทฺกฺขาย อฆาตฺวิหาราย

โมโห โห มหาราช โลกสัส รมโม อูปฺปชฺชมาโน อูปฺปชฺชติ
 อหิตาย ทุกฺขาย อฆาตฺวิหาราย ฯ อิเม โห มหาราช ตโย โลกสัส
 รมมา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อฆาตฺวิหารายาติ ฯ

[๔๐๔] อิทมโวจ ฯ เป ฯ

โตโก โทโส จ โมโห จ ปุริสํ ปาปเจตสํ

หิंसฺหิ อตฺตสํมฺภูตา ตจฺจํว สเปตฺตฺนติ ฯ

จตุตฺถํ อีสฺสํตฺตสฺสํ

[๔๐๕] สํวตฺตํ... เอกมนฺตํ นิสินฺโน โห ราชา ปเสนฺทิโกสโถ
 ภควนฺตํ เขตฺตโวจ กตฺถ นฺโ หิ ฆนฺเต ทานํ ทาทพฺพนฺติ ฯ
 ยตฺถ โห มหาราช จิตฺตํ ปัสสํตฺตํ ฯ กตฺถ ปน ฆนฺเต ทินฺนํ
 มหฺเปตฺตฺนติ ฯ

[๔๐๖] อณฺเฏ โห เขตํ มหาราช กตฺถ ทานํ ทาทพฺพํ อณฺเฏ
 ปเนตํ กตฺถ ทินฺนํ มหฺเปตฺตฺนติ สํวโต โห มหาราช ทินฺนํ
 มหฺเปตฺตํ โน ตถา ทุสฺสํเต ฯ เตน หิ มหาราช ตณฺเฎเวตฺถ
 ปฏิปุจฺจิสฺสํมี ยถา เต ขเมยฺย ตถา นํ พฺยากรเมยฺยาสี ฯ

[๔๐๗] ตํ กิ มณฺเณสิ มหาราช อิทฺตํ คยฺสสํ ยฺยทฺธํ ปจฺจุปฺปจฺจิตํ
 สงฺคาโม สํมุพฺพโยโห อถ อากฺขณฺเณยฺย ขตฺติยภุมฺมาโร อตฺถิขฺโต
 อถตฺตฺโต อถตโยคฺโค อถตฺตปาสโน ภีรํ ฌมฺภํ อุตฺตราสํ ปถายํ
 ภเวยฺยาสี ตํ ปุริสํ อตฺถโก จ เต ตาภิสฺเสน ปุริสํนาติ ฯ นานํ

๓ ส. กถนฺนฺติ ปาโไซ ฯ

ภนฺเต ภเวยฺยํ ตํ ปุริสํ น จ เม อคฺโค ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ
 อถ อากฺขณฺเอยฺย พุราหฺมณกฺุมาโร อสฺสึกฺขิตฺโต ฯ เป ฯ อถ อากฺขณฺเอยฺย
 เวสฺสํกฺุมาโร อสฺสึกฺขิตฺโต ฯ เป ฯ อถ อากฺขณฺเอยฺย สุตฺตกฺุมาโร อสฺสึกฺขิตฺโต
 ฯ เป ฯ น จ เม อคฺโค ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ

[๔๐๘] ตํ กิ มณฺเณสิ มหาราช อิทฺตํ ตยสฺสํ ยฺยทฺธํ ปจฺจุปฺปจฺจิตํ
 สงฺคาโม สมนุสฺสํพุทฺโธ อถ อากฺขณฺเอยฺย ชฺคฺติยกฺุมาโร สุตฺสึกฺขิตฺโต
 กตฺตคฺโค กตฺตโยคฺโค กตฺตปาสโน อภีรํ อจฺจนฺมภํ อนฺนุทราสํ อปฺถายี
 ภเวยฺยาสี ตํ ปุริสํ อคฺโค จ เค ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ
 ภเวยฺยาสี ภนฺเต ตํ ปุริสํ อคฺโค จ เม ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ
 อถ อากฺขณฺเอยฺย พุราหฺมณกฺุมาโร ฯ เป ฯ อถ อากฺขณฺเอยฺย เวสฺสํ-
 กฺุมาโร ฯ เป ฯ อถ อากฺขณฺเอยฺย สุตฺตกฺุมาโร สุตฺสึกฺขิตฺโต กตฺตคฺโค
 กตฺตโยคฺโค กตฺตปาสโน อภีรํ อจฺจนฺมภํ อนฺนุทราสํ อปฺถายี ภเวยฺยาสี
 ตํ ปุริสํ อคฺโค จ เค ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ ภเวยฺยาสี ภนฺเต ตํ
 ปุริสํ อคฺโค จ เม ตาภิเสณ ปุริเสนาติ ฯ

[๔๐๙] เหวเมว โห มหาราช ยสฺมา เจปฺปี กุตา อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺโต โหติ โส จ โหติ ปณฺจจฺจนฺวิปฺปทฺธิโน ปณฺจจฺจน-
 สมนฺนาคโค ตสฺมึํ ทินฺนํ มหปฺปตฺตํ โหติ ฯ กตฺมานิ ปณฺจจฺจนฺนิ
 ปทฺธินานิ โหนฺติ ฯ กามจฺจนฺนํทอ ปทฺธิโน โหติ พฺยาปาโท ปทฺธิโน
 โหติ ถินฺนํทอ ปทฺธิโน โหติ อุกฺกขจฺจกุกฺกขจฺจํ ปทฺธิโน โหติ วิจฺจิจฺจนฺนา
 ปทฺธินา โหติ ฯ อิมานิ ปณฺจจฺจนฺนิ ปทฺธินานิ โหนฺติ ฯ กตฺเมหิ

๔๓๐] โกสธตย์ยุดตัสส ทุติยวคฺเค ทาตภาวิธสฺสตีภาโว ๓๔๕

ปญฺจหฺงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ ฯ อเสกฺขเณ สักกขณฺเณ สมนฺนา-
คโต โหติ อเสกฺขเณ สมาริกขณฺเณ สมนฺนาคโต โหติ อเสกฺขเณ
ปญฺญาขณฺเณ สมนฺนาคโต โหติ อเสกฺขเณ วิมุกฺคิติกขณฺเณ
สมนฺนาคโต โหติ อเสกฺขเณ วิมุกฺคิติฌาณทสฺสณฺณเณ สมนฺนา-
คโต โหติ ฯ อิมเหิ ปญฺจหฺงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ ฯ อิติ
ปญฺจกฺกวิปฺปทึเณ ปญฺจกฺกสมนฺนาคเต ทินฺนํ มหปฺผตฺตนฺติ ฯ

[๔๓๐] อิทมโวจ ภคฺวา ฯ เป ฯ สत्ตฺวา

อิสฺสํคฺคํ พตฺตวิริยญฺจ	ยสฺมึ วิชฺเชถ มาณเว
คํ ยุตฺตคฺคโถ ภเว ราชานา	นาสุวํ ชาติปจฺจยา
คเณว ขนฺติโสรัจฺจํ	ธมฺมา ยสฺมึ ปตฺติฏฺฐิตา
คตฺตวิริยวฺคฺติ เมธาวํ	ทึนฺนชฺจจฺมปฺปิ ปุชฺเช
การเย อสฺสํเม รมฺเม	วาสเยคฺคท พหุสฺสํเต
ปปฺพญฺจวิวเน กยิรา	ทคฺคเค สํกมฺมานิ จ
อนฺนํ ปาณํ ขาทนํ	วตฺตเสนาสนานิ จ
ทเทยฺย อชฺชฏเตสฺสุ	วิปฺปสฺสนเนน เจตฺถา
ยถาปํ เมโส ฌนํ	วิชฺชมาตํ สตฺกฏกฺกุ
ถตํ นินฺนญฺจ ปุเรติ	อภิวสฺสํ วสฺสฺนรํ
คเณว สทฺโธ สุตฺตวา	อภิสํชฺชจฺจ โภชนํ
วณฺนิพฺพเก คปฺปยติ	อนฺนปาเนน ปณฺทิตโต
อนฺนโมทมาโน ปกิเรติ	เทถ เทถาติ ภาสฺสตี

ตณฺหิสุตฺตํ ตชฺชิตํ โหติ เทวสุตฺตํ ปวสุตฺตโต
 สํ ปุณฺณธรรมา วิปฺลวาทา อภิวสุตฺตํคิตฺติ ฯ
 ปณฺณมํ ปพฺพโตปมสุตฺตํ

[๔๑๓] สํวตฺตนิทานํ ฯ อถ โห ราชา ปเสนทิโกตฺโต ทิวา-
 ทิวสุตฺตํ เยน ภควา เทนุปลงฺกมิมิ อุปฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
 เทตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ ฯ เอกมณฺตํ นิสินฺนํ โห ราชา ปเสนทิ-
 โกตฺตํ ภควา เอตทโวจ หนฺนท กุโต นุ ตวํ มหาราช อากฺขณฺติ
 ทิวาทิวสุตฺตํ ฯ ยานิ ตานิ ภนฺเต รณณํ ชตฺติยานํ มุทฺธา-
 วตฺติตฺตานํ อิตฺตํริยมทมตฺตานํ กามเคธปริยฺยจฺจิตานํ ชนปทตฺตาวริยปฺ-
 ปตฺตฺตานํ มหนฺตํ ปจฺจิมณฺตํ อภิวชิย อชฺฌมาวตฺตฺตานํ ราชกรณ-
 ยานิ ภวนฺติ เตสุวาทํ เอตฺรหิ อุตฺตํสุกํ อาปนฺโนติ ฯ

[๔๑๔] ตํ กิ มณฺณสํ มหาราช อิชฺ เต ปุริโส อากฺขณฺเยย
 ปุริตฺติมาย ทิสาย สทฺธายิก ปจฺจยิก โส ตํ อุปฺปลงฺกมิตฺวา
 เอวํ วเทยฺย ยคฺเช มหาราช ชาเนยฺย อหํ อากฺขณฺมิมิ ปุริตฺติ-
 มาย ทิสาย ตตฺตตฺตํ มหนฺตํ ปพฺพตํ อพฺภสํมํ สพฺเพ ปาณ-
 นิปฺโปถนฺโต อากฺขณฺติ ยนฺเต มหาราช กรณฺยํ ตํ กโรหิตํ ฯ
 อถ ทฺติโย ปุริโส อากฺขณฺเยย ทกฺขณฺยาย ทิสาย ฯ เป ฯ อถ
 คติโย ปุริโส อากฺขณฺเยย ปจฺจณฺมาย ทิสาย ฯ เป ฯ อถ จตฺตโก
 ปุริโส อากฺขณฺเยย อุตฺตราย ทิสาย สทฺธายิก ปจฺจยิก โส

๑ ส. ย. นิปฺโปถนฺโต ฯ พ. นิปฺโปถนฺโต ฯ

คํ อุลลङ्กมิคฺคา เอวํ วเทยฺย ยคฺเช มหาราช ชาเนยฺย อหํ
 อากฺขณามิ อุตฺตราย ทิสาย ตตฺถททํ มหนตํ ปพฺพตํ อพฺภสํ
 สพฺเพ ปาเน นิปฺโปถนฺโต อากฺขณติ ยนฺเต มหาราช กรณียํ
 คํ กโรหิตี ฯ เอวฺวเป เต มหาราช มหิตี มหฺพฺภเย สํปฺปฺปนฺเน
 ทารุणे มนุสฺสํกฺขเย ทูลฺลเก มนุสฺสํคฺเค กิมสฺส กรณียนฺติ ฯ
 เอวฺวเป เม ภาเต มหิตี มหฺพฺภเย สํปฺปฺปนฺเน ทารุणे มนุสฺสํกฺขเย
 ทูลฺลเก มนุสฺสํคฺเค กิมสฺส กรณียํ อญฺญตฺร สมฺมจฺริยาย อญฺญตฺร
 สํมจฺริยาย อญฺญตฺร กุสฺลกิริยาย อญฺญตฺร ปุณฺณกิริยายาติ ฯ

[๔๓] อาโรเจมิ โห เต มหาราช ปฏฺเฐเทมิ โห เต มหา-
 ราช ฉิวดคฺคติ โห คํ มหาราช ชรามรณํ ฉิวดคฺคมาเน จ
 เต มหาราช ชรามรณํ กิมสฺส กรณียนฺติ ฯ ฉิวดคฺคมาเน จ
 เม ภาเต ชรามรณํ กิมสฺส กรณียํ อญฺญตฺร สมฺมจฺริยาย
 อญฺญตฺร สํมจฺริยาย อญฺญตฺร กุสฺลกิริยาย อญฺญตฺร ปุณฺณกิริยาย
 ยานิ คานิ ภาเต รณฺณํ ชคฺคิยานํ มุทฺธาวสิตฺตานํ อิตฺถวิมฺภ-
 มคฺคานํ กามเคธปริยฺยจฺจิตานํ ชนปทตฺถาวริยปฺปคฺคานํ มหนตํ ปจฺจ-
 มณฺทํ อภิวิชฺช อชฺฌาวสณฺฑานํ หตฺถิยฺยทฺธานิ ภาวนติ เตสํปิ
 ภาเต หตฺถิยฺยทฺธานํ นตฺถิ คติ นตฺถิ วิสโย ฉิวดคฺคมาเน ชรา-
 มรณํ ยานีปิ คานิ ภาเต รณฺณํ ชคฺคิยานํ มุทฺธาวสิตฺตานํ
 ฯ เป ฯ อชฺฌาวสณฺฑานํ อตฺถสยฺยทฺธานิ ภาวนติ ฯ เป ฯ รกฺขทฺธานิ

๓ ส. ย. เอวํ ฯ พ. มนุสฺสํกฺกาเย ฯ

๔๑๕] โกสธสัณฺฑิตสัณฺฑิต ตติยวคฺเค ปพฺพโคปมคฺคาธา ๑๔๘

น กิณฺจิ ^๑ ปวิขฺเชติ	ธพฺพเมวาทิมทฺทติ
น ตคฺค หคฺคิณฺ ^๑ ภูมิ	น รณานิ น ปคฺคิตฺยา
น จาบี มนฺคยฺทฺเรน	ธกฺกา เชคฺคิ ชเนน วา
คธฺมา หิ ปณฺทิตฺโต โปโส	ธมฺปสฺส อคฺคณคฺคโน
พฺทฺเช ชมฺเม จ ธงฺเข จ	ธโร ธทฺธ นิเวสฺเส
โย ชมฺมจาริ กายเณ	วาจาย อฺก เจตสา
อิเชว นํ ปสฺสณฺติ	เปจฺจ ธคฺเค ปโมทตฺติ ๑

โกสธสัณฺฑิตํ สมนฺตํ ๑

คธฺสัณฺฑิตานํ

ปคฺคโค โยโยกา โดโก	อิธฺสคฺคํ ปพฺพโคปมํ
เทสิคํ พฺทฺชเสฏฺเฐน	อิเม โกสธปณฺจกํ ๑

๑ กณฺจิกิปี ปาเรน ภวิตพฺพ ๑

มารสยุดต์
ปจิมวคฺโค ปจิม

ปจิมํ ทโปกมฺมสยุดต์

[๔๑๖] เอวฺมเม สยฺมํ เอกํ สมยํ ภควา อรุโณธายํ จิหฺรติ
นชฺชา เนรณฺชราย ตํเร อชฺชาตนิโครเช ปจฺจมาภิสํพุทฺธโ ๑
อถ โช ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสตฺถันตฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตกฺโก
อฺทปาทิ มุคฺโค วตฺมฺหิ ตาย ทฺถกฺกรวาทิกาย ธาตุ มุคฺโค
วตฺมฺหิ ตาย อนตฺถตฺถมฺหิตาย ทฺถกฺกรวาทิกาย ธาตุ วตฺมฺหิ สยฺมโต
โพธิสํชฺฌณคฺคิ ๑

[๔๑๗] อถ โช มาโร ปาบีมา ภควโต เจตสา เจโต ปรีวิตกฺก-
มณฺเฑาย เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย
อชฺฌณภาสึ

ตโปกมฺมา อปฺกมฺม เยน สยฺมณฺติ มาณวา

อสุทฺธโ มณฺเฑสิ สยฺมโ สยฺมมคฺคํ อปรทฺธโรติ ๑

[๔๑๘] อถ โช ภควา มาโร อยํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา
มาโร ปาบีมนฺตํ คากาหิ อชฺฌณภาสึ

๑ ส. ย. ธาตุ ชโต สโต โพธิ สมชฺฌณคฺคิ ๑

อนตฺถสณฺหิตํ ฅตฺวา ยงฺกิลฺลจฺจิ อปรํ คปํ
 สพฺพํ นตฺถาวทํ โหติ มียาวิตฺตํว ชมฺมนิ
 สํถํ สฺมาจํ ปณฺณณฺจ มคฺคํ โพชฺชาย ภาวยํ
 ปตฺโตตฺถมิ ปรมํ สุตฺตํ นินฺโท ตฺวณฺติ อนตฺถกาติ ฯ
 อถ ไช มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุตฺโตติ
 ทฺวชฺชํ ทฺวณฺนโน ตตฺถเวณฺตรชายตี ฯ

ทฺวชฺชํ นาคสฺสคฺคํ

[๔๓๘] เอวฺวมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลายํ จิหฺรติ
 นชฺชา เพรณชฺราย คํเร อชฺชปาตนิโคฺรเช ปจฺจมาภิสฺสมพฺพุโช ฯ เตน
 ไช ปน สมฺเยน ภควา วตฺตนฺตการตฺมิถายํ อชฺชโณกาเส นิสฺสินฺโน
 โหติ ฯ เทโว จ เอกเมกํ ผุสฺสายติ ฯ

[๔๓๙] อถ ไช มาโร ปาบีมา ภควโต ภยํ ฅมฺภิกคฺคํ โธมทํ
 อปฺปาทะตฺถกาโม มหนฺตํ ทตฺถิราชวณฺณํ อภินิมฺมิทฺตฺวา เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมิ ฯ เสยฺยถาบี นาม มหาอริยฺยจโก มณฺนิ เอวฺมสฺส สํถํ
 โหติ ฯ เสยฺยถาบี นาม สุตฺตํ ฐปฺปํ เอวฺมสฺส ทนฺตา โทหนฺติ ฯ
 เสยฺยถาบี นาม มหตฺถํ นกฺคตฺถสา เอวฺมสฺส สฺสณฺโฑ โหติ ฯ

[๔๔๐] อถ ไช ภควา มาโร อยํ ปาบีมา อิติ จิตฺตฺวา
 มาวํ ปาบีมณฺตํ คากาย อชฺชณภาสิตํ

สํถารํ ทํชฺมทฺชานํ วณฺณํ กตฺวา สฺสภาสฺสํ

อถนเต เตน ปาบีม นินฺโท ตฺวณฺติ อนตฺถกาติ ฯ

๑๕๒ สุตฺตฺตบฺบิฏฺเฏ สํยุตฺตนิคายสฺส สคาวกคฺโค [๔๒๒]

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุตฺโตติ
ทุกฺขํ ทุมฺมโน ตตฺตถฺวณฺตรชายํติ ฯ

คตฺติยํ สุตฺตํ

[๔๒๒] เอวฺมเม สุตํ เอกํ สํมยํ ภควา อรุเรถายํ วิหริ
นชฺชา เหนฺนชฺราย ตํเร อชฺปาถนิโครเช ปจฺมาภิสํมุทฺโต ฯ เตน
โฆ ปน สํมเยน ภควา ปรตฺตฺตชฺชการคฺคิมิสํยํ อชฺโฌกาสํ นิสฺสินฺโน
โหติ ฯ เทโว จ เอกเมกํ ญฺสํยติ ฯ

[๔๒๓] อถ โข มาโร ปาบีมา ภควโต ภายํ ฌมฺภิตตฺตํ โถมหํ
อุปฺปาเทตฺตกาโม เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิ
หฺนฺเร อจฺจวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ สฺภา เจว อสฺภา จ ฯ

[๔๒๔] อถ โข ภควา มาโร อयํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา
มารํ ปาบีมนฺตํ คาทาหิ อชฺฌณภาสํ

สํสํวํ ทิสฺสมทฺธานํ วณฺณํ กตฺวา สฺภาสฺสํ

อถนฺเต เตน ปาบีม นิหโต ทฺวํสํ อนฺตก

เย จ กาเยน วาจาย มนสา จ สุตฺตฺวา

น เต มारวตฺถานฺคา น เต มารสฺสํ ปจฺจจุตฺติ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ฯ เป ฯ ตตฺตถฺวณฺตรชายํติ ฯ

จตุตฺตํ ปจฺมปาธสฺสํ

[๔๒๕] เอวฺมเม สุตํ เอกํ สํมยํ ภควา พาวราณสํยํ วิหริ
อิตฺปิถเน มิคทาเย ฯ ตตฺตฺว โฆ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสํ ภิกฺขุโวจติ ฯ

๔๒๘] มารธัมมุตตมัสส ปจฺจวคฺเค สัพพปาธมุตตภาโว ๓๕๓

ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภทฺทโต ปจฺจสฺสโสสุ ๑ ภทฺทวา เขตฺทโวจ
มยฺหํ โข ภิกฺขเว โยนิโสมนสฺสการา โยนิโสธมฺมปฺปชานา อนุตฺตร
วมุตฺติ อนุปฺปตฺตา อนุตฺตรวา วิมุตฺติ สจฺฉิกฺกา ตุมฺเหวปี ภิกฺขเว
โยนิโสมนสฺสการา โยนิโสธมฺมปฺปชานา อนุตฺตร วิมุตฺติ อนุปาปฺณาถ
อนุตฺตร วิมุตฺติ สจฺฉิกฺกโรภาติ ๑

[๔๒๙] อถ โข มาโร ปาบีมา เยน ภทฺทวา เตนุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภทฺทวํ คายา อชฺฌณภาสิ

พฺพโรชฺสี^๑ มารปาเสณฺ ยะ ทิพฺพวา ยะ จ มานุสฺสา

मारพฺพนพฺพโรชฺสี น เม สมนฺ โมกฺขสํตี ๑

[๔๓๐] มุตฺตาหํ มारปาเสณฺ ยะ ทิพฺพวา ยะ จ มานุสฺสา

मारพฺพนมุตฺโตมฺหิ นิหโต ตวมฺสํ อนุตฺกาติ ๑

อถ โข มาโร ปาบีมา ๑ เป ๑ ตตฺถเวณฺตรชายํตี ๑

ปณฺจมนํ ทุตฺติยปาธมุตฺตํ

[๔๓๑] เขวมนฺเ สุตํ เขกํ สมนํ ภทฺทวา พาราณสียํ วิหริ
ชิสฺสิปตเน มิคฺคทาเย ๑ ตตฺถว โข ภทฺทวา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสี ภิกฺขโวติ ๑
ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภทฺทโต ปจฺจสฺสโสสุ ๑ ภทฺทวา เขตฺทโวจ
มุตฺตาหํ ภิกฺขเว สัพพปาเสหิ ยะ ทิพฺพวา ยะ จ มานุสฺสา ตุมฺเหวปี
ภิกฺขเว มุตฺตา สัพพปาเสหิ ยะ ทิพฺพวา ยะ จ มานุสฺสา จรณ
ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุชาय โลกานุกมฺปาย อตฺถาย

๓ พ. เหว ๑ ส. ย. พพฺพโรชฺสี ๑

หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสํมานํ มา เอเกน เทว อคมิตฺถ เทเสถ
 ภิกฺขเว ชมฺมํ อาทิกถฺยานํ มชฺฌเมกถฺยานํ ปริโยสานกถฺยานํ
 สํคตํ สํพยุสฺสนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุทฺธมจฺริยํ ปกาเสถ
 สันติ สํคตา อปฺปราชฺยชาติกา อสฺสวณฺตา ชมฺมสฺส ปริหาณนฺติ
 ภวิสฺสสันติ ชมฺมสฺส อญฺเฐาตาโร อหฺมบี ภิกฺขเว เยน อรฺุเวตา
 เสนานิคโม เตนฺนปสงฺกมิตฺถํมี ชมฺมเทสนายาติ ฯ

[๔๒๙] อถ โข มาโร ปาบีมา เยน ภควา เตนฺนปสงฺกมึ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนํ คํ คาทาย อชฺฌณภาสิ

พนฺโหสิ สํพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพวา เป จ มานุสํ
 มหาพนฺชนพนฺโหสิ น เม สมน โมกฺขสํติ ฯ

[๔๓๐] มุคฺโตหิ สํพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพวา เป จ มานุสํ
 มหาพนฺชนมุคฺโตมฺหิ นิหโต ตฺวมสึ อนฺตกาติ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ฯ เป ฯ ตตฺถเณวณฺตรชายํติ ฯ

ฉฐํ สํปฺปสุตฺตํ

[๔๓๑] เอวฺมุเม สฺสํ เขกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ
 เวพฺพเน กถนฺตทณฺีวาเป ฯ เตน โข ปน สมนฺเณน ภควา รตฺตุนฺช-
 การทิมิสํยํ อชฺฌเณกาเส นิสินฺโน โหติ ฯ เทโว จ เอกเมกํ
 ผุสํยติ ฯ

๑ วินยโปตฺถเก เยน อรฺุเวตา เยน เสนานิคโมติ อํทิสํ ปาไซ
 ทิสฺสติ ฯ

[๔๓๒] อถ โห มาโร ปาบีมา ภควโต ภยํ นมฺภิตตํ
 โถมหํ อูปปาเตตุกาโม มหนํ สปุปราชวณฺณํ อภินิมฺมิตฺวา
 เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ ฯ เสยฺยถาบี นาม มหํ เอกรุกฺขิกา
 นาวา เอวมสฺส กายो โหติ ฯ เสยฺยถาบี นาม มหนํ โสณฺฑิกา
 กิตฺตํ เอวมสฺส ฌเณ โหติ ฯ เสยฺยถาบี นาม มหํ โทสฺสิกา
 กัสฺปาญฺจิ เอวมสฺส อกฺขัณฺโณ ภวนฺติ ฯ เสยฺยถาบี นาม เทเว คพคพา-
 ยนฺเต วิขุสฺสตา นิจฺฉรณฺติ เอวมสฺส มุขโต ชิวหา นิจฺฉรณฺติ ฯ
 เสยฺยถาบี นาม กมฺมารคคฺคฺริยา ชมมานาย สทฺโท โหติ เอวมสฺส
 อสฺสํสาสปลฺลํสาณํ สทฺโท โหติ ฯ

[๔๓๓] อถ โห ภควา มาโร อยํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา
 มารํ ปาบีมนํ คาถาหิ ชฌณภาสึ

โย สฺสญฺเณเคหาณิ เสวติ
 เสยฺยา โส มฺหิ อตฺตสฺสญฺเณโต
 โวสฺสชฺช จเรยฺย ตตฺถ โส
 ปฏฺฐูปณฺหิ ตถาวิขสฺสํ
 จรกา พหุ เภรวา พหุ
 อโถ ทํสฺสึวิสฺสา พหุ
 โถมมฺหิ น ตตฺถ อธิชฺเช
 สฺสญฺเณคารคโต มหา มฺหิ

นภํ ฌเฌยฺย ปจฺจวี จเฌยฺย

สพฺเพว ปาณา อุตฺต สมนฺตเฌยฺยํ

สัจจตนํ ๑ อจฺจ สจฺจปเฌยฺยํ

อุปจฺจิสฺส ตาณํ น กโรนฺติ พุทฺธชาติ ๑

อถ โข มาโร ปาปํมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สจฺจโคติ
ทุกฺขํ ทุมฺมโน ตตฺตถเวณฺตรชายํติ ๑

สัจจตนํ สจฺจปติสัจจํ

[๔๓๔] เอมมฺเม สจฺจํ เอกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ
เวพฺพเน กถนฺตทกฺกนิวาเป ๑ อถ โข ภควา พหุเทว รตฺติ อชฺชโณ-
กาเส จงฺกมิตฺวา รตฺติยา ปจฺจุสฺสสมํ ปาเท ปกฺขาทเตตฺวา วิหารํ
ปวิสฺสิตฺวา ทกฺขิณเณ ปสฺสเณ สจฺจเฌยฺยํ กปฺเปสฺสิ ปาเทเน ปาทํ
อจฺจจาชาเย สโค สมนฺปชาโน อญฺจานสณฺณํ มนฺตึกริตฺวา ๑

[๔๓๕] อถ โข มาโร ปาปํมา เยน ภควา เตนฺปสฺสจกฺม
อุปสฺสจกฺมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌณภาสิ

กํ โสปฺปสฺสิ กํ นุ โสปฺปสฺสิ

กิมิทํ โสปฺปสฺสิ ทฺพภโต วิย

สจฺจณฺมคฺคารนฺติ โสปฺปสฺสิ

กิมิทํ โสปฺปสฺสิ สจฺจเวย อจฺจกเตติ ๑

๑ อ. เหว ๑ ส. ย. ปกมนฺปเฌยฺยํ ๑ พ. กมนฺปเรยฺย ๑

[๔๓๖] ยสฺส ชาตินํ วิสตุติกา

คณฺหา นตฺถิ กุหิณฺณิ เนตฺเว

สมฺบุพฺพันฺนํ ปริกฺขยา พุทฺโธ

โสปรติ ตํ ทเวตฺถ มาราติ ฯ

อถ โห มาโร ปาปึมา ฯ เป ฯ ตตฺถเวณฺตรชายิตี ฯ

อฏฺฐมํ นนฺทนสฺสคฺคํ

[๔๓๗] เหวมฺเม สุตํ เถกํ สมฺมํ ภควา สํวตฺถิณํ วิหริ

เชตฺวเน อนาถปฺปณฺณิกสฺส อารามे ฯ

[๔๓๘] อถ โห มาโร ปาปึมา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ

อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สฺนฺตฺเท อิมํ คากํ อภาสํ

นนฺทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา

โคมิโก โคหิ ตเถว นนฺทติ

อุปฐฺหิ นรสฺส นนฺทนา

น หิ โส นนฺทติ โย นิรุปรติ ฯ

[๔๓๙] โสจติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา

โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ

อุปฐฺหิ นรสฺส โสจนา

น หิ โส โสจติ โย นิรุปรติ ฯ

อถ โห มาโร ปาปึมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกฺโกติ

ทุกฺขํ ทุมฺมโน ตตฺถเวณฺตรชายิตี ฯ

นวนิ ปจิมอายสุตคัม

[๔๔๐] เหววมเฒ่ สุตํ เถกํ สมนํ ภควา ราชคเห วิหริติ
เวฬุวนเณ กถนุทกนิวาเป ๑ คคฺคร โฆ ภควา ภิกฺขุ อามนุสฺเสสิ
ภิกฺขโวลิติ ๑ ภาทนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสโธสุ ๑ ภควา
เอตทโวจ อปฺปมิตํ ภิกฺขเว มนุสฺसानํ อายุ คมนํ โย สมนฺปราโย
กตตพฺพํ กุสฺสํ จริตพฺพํ พุทฺธมจฺริยํ นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ โย
ภิกฺขเว จิรํ ชฺวติ โส วสฺสสฺสคํ อปฺปํ วา ภิกฺขโวลิติ ๑

[๔๕๓] ขถ ไท มาโร ปามี่มา เขน ภควา เทนุปลงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตวา ภคฺชนฺทํ คาทาย อชฺฐณฺภาตํ

ทิมมายุ มนุสฺสํ น นํ ทิเพ สุปริโต

จเรชย ขัรมาตโตว นตถิ มจจุสส อากโมติ ฯ

[๔๔๒] อปฺปมายฺ มนุสฺสํ หิ เพชฺยํ นํ สํปริวิตํ

จเรขยาภิฑิตตัสสโตว นตฺถิ มจฺจุตฺตํ นาคโมติ ฯ

อด ไช มาโร ปานีมา ๑ เป ๑ คตฺถเวณฺตรชายัคิ ๑

ทศมฺ ทศยอายุสํตตํ

[๔๕๓] เอก์ สมัย ภคชา รชศเห ๑ เป ๑ ตตุร ไห ภคชา
เอตทโวจ อปฺปมัททิ ภิกขเว มนุสฺसानํ อายุ คมนีโย สมฺปราโย
กตฺตพฺพํ กุสฺสันติ จริตพฺพํ พุรหมจิริยํ นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ โย
ภิกขเว จิรํ ชิวฺติ โส วสฺสสํคํ อปฺปี วา ภียโยติ ฯ

[๔๔๔] อก ไช มาโร ปาบีมา เยน ภคชา เตนุปลงฺกมิ

อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌณภาสึ

นาจฺจยนฺติ อโหรรตฺตา ชีวิตํ นุปรชฺฌณติ

อายุํ อญฺจริยติ มจฺจานํ เนมิว รตฺตพฺพณฺติ ฯ

[๔๔๕] อจฺจยนฺติ อโหรรตฺตา ชีวิตํ อุปรชฺฌณติ

อายุํ ชียติ มจฺจานํ กุณฺนทํนํว โอตฺถกนฺติ ฯ

อตฺถ โย มาโร ปาปึมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกฺโคติ
ทฺถุชฺชํ ทฺถุมนฺโน ตตฺถเวณฺตรชายฺยติ ฯ

ปจฺจโม วคฺโค ฯ

คตฺถสฺสทฺถานํ

ตโปกมฺมมฺญจ นาโค จ สฺสํ ปาเสณ เต ทฺเว

สฺสโป สฺสโปติ นนฺทนํ आयุณา อปเร ทฺเวติ ฯ

๓ ส. ปริเยตฺตํ อญฺปริเยตฺตํ ปาโฬ ฯ ย. อญฺปริยาติ ฯ

ทุติยวคฺโค ทุติโย

ปจันน์ ปาสาณสุตฺตํ

[๔๔๖] เขกํ สมนํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิञฺจนุกฺกุเฏ ปพฺพเต ฯ
เตน โข ปน สมนฺเณ ภควา รัตนนุชการติมิสายํ อชฺฐโมกาเส
นิสินฺโน โหติ ฯ เทโว จ เอกเมกํ สุสํยติ ฯ

[๔๔๗] อถ โข มาโร ปาบีมา ภควโต ภาํ ฌมฺภิตตฺตํ โถมหํ
อุปฺปาเตตฺตกาโม เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อุปลงฺกมิตฺวา ภควโต
อวิทฺฐเร มหฺนฺเต มหฺนฺเต ปาสาณเณ ปคฺคเพสึ ฯ

[๔๔๘] อถ โข ภควา มาโร อयํ ปาบีมา อิติ วิจิตฺวา
มารํ ปาบีมนฺตํ คากาย อชฺฐณภาสิ

สเจปี เกวถํ สพฺพํ คิञฺจนุกฺกุํ คเพยฺยสึ

เนว สมนฺมา วิมฺมุตฺตานํ พุทฺธานํ อตฺถิ อธิชฺชิตฺนฺติ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกฺโกติ
ทฺถุชฺชํ ทฺมมฺโน ตตฺถเววนฺตรชายํติ ฯ

ทุติยํ สํหสุตฺตํ

[๔๔๙] เขกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ เชตวเน อนาถ-

๑ ส. ปวทฺเทสํคิยํ ปวทฺเธสํคิยํ ปวณฺเณสํคิยํ ปาโง ฯ ย. ปทาเสสิ ฯ

บีณฺฑิกกิสฺส อารามे ๑ เทน โห ปน สมนฺเณ ภควา มหติยา
 ปริสํย ปริวฺโต ชมฺมํ เทเสติ ๑ อถ โห มารสฺส ปาบีมโต
 เอตทโทสิ อํ โห สมนฺเณ โคตโม มหติยา ปริสํย ปริวฺโต
 ชมฺมํ เทเสติ ยนฺนุนาหํ เยน สมนฺเณ โคตโม เตนฺอุปสงฺกเมยฺย
 วิจฺจุชฺชกฺกมฺมาชาติ ๑

[๔๕๐] อถ โห มาโร ปาบีมา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌณฺณาสี

กั นฺ หุ สํโหว นทสิ ปริสํยํ วิสํวโร

ปฏิมตฺโต หิ เต อตฺถิ วิชิตาวั นฺ มณฺเณสฺสีติ ๑

[๔๕๑] ททฺนฺติ เว มหาวิรา ปริสํสํ วิสํวทา

ตถาคตา พตฺตปฺปตฺตา ตินฺนุณา โถเก วิสฺสํสํตฺติกนฺติ ๑

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สํสํโคติ
 ทฺกฺขั ทฺมมฺโน ตตฺถเณวฺนฺตรชายํติ ๑

ตติยํ สกฺกตฺตํ

[๔๕๒] เอวฺมเม สํสํ เอกํ สมนฺยํ ภควา ราชคฺเค จิหฺรติ
 มทฺททฺกฺกนิสฺสํ มิคฺคาเย ๑ เทน โห ปน สมนฺเณ ภควโต ปาโท
 สกฺกติกาย ชโต โหติ ๑ ภูสํ สํสํ ภควโต เวทนา วตฺตฺตฺนฺติ
 สํวํริกา ทฺกฺกชา ติพฺพา ชฺวา กฺกฺกา อสํสาตา อมนฺาปา ๑ ตา
 สํสํ ภควา สโต สมนฺปชาโน อจิราเสติ อจิหฺนฺณฺมาโน ๑ อถ โห
 ภควา จตฺตฺกฺกณฺํ สงฺฆาฐิ ปณฺณเปตฺวา ทกฺขิณฺเณน ปสฺสํเสน สี่หเสยฺยํ

กปเปติ ปาเทน ปาหิ อจฺจาย สโต สมฺปชาโน ฯ

[๔๕๓] อถ โห มาโร ปาบีมา เยน ภควา เตนฺปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺคํ ศาถาย อชฺฌภาสี

มนฺทียา นุ เสสี อฺฐาหุ กาเวยฺยมตฺโต

อตฺถา นุ เต สมฺปจฺรา น สฺนติ

เอโก วิวิตฺเต สยนาสนฺมฺหิ

นิทฺทามุโหิ กิมิทํ โสปปเสวาทิ ฯ

[๔๕๔] น มนฺทียา สยามิ นานี กาเวยฺยมตฺโต

อตฺถํ สเมจฺจามเปตโสโก

เอโก วิวิตฺเต สยนาสนฺมฺหิ

สยามหิ สพฺพภูตานุภมฺมํ

เยสฺมํ สตฺถํ อฺรสี ปวิฏฺฐํ

มฺหํ มฺหํ หทยํ เสวมานํ

เตปฺปํ โสปปํ ตถาเว สตฺถตา

กตฺมา อหํ น สฺเป วิตฺตสฺสโต

ชคฺคํ น สงฺกมิ นปี เภมิ โสตฺถุ

รตฺติณฺทิวา นานฺตปฺนติ มามํ

หานํ น ปสฺสํมิ กุหิณฺณจิ โถเก

คตฺมา สฺเป สพฺพภูตานุภมฺมํติ ฯ

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกโตติ
ทุกฺขี ทุมฺมนโน ตตฺถถวนฺตรชายํติ ฯ

จตุตฺถํ ปฏิรูปสํสุตํ

[๔๔๕] เอวมฺเม สุตํ เขกํ สมยํ ภควา โกสฺสเสสฺสุ วิหริติ
เอกสํสาถายํ พุราหุมนคามา ฯ เตเน โห ปน สมนฺเยน ภควา
มหติยา คิหิปรีสําย ปรีวฺโต ชมฺมํ เทเสติ ฯ อถ โห มารสฺส
ปาบีมโต เอตทโหสิ อยํ โห สมนฺโน โคตโม มหติยา คิหิ-
ปรีสําย ปรีวฺโต ชมฺมํ เทเสติ ยนฺนุนาหํ เยน สมนฺโน โคตโม
เตนุปลงฺกเมยฺยํ วิจกฺขทุมฺมํยาติ ฯ

[๔๔๖] อถ โห มาโร ปาบีมา เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
อุปปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสิ

เนตํ ทว ปฏิรูปํ ยทณฺณมนุสํสาสํ

อนฺโรชฺชวิโรเชสฺสุ มา สชฺชิตฺถ ตทาจฺจนฺติ ฯ

[๔๔๗] หิตานุกมฺปิ สมนุพฺพุโ ยทณฺณมนุสํสาสํ

อนฺโรชฺชวิโรเชหิ วิปฺปมฺมฺโต ตถาคโคติ ฯ

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกโตติ
ทุกฺขี ทุมฺมนโน ตตฺถถวนฺตรชายํติ ฯ

ปณฺจมํ มานสํสุตํ

[๔๔๘] เอวมฺเม สุตํ เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺตญิยํ วิหริติ
เขตวนเน อนนถปฺปณฺฑิตกสฺส อารามา ฯ

[๔๕๘] อถ โห มาโร ปาบีมา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ
อุปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณณาสี

อนนฺตติฏฺฐโร ปาโส ยวํ จรติ มานโส

เตน ตํ พารยิสฺสามิ น เม สมน โมกฺขสํตี ฯ

[๔๖๐] รุปา สทฺธา คนฺธา รสา โณฏฺฐพฺพา ฯ มโนรมา

เอตฺถ เม วิคฺโต ฉนฺโท นิหิตฺวา ตฺวณฺตี อนนฺตกาตี ฯ

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาตี มํ ภควา ชานาตี มํ สัจฺจโคตี
ทุกฺขํ ทุมฺมโน ตตฺถเอวณฺตรชายตี ฯ

ฉนฺนํ ปตฺตสัจฺจํ

[๔๖๑] สัจจกถิยํ อวราเม... เตน โห ปน สมนฺเณ ภควา
ปญฺจนํ อุปาทานกฺขณฺชานํ อุปาทาย ภิกฺขุ รมฺมียา กกาย สนฺทสฺ
เสตี สมากเปตี สมฺมุเตเชตี สมนฺทสฺเสตี ฯ เต จ ภิกฺขุ อญฺชิ-
กตฺวา มนฺตีกตฺวา สพฺพเจตฺโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา รมฺมํ
สฺสณฺนํ ฯ อถ โห มารสฺส ปาบีมโต เอตทโหสี อยํ โห สมนฺ
โคตโม ปญฺจนํ อุปาทานกฺขณฺชานํ อุปาทาย ภิกฺขุ รมฺมียา กกาย
สนฺทสฺเสตี สมากเปตี สมฺมุเตเชตี สมนฺทสฺเสตี เต จ ภิกฺขุ อญฺชิ-
กตฺวา มนฺตีกตฺวา สพฺพเจตฺโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา รมฺมํ
สฺสณฺนํ ยนฺนนาหํ เยน สมนฺโคตโม เทนุปลงฺกเมยฺยํ วิจกฺข-
กมฺมายาตี ฯ เตน โห ปน สมนฺเณ สมนฺพหฺตา ปตฺตา อชฺฌณ-
กาเส นิกฺขิตฺวา โหณตี ฯ

[๔๖๒] อถ โห มาโร ปามีมา พลิตพทวณฺณํ อภินิมฺมิตฺตวา
 เยน เต ปตฺตา เทนฺปสงฺกมิ ฯ อถ โห อณฺณคโร ภิกฺขุ อณฺณคฺว
 ภิกฺขุํ เขตฺตโวจ ภิกฺขุ ภิกฺขุ เอโส พลิตพท ปตฺเต ภินฺทเยยฺยติ ฯ
 เอวํ วุตฺเต ภควา ตํ ภิกฺขุํ เขตฺตโวจ เนโส ภิกฺขุ พลิตพท
 มาโร เอโส ปามีมา ตุมฺหากํ วิจฺจุทฺตมฺมาย ชาติโตติ ฯ

[๔๖๓] อถ โห ภควา มาโร อโย ปามีปา อิติ วิทิตฺวา
 มาวํ ปามีมฺหํ คากาย อชฺฌณภาสึ

รุมฺปี เวทยิตํ สณฺณํ วิณฺณวณฺณํ ยณฺจ สงฺขตํ

เนโสหฺมสมฺมิ เนตํ เม เอวํ คตฺถ วิรชฺชติ

เอวํ วิรคฺตํ เขมคฺตํ สํพฺพสณฺโณชนาคิตํ

อเนวสํ สํพฺพชาเนสุ มारเสณามิ นาสฺสณฺณคาคิ ฯ

อถ โห มาโร ปามีมา ฯ เป ฯ คตฺถเวณฺตรชายฺยติ ฯ

สคฺคัม อายตฺนสคฺคํ

[๔๖๔] เอกํ สมฺมํ ภควา เวสาลีโย จิหฺรติ มหาวเน กุฎฺฐาคาร-
 สาลายํ ฯ เตน โห ปน สมนฺเยน ภควา ฌณฺณํ ฆสัถยคณานํ
 อูปาทาย ภิกฺขุ รมฺมียา กถาย สนฺทสฺสเถติ สฺมาทเปติ สมนฺคฺเตเชติ
 สมนฺปทฺสเถติ ฯ เต จ ภิกฺขุ อชฺจุจิกฺกตฺวา มนฺตีกตฺวา สํพฺพเจตโส
 สมนฺนนาหริตฺวา โอหิตโสคา รมฺมํ สฺสณฺนติ ฯ อถ โห มारตฺส
 ปามีมโต เขตฺตโหสิ อโย โห สมนฺโณ โคตโม ฌณฺณํ ฆสัถยคณานํ
 อูปาทาย ภิกฺขุ รมฺมียา กถาย สนฺทสฺสเถติ สฺมาทเปติ สมนฺคฺเตเชติ

สมฺปหํเสติ เต จ ภิกฺขุ อญฺจิกคฺคา มนสิคคฺคา สพฺพเจตโส
สมฺมุนาหริคฺคา โหหิตโสคา ชมฺมํ สฺสณฺนํ ยนฺนุนาหํ เยน สมฺโน
โคตโม เตนฺอุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺกชฺชมายาติ ฯ

[๔๖๕] อถ โส มาโร ปาณินา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทฺฐเว มหนฺตํ ภยภเววํ สทฺทํ อกาธิ
อมีสฺสทํ ปจฺวี มณฺเฑ อุตฺตรียตฺติ ฯ อถ โส อณฺเฑตโร ภิกฺขุ
อณฺเฑตโร ภิกฺขุ เอตทโวจ ภิกฺขุ ภิกฺขุ เอสา ปจฺวี มณฺเฑ
อุตฺตรียตฺติ ฯ เอวํ อุตฺตรเเต ภควา ทํ ภิกฺขุ เอตทโวจ เนสา
ภิกฺขุ ปจฺวี อุตฺตรียติ มาโร เอโส ปาณินา ตุมฺหากํ วิจกฺกชฺชมา
ยาติ ฯ

[๔๖๖] อถ โส ภควา มาโร อญฺ ปาณินา อิติ วิทิตฺวา
มารํ ปาณินมฺหํ คาถาย อชฺชณฺภาสิ

ฐปฺปา สทฺททา คนฺธรา รสา ผสฺสา ชมฺมา จ เกวตา
เอตํ โถกามิสฺสํ โสวํ เอตถ โถโก วิมฺบุตฺติโต
เอตณฺจ สมฺติกฺกมฺมํ สโต พุทฺธสฺสํ สวโก
मारเชยฺยมตฺติกฺกมฺมํ อาทิจฺจุจฺจ วิโรจตฺติ ฯ

อถ โส มาโร ฯ เป ฯ ตตฺถเกวณฺตรชายิตฺติ ฯ

อญฺจํ ปิณฺฑสฺสทฺทํ

[๔๖๗] เอกํ สมฺมํ ภควา มคฺเชสุ วิหริติ ปณฺจสาถายํ
พฺรหฺมณฺคามา ฯ เตน โส ปน สมฺเยน ปณฺจสาถายํ พฺรหฺมณฺคามา

๔๗๐] มารตัญญุตตัสส ทุตติยวคฺเค นิพฺพพานปฏิสํยุตฺตกถา ๓๔๗

กุมารกานํ ปาหุณกานิ ภวณฺติ ฯ อถ โห ภควา ปุพฺพพณฺหสํมยํ
นิวาเสตฺถวา ปตฺตจํวรมาทาย ปณฺจสํถํ พุราหุณณคํมํ ปิณฺฑาทาย
ปาวิตฺติ ฯ เตน โห ปน สํเยน ปณฺจสาเดยฺยกา พุราหุณคหปติกา
มาเรณ ปาบีเมตา อนฺวาวิจฺจุสา ภวณฺติ มา สมนฺโน โคตโม
ปิณฺฑมตฺตกาติ ฯ อถ โห ภควา ยถา โหเตน ปตฺตเตน ปณฺจสํถํ
พุราหุณณคํมํ ปิณฺฑาทาย ปาวิตฺติ ตถา โหเตน ปตฺตเตน ปฏิกฺกมฺมิ ฯ

[๔๖๘] อถ โห มาโร ปาบีมา เยน ภควา เตนุปลงฺกมฺมิ
อุปลงฺกมฺมิตฺวา ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อมฺมํ สมนฺนํ ปิณฺฑมตฺตกาติ ฯ
ตถา นุ ตวํ ปาบีเม อกาสิ ยถาหํ ปิณฺฑํ น ตเถยฺยณฺติ ฯ เตน
หิ ภนฺเต ภควา ทุตติยมฺมํ ปณฺจสํถํ พุราหุณณคํมํ ปิณฺฑาทาย
ปาวิตฺตํ ตถาหํ ภวิสฺสํมํ ยถา ภควา ปิณฺฑํ ตจฺจนฺตํติ ฯ

[๔๖๙] อปฺปณฺณํ ปสฺวิ มาโร อาสซฺชนํ ตถาคคํ

กํ นุ มณฺเณสฺสิ ปาบีเม น เม ปาปํ วิปฺลฺลจฺติ

สฺสํจํ วต ชีวาม เยสํโน นตฺถิ กิณฺณจํ

ปิตฺติภกฺขา ภวิสฺสํมํ เทวา อาภสฺสํสรา ยถาติ ฯ

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สฺสคโตติ
ทฺถุชฺชํ ทุมฺมโน ตตฺตเถวณฺตรชายํติ ฯ

นวมํ กสฺสํสํสํสํ

[๔๗๐] สํวตฺถกนิทานํ ฯ เตน โห ปน สํเยน ภควา ภิกฺขุ
นิพฺพพานปฏิสํยุตฺตาทาย ชมฺมุขิยา กถาย สํนุทฺธสฺเสติ สํมาทเปติ สํมุตฺเตเชติ

สมฺปหํเสติ ๑ เตะ จ ภิกฺขุ อฏฺฐิจิตฺตวา มนสิกิตฺตวา สพุพเจตโส
 สมฺมุนาหริตฺตวา โอหิตโสตา รมมํ สฺสณฺหิตี ๑ อถ ไซ มารสฺส
 ปาบีมโต เอตทโหสิ อยํ ไซ สมฺโน โคตโม ภิกฺขุ นิพฺพาน-
 ปฏิสฺมุตฺตาย รมฺมียา ทถาย ๑ เป ๑ ยนฺนุนาหํ เยน สมฺโน โคตโม
 เทนุปลงฺกเมยฺยํ วิจกฺขกฺกมฺมายาติ ๑

[๔๗๑] อถ ไซ มาโร ปาบีมา กสฺสํสทกฺกณฺณํ อภินิมฺมิตฺตวา
 มหนตํ นนฺตํ ขนฺเช กริตฺตวา ทึฆํ ปาจนยฺยจฺจิ คเหตฺตวา ทฺวาทฺสเกโส
 สํณสํวณฺณินฺนํ ๑ กทฺถมมกฺขิตฺเทหิ ปาเทหิ เยน ภคฺวา เทนุปลงฺกมิ
 อฺปฺปลงฺกมิตฺตวา ภคฺวณฺตํ เอตทโวจ อปฺปี สมนฺ พตฺติพฺพเท อทฺทสํติ ๑
 กิ ปน ปาบีม เตะ พตฺติพฺพเทหิตี ๑ มเมว สมนฺ จกฺขุ มม รุปา
 มม จกฺขุสฺสํสฺสํสํวิญฺญาณายตฺนํ กุทฺติ เม สมนฺ คนฺตฺตวา โมกฺขสฺสิ
 มเมว สมนฺ สํสํ มม สทฺททา ๑ เป ๑ มเมว สมนฺ ขานํ มม
 คนฺชา ๑ เป ๑ มเมว สมนฺ ขิณฺหา มม รตฺตา ๑ เป ๑ มเมว
 สมนฺ กาโย มม โสณฺจพฺพทา ๑ เป ๑ มเมว สมนฺ มโน มม
 รมฺมา มม มโนสฺสํสํสํสํวิญฺญาณายตฺนํ กุทฺติ เม สมนฺ คนฺตฺตวา
 โมกฺขสฺสํติ ๑

[๔๗๒] ตเวว ปาบีม จกฺขุํ ตว รุปา ตว จกฺขุสฺสํสํสํ-
 วิญฺญาณายตฺนํ ยตฺถ จ ไซ ปาบีม นตฺติ จกฺขุ นตฺติ รุปา
 นตฺติ จกฺขุสฺสํสํสํสํวิญฺญาณายตฺนํ อคฺคิ ตว ตตฺถ ปาบีม ตเวว

๑ ย. สํณสํวณฺณินฺนํ ๑

๔๗๕] มารสังยุตตสูตร ทุติยวคฺเช ภควนุตปวิวิตกโก ๓๖๘

ปาบีม โสคํ ทว สทฺททา ทว โสคสํมุสฺสํวิญญานายคณํ ยตุถ
๑ โข ปาบีม นตฺถิ โสคํ นตฺถิ สทฺททา นตฺถิ โสคสํมุสฺสํ-
วิญญานายคณํ อคฺคิ ทว ตตฺถ ปาบีม ตเวว ปาบีม ฆานํ
ทว คณฺหา ทว ฆานสํมุสฺสํวิญญานายคณํ ยตุถ ๑ โข ปาบีม
นตฺถิ ฆานํ นตฺถิ คณฺหา นตฺถิ ฆานสํมุสฺสํวิญญานายคณํ อคฺคิ
ทว ตตฺถ ปาบีม ตเวว ปาบีม ชิวฺหา ทว รสา ทว ชิวฺหา-
สํมุสฺสํวิญญานายคณํ ๑ เป ๑ ตเวว ปาบีม กาโย ทว โผฏฺฐพฺพา
ทว กายสํมุสฺสํวิญญานายคณํ ๑ เป ๑ ตเวว ปาบีม มโน ทว
ชมฺมา ทว มโนสํมุสฺสํวิญญานายคณํ ยตุถ ๑ โข ปาบีม
นตฺถิ มโน นตฺถิ ชมฺมา นตฺถิ มโนสํมุสฺสํวิญญานายคณํ อคฺคิ
ทว ตตฺถ ปาบีมาติ ๑

[๔๗๓] ยํ วทนฺติ มมยิทนฺติ เย วทนฺติ มมฺนฺติ ๑

เอตฺถ เจ เต มโน อตฺถิ น เม สมน โมกฺขสํตี ๑

[๔๗๔] ยํ วทนฺติ น ตํ มยฺหํ เย วทนฺติ น เต อหํ

เอวํ ปาบีม ฆานาหิ น เม มคฺคมฺมี ทกฺขสํตี ๑

อถ โข มาโร ปาบีมา ๑ เป ๑ ตตฺถเณวณฺตรชายํตี ๑

ทสฺมํ วชฺชสํคตํ

[๔๗๕] เอถํ สมนํ ภควา โสคฺเตสุ วิหริตี ทิมนฺตปฺปเทเส
อวณฺณกฺกิกายํ ๑ อถ โข ภควโต วโหคตสฺส ปญฺจสํกตฺตํ เอวํ

๓ ส. ทิมนฺตปฺปเต ๑

เจตโส ปริวิตกโก อุกาปิ สกกา นุ โห ราช กาลาตุ อหน
อฆาตย์ อชิน อชาปย์ อโสจ อโสจาปย์ ชมเมนาติ ฯ

[๔๗๑] อถ โห มาโร ปาบีมา ภควโต เจตสา เจโต ปริ-
วิตกมณเฑาะย เชน ภควา เทนุปลงมิ อุปสงกมิทวา ภควนุ
เอตทโวจ กาลาตุ ภนเต ภควา ราช กาลาตุ สกโต ราช
อหน อฆาตย์ อชิน อชาปย์ อโสจ อโสจาปย์ ชมเมนาติ ฯ
กั ปน เม ทว ปาบีมา ปลัสส ยี ม ทว เอว วเทส กาลาตุ
ภนเต ภควา ราช กาลาตุ สกโต ราช อหน อฆาตย์ อชิน
อชาปย์ อโสจ อโสจาปย์ ชมเมนาติ ฯ ภควโต โห ภนเต
จตุราโร อธิชิปาธา ภาวิตา พหุติกา ยานีกา วตฤกา อญฺฐิชา
ปริจิตา สุตมารทสา อากงฆมาโน ปน ภนเต ภควา หิมวณ
ปพพตราช สุตวณนเตว อธิมุเจยย สุตวณนปพพตสชาติ ฯ

[๔๗๒] ปพพตสัจจ สุตวณนสัจจ ชาตรูปสัจจ เกวลา

ทวิตา นาดเมกสัจจ^๒ อิติ วิทสา^๓ สมนุจเร

โย ทุชชมทททติ ยโตนิทาน

กาเมสฺโส ชนุท กถิ นเมย

อุปธิ วิทิตวา น สจฺจโคติ โถเก

ตสฺสเสว ชนุท วินยาย สิกฺขเทติ ฯ

๑ ส. กั ฯ ๒ ย. พ. อ. เอว ฯ ส. วิทิตวินาดเมกสัจจ ฯ ๓ ส.
วิทิตวาติ วา วิทิตวาติ วา ปาโส ฯ ย. วิทิตวา ฯ พ. วิชชา ฯ

อถ ไช มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ
 สุกโตติ ทุชชี ทุมมโน ตตฺถเววนุตรชายัติ ฯ

ทุติโย วคโค ฯ

ตตตตตทาน

ปาสาโน ตัโห ตถิกํ ปฏิรูปญจ มานตํ

ปคตํ อายคณํ ปิณนํ กตตํ ราชเสน เต ทถาติ ฯ

ตติยวคฺโค ทติโย

ปจิมํ สมฺพหุสฺสํ

[๔๗๘] เอมฺเม สฺมํ เอกํ สมฺมํ ภควา สกฺเกสฺส จิหฺรติ
สํสํวตฺติยํ ฯ เตน ๒ ปน สมฺเยน สมฺพหุตา ภิกฺขุ ภควโต
อภิชฺชเร อปฺปมตฺตา อาตปฺปิโน ปหิตตฺตา จิหฺรติ ฯ

[๔๗๙] อถ ๒ มาโร ปาปฺปมา พฺราหฺมณฺวณฺณํ อภินิมฺมิตฺตวา
มหนฺเตน ชฺชฺชณฺทฺตฺวเณ อชินฺนุชฺชิปฺนิวตฺตโก ชฺชฺชณฺโน โคปฺพานสํวํโก ชฺช-
ชฺชฺชปฺปสฺสํสํ อุกฺกมฺพรทณฺทํ คเหตฺวา เยน เต ภิกฺขุ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺตวา เต ภิกฺขุ เอตทโวจ ทหฺรา ภวฺนฺโต ปพฺพชฺชิตา สฺมํ
กาพเกสฺสา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมฺนฺนาคตา ปจฺเมน วยสฺสา อนิกฺกํพิตฺตา-
วโน กาเมสฺส ภุณฺณชฺชตฺตฺว ภวฺนฺโต มานุสฺสเก กาเม มา สฺนฺทฺธิชฺชํ
หิตฺตวา กาลิกํ อญฺจาวิตฺตภาติ ฯ น ๒ มยํ พฺราหฺมณ สฺนฺทฺธิชฺชํ หิตฺตวา
กาลิกํ อญฺจาวม กาลิกญฺจ ๒ มยํ พฺราหฺมณ หิตฺตวา สฺนฺทฺธิชฺชํ
อญฺจาวม กาลิกา หิ พฺราหฺมณ กามา วุตฺตตา ภควตา พหุ-
ทฺตฺวา พหุปายาสา อาทັນโวจ เอตฺถ ภิชฺชโย สฺนฺทฺธิชฺชํโก อยํ ชฺชโม
อกาติโก เอหิปสฺสํโก โอบนฺนิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตฺตํ วิญฺญูหิตํ ฯ
เอวํ วุตฺเต มาโร ปาปฺปมา สํสํ โอบมฺเปตฺตวา ชฺชํหํ นิตฺตวาเพตฺตวา
ตฺติวสํ นตาญฺเณ นตาญฺญํ วุตฺตํเปตฺตวา ทณฺทํโมตฺตพฺภ ปกฺกามิ ฯ

[๔๘๐] อถ โข เต ภิกขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมัสฺส อุป-
 สงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํทิสฺสํ ฯ เอกมนฺตํ
 นิสฺสนฺนา โข เต ภิกขุ ภควนฺตํ เขตทโวจํ อิม มยฺ ภนฺเต
 ภควโต อวิหฺรเว อปฺปมคฺตา อาตมยฺโน ปหิตคฺตา วิหฺราม อถ
 โข ภนฺเต อณฺณตโร พฺราหฺมณฺโน มหฺนฺเตน ชฺยณฺตฺตฺวเณ อชิ-
 นกฺขิปนิตฺตโก ชินฺโน โคปานตฺตฺวโก ชฺรฺรชฺรฺรปฺตฺตฺวสฺส อฺนฺนํพรทณฺทํ
 คเหตฺวา เยน มยฺ เตนุปสงฺกมํ อุปสงฺกมิตฺวา อเมหํ เขตทโวจ
 ทหฺรา ภวนฺโต ปพฺพชิตา สฺส กภาพเณสา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนา
 คตา ปชฺเมน วยสา อนิกกํพิตาวิโน กามสฺส ภฺนฺตฺตฺวเณ ภวนฺโต
 มานุสฺสเก กามे มา สนฺทฺธิจฺจิกํ หิตฺวา กาทิกํ อนฺนชาวิตฺตาทิ
 เหวํ อุตฺเต มยฺ ภนฺเต ตํ พฺราหฺมณํ เขตทโวจมฺห น โข
 มยฺ พฺราหฺมณ สนฺทฺธิจฺจิกํ หิตฺวา กาทิกํ อนฺนชาวาม กาทิกญฺ
 โข มยฺ พฺราหฺมณ หิตฺวา สนฺทฺธิจฺจิกํ อนฺนชาวาม กาทิกา ทิ
 พฺราหฺมณ กามา อุตฺตา ภควตา พหุทฺทชา พหุปายาสา อาทั้นโว
 เขตฺถ ภิชฺชโย สนฺทฺธิจฺจิกโก อยํ ชฺมโม อกาถิกโก เขหิปตฺตฺวโก
 โอบนนิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิณฺญหิตฺติ เหวํ อุตฺเต ภนฺเต
 สฺส พฺราหฺมณ สฺส โอทมฺเบตฺวา ชฺวหํ นิตฺตาเพตฺวา ทิวสํ
 นตาเณน นตาจฺจิกํ อจฺจุสาเปตฺวา ทณฺทโมตฺตพฺภ ปกฺกนฺโตติ ฯ

[๔๘๑] เนสฺส ภิกฺขเว พฺราหฺมณฺโน มารो เอสฺส ปาปํมา
 คฺมฺหากํ วิจฺจชฺชกฺมฺมาย อาคโตติ ฯ อถ โข ภควา เขตมคฺตํ

วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ คากํ อภาสิ

โย ทุกฺขมทุกฺขํ ยโตนิทานํ

กาเมสุ โส ชนฺตุ กถํ นเมยฺย

อุปจํ วิทิตฺวา สงฺโคติ โถเก

ตสฺสเสว ชนฺตุ วินยาย สิกฺขเชติ ฯ

ทฺธิยํ สมิทฺธิสฺสํ

[๔๘๒] เหววมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สกฺกเสสุ จิหฺรติ
 สิตาวตฺธิยํ ฯ เทน โห ปน สมฺเยน อายสฺมา สมิทฺธิ ภควโต
 อวิหฺรเว อุปฺปมคฺโค อาคาเป ปทิตคฺโค จิหฺรติ ฯ อถ โห อายสฺมา
 สมิทฺธิสฺสํ รโหคตสฺสํ ปฏิสตฺถันสฺสํ เอวํ เจตโส ปรีวิตกฺโก อุทฺปาติ
 ตาภา วต เม สุตทฺธิ วต เม ยสฺส เม สคฺคา อรหํ สมฺมา-
 สมฺพุทฺโธ ตาภา วต เม สุตทฺธิ วต เม โยหํ เอวํ สุวากฺขาเต
 ชมฺมวินเย ปพุทฺธิโต ตาภา วต เม สุตทฺธิ วต เม ยสฺส
 เม สพุทฺธมจฺจาริโน สัตถวฺนโต ภตฺตยาณชฺมมาติ ฯ

[๔๘๓] อถ โห มาโร ปาบีมา อายสฺมา สมิทฺธิสฺสํ เจตสา
 เจโตปรีวิตกฺกมณฺเฑน ยนฺนํ อายสฺมา สมิทฺธิ เทนฺอุปสงฺกมิ อุป-
 สงฺกมิตฺวา อายสฺมา สมิทฺธิสฺสํ อวิหฺรเว มหนฺตํ ภยภเววํ สทฺท-
 มกาสิ อปฺปีสฺสํ ปจฺฉวํ มณฺเฑ อุทฺธิยคฺคิ ฯ

[๔๘๔] อถ โห อายสฺมา สมิทฺธิ เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมหนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมหนฺตํ

นิสินโน โข อายสฺมา สมิทฺธิ ภควนฺตํ เขตทโวจ อิทาหํ ภนฺเต
 ภควโต อวิทุเร อปฺปมตฺโต อาตมาปํ ปหิตตฺโต วิหรามิ ตสฺส
 มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสตฺถนฺตสฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตกฺโก
 อุกฺกปาติ ตาภา วต เม สุตฺตํ วต เม ยสฺส เม สตุถา
 อรหํ สมนฺสาสมพุทฺโธ ตาภา วต เม สุตฺตํ วต เม โยหํ
 เอวํ สฺวากฺขาเต ชมฺมวินเย ปพุทฺธิโต ตาภา วต เม สุตฺตํ
 วต เม ยสฺส เม สพุทฺทมฺหาวิโน สํถวนฺโต กตฺถาณชมนฺติ
 ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต อวิทุเร มหาภยเกรวสฺสทฺโท อโหสิ อปฺปิสฺสุทฺ
 ปสฺสวํ มณฺเฑ อุกฺกฏยตีติ ฯ

[๔๘๕] เนสา สมิทฺธิ ปสฺสวํ อุกฺกฏยตีติ มาโร เอโส ปาณิมา
 ตฺยหํ วิจฺจุตฺตมฺมาย อาคโต คจฺฉ ตวํ สมิทฺธิ ตตฺถเกว อปฺปมตฺโต
 อาตมาปํ ปหิตตฺโต วิหราหิตี ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา สมิทฺธิ
 ภควโต ปฏิสตฺถตฺวา อฺจุจฺยาสาสนา ภควนฺตํ อภิวาทตฺวา ปทกฺขิณํ
 กตฺวา ปฏิกามิ ฯ

[๔๘๖] ทฺติยมํ ปิ โข อายสฺมา สมิทฺธิ ตตฺถเกว อปฺปมตฺโต
 อาตมาปํ ปหิตตฺโต วิหาสิ ฯ ทฺติยมํ ปิ โข อายสฺมา สมิทฺธิสฺส
 รโหคตสฺส ปฏิสตฺถนฺตสฺส ฯ เป ฯ ทฺติยมํ ปิ โข มาโร ปาณิมา
 อายสฺมา สมิทฺธิสฺส เจตสา เจโตปรีวิตกฺกมณฺเฑน ฯ เป ฯ อปฺปิสฺ-
 สฺสุทฺ ปสฺสวํ มณฺเฑ อุกฺกฏยตีติ ฯ

[๔๘๗] อถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ มาโร อโย ปาณิมา อิติ

วทิตฺวา มารี ปาบีมนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสึ

สทฺธชยาหํ ปพฺพชฺชิตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ

สตี ปณฺณมา จ เม พุทฺธา จิตฺตณฺจ สุตฺตมาหิตํ

กามํ กรสฺสํ รุปานิ เหนว มํ พุยาธยิสฺสตีติ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ สมิทฺธิ ภิกฺขุติ ทฺวชฺชํ ทฺมมโน
ตตฺถเวณฺตรชายตีติ ฯ

ตติยํ โคชิกสัจจํ

[๔๘๘] เหวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
เวพฺพเน กถนฺตกนิวาเป ฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา โคชิกโก
อิติคฺติปสฺสเเต วิหริติ กภาพสฺสิตายํ ฯ

[๔๘๘] อถ โข อายสฺมา โคชิกโก อปฺปมตฺโต อาตาปํ ปหิ-
ตตฺโต วิหรนฺโต สํมาธิกํ เจโตวิมุตฺติํ ฌุสฺสี ฯ อถ โข อายสฺมา
โคชิกโก ตมฺหา สํมาธิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหาสิ ฯ ทฺติยมฺมี
โห อายสฺมา โคชิกโก อปฺปมตฺโต อาตาปํ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต
สํมาธิกํ เจโตวิมุตฺติํ ฌุสฺสี ฯ ทฺติยมฺมี โห อายสฺมา โคชิกโก
ตมฺหา สํมาธิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหาสิ ฯ ตติยมฺมี โห อายสฺมา
โคชิกโก อปฺปมตฺโต อาตาปํ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สํมาธิกํ เจโต-
วิมุตฺติํ ฌุสฺสี ฯ ตติยมฺมี โห อายสฺมา โคชิกโก ตมฺหา ฯ เป ฯ
ปริหาสิ ฯ จตฺตมฺมี โห อายสฺมา โคชิกโก อปฺปมตฺโต ฯ เป ฯ

๑. ย. สํมาธิกํ ฯ

มุติ ๑ จตุตถมฺหี ๒ อายสฺมา โคชโก ตมฺหา ๑ เป ๑ ปริหาณิ ๑
 ปณฺจมฺหี ๒ อายสฺมา โคชโก ๑ เป ๑ มุติ ๑ ปณฺจมฺหี
 ๒ อายสฺมา โคชโก ๑ เป ๑ ปริหาณิ ๑ ฉฺชมฺหี ๒ อายสฺมา
 โคชโก อปฺปมตฺโต อาตาปํ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สํมาณิกํ เจโต-
 วิมุตฺตํ มุติ ๑ ฉฺชมฺหี ๒ อายสฺมา โคชโก ตมฺหา สํมาณิกาย
 เจโตวิมุตฺติยา ปริหาณิ ๑ สตฺตมฺหี ๒ อายสฺมา โคชโก อปฺป-
 มตฺโต อาตาปํ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สํมาณิกํ เจโตวิมุตฺตํ มุติ ๑
 อถ ๒ อายสฺมา โคชกิสฺส เอตทโหสิ ยาว ฉฺชํ ชฺวาทํ สํมา-
 ยิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหํโน ยนฺนุนาหํ สตฺถํ อาหเรยฺยนฺติ ๑

[๔๘๐] อถ ๒ มาโร ปาปํมา อายสฺมา โคชกิสฺส เจตสา
 เจโตปริวิตฺตกฺกมณฺเฑน ยน ภาควา เตนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ คากาหิ อชฺฌณาสํ

มหาจฺวร มหาปณฺณ	อิทธิยา ยสฺสา ชต
สพฺพเวรภยาคฺค	ปาเท วนฺทามิ จกฺขุม
สํวโก เต มหาจฺวร	มรณํ มรณาภิกฺขุ
อาภวฺชติ เจตยติ	คํ นิเสช ชฺชิตฺนฺร
กณฺณหิ ภควา คฺยหํ	สํวโก สํสเน รโต
อปฺปตฺตมานโส เสโ	กาสํ กยิรา ชเน สุตฺตาติ ๑

เตน ๒ ปน สมนฺเณ อายสฺมา โคชเกน สตฺถํ อาหริตํ โหติ ๑

[๔๘๑] อถ ๒ ภควา มาโร อํ ปาปํมา อิติ วิทิตฺวา

มารุ ปาบีมนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสี

เอวํ หิ ชีวรา กุพฺพนฺติ นาวกฺกชฺชนฺติ ชีวิตํ

สมฺมุตฺตํ ตณฺหํ อพฺพยุห โคชิโก ปรินิพฺพุโตติ ฯ

[๔๘๒] อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสี อายาม ภิกฺขเว
 เยเน อิตฺถิคติปสฺสํ กภาพสฺสีตา เตนุปสฺสงฺกมิตฺถํ ยตฺถ โคชิเกเน
 กุตฺตปฺพุเตเน สํตฺถํ อหริตฺตนิ ฯ เอวํ ภาณฺเตติ โข เต ภิกฺขุ
 ภควโต ปจฺจุสฺสโสฬฺสํ ฯ อถ โข ภควา สัมพยุเตหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ
 เยเน อิตฺถิคติปสฺสํ กภาพสฺสีตา เตนุปสฺสงฺกมิตฺถํ อทฺทสฺมา โข ภควา
 อายสฺมมนฺตํ โคชิกํ ทูโรโตว มณฺเฑเก วิวตฺตกฺกชฺชนํ เสยฺยมานํ ๑
 เตเน โข ปน สมนฺเยเน ชฺฐมยิตตฺตํ ติมิรยิตตฺตํ คจฺจนฺเตว ปุริมํ
 ทิสํ คจฺจนฺติ ปจฺจนิมํ ทิสํ คจฺจนฺติ อุตฺตวํ ทิสํ คจฺจนฺติ ทกฺขิณํ
 ทิสํ คจฺจนฺติ อุตฺตํ คจฺจนฺติ อโห คจฺจนฺติ อนุทิสํ ฯ

[๔๘๓] อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสี ปสฺสสฺถ โน ตฺตฺเมห
 ภิกฺขเว เอตํ ชฺฐมยิตตฺตํ ติมิรยิตตฺตํ คจฺจนฺเตว ปุริมํ ทิสํ คจฺจนฺติ
 ปจฺจนิมํ ทิสํ คจฺจนฺติ อุตฺตวํ ทิสํ คจฺจนฺติ ทกฺขิณํ ทิสํ คจฺจนฺติ อุตฺตํ
 คจฺจนฺติ อโห คจฺจนฺติ อนุทิสฺสนฺติ ฯ เอวํ ภาณฺเตติ ฯ เอโส โข
 ภิกฺขเว มาโร ปาบีมา โคชิกสฺสํ กุตฺตปฺพุตฺตสฺสํ วิณฺณฺวานํ สมนฺเวสฺสติ
 กตฺถ โคชิกสฺสํ กุตฺตปฺพุตฺตสฺสํ วิณฺณฺวานํ ปติฏฺฐิจิตฺตนิ อปฺปติฏฺฐิจิเตน
 จ ภิกฺขเว วิณฺณฺวาเนเน โคชิโก กุตฺตปฺพุโต ปรินิพฺพุโตติ ฯ

๑ อ. เอวํ ฯ ส. ย. เสมานํ ฯ พ. โสปปมานํ ฯ

[๔๘๔] อถ โข มาโร ปาบีมา เวพฺพณฺฑุจฺฉณํ อาทาย เยน
ภควา เทนุปลงฺกมฺมิ อฺปฺลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌณณาสี

อฺพุทฺธํ อโห ๑ คิริยํ ทิสฺสอณฺุทิสฺสอณฺุ
อเนวสํ นาสิกจฺจณามิ โคชโก โส กุหิ คโตติ ฯ

[๔๘๕] โย ชีโร จิตฺตสมฺปนฺโน ฌายี ฌานรโต สทา

อโหระตฺตมณฺุญฺญสํ ชีวิตํ อนิกามยํ

เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ อนาคนฺตฺวา ปฺนพฺภวํ

สฺมถํ คณฺหํ อพฺพุทฺธํ โคชโก ปรีณิพฺพุโตติ ฯ

ตสฺสํ โสภนเรตสฺสํ วุณฺนา ภจฺจณกา อภสฺสํ

คโต โส ทฺมมโน ยถุโห คตฺตเดวณฺุตรชายิตาติ ฯ

จตุตฺถํ สตฺตวสฺสํสฺสํ

[๔๘๖] เขวมฺเม สฺสํ เอกํ สมฺมํ ภควา อฺรุเวตถายํ วิหริติ
นชฺชชา เนรณฺุชราย ตึเร อชฺชปาถนิโครเช ฯ เทน โห ปน สมฺเยน
มาโร ปาบีมา สตฺต วสฺสํนํ ภควนฺตํ อนฺุพฺนุโห โหติ โอตารวเปกฺโข
โอตารํ อตภมาโน ฯ

[๔๘๗] อถ โข มาโร ปาบีมา เยน ภควา เทนุปลงฺกมฺมิ
อฺปฺลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌณณาสี

โสภณวตฺตนิโน นุ วณฺสํมํ ฌายสึ

วิคฺคํ นุ ชินฺโน อฺพุทฺธ ปตฺตยาโน

อาคฺคณฺุ ความสุมิมกาสี กิณฺุจิ

กฐมา ชเนน กโรติ สกฐิ

สกฐิ น สมปชชติ เกนจิ เตติ ฯ

[๔๘๘] โสภสส มุตติ ปติชชติ สัพพ

อนาคู ฉายามิ อโสจมาโน

เชตฺวาน สัพพ ภวโตภชปปี

อนาสโว ฉายามิ ปมตฺตพฺพนุติ ฯ

[๔๘๙] ยิ วทนฺติ มมยิทนฺติ เย วทนฺติ มมยิ จ

เอตฺถ เจเต มโน อตฺถิ น เม สมน โมกฺขสํติ ฯ

[๕๐๐] ยิ วทนฺติ น ตํ มยํ เย วทนฺติ น เต อหิ

เอวํ ปาปม ชานาหิ น เม มคฺคมปปี ทกฺขสํติ ฯ

[๕๐๑] สเจ มคฺคํ อนุพฺพุตฺติ เวมํ อมตคามินิ

อเปหิ คจฺฉ ตฺวเมโก ทิณฺณมณฺณสํสํติ ฯ

[๕๐๒] อมจฺจุเชยฺยํ มุญฺจนฺติ เย ชนา ปาวคามิโน

เตสํหํ ปุญฺโส อกฺขามิ ยิ สจฺจํ ตํ นิรุปนฺติ ฯ

[๕๐๓] เสยฺยถาปปี ภาณเต คามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิทฺฐเว

โปกฺขรณิ ตฺตฺรสฺส กกฺกฏโก อถ ไช ภาณเต สมนฺพฺพธา

กุมารกา วา กุมาริกาโย วา ตมฺหา คามา วา นิคมา วา

นิกฺขมิตฺวา เยน สํ โปกฺขรณิ เตนฺอุปสงฺกเมยฺยํ อุปสงฺกมิตฺวา

ตํ กกฺกฏกํ อุกฺกา อุกฺกขิตฺวา ฤเต ปติฏฺฐาเปยฺยํ ยิ ยเทว หิ

โส ภาณเต กกฺกฏโก อหิ อภินินฺนาเมยฺย ตํ ตเทว เต กุมารกา

วา กุมาริกาโย วา กญฺเฐน วา กษัตถาย วา สมนฺดินฺตฺเชยฺยํ สมนฺภณ-
 ฺเชยฺยํ สมนฺปติภณฺเชยฺยํ เหวํ หิ โส ภนฺเต กกฺกญฺโก สพุเพหิ
 อเพหิ สมนฺดินฺตฺเพหิ สมนฺภคฺเคหิ สมนฺปติภคฺเคหิ อภพฺโพ ตํ โปกฺขรณฺนิ
 ปุณฺ โอตริตฺ ฺเสยฺยถามี ปุพฺเพ เหวเมว โห ภนฺเต ยานิกานิจิ
 วิสฺสุกายิตานิ วิเสวิตานิ วิปฺพนฺติตานิ สพุพานิ ตานิ ภควตา
 ปจฺฉินฺนानิ สพุภคฺคานิ สมนฺปติภคฺคานิ อภพฺโพทธานาหํ ภนฺเต
 ปุณฺ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺ ฺยทิตํ โอตวราเปกฺโขติ ฯ

[๕๐๔] อถ โห มาโร ปาบีมา ภควโต สันตฺติเก อีมา นิพฺเพ-
 ฺชนียา คาทาโย อภาสิ

เมทวณฺณณฺเจ ปาสาณํ วายโส อหฺนฺปรียคา
 อเปคฺค มุฑฺ ฺวินฺทเม อมี อสฺสํสาทนา สียา
 อตฺตทฺธา ตคฺค อสฺสํสํทํ วายมนฺโต อปฺกุกฺเม
 กาโกว เสถํ อาสฺสชฺช นิพฺพิชฺชปาเปม โคตฺมาติ ฯ

อถ โห มาโร ปาบีมา ภควโต สันตฺติเก อีมา นิพฺเพชฺชนียา
 คาทาโย ภาสิตฺวา ตมฺหา ชานา อปฺกุกฺมมฺ ภควโต อวิทูเร
 ปจฺฉิยํ ปตฺตงฺเกน นิสฺสํทํ ตุนฺทํภูโต มงฺกฏฺโต ปตฺตคฺคชนฺโห อโสมฺโห
 ปชฺฌณายนฺโต อปฺปฏฺฐิภาณ กญฺเฐน ภูมี วิติชนฺโต ฯ

ปณฺจมนํ มารธัมมุตฺตมํ

[๕๐๕] อถ โห ตณฺหา จ อรตํ จ ราคา จ มารธัมมโร
 เยน มาโร ปาบีมา เทนฺอุปสงฺกมิตฺ อุปสงฺกมิตฺวา มารํ ปาบีมนฺตํ

คาถา ย อชฏภาสึ

เกนาธิ ทุมโน คาค ปุริสํ กํ นุ ไสจสิ
มยํ คํ รากปาเสน อรณณมิว กุณชรํ
พหุติว อาณยิสฺสาม วสโค เต ภวิสฺสตีติ ฯ

[๕๐๖] อรหํ สุกโต โถเก น ราเคน สุวานโย

มารเชยฺยํ อติกฺกนฺโต ตสฺมา ไสจามํ ภุสฺสตีติ ฯ

[๕๐๗] อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารชิตโร
เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมฺมํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ
ปาเท เต สมนฺน ปริจาเรมาติ ฯ อถ โข ภควา น มนสาภาสิ
ยถาคํ อญฺคฺตเร อุปริสงฺขเย วิมฺุตโต ฯ

[๕๐๘] อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารชิตโร
เอกมนฺตํ อปฺกุกฺกมฺมํ เอวํ สมฺจิณฺเตสฺสุ อจฺจุจาวจา โข ปุริสํ
อชิปฺปาया ยนฺนุน มยํ เอกสฺตเอกสฺตํ กุมาริวณฺณสฺตํ อภินิมฺมิ-
นฺเวยฺยามาติ ฯ อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารชิตโร
เอกสฺตเอกสฺตํ กุมาริวณฺณสฺตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา เตนฺ-
อุปสงฺกมฺมํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ ปาเท เต สมนฺน
ปริจาเรมาติ ฯ ตมฺปิ ภควา น มนสาภาสิ ยถาคํ อญฺคฺตเร
อุปริสงฺขเย วิมฺุตโต ฯ

[๕๐๙] อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารชิตโร
เอกมนฺตํ อปฺกุกฺกมฺมํ เอวํ สมฺจิณฺเตสฺสุ อจฺจุจาวจา โข ปุริสํ

๕๓๑] มารตัญญุตตัสส คตियวคฺเค มหิตฺตฺถิวนฺณณานิมนฺมานัน ๓๘๓

อชิปฺปายา ขนฺนุน มยฺ เอกสฺตเอกสฺสํ อวิชาตวณฺณสฺสํ อภินิมฺมิ-
เนยฺยามาติ ฯ อถ โส ตณฺหา จ อรตฺถํ จ ราคา จ มารตฺตโร
เอกสฺตเอกสฺสํ อวิชาตวณฺณสฺสํ อภินิมฺมิตฺตฺวา เยน ภควา เตนฺ-
ปสงฺกมัสฺสํ อุปสงฺกมิตฺตฺวา ภควนฺตํ เขตฺทโวจํ ปาเท เท สมน
ปริจาเรมาติ ฯ คมฺปํ ภควา น มนฺสาภาสิ ยถาตํ อนุตฺตเร
อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต ฯ

[๕๓๐] อถ โส ตณฺหา จ อรตฺถํ จ ราคา จ มารตฺตโร
เอกมฺนตํ อปฺกมฺมฺ เหวํ สฺมจฺฉินฺเตสฺสํ อจฺจุจาวจา โส ปุริสํ
อชิปฺปายา ขนฺนุน มยฺ เอกสฺตเอกสฺสํ สํกํ วิชาตวณฺณสฺสํ อภิ-
นิมนฺมิเนยฺยามาติ ฯ อถ โส ตณฺหา จ ฯ เป ฯ สํกํ วิชาตวณฺณสฺสํ
อภินิมฺมิตฺตฺวา เยน ภควา ฯ เป ฯ ยถาตํ อนุตฺตเร อุปฺธิสงฺขเย
วิมุตฺโต ฯ

[๕๓๑] อถ โส ตณฺหา จ ฯ เป ฯ ทฺววิชาตวณฺณสฺสํ อภิ-
นิมนฺมิตฺตฺวา เยน ภควา ฯ เป ฯ ยถาตํ อนุตฺตเร อุปฺธิสงฺขเย
วิมุตฺโต ฯ

[๕๓๒] อถ โส ตณฺหา จ ฯ เป ฯ มชฺฌนิมิตฺตฺถิวนฺณณสฺสํ
อภินิมฺมิเนยฺยามาติ ฯ อถ โส ตณฺหา จ ฯ เป ฯ มชฺฌนิมิตฺตฺถิ-
วณฺณสฺสํ อภินิมฺมิตฺตฺวา เยน ภควา ฯ เป ฯ ยถาตํ อนุตฺตเร
อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต ฯ

[๕๓๓] อถ โส ตณฺหา จ ฯ เป ฯ มหิตฺตฺถิวนฺณณสฺสํ อภินิมฺมิ-

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[๕๓๕] อถ ไช คณหา จ อรดี จ วาภา จ มารชิตโร
เอกมนต์ อปภกมมฺ เอตทโวจํ สจจํ กิร โน ปิตา อโวจ

อรหิ์ สุกโต โดเก น ราเคน สุกวานโย

มารเขยบ่ อติกกนฺโต ตสฺมา โสจามหํ ภุสฺสนฺติ ฯ

ยมฺหิ มยํ สมนฺ วา พฺราหฺมณํ วา อวิตรํ อิมินา อุปกุกฺกเม
 อุปกุกฺกเมยฺยํ ททํ วาสํ ฌเญยฺย ชฺณํ วา โถหิตํ มฺหโต
 อุกฺกจฺเญยฺย ชฺณํ วา ปาปฺเญยฺย จิตฺตวิกฺกเขปํ วา เสยฺยถาปี
 ปน นโฬ หริโต ฤโต อุตฺตํ อุตฺตํ วิสฺสํ วิสฺสํ มิตายติ เอวเมว
 อุตฺตํ อุตฺตํ วิสฺสํ วิสฺสํ มิตายเยยฺยติ ฯ อถ ไช ตณฺหา จ
 อรตํ จ ราคา จ มารจฺจโร เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมํ อุป-
 สงฺกมิตวา เอกมฺนํ อญฺจํ ฯ

[๕๓๕] เขกมนต์ จิตา โห ตณฺหา มารจฺตา ภควนฺตํ คาทาย
อชฌภาสึ

โสภากาติณโน นุ วณตุมิ ฉายติ

วิตํ น ชินโน อุต ปตฺถยาโน

อาคณฺณ คามสํมิกาสี กิณฺณิ

กตมา ชเนน กโรติ ตกขั

ลัทธิ น สัมปชยติ เกนจิ เตติ ฯ

[๕๓๖] อตฺถสฺส ปตฺติ หทยสฺส ตฺนุํ
 เขตฺวาน เสนํ ปิยสาตรูปํ
 เอกาหํ ฌายํ สฺขมานุโพชฺฌํ
 ตสฺมา ชเนน น กโรมิ สกฺขํ
 สกฺขํ น สมนุสฺสติ เกณจิ เมติ ฯ

[๕๓๗] อถ โห อรตํ มารชิตา ภควนฺตํ คาลาย อชฺฌณาสํ
 กถํวิหารํพหุโลช ภิกฺขุ
 ปณฺโฆชติณฺโณ อตฺตํ ฌญํ
 กถํ ฌายํ พหุํ กามสํญญา
 ปริพาหิรา โหนฺติ อตฺตทโย ตนฺติ ฯ

[๕๓๘] ปสฺสํทฺธกาโย สฺวิมุตฺตจิตฺโต
 อสงฺขราโน สติมา อนนโก
 อญฺเวย ชมนํ อวิตกฺกฌายํ
 น กุปฺปติ น สฺวติ น ทิโน
 เอวํวิหารํพหุโลช ภิกฺขุ
 ปณฺโฆชติณฺโณ อตฺตํ ฌญํ
 เอวํ ฌายํ พหุํ กามสํญญา
 ปริพาหิรา โหนฺติ อตฺตทโย ตนฺติ ฯ

[๕๓๙] อถ โห รากา มารชิตา ภควนฺตํ คาลาย อชฺฌณาสํ

อจุเฉฐชฺช คณฺหํ คณฺสงฺฆวารี

อทฺธา จริตฺตํ ปุญฺญํ จ สทฺธา

พหุํ วตฺถํ ชนตํ อนินฺโก

อจุเฉฐชฺช เนตฺตํ มจฺจุราชสัจจ ปารมฺมิ ๑

[๕๒๐] นยฺหํติ เว มหาวีรํ สทฺธมฺเมเน ตถาคตา

ชมฺเมเน นยฺมานนํ กา อุตฺตํยา วิชานตมฺมิ ๑

[๕๒๑] อถ โข คณฺหา จ อรตํ จ ราคา จ มารจฺจโร

เยเน มาโร ปาปํมา เทนุปตฺตํมิตฺตํ ๑ อทฺทสา โข มาโร ปาปํมา

คณฺหญฺจ อรตฺตญฺจ ราคญฺจ มารจฺจโร ทูโรโตว อากฺขณฺตํโย

ทิสฺสวาน คากาหิ อชฺฌณฺภาสํ

พาดา กุมฺภนาเพหิ ปพฺพตํ อภิมตฺตถ

คิริ นเชเน ชนถ อโยทนฺเตหิ ชาทถ

เสถวํ สิริสํ โอลฺลสฺส ปาตาเต คาชเมตถ

ชาณฺโณ อรตฺตจฺจ นินฺนํชาเปถ โคตมฺมิ ๑

ททฺททฺทหมานา อากฺขณฺญํ คณฺหา จ อรตํ ราคา

ตา ตตฺถ ปนฺนํ สทฺธา ตํ ภาวํ มาตุตฺติ ๑

ตติโย วคฺโค ๑

๑ ส. ตริตฺตํ ๑ ๒ พ. เหว ๑ ส. ย. มารุโต ๑ ๓ พ. เหวนติ

ทิสฺสวํ ๑ ย. ททฺททฺทหมานา ทิสฺสวํ ๑

ตสฺสํทฺธานํ ภวติ

สมุพฺพลา สมิตฺติ จ โคชิตตฺตวสฺสํ

ชิตวํ เทสิตํ พุทฺธ- เสฏฺฐเณ อิมํ มारปณฺจกนฺติ ฯ

มารสัณฺฑิตํ สมตฺตํ ฯ

ภิกขุนี้สํยตุต

ปจํ อาพวิกาสุตฺตํ

[๕๒๒] เอวมุเม สุตํ เอกํ สมํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ
เชตฺวเน อนาถปฺปณฺฑิตสฺส อารามे ฯ อถ โห อาพวิกา ภิกขุนี้
ปฺพพฺพเนหฺสมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจํรมาทาย สํวตฺถิํ ปิณฺฑาทาย
ปาวีสี สํวตฺถิยํ ปิณฺฑาทาย จริตฺวา ปจฺจุณฺณตฺตํ ปิณฺฑปาต-
ปฏิกกฺขนฺตา เยเน อนฺธวณฺโณ เตนฺอุปสงฺกมิ วิเวกคฺคิณฺโณ ฯ

[๕๒๓] อถ โห มาโร ปาบีมา อาพวิกาย ภิกขุณฺเีย ภา-
ณมฺภิตตฺตํ โถมหํสํ อุปฺปาเทตฺตกาโม วิเวกมฺหา จาเวตฺตกาโม เยเน
อาพวิกา ภิกขุนี้ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อาพวิกํ ภิกขุนี้
คากาย อชฺฌณภาสี

นตฺถิ นิสฺสรณํ โถเก กิํ วิเวเกเน กาทฺสี

ภุณฺขสฺสํ กามรติโย มาหุ ปจฺจุณฺณตฺตานิํติ ฯ

[๕๒๔] อถ โห อาพวิกาย ภิกขุณฺเีย เอตทโหสี โโก นุ โห
อํ มนุสฺสโส วา อมนุสฺสโส วา คากํ ภาสํตีติ ฯ อถ โห อาพวิกาย
ภิกขุณฺเีย เอตทโหสี มาโร โห อํ ปาบีมา มม ภาณํ นมฺภิตตฺตํ
โถมหํสํ อุปฺปาเทตฺตกาโม วิเวกมฺหา จาเวตฺตกาโม คากํ ภาสํตีติ ฯ
อถ โห อาพวิกา ภิกขุนี้ มาโร อํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา มารํ

ปามีมนํ คาลาหิ อชฺฌณาสี

อตุถิ นิสฺสัรณํ โถเก ปณฺณาย เม สฺสสฺสํ

ปมคฺคตพฺพชฺช ปามี น คฺวํ ชานาสี ตํ ปทํ

สฺสคฺคิสฺสูปมา กามา ชนฺชาสํ อธิกฺกฺขณา

ยํ คฺวํ กามวตฺติ พุรุสํ อวตติ มยฺห สํ อหุตติ ฯ

อถ โห มาโร ปามีมา ชานาติ มํ อวพิถา ภิกขุณีติ ทุกฺขํ
ทุมฺมโน คคฺคเถวณฺตรชายํติ ฯ

ทฺธิยํ โสมาสฺสคฺคํ

[๕๒๕] สํวตฺติณิหานํ ฯ อถ โห โสมา ภิกขุณี ปุพฺพพณฺหสฺมยํ
นิวาเสตฺวา ปคฺคตจํวรมาทาย สํวตฺติํ ปิณฺฑทาย ปาวิสี สํวตฺติยํ
ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจณากคฺคํ ปิณฺฑทปาคปฏิกฺกณฺดา เยน อนฺธวณฺ
เตนุปลงฺกมิ ทิวาวิหาราย อนฺธวณฺ อชฺโฌคเหตฺวา อณฺณตรสฺมํ
รุกฺขมฺมเถ ทิวาวิหารํ นิสฺสีติ ฯ

[๕๒๖] อถ โห มาโร ปามีมา โสมาย ภิกขุณียา ภาณํ ฉมฺภิตคฺคํ
โตมหํสํ อฺปปาเทตฺกกาโม สฺมาชิเมห จาเวตฺกกาโม เยน โสมา ภิกขุณี
เตนุปลงฺกมิ อฺปปลงฺกมิตฺวา โสมํ ภิกขุณี คาลาย อชฺฌณาสี

ยมนํ อีสํหิ ปคฺคตพฺพํ จํณํ ทฺวริสฺสํภวํ

น ตํ ทวฺงคฺคตปณฺณาย สกฺกา ปปฺโปคฺคิมิตฺติยาติ ฯ

[๕๒๗] อถ โห โสมาย ภิกขุณียา เอตทโหสี โโก นุ โห อยํ
มนุสฺสโส วา อมนุสฺสโส วา คาลํ ภาสํตฺติ ฯ อถ โห โสมาย

ภิกขุณียา เขตทโหสิ มาโร โข อัย ปาบีมา มม ภยํ ฌมฺภิตคฺคํ
 โดมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม สฺมาชิมา จาเวตุกาโม คาลํ ภาสํคํคิ ฯ
 อถ โข โสมา ภิกฺขุณฺี มาโร อัย ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา มาวํ
 ปาบีมนคํ คาลาหิ อชฺฌณภาสํ

อิตฺถิภาโว ก็ กยิรา จิตฺตมฺหิ สุตฺตมาหิตะ
 ฌาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิ สฺมา ชมฺมํ วิปสฺสโต
 ยสฺส นฺน สียา เอวํ อิตฺถิหํ ปุริโสติ จา
 กิณฺจิจิ จา ปน อสฺมํคิ คํ มาโร วตฺตุมฺรหํคิ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ โสมา ภิกฺขุณฺีติ ทฺวชฺชํ ทฺวชฺชมนโน
 คตฺตเววณฺฺตรชายํคิ ฯ

ตติยํ โคตมํสุตํ

[๕๒๘] สํวคฺคิณิทานํ ฯ อถ โข กิสํโคตมํ ภิกฺขุณฺี ปุพฺพณฺฺห-
 สฺมยํ นิวาเสตุวา ปตฺตจํวรมาทาย สํวคฺคิ บิณฺฑทาย ปาวิสิ สํวคฺคิณฺี
 บิณฺฑทาย จริตุวา ปจฺจุลาภคฺคํ บิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺฺดา เยน อนฺฺทวนํ
 เทนุปสํกฺกมิ ทิวาวิหาราย อนฺฺทวนํ อชฺฌโณคเหตุวา อณฺฺณตฺรสมํ
 รุกฺขมฺเฏ ทิวาวิหารํ นิสีทิ ฯ

[๕๒๙] อถ โข มาโร ปาบีมา กิสํโคตมียา ภิกฺขุณฺียา ภยํ
 ฌมฺภิตคฺคํ โดมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม สฺมาชิมา จาเวตุกาโม เยน
 กิสํโคตมํ ภิกฺขุณฺี เทนุปสํกฺกมิ อุปสํกฺกมิตุวา กิสํโคตมํ ภิกฺขุณฺี
 คาลาย อชฺฌณภาสํ

กั นุ คฺวํ หตฺตปฺตฺตาว เขมมาสี รุทฺทมฺมุขํ
 วนมชฺชคตา เขกา ปฺริสํ นุ คเวสสีติ ฯ

[๕๓๐] อถ โข กิสาโคตมียา ภิกขุณียา เขตฺตโหสี โก นุ
 โข อयํ มนุสฺสโ ส วา อมฺนุสฺสโ ส วา คากํ ภาสํคํติ ฯ อถ โข
 กิสาโคตมียา ภิกขุณียา เขตฺตโหสี มาโร โข อयํ ปาปียมา มม
 ภยํ ฉมฺภิตฺตํ โถมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม สฺมาชิมาหา จาเวตุกาโม
 คากํ ภาสํคํติ ฯ อถ โข กิสาโคตมึ ภิกขุณึ มาโร โข อยํ
 ปาปียมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปียมนํ คากาหิ อชฺชณภาสี

อจฺจุณฺทํ หตฺตปฺตฺตมฺห ปฺริสา เขตฺตทฺติกา
 น โสจามิ น โรทามิ น ตํ ภายามิ อาวุโส
 สฺพพฺตฺถ วิหิตา นนฺทิ ตโมกฺขนฺโ ข ปทาติโต
 เขตฺตวาน มจฺจุโน เสนํ วิหรามิ อนาสวาทิ ฯ

อถ โข มาโร ปาปียมา ชานาติ มํ กิสาโคตมึ ภิกขุณฺตี ทุกฺขํ
 ทฺมุมนโน ตตฺถเววนตรชายํติ ฯ

จตุคฺคํ วิชยาสุตฺตํ

[๕๓๑] สํวตฺถินิทานํ ฯ อถ โข วิชยา ภิกขุณึ ปุพฺพพณฺห-
 สมยํ นิวาเสตฺวา ฯเปฯ อณฺเฏตรสฺมึ รุกฺขมฺมุเต ทิวาวิหารํ นิสํสิ ฯ

[๕๓๒] อถ โข มาโร ปาปียมา วิชยาย ภิกขุณียา ภยํ ฯเปฯ
 สฺมาชิมาหา จาเวตุกาโม เยน วิชยา ภิกขุณึ เทนุปลสงฺกมิ อุ-
 ปลสงฺกมิตฺวา วิชยํ ภิกขุณึ คากาย อชฺชณภาสี

ทหรา ตุวั รูปวดี อหณจ ทหโร สัจจ
 ปณจางคิเกน ตุวิเยน เอหยเยภีรมาหเสติ ฯ

[๕๓๓] อถ ไช วิชยาย ภิกขุณิยา เอตทโหสิ โก นุ ไช
 อัย มนุสโส วา อมนุสโส วา คากัง ภาสคัตติ ฯ อถ ไช วิชยาย
 ภิกขุณิยา เอตทโหสิ มาโร ไช อัย ปาบีมา ฯ เป ฯ คากัง
 ภาสคัตติ ฯ อถ ไช วิชยา ภิกขุณิ มาโร อัย ปาบีมา อิติ
 วิทิตฺวา มารัง ปาบีมนุสํ คากาหิ อชฺฌณภาสิ

รูปา สทฺธา คนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา จ มโนรมา
 นิยฺยาตยา มิ ตฺยฺเยหฺว มาร น หิ เตน อตฺถิกา
 อิมินา ปฺตฺติกาเยน ภินฺทเนน ปภงฺกฺกา
 อฏฺฐยิยา มิ หรายิยา กามคณฺหา สฺมุหฺตา
 เย จ รูปูปคา สตฺตา เย จ อรูปภาติโน
 ยา จ สมนฺตา สฺมาปคฺติ สพฺพตฺถ วิหโต ตโมติ ฯ

อถ ไช มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ วิชยา ภิกขุณิตี ทฺถุชฺชํ ทฺมมโน
 ตตฺถเวณฺตรชายตี ฯ

ปณจามํ อูปฺปตฺตวณฺณาสุคฺคํ

[๕๓๔] สัจจตนิกานํ ฯ อถ ไช อูปฺปตฺตวณฺณา ภิกขุณิ
 ปุพฺพณฺทสมํ นิวาเสตฺวา ฯ เป ฯ อณฺเวยตรสมํ สุปฺปฬิตสัจจกฺข-
 มฺเถ อฏฺฐาสิ ฯ

๑ ย. พ. อารูปฺปฏฺฐายิโน ฯ

๕๓๖] ภิกขุนี้ตั้งขุดตอ อูปปตวณฺณาสํตเต อูปปตวณฺณภาสํติ ๓๘๓

[๕๓๕] อถ โห มาโร ปาบีมา อูปปตวณฺณาย ภิกขุณียา ภยํ
ณฺมภิตฺตํ โถมํหํ อูปปาเตตฺตกาโม สฺมาธิมฺหา จาเวตฺตกาโม เยน
อูปปตวณฺณา ภิกขุณี เตนุปลงฺกมิ อูปปลงฺกมิตฺวา อูปปตวณฺณํ
ภิกขุณี คากาย อชฺฌภาสํ

อูปฺปติคฺคํ อูปคฺมม ภิกขุณี

เอกา ตฺวํ ตฺริยฺสํ สํตมฺมุเต

น จตฺติ เต ทฺติยา วณฺณเชาตุ

อิชํคตา ตาทิสํกา ภเวยฺยํ

พาเตน ตฺวํ ภายสิ ชฺชุตฺตกานนฺติ ฯ

[๕๓๖] อถ โห อูปปตวณฺณาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ โโก
นุ ชฺวายํ มนุสฺสํ วา อมฺนุสฺสํ วา คากํ ภาสํตํติ ฯ อถ โห
อูปปตวณฺณาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ มาโร โห อยํ ปาบีมา
มม ภยํ ฯ เป ฯ คากํ ภาสํตํติ ฯ อถ โห อูปปตวณฺณา ภิกขุณี
มาโร อยํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาบีมนฺตํ คากาหิ อชฺฌภาสํ

สํตํ สํหสฺสํณิปี ชฺชุตฺตกานํ

อิชํคตา ตาทิสํกา ภเวยฺยํ

โถมํ น อิตฺถํชามิ น สํนฺตํชามิ

มาร น ภายามิ ตเมกิกานิ

เอเต อนฺตรชยามิ กุจฺฉิ วา ปวิสํมิ เต

ปชฺฌมนฺตริกายนฺนิ ตฺริยฺสนฺติ มํ น ทกฺขสิ

จิตฺตสุมฺมิ วสฺสิตฺตมฺหิ อิทฺธิปาทา สฺภาวิตา

สพฺพพฺพนฺนมฺมฺโตมฺหิ น ตํ ภายามิ อากุโสติ ฯ

อถ โข มาโร ปาปฺปีมา ชานาติ มํ อูปฺปลวณฺณา ภิกฺขุณฺณํ
ทุกฺขํ ทุมฺมโน ตตฺตถวณฺตรชาเยติ

ณฺฐจํ จาตาสุตฺตํ

[๕๓๗] สํวตฺตนิทานํ ฯ อถ โข จาตา ภิกฺขุณฺณํ ปุพฺพพฺพนฺนํ
นิวาเสตฺวา ฯ เป ฯ อณฺเฏตฺรสมฺมิ รุกฺขมฺเฐ ทิวาวิหารํ นิสฺสีติ ฯ

[๕๓๘] อถ โข มาโร ปาปฺปีมา เยน จาตา ภิกฺขุณฺณํ ฯ เป ฯ
อูปฺปลงฺกมิตฺวา จาถํ ภิกฺขุณฺณํ เขตฺทโวจ กิํ นุ โข ตฺวํ ภิกฺขุณฺณํ
น โรเจสฺสํติ ฯ ชาตํ ชฺวาทํ อากุโส น โรเจมฺมํติ ฯ

[๕๓๙] กิํ นุ ชาตํ น โรเจสฺสิ ชาโต กามานิ ญฺญชฺติ

โก นุ ตฺวํ อิทฺถมาทปฺปิ ชาติ มา โรจ ภิกฺขุณฺณํติ ฯ

[๕๔๐] ชาตสฺส มรณํ โหติ ชาโต ทุกฺขานิ ปสฺสํติ

พฺนํ วรํ ปรีเฑสฺสํ ตสฺมา ชาตํ น โรจเย

พฺพุโช ชมฺมมเทเสสฺสิ ชาตียา สมฺติกฺกมํ

สพฺพทุกฺขอูปฺปหานาย โส มํ สจฺเจ นิเวสฺยิ

เย จ รุปฺปคฺคา สฺตฺตา เย จ อรูปภาติโน

นิโรธํ อูปฺปชานนฺตา อากฺขนฺตาโร ปุณฺณพฺภวณฺติ ฯ

อถ โข มาโร ปาปฺปีมา ชานาติ มํ จาตา ภิกฺขุณฺณํติ ทุกฺขํ
ทุมฺมโน ตตฺตถวณฺตรชาเยติ ฯ

๕๔๕] ภิกขุนี้ตั้งอยู่ตลิ่งฝั่งแม่น้ำคงคา รุกขมุตทิวาวิหาโร ๑๘๕

สคฺคัม อุปจาสาสคฺคัม

[๕๔๖] สวาคคณินทาม ๑ อถ โห อุปจาสา ภิกขุนี้ ปุพฺพพณฺห-
สมมํ นิวาเสตุวา ๑ เป ๑ อณฺเฏตฺตฺวํ รุกขมุตทิวาวิหารํ นิสฺสํ ๑

[๕๔๗] อถ โห มาโร ปาบีมา ๑ เป ๑ อุปจาสํ ภิกขุนี้
เอตทโวจ กถนฺนํ ตวํ ภิกขุนี้ อุปฺปชฺชิตฺตคามาทิ ๑ น ชฺวาทํ
อาวุโส กตฺตจํ อุปฺปชฺชิตฺตคามาทิ ๑

[๕๔๘] ดาวตฺตํ จ ยามา จ ศุสฺสิดา จาบี เทวตา
นิมฺมานรติโน เทวา เย เทวา วสฺสวตฺติโน
ตตฺถ จิตฺตํ ปณฺธิเรหิ รติ ปจฺจุณฺโณสฺสํสํสํ ๑

[๕๔๙] ดาวตฺตํ จ ยามา จ ศุสฺสิดา จาบี เทวตา
นิมฺมานรติโน เทวา เย เทวา วสฺสวตฺติโน
กามพฺพนฺนพฺพชา เต เอนฺติ มารวสํ ปุณ
สพฺโพว ชาตฺติโต โลโก สพฺโพ โลโก ปชฺชํโต
สพฺโพ ปชฺชติโต โลโก สพฺโพ โลโก ปกมฺมโต
อภิมฺมํ อจฺจติ อปฺปชฺชชเนวํ

อคฺติ ยตฺถ มารสฺสํ ตตฺถ เม นฺริโต มโนติ ๑

อถ โห มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ อุปจาสา ภิกขุนี้ติ ทฺวชฺชํ
ทฺวชฺชโน ตตฺถเวณฺตรชายํ ๑

อฏฺฐมํ สํสฺสฺยาสคฺคัม

[๕๕๐] สวาคคณินทาม... อถ โห สํสฺสฺยาสคฺคัม ปุพฺพพณฺหสมมํ

นิวาเสตฺวา ฯ เป ฯ อณฺณตฺรสมิ รุกฺขมฺเฏ ทิวาวิหารํ นิสฺสึ ฯ

[๕๔๖] อถ โข มาโร ปาบีมา เยน สํสฺสฺจาตา ภิกฺขุณฺโณ
เตนุปลงฺกมิ อฺปปลงฺกมิตฺวา สํสฺสฺจาถํ ภิกฺขุณฺโณ เอตทโวจ กถฺสํ
นุ ทวํ ภิกฺขุณฺโณ ปาธณฺทํ โรเจสฺสึ ฯ น ชฺวาทํ อากุโส กถฺสํจิ
ปาธณฺทํ โรเจมฺสึ ฯ

[๕๔๗] ถิ นุ อฺพุทฺธิสฺส มฺหฺนฺทาสึ สมนํ วิย ทิสฺสสฺสึ
น จ โรเจสฺสิ ปาธณฺทํ กิมิทํ จรสฺสิ โมมฺหาทิ ฯ

[๕๔๘] อิติ พหิทฺธา ปาธณฺทา ทิจฺจํสํ สํสฺสฺทนฺติ เต
น เตสํ ชมฺมํ โรเจมิ น เต ชมฺมสฺสํ โกวิทา
อตุถิ สกฺยกฺเฏ ชาโต พุทฺโธ อปฺปปฏิปฺกคฺโค
สพฺพาทิฏฺฐ มารนฺโท สพฺพตฺถ มปฺราชาโต
สพฺพตฺถ มคฺโค อสฺสึโต สพฺพํ ปสฺสํติ จกฺขฺมา
สพฺพกมฺมกฺขยํ ปคฺโค วิมฺมคฺโค อฺปฺปชิสฺสฺชเย
โส มยฺหํ ภควา สตฺถา คสฺสํ โรเจมิ สํสฺสฺนฺติ ฯ

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ สํสฺสฺจาตา ภิกฺขุณฺนํ ทฺวํ
ทุมฺมโน คตฺถเวอนฺตรชายํติ ฯ

นวมํ เสตาสฺสํ

[๕๔๙] สํวคฺคิยํ... อถ โข เสตา ภิกฺขุณฺโณ ปุพฺพณฺนสฺมยํ
นิวาเสตฺวา ฯ เป ฯ อณฺณตฺรสมิ รุกฺขมฺเฏ ทิวาวิหารํ นิสฺสึ ฯ

[๕๕๐] อถ โข มาโร ปาบีมา เสตาย ภิกฺขุณฺนียา ภยํ ฯ เป ฯ

๕๕๒] ภิกขุนี้ตัญญุตตัสส วชิราสุตฺเต รุกขมุตติวาวิหาโร ๑๔๗

เสถ ภิกขุนี้ คากาย อชฺฌณภาสึ

เกณิโก ปกคัม พิมพัม กวจิ พิมพสฺส กาวโก

กวจิ พิมพัม สัมบุปนฺนํ กวจิ พิมพัม นิรุชฺฌตฺตํ ๑

[๕๕๓] อถ โข เสถาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ โก นุ ขวายํ
มมฺหุสฺสํ วา อมมฺหุสฺสํ วา คากํ ภาสตฺตํ ๑ อถ โข เสถาย
ภิกขุณียา เอตทโหสิ มาโร โข อยํ ปาบีมา มม ภยํ จมฺภิตฺตํ
โตมฺหํ อุมฺปาเตตฺถาโม สฺมาชิมาหา จาเวตฺถาโม คากํ ภาสตฺตํ ๑
อถ โข เสถา ภิกขุนี้ มาโร อยํ ปาบีมา อิติ วิทิตฺวา มาวํ
ปาบีมนฺตํ คากาหิ อชฺฌณภาสึ

นยิโก ปกคัม พิมพัม นยิโก ปกคัม อมฺ

เหตฺุ ปฏิจฺจ สัมภูตํ เหตุภงฺกา นิรุชฺฌติ

ยถาบี อณฺณตฺรํ พิชฺชํ เขตฺเต ดุคฺคํ วิรุทฺติ

ปชฺวีวสฺสจ อากมฺมํ สีนฺนฺนฺจ คทฺถายํ

เอวํ ขนฺธา จ ชาตฺโย น จ อายตนา อิม

เหตฺุ ปฏิจฺจ สัมภูตา เหตุภงฺกา นิรุชฺฌเวติ ๑

อถ โข มาโร ปาบีมา ชานาติ มํ เสถา ภิกขุนี้ติ ทุกฺขํ
ทุมฺมโน ตตฺถเววณฺตรชายิตฺติ ๑

ทสฺมํ วชิราสุตฺตํ

[๕๕๔] เอวมนฺเน สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ
เชตฺวเน อนาถบีณฺฑิตฺตสฺส อารามे ๑ อถ โข วชิรา ภิกขุนี้

ปฐมนุสสํ นินาเสตฺวา ปตฺตจํจฺจมาทาย สํวตฺถิ ปิณฺฑาทาย ปาวิสี
 สํวตฺถิ ปิณฺฑาทาย จริตฺวา ปจฺจนาภคฺคํ ปิณฺฑปาตปฏิกุกฺกตา เยน
 อนฺธวณฺํ เทนุปลงฺกมิ ทิวาจิหาราย อนฺธวณฺํ อชฺโฆคเหตฺวา อญฺญ-
 ตรสมิ รุกฺขมฺเถ ทิวาจิหารํ นิสฺสี ๑

[๕๕๓] อถ โข มาโร ปาปึมา วชิราย ภิกฺขุณฺเีย ภาํ ฌมฺภิตคฺคํ
 โถมหํสํ อุปลาทะตฺถกาโม สฺมาชิมาหา จาเวตฺถกาโม เยน วชิรา ภิกฺขุณฺเีย
 เทนุปลงฺกมิ อุปลงฺกมิตฺวา วชิรํ ภิกฺขุณฺเีย คาทาย อชฺฌณภาสี

เกนายํ ปกโต สคฺโค กุวจิ สคฺคสฺส กาวโก

กุวจิ สคฺโค สมนุปลนโน กุวจิ สคฺโค นิรุชฺฌตฺติ ๑

[๕๕๔] อถ โข วชิราย ภิกฺขุณฺเีย เอตทโหสี โโก นุ ขวายํ
 มนุสฺสํ วา อมนุสฺสํ วา คากํ ภาสํตฺติ ๑ อถ โข วชิราย
 ภิกฺขุณฺเีย เอตทโหสี มาโร อยํ ปาปึมา มม ภาํ ฌมฺภิตคฺคํ
 โถมหํสํ อุปลาทะตฺถกาโม สฺมาชิมาหา จาเวตฺถกาโม คากํ ภาสํตฺติ ๑
 อถ โข วชิรา ภิกฺขุณฺเีย มาโร อยํ ปาปึมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
 ปาปึมณฺฑํ คาทาหิ อชฺฌณภาสี

กิ นุ สคฺโคติ ปจฺเจติ มาร ทิฏฺฐิจิตฺตํ นุ เท

สฺสทฺธสงฺฆารปฺปญฺโซ ยํ นยิธ สคฺคปตฺตพฺภติ

ยถา หิ อชฺฌณภาสํวรา โหติ สคฺโค รโก อิติ

เอวํ ขนฺธเชตฺสํ สมนุปลนโน โหติ สคฺโคติ สมนุปลนโน

ทุกฺขเมว हि สมนฺโภติ ทุกฺขํ ติญฺจติ เวติ ฯ

นาณญฺชฺช ทฺวาทฺธา สมนฺโภติ นาณญฺชฺช ทฺวาทฺธา นิรุชฺฌตฺติ ฯ

อภ โข มาโร ปาณินา ชานาติ มํ วชิรา ภิกขุณฺติ ทุกฺขํ
ทุมฺมนิ คคฺคเณวณฺตรชายตี ฯ

ภิกขุนี้สัณฺฑิตุ สมนฺฑิตุ ฯ

คตฺตํทฺทานํ

อาพวิกา ฯ โสมา ฯ โคตมํ วิชฺชา สห

อฺปฺปตฺตวณฺณา ฯ จาตา ฯ อฺปฺปจาตา สํสํปฺปจาตา

เสถา วชิราย เต ทสฺสตี ฯ

พฺรหฺมสํยุตํ
ปจฺมวคฺโค ปจฺโม

ปจฺมํ อายาจนสํยุตํ

[๕๕๕] เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา อรุเวธายํ วิรหติ
นชฺชา เนรณฺชราย ตํเร อชฺปาตนิโครเช ปจฺมาภิสํมฺพุทฺโธ ฯ
อถ โช ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสตฺถันตสฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตฺกโก
อฺกฺกปาที อชฺคโค โช มุยายํ ชมฺโม คมฺภีโร ทฺตฺทโส ทฺรณฺโฬ
สฺนโค ปณฺโฑ อตฺตกฺกาวจโร นิปฺโปณ ปณฺฑิตเวทนีโย อาตยรามา
โช ปณายํ ปชา อาตยรตา อาตยสํมฺกิตา อาตยรามา ย โช
ปณ ปชาย อาตยรตาย อาตยสํมฺกิตาย ทฺตฺทสํ อิทํ ชานํ ยทิตํ
อิตฺตปฺปจฺยตาปฏิจฺจสํมฺปปาโท อิตฺตมฺมี โช ชานํ ทฺตฺทสํ ยทิตํ
สํพุทฺธจฺวารสโม สํพุทฺธปฺปนิสฺสํคฺโค คณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโช
นิพฺพานํ อหณฺเจว โช ปณ ชมฺมํ เทเสยฺยํ ปเร จ เม น
อาชาเนยฺยํ โส มมสฺส กิตฺตโม ตา มมสฺส วิเหสํติ ฯ อปฺปีสฺสํ
ภควนฺตํ อีมา อนจฺฉริยา คากาโย ปฏิจฺจํ ปุพฺเพ อสฺสํคฺคปุพฺพา
กิจฺเจเน เม อชฺคตํ หตฺตฺทานิ ปกาสิคฺคํ
วาคโทสฺสปเรเตหิ นายํ ชมฺโม สํสํมฺพุทฺโธ

ปฏฺิโสตกามิํ นิปฺปนํ คมฺภีรํ ทฺวทฺสํ ธณฺํ

ราครตา น ทกฺขณฺติ ตโมกฺขนฺเรน ธาวุตาติ ฯ

อิตฺติ ภควโต ปฏฺิสณฺธิกฺวโต อปฺโปสฺสํกฺกตาย จิตฺตํ นมฺติ โน
ขมฺมเทสํนายาติ ฯ

[๕๕๖] อถ โห พฺรหฺมโน สหฺมปฺติสฺส ภควโต เจตสา เจโต-
ปรีวิตกฺกมณฺเวยย เอตทโหสิ นสฺสํติ วต โภ โตโก วินสฺสํติ วต
โภ โตโก ยตฺร หิ นาม ตถาคคสฺส อรหโต สมนฺมาสมฺพุทฺธสฺส
อปฺโปสฺสํกฺกตาย จิตฺตํ นมฺติ โน ขมฺมเทสํนายาติ ฯ อถ โห
พฺรหฺมา สหฺมปฺติ เสยฺยถาปี นาม พทฺวา ปฺริโส สมนฺนิยฺชิตฺตํ วา
พาหิํ ปสาเรยฺย ปสาเรตฺติ วา พาหิํ สมนฺนิยฺเชยฺย เอวเมว
พฺรหฺมโตเก อนฺตรหิตो ภควโต ปฺรโต ปาตุรโหสิ ฯ อถ โห
พฺรหฺมา สหฺมปฺติ เอกัง อุตฺตราสงฺกํ กวิตฺวา ทกฺขิณฺชานุมณฺเวยยํ
ปจฺจวียํ นิหนฺตฺวา เยน ภควา เทนณฺชิตฺติ ปณฺนามेतฺวา ภควนฺตํ
เอตทโวจ เทเสตุ ภนฺเต ภควา ขมฺมํ เทเสตุ สฺสํโต ขมฺมํ
สํนฺติ สฺสํตา อปฺปฺรชกฺขชาติกา อสฺสํวณฺตา ขมฺมสฺส ปรีหายนฺติ
ภวิสฺสํนฺติ ขมฺมสฺส อณฺเวยยาคาโรติ ฯ อิทมโวจ พฺรหฺมา สหฺมปฺติ
อิทํ วตฺวา อถาปรี เอตทโวจ

ปาตุรโหสิ มคฺเชสุ ปุพฺเพ

ขมฺโม อสฺสํทฺโร สมนฺเตหิ จินฺตฺติโต

อปาปุเรตฺติ อมตสฺสํ ทวารํ

สฺคฺคตฺตบฏีเก สมนํ วิมเตนานุพุทฺธํ
 เสเต ยถา ปพฺพตฺตมฺพุทฺธนิฏฺฐิจิโต
 ยถาปิ ปสฺสเส ชนตํ สมนตฺโต
 ตถูปมํ ชมมมยํ สฺสเมชฺโส
 ปาสาทมายุทฺธ สมนตฺตจกฺข
 โสถวตฺตนิณฺณํ ชนตมเปตฺตโสโก
 อเวกฺขสฺสํ ชาตฺตชราภิกฺขตฺตนิ ๑
 อญฺเจहि อีร วิชิตฺตสํกาม
 สคฺคตฺตวาท อนณ วิจร โถเก

เทเสตฺถ ภควา ชมนํ อณฺเณตาโร ภวิสฺสํคํคํ ๑

[๕๕๗] อถ โช ภควา พุทฺธมฺโน จ อชฺชเวสฺสนํ วิทิตฺวา
 สคฺคเตสฺส จ การุญฺญตํ ปฏิจฺจุ พุทฺธจกฺขุณา โถกํ โวโถเกสสิ ๑
 อทฺทสํ โช ภควา พุทฺธจกฺขุณา โถกํ โวโถเกนฺโต สคฺคเต อปฺป-
 รชกฺขเ มหารชกฺขเ ติกฺขินฺทฺริเย มุทฺตินฺทฺริเย สฺวากาเร ทฺวากาเร
 สฺวิณฺณปเย ทฺวิณฺณปเย อปฺเปกฺกเจ ปฺรโตถวชฺชภยทสฺสํวิโน
 วิหรนฺเต ๑ เสยฺยถาปิ นาม อปฺปติณฺณํ วา ปทฺธิณฺณํ วา ปุณฺทฺรกีณฺณํ
 วา อปฺเปกฺกจฺจานิ อปฺปตฺตานิ วา ปทฺธมานิ วา ปุณฺทฺรทฺธานิ วา
 อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํวทฺธมานิ อุกฺกานฺนคฺตานิ อนฺโตนิมฺมุคฺคโปสฺสนิ
 อปฺเปกฺกจฺจานิ อปฺปตฺตานิ วา ปทฺธมานิ วา ปุณฺทฺรทฺธานิ วา อุกฺเก
 ชาตานิ อุกฺเก สํวทฺธมานิ สโมทฺถํ จิตฺตานิ อปฺเปกฺกจฺจานิ อปฺปตฺตานิ

๕๖๐] พุทธมัญญุตสูตร ปฐมวคฺเค ภควนฺตปริวิตกโก ๒๐๓

วา ปทุมานิ วา ปุณฺหรัฏฺฐานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํวทฺธมานิ
อุกฺกํ อจฺจุคฺคมฺมํ ติฏฺฐันตฺติ อนุปตฺติคฺตานิ อุกฺเกณ เหวเมว ภควา
พุทฺธจกฺขณา โลกํ โวโลเกนฺโต อทฺทสฺส สํสฺสเร อปฺปพรชฺชเช มหาว
รชฺชเช ติกฺขินฺทริเย มุทฺตินฺทริเย สฺวการเ วการเ สฺวิณฺณ
ปเย ทฺวิณฺณปเย อปฺเปกฺกเจ ปฺรโลกวชฺชภยทสฺสํวิโน วิหรนฺเต
ทิสฺสวาน พุทฺธมานํ สหฺมปตฺติ คากาย ปจฺจุภาสิ

อปารุตา เต อมตสฺส ทฺวารา
เย โสตวนฺโต ปมฺมุจฺจนฺตุ สทฺธํ
วิหิตฺสณฺณํ ปคฺคณํ น ภาสิ
ธมฺมํ ปณฺตีตํ มนุเชสฺสุ พุทฺธเมตฺติ ฯ

[๕๕๘] อถ โข พุทฺธมา สหฺมปตฺติ กตาวภาโส ไวมฺหิ
ภควตา ธมฺมเทสํนายาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
ตตฺถเวณฺตรชายตี ฯ

ทุติยํ คาวรสุตฺตํ

[๕๕๙] เหวมฺเม สุตํ เอกํ สมฺมํ ภควา อรุเวตฺถยํ วิหริ
นชฺชชา เนรณฺชราย ตํเร อชฺปาถนิโครเช ปจฺจมาภิสฺสมพุทฺธโ ๖ อถ โข
ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสฺสตันตฺสํ เอวํ เจตโส ปริวิตกโก อุกฺปาทิ
ทกฺขํ โข อคารโว วิหริ อปฺปติสฺสโส กํ นุ ชฺวาทํ สมนํ วา
พุทฺธามณฺณํ วา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อฺปนฺนิตฺสํ วิหเรยฺยนฺติ ฯ

[๕๖๐] อถ โข ภควโต เอตทโหสิ อปฺริปฺนฺณตฺสํ โข

สัจจตนุสัจจะ ปาริปริยา อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา สัจจตนุสัจจะ
 ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ น โห ปนาหํ ปสฺสํสา สเทวเก โถเก
 สมารเก สพุทฺธมเก สสฺสํมณพฺราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสํสา
 อตฺตนา สสฺสํมณพฺรหฺมณํ อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา ยมํ
 สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ อปฺริปริณฺณสฺสํ โห
 สมาริกฺขณฺสัจจะ ปาริปริยา อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา
 สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ น โห ปนาหํ ปสฺสํสา
 สเทวเก โถเก ๑เป ๑ อตฺตนา สมาริสฺสํมณพฺรหฺมณํ อณฺเฏ สมนํ วา
 พุราหฺมณํ วา ยมํ สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ
 อปฺริปริณฺณสฺสํ โห ปณฺณากฺขณฺสัจจะ ปาริปริยา อณฺเฏ สมนํ วา
 พุราหฺมณํ วา สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ น โห
 ปนาหํ ปสฺสํสา สเทวเก โถเก สมารเก สพุทฺธมเก สสฺสํมณ-
 พฺราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสํสา อตฺตนา ปณฺณาสฺมณพฺรหฺมณํ
 อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา ยมํ สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา
 อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ อปฺริปริณฺณสฺสํ โห วิมุตฺติกฺขณฺสัจจะ ปาริปริยา
 อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา
 ยหเรยฺยํ น โห ปนาหํ ปสฺสํสา สเทวเก โถเก ๑เป ๑ อตฺตนา
 วิมุตฺติสฺมณพฺรหฺมณํ อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ วา ยมํ
 สัจจตนุสัจจะ ครุกฺคฺวา อุนิสฺสํสา ยหเรยฺยํ อปฺริปริณฺณสฺสํ โห
 วิมุตฺติณณาทสฺสํกฺขณฺสัจจะ ปาริปริยา อณฺเฏ สมนํ วา พุราหฺมณํ

๕๖๒] พุทฺหมสัณฺฑิตตัสส ปจฺจวคฺเค สทฺธมฺมคาววตา ๒๐๕

วา สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา ยิทฺเธยฺยํ น ไช ปนาหํ
ปสฺสํสามิ สทฺเวเก โถเก สมารเก สพุทฺหมเก สสฺสํมณพฺราหฺมณียา
ปชาย สทฺธวณฺุสฺสํสา อตฺตนา วิมุตฺติฌานทสฺสํสํปฺนฺนตฺวํ อณฺเณ
สํมณฺี วา พฺราหฺมณฺี วา ยมํ สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา
ยิทฺเธยฺยํ ยนฺนุนาหํ ยวายํ ชมฺโณ มยา อภิสํมพุทฺโธ ตเมว ชมฺโณ
สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา ยิทฺเธยฺยนฺติ ฯ

[๕๖๓] อถ ไช พุทฺธมา สทฺหมปฺติ ภควโต เจตสา เจโต-
ปรีวิตฺตกฺกมณฺเวยาย เสยฺยถามี นาม พทฺวา ปุริสํ สํมณฺิยชิตํ วา
พาหํ ปสฺสาเรยฺย ปสฺสํวิตํ วา พาหํ สํมณฺิยเชยฺย เอวเมว
พุทฺธมโถเก อนฺตรหิโต ภควโต ปุโรโต ปาตุโรหิสิ ฯ อถ ไช
พุทฺธมา สทฺหมปฺติ เขกัสมํ อุตฺตราสังกํ กิริตฺวา เยน ภควา เตนฺนชฺฉิ
ปณฺาเมตฺวา ภควนฺตํ เขตฺทโวจ เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สํกต
เยมี เต ภนฺเต อเหตฺวํ อตฺตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สํมาสํมพุทฺธา
เตมี ภควนฺโต ชมฺมณฺเวยว สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา ยิทฺธิสฺสํ
เยมี เต ภนฺเต ภวิสฺสํนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สํมาสํมพุทฺธา
เตมี ภควนฺโต ชมฺมณฺเวยว สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา ยิทฺธิสฺสํนฺติ
ภควาปี ภนฺเต เขตฺรหิ อรหํ สํมาสํมพุทฺโธ ชมฺมณฺเวยว สกฺกตฺวา
ครุทฺตฺวา อุปนิสฺสํสา ยิทฺธสตฺติ ฯ

[๕๖๔] อิทฺมโวจ พุทฺธมา สทฺหมปฺติ อิทํ วตฺวา อถาปฺริ
เขตฺทโวจ

เย จ อคิตา สัมพุทฺธา เย จ พุทฺธา อนาคตา
 โย เจตฺรหิ สัมพุทฺโธ พุทฺธํ โสภนาสนโน
 สพุเพ สทฺธมฺมครุโน วิหริตุํ วิหรนฺติ จ
 อถาปิ วิหริตุสฺสํนฺติ เอสา พุทฺธาน รมฺมตา
 ตสฺมา हि อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกฺขุชตา
 สทฺธมฺโม ครุทฺตาตฺตพุโ สํ พุทฺธาน สํสํนฺติ ฯ

ตติยํ พุทฺหมเทวสัจจํ

[๕๖๓] เอวเมว สัจจํ เอกํ สํมํ ภาควา สัจจตฺติยํ วิหรติ
 เขตฺวเน อนาถมีณฺชิทิสฺส อารามे ฯ เตน ไซ ปน สํมเยน
 อณฺเฏตฺริสฺสา พุทฺหมณฺเฑยา พุทฺหมเทโว นาม ปุคฺคโต ภาควโต
 สํนฺติเก อนคาริยํ ปพุทฺธิโต โหติ ฯ อถ ไซ อายสฺมา พุทฺหม-
 เทโว เอโก วุฏฺถกฺโข อปฺปมคฺคโต อาตานิ ปหิตคฺคโต วิหรนฺโต
 นจิรสฺสเณย สัจจตฺตํ กุตฺตคฺคตา สํมมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพุทฺธนฺติ ตทณฺตฺตํ พุทฺหมจฺริยปรีโยสํนํ ทิฏฺฐเชว รมฺเม สยํ
 อภิณฺเฑยา สจฺจิกคฺควา อปฺปสํปชฺช วิหาสิ ชฺฌนา ชาติ วุสฺสิตํ
 พุทฺหมจฺริยํ กตํ กรณฺณํ นวปรี อิตฺถตฺตํ อพฺภณฺณาสี ฯ
 อณฺเฏตโร จ ปณายสฺมา พุทฺหมเทโว อรหํ อโหสิ ฯ

[๕๖๔] อถ ไซ อายสฺมา พุทฺหมเทโว ปพุทฺธนฺตํ นิจาเสตฺวา
 ปคฺคจฺจวรมาทาย สัจจตฺติยํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสิ สัจจตฺติยํ สปทานํ
 ปิณฺฑาทาย จรมาโน เยน สกมาตุ นิเวสํ เตนฺตฺตํ ๑ เตน ไซ

ปน สัมเพน อายสุมโต พุทฺหมเทวสฺส มาตา พุราหมณฺ์ พุทฺมุโน
 อาหุติํ นิจุํ ปคฺคณฺหาติ ฯ อถ โข พุทฺมุโน สหฺมปติสฺส เอตทโหสิ
 อมฺ โข อายสุมโต พุทฺหมเทวสฺส มาตา พุราหมณฺ์ พุทฺมุโน อาหุติํ
 นิจุํ ปคฺคณฺหาติ ยนฺนุนาหํ ตํ อุปสงฺกมิทฺวา สํเวชฺเยยฺยติ ฯ

[๕๖๕] อถ ไซ พุรหุมา สหฺมปติ เสยฺยถาณิ นาม พทวา
 ปุริโส สหฺมณิณฺชิตฺ ภา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ ภา พาทํ สหฺมณิณฺชเรยฺย
 เหวเมว พุรหุมาโถเก อนฺตรหิโต อายสฺมโต พุรหุมาเทวสฺส มาตุ
 นิเวสเน ปาตุโรหสิ ฯ อถ ไซ พุรหุมา สหฺมปติ เวหาสนฺจฺจิโต
 อายสฺมโต พุรหุมาเทวสฺส มาตวํ พุราหุมนํ คากาหิ อชฺฌณภาสิ

ทุเร อีโต พฺราหฺมณิ พฺรหฺมโตโก
 ยสฺสํสาหุติ ปคฺคณฺหาติ นิจุจํ
 เนตาทีโส พฺราหฺมณิ พฺรหฺมภกฺโข
 กิํ ชบฺปติ พฺรหฺมปถิ อชานํ
 เอโส หิ เต พฺราหฺมณิ พฺรหฺมเทโว
 นิรฺูปชโก อติเทวปตฺโต
 อภินฺโน ภิกฺขุ อนนฺยตฺวา
 โย เต โส ปิณฺทาย ชรํ ปวิชฺชโ
 อาหุณฺโโย เวทศุ ภาวิตฺตฺโต
 นราน เทวาน จ ทกฺขิณฺมฺโย
 พาหิตฺวา ปาปานิ อานุปตฺตฺโต

ฆาเลตถัน อิริยติ สัตถิภูโต
 น ตสัสสะ ปจฺจนา น ปุรตฺถมตฺถิ
 สนฺโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส
 นิภฺขิตฺตทณฺโฑ ตสฺสทาวเรสุ
 โส ตฺยาหุติ ภูณฺชตฺถ อคฺคปฺปิตฺเต
 วิเสณิภูโต อุตฺตมตฺถิจิตฺโต
 นาโคว ทนฺโต จรติ อนเนโฆ
 ภิกฺขุ สัสสะโต สุตฺตมตฺถิจิตฺโต
 โส ตฺยาหุติ ภูณฺชตฺถ อคฺคปฺปิตฺเต
 ตสฺมึ ปสฺสนนา อวิกฺกมฺปมานา
 ปติฏฺฐเปหิ ทกฺขิณํ ทกฺขิณเยยฺเย
 กโรหิ ปุณฺณํ สุตฺตมตฺถิกํ
 ทิสฺวา มุนี พฺราหฺมณิ โธมตฺถิณฺณ
 ตสฺมึ ปสฺสนนา อวิกฺกมฺปมานา
 ปติฏฺฐเปหิ ทกฺขิณํ ทกฺขิณเยยฺเย
 อกาสิ ปุณฺณํ สุตฺตมตฺถิกํ
 ทิสฺวา มุนี พฺราหฺมณิ โธมตฺถิณฺณนฺติ ฯ
 จตฺตํ พกฺกตฺตํ

[๕๖๖] เถกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน อนาถปฺปิตฺติ-
 กสฺส อารามे ฯ เตน โห ปน สมนเณ พกฺกตฺส พฺรหฺมโน เถวรูปํ

๕๖๘] พุทฺหมตัณฺณคตฺตํ ปจฺจวคฺเค พกฺกพุทฺหมปฏฺยจฺณํ ๒๐๘

ปาปํ ทิฏฺฐิจิตฺตํ อูปฺปนฺนํ โหติ อิทํ นิจุจํ อิทํ ชฺวํ อิทํ สํสํสํ อิทํ
เกวณฺถํ อิทํ อจฺจนธมฺมํ อิทํ หิ น ชายติ น ชียฺยุติ น มียฺยุติ น
จวติ น อูปฺปชฺชติ อิตฺโต จ ปนฺณณํ อุตฺตริ นิสฺสํวณฺณํ นตฺถิติ ฯ

[๕๖๙] อถ โข ภคฺวา พกฺกสฺส พุทฺหมโน เจตสา เจโต-
ปรีวิตฺตกฺกมณฺเณน เสนฺยถาปํ นาม พทฺวา ปุริสํ สํมุณฺเณน วา
พาหิ ปสาเรยฺเยน ปสาวิตํ วา พาหิ สํมุณฺเณน เหวเมว เชนฺวเน
อนฺตรหิโต ตสฺมึ พุทฺหมโตเก ปาตุรโหติ ฯ อตฺตสา โข พโก
พุทฺธมา ภคฺวณฺตํ ทูรโตว อากจฺฉณฺตํ ทิสฺสวาน ภคฺวณฺตํ เอตทโวจ
เอहि โข มารีสํ สฺวาคํ เต มารีสํ จิสฺสํ โข มารีสํ อิมํ
ปริยายมกาสิ ยทิตํ อิชาคมนาย อิทํ หิ มารีสํ นิจุจํ อิทํ ชฺวํ
อิทํ สํสํสํ อิทํ เกวณฺถํ อิทํ อจฺจนธมฺมํ อิทณฺหิ น ชายติ น
ชียฺยุติ น มียฺยุติ น จวติ น อูปฺปชฺชติ อิตฺโต จ ปนฺณณํ
อุตฺตริ นิสฺสํวณฺณํ นตฺถิติ ฯ

[๕๖๘] เหวํ วุตฺเต ภคฺวา พกํ พุทฺธมานํ เอตทโวจ อวิชฺชา-
คโต วต โภ พโก พุทฺธมา อวิชฺชากโต วต โภ พโก พุทฺธมา
ยตุร หิ นาม อนิจุจํเยว สฺมานํ นิจุจฺฉนฺติ วฏฺฐติ อชฺวํเยว สฺมานํ
ชฺวณฺติ วฏฺฐติ อสํสํสํเยว สฺมานํ สํสํสฺฉนฺติ วฏฺฐติ อเกวณฺถํเยว
สฺมานํ เกพฺพณฺติ วฏฺฐติ อจฺจนธมฺมํเยว สฺมานํ อจฺจนธมฺมณฺติ วฏฺฐติ
ยตฺถ จ ปน ชายติ จ ชียฺยุติ จ มียฺยุติ จ จวติ จ อูปฺปชฺชติ
จ ตํ ตถา วฏฺฐติ อิทํ หิ น ชายติ น ชียฺยุติ น มียฺยุติ น จวติ

น. อุปปชฺชตฺติ สํนุคฺคํ ปนญฺญํ อุตฺตริ นิสฺสํรณํ มคฺคญฺญํ
 อุตฺตริ นิสฺสํรณนํ วกฺขตฺติ ฯ

[๕๖๘] ทวารัตตติ โคตม ปุณฺณกมฺมา
 วสวัตติโน ชาตชีรํ อตีตา
 อยมนฺติมา เวทคุ พฺรหฺมุปปตฺติ
 อธฺมาภิขปฺปนติ ชนา อเนกาติ ฯ

[๕๗๐] อปฺปํ หิ เอตํ น หิ ที่ขมาญุ
 ยํ ควุ พก มณฺณสิ ที่ขมาญุ
 ตํ สหสฺสํ นินฺนพฺพุทฺถํ
 อายํ ปชานามิ ควหาํ พรหมตฺติ ฯ

[๕๗๓] อนนุตตตัสส ภควาหมตัม
 ชาติขรํ โสภกมุปาติวตฺโต
 กิ เม ปุราณํ วต สัตถวตฺตํ
 อาจิกขเมตํ ยมํ วิชฌณณาทิ ฯ

[๕๗๒] ยัม ตวั อปาเยติ พหุ มนุสฺเส
 ปิปาติเต ชมฺมุณี สมฺปเรเต
 ตนฺเต ปุราณํ วต สัตถวตฺตํ
 สุตตปฺปพฺพุโจ อนุสฺสวามิ
 ยัม เถณิกุตฺตมํ ชนตํ คหิตํ
 อโมจยํ คยหกํ นียมานํ

คนฺเต ปุราณํ วต สํถวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อหุสฺสรามิ
 คงฺคาย โสตฺถมิ คหิตฺตนาถํ
 อุตฺตเชน นาคเณ มนุสฺสกมฺปา
 อโมจยิตฺถ พตฺธํ ปสฺสย
 คนฺเต ปุราณํ วต สํถวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อหุสฺสรามิ
 กปฺโป จ เค ปฏฺจโร อโหสิ
 สมนุทฺทริณฺตํ วตฺติ อมณฺเณ
 คนฺเต ปุราณํ วต สํถวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อหุสฺสรามิ
 อุตฺตา ปชานาสิ มเมตมายํ
 อณฺเณมี ชานาสิ ตถา หิ พฺพุทฺโธ
 ตถา หิ ตฺวยํ ชติตานุภาโว
 โอภาสํยํ ทิฏฺฐจฺติ พฺรหฺมโลกนฺติ ฯ
 ปณฺจมนํ อปฺราทฺธิฏฺฐิสุตฺตํ

[๕๗๓] เอวมนเ สุตํ เขถํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริ
 เขตฺวเน อนาถปฺปณฺฑิตสฺส อารามे ฯ เตน โห ปน สมนเ
 อณฺเณตฺรสฺส พฺรหฺมโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิจิตฺตํ อฺปนฺนํ โหติ
 นตฺถิ โส สมนเ วา พฺรหฺมโน วา โย อิทฺธ อากฺขณฺเยยาติ ฯ

[๕๗๔] อถ ไซ ภควา ตสฺส พุทฺธมฺโน เจตสา เจโตปริวตฺตก-
มณฺเฑนย เสยฺยถาบี นาม พทฺวา ปุริโส ๑ เป ๑ ตสฺมึ พุทฺธมฺโนเก
ปาตุรโหติ ๑ อถ ไซ ภควา ตสฺส พุทฺธมฺโน อุมฺปิเวหํสํ ปตฺตงฺเกน
นิตฺติ เทโธธาตุํ สฺมาปชฺชิตฺวา ๑

[๕๗๕] อถ ไช อายสุมโต มหาโมคคัลลานสฺส เขตทโหสิ
กหํ นุ ไช ภควจ เอตริหิ จิหริตฺติ ฯ อทุกสงฺา ไช อายสุม
มหาโมคคัลลาโน ภควนฺตํ ทิพฺเพน จกฺขุมา วิสฺสุทฺธเณ อติกฺกนฺต-
มานุสฺสเณ ตสฺส พุทฺธมฺโน อปฺปริเวหาสํ ปตฺตงฺเกณ นิสินฺนํ เคโชชาคฺ
สฺมาปนฺนํ ทิสฺวาน เสยฺยถาปํ นาม พตฺวา ปฺริโส สมฺมุณฺยชิตํ วา
พาหํ ปสาเรยฺย ปสาโรติ วา พาหํ สมฺมุณฺยเชยฺย เอวเมว เขตฺวเน
อนฺตรหิโต ตสฺมํ พุทฺธมฺโลเก ปาตุโรหสิ ฯ อถ ไช อายสุมมา มหา-
โมคคัลลาโน ปฺรตฺติมิํ ทิสฺ นิสฺสํย ตสฺส พุทฺธมฺโน อปฺปริเวหาสํ
ปตฺตงฺเกณ นิสฺสิทฺติ เคโชชาคฺ สฺมาปฺนฺชิตฺวา นัจจตรกํ ภควโต ฯ

[๕๗๖] อถ ไช อายสุมโต มหากุสุมปุตฺต เขตทโหสิ กหํ อนุ
 ไช ภควา เขตรหิ วิหรัตฺติ ฯ อทุกตฺถา ไช อายสุมมา มหากุสุมโป
 ภควนฺตํ ทิพฺพเพน จกฺขุณา ฯ เป ฯ ทิสฺสวาน เสยฺยถาปํ นาม พทฺธวา
 ปุริโส ฯ เป ฯ เหวเมว เขตฺตเน อนฺตรหิโต ตสฺมिํ พุรหฺมโตเก
 ปาตุรโหสิ ฯ อถ ไช อายสุมมา มหากุสุมโป ทกฺขิณํ ทิสฺ
 นิสฺสํ ตสฺสํ พุรหฺมโน อุปริเวหาสํ ปถงฺกเกน นิสฺสํ เทโสชาคฺคํ
 สฺมาปชฺชิตฺวา นัจจกรกํ ภควโต ฯ

๕๘๐] พุทฺหมัตถุคฺคสฺส ปจฺจวคฺเค อณฺเฏตฺรพุทฺหมวจนํ ๒๓๓

[๕๗๗] อถ โห อายสฺมโต มหากปฺป็นสฺส เขตฺทโหสิ กหํ
นุ โห ภควา เขตฺรหิ วิหรตฺติ ฯ อถ โห อายสฺมา มหากปฺปิโน
ภควนฺตํ ทิพฺเพน จกฺขฺนา ฯ เป ฯ เตโหชาตํ สฺมาปฺนํ ทิสฺวาน
เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา ปุริโส ฯ เป ฯ เหวเมว เขตฺวเน อณฺตรหิโต
ตสฺมี พุทฺหมโตเก ปาตุรโหสิ ฯ อถ โห อายสฺมา มหากปฺปิโน
ปจฺจิมํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พุทฺหมโน อุปริเวหาสํ ปตฺตงฺเกน นิสฺสี
เตโหชาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา นัจฺจตรกํ ภควโต ฯ

[๕๗๘] อถ โห อายสฺมโต อณฺรุตฺตสฺส เขตฺทโหสิ กหํ นุ
โห ภควา เขตฺรหิ วิหรตฺติ ฯ อทฺทสา โห อายสฺมา อณฺรุตฺโต
เป ฯ เตโหชาตํ สฺมาปฺนํ ทิสฺวาน เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา
ปุริโส ฯ เป ฯ ตสฺมี พุทฺหมโตเก ปาตุรโหสิ ฯ อถ โห อายสฺมา
อณฺรุตฺโต อุกฺคตํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พุทฺหมโน อุปริเวหาสํ ปตฺตงฺเกน
นิสฺสี เตโหชาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา นัจฺจตรกํ ภควโต ฯ

[๕๗๙] อถ โห อายสฺมา มหาโมคฺคตฺถาโน พุทฺหมานํ คากาย
อชฺฌณภาสิ

อชฺชราปํ เต อาวุโส สํ ทิฏฺฐิ ยํ เต ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ
ปสฺสสฺสึ วัตถุคฺคณฺตํ พุทฺหมโตเก ปฺรายนนฺติ ฯ

[๕๘๐] น เม มาริสฺส สํ ทิฏฺฐิ ยํ เม ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ
ปสฺสํามิ วัตถุคฺคณฺตํ พุทฺหมโตเก ปฺรายนํ
สฺวาทํ อชฺช กถํ วชฺช อหํ นิจุโจนฺหิ สฺสสฺสโตติ ฯ

[๕๘๑] อถ โห ภควา ตํ พุทฺธมานํ สํเวเชตฺวา เสยฺยถาปํ
 นาม พทฺวา ปุริโส สมนฺนิยฺหิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ
 วา พาทํ สมนฺนิยฺหะยฺย เอวเมว ตสฺมี พุทฺธมโลเก อนฺตรหิโต
 เชตฺวเน ปาตุรโหสิ ฯ อถ โห พุทฺธมา อณฺณตฺรํ พุทฺธมปาริสฺสชฺชํ
 อามนฺเตสิ เอหิ ตวํ มาริสฺส เยนายสฺมา มหาโมคฺคฺคตฺถาโน เทนุ-
 ปสงฺกม อฺปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺตํ มหาโมคฺคฺคตฺถานํ เอวํ วเทหิ
 อตฺถิ นุ โห มาริสฺส โมคฺคตฺถาน อณฺณเณปํ ตสฺส ภควโต สวกา
 เอวํหิทฺธิกา เอวํหานุภาวา เสยฺยถาปํ นาม ภวํ โมคฺคตฺถาโน
 กสฺสโป กปฺปโน อนฺนรฺทฺโขติ ฯ เอวํ มาริสฺสชาติ โห โส พุทฺธม-
 ปาริสฺสชฺช ตสฺส พุทฺธมฺโน ปฏิสฺสฺสนิตฺวา เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา
 ปุริโส ฯ เป ฯ เอวเมว ตสฺมี พุทฺธมโลเก อนฺตรหิโต อายสฺมโต
 มหาโมคฺคฺคตฺถานสฺส ปฺรโต ปาตุรโหสิ ฯ

[๕๘๒] อถ โห โส พุทฺธมปาริสฺสชฺช อายสฺมณฺตํ มหา-
 โมคฺคตฺถานํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ อญฺชาสี ฯ เอกมณฺตํ จิโต โส
 พุทฺธมปาริสฺสชฺช อายสฺมณฺตํ มหาโมคฺคตฺถานํ เอกทโวจ อตฺถิ นุ
 มาริสฺส ฯ เป ฯ อนฺนรฺทฺโขติ ฯ

[๕๘๓] อถ โห อายสฺมา มหาโมคฺคตฺถาโน พุทฺธมปาริสฺสชฺชํ
 คากาย อชฺฌณภาสิ

เควิสฺสา อิทฺธิปฺปตฺตา ฯ เจโตปริยาโยโกวิทา

ธัมมัสสา อรหฺนโต พหุ พุทฺธสฺส สวกาติ ฯ

[๕๘๘] อถ โห โส พฺรหฺมา สํพฺรหฺมานํ ปจฺเจกพฺรหฺมานํ
คากาย อชฺฌณภาตํ

คโย สุปฺปนฺนา จตุโร จ หังสา
พฺยคฺขันธิสา ปณฺจสฺสา จ ฉายโน
คยิทํ วิมานํ ชตเต จ พฺรหฺเม
โองาสยํ อุตฺตรสฺสํ ทิสายนฺติ ฯ

[๕๘๙] กิณฺจายี เต ตํ ชตตํ วิมานํ
โองาสยํ อุตฺตรสฺสํ ทิสายํ
รूपे รณํ ทิสฺวา สทา ปเวชิตํ
คสฺมา น รูปे รณตํ สฺเมวโชติ ฯ

[๕๙๐] อถ โห สํพฺรหฺมา จ ปจฺเจกพฺรหฺมา สํพฺรหฺมาโส
จ ปจฺเจกพฺรหฺมา ตํ พฺรหฺมานํ สํเวชฺเตว คคฺเควณฺคฺรชยฺสํ ฯ
อคมาสิ จ โส พฺรหฺมา อปฺเรน สมนฺเยน ภคฺวโต อฺปฺนฺจํ อรหฺโต
สมนฺมาสมฺพฺรหฺมธัมมาติ ฯ

สํคตมํ ปจฺมโกกาทิกสํคตํ

[๕๙๑] สํวตฺถิ... เตน โห ปน สมนฺเยน ภคฺวา ทิวาจิหาร-
คโต โหติ ปญฺธิสฺสํโน ฯ อถ โห สํพฺรหฺมา จ ปจฺเจกพฺรหฺมา
สํพฺรหฺมาโส จ ปจฺเจกพฺรหฺมา เยน ภคฺวา เตนฺปสํกมฺมํ อฺป-
สํกมฺมิตฺวา ปจฺเจกํ ทวารพาหิ นิสฺสาย อญฺจํ ฯ

[๕๙๒] อถ โห สํพฺรหฺมา ปจฺเจกพฺรหฺมา โกกาทิกํ ภิกฺขุ

อวพฏ ภาควโต สันตติเก อิมํ คาลํ อภาสิ

อปปเมยฺยํ ปมินฺนโต โภช วิทฺฐวา วิกปฺเปย

อปปเมยฺยํ ปมายนํ นิรุตนฺตํ มณฺเฑ ปุณฺณชนนฺติ ฯ

อฏฺฐมํ ทิสฺสํสัจจํ

[๕๘๕] สัจจวาทโค... เตน โข ปน สมนฺเนน ภาควา ทิวาวิหาร-
คโต โหติ ปฏิสฺสํสัจฺจโน ฯ อถ โข สจฺจพฺรหฺมา จ ปจฺเจกพฺรหฺมา
สจฺจธาวาโส จ ปจฺเจกพฺรหฺมา เยน ภาควา เตนฺปสํกมิตฺถํ อฺป-
สํกมิตฺถวา ปจฺเจกํ ทวารพาหิํ นิสฺสํย อฏฺฐํสัจฺจํ ฯ

[๕๘๕] อถ โข สจฺจธาวาโส ปจฺเจกพฺรหฺมา กตโมรคติสฺสํกํ
ภิกฺขุ อวพฏ ภาควโต สันตติเก อิมํ คาลํ อภาสิ

อปปเมยฺยํ ปมินฺนโต โภช วิทฺฐวา วิกปฺเปย

อปปเมยฺยํ ปมายนํ นิรุตนฺตํ มณฺเฑ อภิสฺสํวณฺติ ฯ

นวมํ สจฺจพฺรหฺมสัจฺจํ

[๕๘๖] สัจจวาทโค... เตน โข ปน สมนฺเนน โภกาติโก ภิกฺขุ
อาพาธิโก โหติ ทฺวํสฺสโต พาหุหิตานโน ฯ อถ โข สจฺจปจฺเจกพฺรหฺมา
อภิกฺกนฺตํ รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโน เภวถกปฺปํ เขตฺตวํ โอภา-
เสตฺถวา เยน โภกาติโก ภิกฺขุ เตนฺปสํกมิตฺถํ อฺปสํกมิตฺถวา เวหาสํ
จิโต โภกาติโก ภิกฺขุ เอตทวโจ ปสาเทหิ โภกาติโก สารีปุตฺต-
โมคฺคสฺสตาเนสฺส จิตฺตํ เปสฺสา สารีปุตฺตโมคฺคสฺสตานาติ ฯ โกตฺติ
ตฺวํ อาวุโสติ ฯ อหํ สจฺจปจฺเจกพฺรหฺมาติ ฯ กิณฺนุ ตฺวํ อาวุโส

๕๘๘] พุทธมัญญุตสูตร ปฐมวคเ ภควนุตวาโรจนะ ๒๓๘

ภควตา อเนคามิ พยาโกโต กถญจโรหิ อชากโตติ ฯ ปสฺส
ยาวญจ เต อิทํ อปรทฺชนฺติ ฯ

[๕๘๘] ปุริสสฺส ทิ ชาตสฺส กุชาริ ชายเต มุช
ยาย นิหฺตติ อตุตฺตานํ พวาโต ทฺพฐาสิตํ ภณํ
โย นิหฺตํ ปสฺสติ ตํ วา นิหฺตติ โย ปสฺสีย
วิจิณฺหาติ มุชฺเชน โส กถิ กถินา เตน สฺสํ น วิหฺตติ
อปรปฺมตฺโต อยํ กถิ โย อกฺุเขสุ ชนปฺราชโย

สพฺพสฺสํ สหามิ อตุตฺตนา

ออยเมว มหฺนตฺตโร กถิ

โย สฺสคเตสุ มนํ ปโทสเย ฯ

สํ สหสฺสํ นนฺตํ นนฺตํ

นตฺตํ ปญฺจ จ อพฺพุทฺธานิ

ยมฺริเย ครทํ นนฺตํ อฺเปติ

วาจํ มนญฺจ ปณฺชาย ปาปกนฺติ ฯ

ทสฺมํ ทฺุติยโกกาทิกสฺสํ

[๕๘๘] สํวตฺถิ... อถ ไช โกกาทิกโก ภิกฺขุ เยน ภควา
เตนุสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขมณฺตํ
นิสฺสีทิ ฯ เขมณฺตํ นิสฺสินฺโน ไช โกกาทิกโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตทโวจ
ปาปํ จา ภนฺเต สํวปฺตฺตโมคฺคตฺตานา ปาปํ กานํ อิจฺฉานํ วสํ
คตฺวาติ ฯ

[๕๔๔] เหว่ วุฑฺเต ภควา โภกาติโก ภิกฺขุ เอตทโวจ มา
 เหว่ โภกาติโก อวจ มา เหว่ โภกาติโก อวจ ปสาเทหิ โภกาติโก
 สารีปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ จิตฺตํ เปสฺสา สารีปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนติ ฯ
 ทฺติยมํมี โห โภกาติโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ ทิณฺฑาญฺมี เม
 ภนฺเต สทฺธายโก ปจฺจยโก อถ โห ปาณินฺจนาถ สารีปุตฺต-
 โมคฺคตฺตนาเน ปาปกาณํ อิจฺฉานํ วสํ คตฺตาติ ฯ ทฺติยมํมี โห
 ภควา โภกาติโก ภิกฺขุ เอตทโวจ มา เหว่ โภกาติโก อวจ มา
 เหว่ โภกาติโก อวจ ปสาเทหิ โภกาติโก สารีปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ
 จิตฺตํ เปสฺสา สารีปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนติ ฯ ทฺติยมํมี โห โภกาติโก
 ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ ฯ เป ฯ อิจฺฉานํ วสํ คตฺตาติ ฯ ทฺติยมํมี
 โห ภควา โภกาติโก ภิกฺขุ เอตทโวจ ฯ เป ฯ เปสฺสา สารีปุตฺต-
 โมคฺคตฺตนาเนติ ฯ

[๖๐๐] อถ โห โภกาติโก ภิกฺขุ อญฺญายาสนา ภควนฺตํ อภิวา-
 เทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏฺฐามิ ฯ อจิริปฏฺฐนฺตสฺส จ โภกาติโกสฺส
 ภิกฺขุโน สาสปมตฺติหิ ปิณฑาหิ สพุโฬ กาโย มุญฺโจ อโหสิ
 สาสปมตฺติโย หุตฺวา มุคฺคตฺติโย อเหสุ มุคฺคตฺติโย หุตฺวา
 กพายมตฺติโย อเหสุ กพายมตฺติโย หุตฺวา โกลฏจิมตฺติโย อเหสุ
 โกลฏจิมตฺติโย หุตฺวา โกลมตฺติโย อเหสุ โกลมตฺติโย หุตฺวา
 อามตฺกมตฺติโย อเหสุ อามตฺกมตฺติโย หุตฺวา เวลฺลวสฺสาฏกมตฺติโย
 อเหสุ เวลฺลวสฺสาฏกมตฺติโย หุตฺวา พิตฺถมตฺติโย อเหสุ พิตฺถ-

มคฺติโย หุตฺวา ปภิชฺชิสฺสํ ปุพฺพญฺจ โถหิตญฺจ ปคฺขวีสฺสํ ๑ อถ ไช
โกกาทิโก ภิกฺขุ เตเนว อาพาเชน กาลมกาสี ๑ กาลกโต จ
โกกาทิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปปชฺชิสฺสํ สํวริปฺปคฺตโมคฺคตฺตนาเนสฺส จิตฺตํ
อาชมาเตตฺตวา ๑

[๖๐๓] อถ ไช พฺรหฺมา สหฺมปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา
อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวตกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺตวา เยน ภควา เทนุ-
ปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺตวา เขมฺมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑
เขมฺมนฺตํ จีโต ไช พฺรหฺมา สหฺมปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ โกกาทิโก
ภนฺเต ภิกฺขุ กาลกโต กาลกโต จ ภนฺเต โกกาทิโก ภิกฺขุ ปทุม-
นิรยํ อุปปนฺโน สํวริปฺปคฺตโมคฺคตฺตนาเนสฺส จิตฺตํ อาชมาเตตฺตวาติ ๑
อิทมโวจ พฺรหฺมา สหฺมปติ อิทํ วตฺตวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺตวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺตเถวณฺตรชาเยติ ๑

[๖๐๔] อถ ไช ภควา ศสฺสํ รตฺติยา อจฺจุเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
อิมํ ภิกฺขเว รตฺติ พฺรหฺมา สหฺมปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺต-
วณฺโณ เกวตกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺตวา เยนํ เทนุปสงฺกมิ อุป-
สงฺกमितฺวา มํ อภิวาเทตฺตวา เขมฺมนฺตํ อฏฺฐาสิ เขมฺมนฺตํ จีโต
ไช ภิกฺขเว พฺรหฺมา สหฺมปติ มํ เอตทโวจ โกกาทิโก ภนฺเต
ภิกฺขุ กาลกโต กาลกโต จ ภนฺเต โกกาทิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ
อุปปนฺโน สํวริปฺปคฺตโมคฺคตฺตนาเนสฺส จิตฺตํ อาชมาเตตฺตวาติ อิทมโวจ

๑ กาลมกาสีติ วา ปาโฬ ๑

ภิกฺขเว พุรหฺมา สหฺมปติ อิทํ วตฺถวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ
กตฺวา ศตฺตถวณฺตรชายํติ ฯ

[๖๐๓] เอวํ วุตฺเต อณฺณตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตฺทโวจ
กัถํทํ นุ ไช ภาเน ปทฺมนิรเย อายุปฺปมาณนฺติ ฯ ทํทํ ไช
ภิกฺขุ ปทฺมนิรเย อายุปฺปมาณํ ตํ น สฺสํวํ สงฺฆาตํ เขตฺตกานิ
วสฺสํสํนํ อิติ วา เขตฺตกานิ วสฺสํสํตํนํ อิติ วา เขตฺตกานิ
วสฺสํสํสํสํนํ อิติ วา เขตฺตกานิ วสฺสํสํสํสํสํนํ อิติ วาติ ฯ
สํกฺกา ปน ภาเน อูปมา กาทุนฺติ ฯ

[๖๐๔] สํกฺกา ภิกฺขุติ ภควา อโวจ เสยฺยถาภี ภิกฺขุ วัสฺติ-
ทวาริโก โกสฺสโก ติตฺตวาโห ตโต ปุริโส วสฺสํสํตสฺสํ วสฺสํสํตสฺสํ
อจฺจเยน เอกเมกํ ติสฺสํ อุตฺตรเวยฺย อธิปฺตวํ ไช โส ภิกฺขุ วัสฺติ-
ทวาริโก โกสฺสโก ติตฺตวาโห อิมินา อูปกฺกเมน ปริกฺขยํ ปริยาทํ
คจฺฉเยยฺย น เถวว เอโก อพฺพุโท นิริโย เสยฺยถาภี ภิกฺขุ
วัสฺติ อพฺพุทา นิริยา เอวเมโก นิริพฺพุโท นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ นิริพฺพุทา นิริยา เอวเมโก อพฺโพ นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ อพฺพา นิริยา เอวเมโก อฏฺโฏ นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ อฏฺฐา นิริยา เอวเมโก อหฺโห นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ อหฺหา นิริยา เอวเมโก กุมฺภโท นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ กุมฺภทา นิริยา เอวเมโก โสคนฺธิโก นิริโย เสยฺยถาภี
ภิกฺขุ วัสฺติ โสคนฺธิกา นิริยา เอวเมโก อูปฺปตโก นิริโย

๖๐๕] พรหมมัยุตตสัสต ปจฺมวคฺเค กถิมหนุตตรภาโว ๒๒๓

เสยฺยถาบี ภิกฺขุ วัสติ อูปฺปตฺตา นรียา เอวเมโก ปุณฺหรวโก
นรโย เสยฺยถาบี ภิกฺขุ วัสติ ปุณฺหรวกา นรียา เอวเมโก
ปทุโม นรโย ปทุมํ ไซ ปน ภิกฺขุ นรยํ โกกาทิโก ภิกฺขุ
อูปฺปนโน สารีปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ ฯ

[๖๐๕] อิทมโวจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุกโต อถาปรํ เอต-
ทโวจ สตุถา

ปฺริสฺสสฺส หิ ชาตสฺส กุชาริ ชายเต มุเข
ยาย นินฺทติ อตฺตนาํ พาโต ทฺวพฺภาสิตํ ภณํ
โย นินฺทิตํ ปสฺสตีติ ตํ วา นินฺทติ โย ปสฺสียो
วิจินาติ มุเขน โส กถิ กถินา เตน สฺสํ น วินฺทติ
อูปฺปมตฺโต อयํ กถิ โย อกฺุเขตฺสฺส ชนปฺราชาโย

สพฺพสฺสสาบี สหาบี อตฺตนา

ออยเมว มหนตฺตโร กถิ

โย สุกเตตฺสฺส มนํ ปโทสเย ฯ

สํ สหสฺसानํ นรพฺพุทฺธานํ

นตฺตีสตีติ ปญฺญ จ อพฺพุทฺธานิ

ยมวียะ ครหิ นรยํ อูปฺเปติ

วาจํ มนญฺญ ปณิชาเย ปาปกฺขุติ ฯ

ปจฺโม วคฺโค ฯ

ตฤตฤทฺธานํ

ธายาจนํ คารโว พุทฺหมเทโว

พโก ฯ พุทฺหมะ อปฺรา ฯ ทิฏฺฐิ

ปมาทโกกาทิกตฤตโก ฯ

ตฤทฺ ฯ พุทฺหมะ อปฺโร โกกาทิกโกติ ฯ

ทุติวคฺโค ทุตฺติโย

ปจฺมํ สนนฺกุมารสฺสทฺตํ

[๖๐๖] เอวฺมเม สฺสํ เถกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห จิหฺรติ
สฺบิณฺนี้ตฺเร ฯ อถ โส พุรฺหุมา สนนฺกุมารโ อกฺกิณฺนุทาย รตฺติยา
อกฺกิณฺนุทวณฺโณ เกวตฺถปฺปํ สฺบิณฺนี้ตฺรํ โอบาเสตฺวา เยน ภควา เทนุ-
ปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๖๐๗] เอกมฺนตํ จิโต โส พุรฺหุมา สนนฺกุมารโ ภควโค สนนฺติเก
อิมํ คาทํ อภาสิ

ทตฺติโย เสฏฺโฐ ชเนตฺถมํ ยเ โคตฺตปฏฺิสาริโน

วิชฺชาจฺรณสํปฺนโน โส เสฏฺโฐ เทวมาณเสตฺติ ฯ

[๖๐๘] อิทมวโจ พุรฺหุมา สนนฺกุมารโ สมนฺนุโย สตฺถา
อโหสิ ฯ อถ โส พุรฺหุมา สนนฺกุมารโ สมนฺนุโย เม สตฺถาติ
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทฺธิณฺณํ ภควา ตตฺถเวณฺตรธายีติ ฯ

ทุตฺติโย เทวทตฺตสฺสทฺตํ

[๖๐๙] เอวฺมเม สฺสํ เถกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห จิหฺรติ
คิณฺณกฺกุญฺเ ปพฺพเต อจิรปฺกณฺเ เทวทตฺเต ฯ อถ โส พุรฺหุมา
สํหปฺติ อกฺกิณฺนุทาย รตฺติยา อกฺกิณฺนุทวณฺโณ เกวตฺถปฺปํ คิณฺณกฺกุญฺ

โอภาเสตฺวา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาทเตตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๖๓๐] เอกมนฺตํ จีโต โส พุทฺธมา สหฺมปติ เทวทตฺตํ อารพฺภ
ภควโต สฺนติเก อิมํ คางฺง อภาสิ

ผถํ เว กทฺถลํ หนฺติ ผถํ เวฬุ ผถํ นพฺ

สทฺถาโร กาปฺปิสฺส หนฺติ คพฺโป อสฺสสฺสวํ ยถาติ ๑

ตติยํ อนฺชกวินฺทสฺสทฺตํ

[๖๓๑] เอกํ สมนํ ภควา มคฺเชสุ วิหริติ อนฺชกวินฺเท ๑ เตน
โส ปน สมนเณ ภควา รตฺตนชการตฺมิสํยาํ อชฺโฌกาเส นิสฺสินโน
โหติ ๑ เทโว จ เอกเมกํ สุสํยติ ๑ อถ โส พุทฺธมา สหฺมปติ
อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวธกปฺปํ อนฺชกวินฺทํ โอภา-
เสตฺวา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๖๓๒] เอกมนฺตํ จีโต โส พุทฺธมา สหฺมปติ ภควโต สฺนติเก
อิมํ คางฺงาโย อภาสิ

เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ

จเรยฺย สณฺโณชนวิปฺปโมกฺखा

ส เจ รตฺติ นาชฺคจฺเจยฺย ตตฺถ

สจฺเจ วเส รกฺขิตฺตโต สติมา

กฺกา กฺกํ ปิณฺทิกาย จรฺนโต

อิทฺทฺริยคฺคฺโต นิปโก สติมา
 เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ
 ภยา ปมฺตฺโต อภเย วิมฺตฺโต
 ยตฺถ เภรวา สิริสฺปา
 วิชฺชฺ สณฺจจฺริ ฌเนติ เทโว
 อหฺมการคฺมิสํย รตฺติยา
 นิสฺสํติ ตตฺถ ภิภฺชฺ วิคตโตมฺหํโส
 อิทฺตฺจ ชฺาตฺ เม ทิฏฺฐํ นยฺมํ อิตฺทํติทฺทํ
 เอกสํมํ พฺรหฺมจฺริยสํมํ สหสฺสํ มจฺจุหานิยํ
 ภํโย ปญฺจสฺสตา เสกฺขา ทธา จ ทสฺสา ทธ
 สํพเพ โสคํ สฺมาปฺนฺนา อติรจฺจนคฺคามิโน
 อถายํ อิตฺรา ปชา ปุณฺณภาคาติ เม มโน
 สจฺจวคฺคํ โนปํ สกฺโกมิ มุสํวาทสฺส โอตฺตปฺนฺติ ฯ
 จตฺตํ อรฺุณวตฺตํ

[๖๑๓] เอกํ สมํมํ ภควา สํวตฺตํ วิหริติ ฯ เป ฯ ตตฺร โช
 ภควา ภิภฺชฺ อามนฺเตสิ ภิภฺชฺโวติ ฯ ภทฺนฺเตติ เต ภิภฺชฺ ภควโต
 ปจฺจสฺสํสํ ฯ

[๖๑๔] ภควา เอกทโวจ ภูตปฺปพฺพํ ภิภฺชฺเว ราชชา อโหสิ
 อรฺุณวา นาม ฯ รณฺโณ โช ปน ภิภฺชฺเว อรฺุณวโต อรฺุณวตฺ
 นาม ราชชาณํ อโหสิ ฯ อรฺุณวตฺ โช ปน ภิภฺชฺเว ราชชาณํ สิจฺ

ภควา อรหัง สมมาสัมพุทโธ อุนิสัสาย วิหาสี ฯ สัจจสัจจ ไซ
 ปน ภิกขเว ภควโต อรหโต สมมาสัมพุทฺธสัจจ อภิกฺขุสมภโว นาม
 สัจจกถุคฺ อโหสิ อคฺคกถุคฺ ภทฺทกถุคฺ ฯ

[๖๑๕] อถ ไซ ภิกขเว สัจจ ภควา อรหัง สมมาสัมพุทโธ
 อภิกฺขุ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อายาม พฺราหฺมณฺ เยน อณฺเฑทโร
 พฺรหฺมโลโก เตนุปลงฺกมิสฺสํ ยาว ภตฺตสฺส กาโต ภวิสฺสํคิตฺติ ฯ
 เอวํ ภนฺเตติ ไซ ภิกขเว อภิกฺขุ ภิกฺขุ สัจจสัจจ ภควโต อรหโต
 สมมาสัมพุทฺธสัจจ ปจฺจุตฺตสัจจ ฯ อถ ไซ ภิกขเว สัจจ จ ภควา
 อรหัง สมมาสัมพุทโธ อภิกฺขุ จ ภิกฺขุ เสยฺยถาปิ นาม พทฺธา ปุริสํ
 สมฺมิมฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสํวริตํ วา พาทํ สมฺมิมฺชเวยฺย
 เอวเมว อรุณวตฺติยา ราชธานียา อนฺตรหิโต คตฺถมํ พฺรหฺมโลเก
 ปาตุรเหสุ ฯ อถ ไซ ภิกขเว สัจจ ภควา อรหัง สมมาสัมพุทโธ
 อภิกฺขุ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ปฏฺฐิภาตฺ พฺราหฺมณฺ พฺรหฺมโน จ พฺรหฺม-
 ปริสํสา จ พฺรหฺมปาริสฺสชานณฺจ ชมฺมํ กถาติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ
 ไซ ภิกขเว อภิกฺขุ ภิกฺขุ สัจจสัจจ ภควโต อรหโต สมมาสัมพุทฺธสัจจ
 ปฏฺฐิสฺสัจจวา พฺรหฺมานณฺจ พฺรหฺมปรีสณฺจ พฺรหฺมปาริสฺสเช จ ชมฺมียา
 กถาย สนฺทสฺสเสสิ สมาทเปสิ สมฺมุตฺเตเสสิ สมฺมปหฺนฺเตสิ ฯ

[๖๑๖] ตตฺร สฺกํ ภิกขเว พฺรหฺมา จ พฺรหฺมปริสํสา จ พฺรหฺม-
 ปาริสฺสชสา จ อชฺชฌายนฺติ ชฺชยนฺติ วิปาเจนฺติ อจฺฉริยํ วต โภ
 อพฺภุตํ วต โภ กถณฺหิ นาม สตฺถริ สมฺมุขฺชฺญเต สวโก ชมฺมํ

เทเสตฺตคฺคิ ๑ อถ ไช ภิกฺขเว สิจฺฉิ ภควา อรหํ สมนาสมฺพุทฺธ
 อภิภุํ ภิกฺขุ อามนฺเตสึ อชฺฌายนฺติ ไช เค พฺราหฺมณ พฺรหฺมา
 ๑ พฺรหฺมปรีสา ๑ พฺรหฺมปาริสฺชชา ๑ อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภูตํ
 วต โภ กถณฺหิ นาม สตฺถวิ สมนุชฺชํญฺเต สวโก ฌมฺมํ เทเสตฺตคฺคิ
 เตนฺหิ ตวํ พฺราหฺมณ ภิชฺโชโส มคฺตาย พฺรหฺมานนฺจ พฺรหฺม-
 ปรีสณฺจ พฺรหฺมปาริสฺชเช ๑ สํเวเชหิ ๑ เอวํ ภนฺเตติ ไช
 ภิกฺขเว อภิภุํ ภิกฺขุ สิจฺฉิสฺส ภควโต อรหโต สมนาสมฺพุทฺธ
 ปฏิสตฺตุวา ทิสฺสมาเนนฺนํ กาเยน ฌมฺมํ เทเสสึ อทิสฺสมาเนนฺนํ
 กาเยน ฌมฺมํ เทเสสึ ทิสฺสมาเนนฺนํ เหฏฺฐิเมน อปฺปทฺธกาเยน
 อทิสฺสมาเนนฺนํ อปริเมน อปฺปทฺธกาเยน ฌมฺมํ เทเสสึ ทิสฺสมา-
 เนนฺนํ อปริเมน อปฺปทฺธกาเยน อทิสฺสมาเนนฺนํ เหฏฺฐิเมน อปฺปทฺธ-
 กาเยน ฌมฺมํ เทเสสึ ๑

[๖๓๗] ตตฺถ สํภุํ ภิกฺขเว พฺรหฺมา ๑ พฺรหฺมปรีสา ๑ พฺรหฺม-
 ปาริสฺชชา ๑ อจฺฉริยพฺพุตจิตฺตคาตา อเหสฺสุ อจฺฉริยํ วต โภ
 อพฺภูตํ วต โภ สมนตฺตํ มหิทฺธิกาตา มหานุภาวคาติ ๑ อถ
 ไช ภิกฺขเว อภิภุํ ภิกฺขุ สิจฺฉิ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมนาสมฺพุทฺธํ
 เอตทโวจ อภิชานามิ ขวาทํ ภนฺเต ภิกฺขุสํฆตฺตํ มชฺฌเ เอว-
 รุปํ วาจํ ภาสิตา ปโมหิ ขวาทํ อาวุโส พฺรหฺมโลเก จิโต
 สหสฺสโลกชาตุํ สเรณ วิณฺญาเปตฺตุนฺติ ๑ เอตตฺตํ พฺราหฺมณ กาโต
 เอตตฺตํ พฺราหฺมณ กาโต ยํ ตวํ พฺราหฺมณ พฺรหฺมโลเก จิโต

สหัสส์โลกชาตุ สเรน วิณฺณยาเปยฺยาสํติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โห ภิขุเว
อภิกฺขุ ภิขุสิริสฺส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทฺธสฺส ปฏิสสฺสตฺวา
พฺรหฺมโลเก จิตฺตํ อิมํ คาลาโย อภาสิ

อวพฺภต นิกฺกมถ ยฺยชฺช พุทฺธสํสเน
ชฺชนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคารํ ญฺชโร
โย อิมสฺมํ ชฺชมฺมวินฺนเย อปฺปมตฺโต วิหสฺสติ
ปฺพาย ชาติสํสารํ พุทฺธสฺสํสํสํ กริสฺสํสํสํ ฯ

[๖๓๘] อถ โห ภิขุเว สิริ ๑ ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทฺโธ
อภิกฺขุ ๑ ภิขุ พฺรหฺมานนฺจ พฺรหฺมปริสฺสนฺจ พฺรหฺมปาวิสฺสชฺเช ๑
สํเวเชตฺวา เสยฺยถาปี นาม ฯ เป ฯ สสฺมํ พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิตา
อรุณฺณวตฺติยา ราชนานิยา ปาตุรเหสฺสุ ฯ อถ โห ภิขุเว สิริ ภควา
อรหํ สัมมาสัมพุทฺโธ ภิขุ อามนฺเตสิ อสฺสํสํสํสํ โน ตฺเมห
ภิขุเว อภิกฺขุสฺส ภิขุโน พฺรหฺมโลเก จิตฺตํ คาลาโย ภาสฺมา
นสฺสํสํสํ ๑ อสฺสํสํสํสํ โห มยํ ภนฺเต อภิกฺขุสฺส ภิขุโน พฺรหฺมโลเก
จิตฺตํ คาลาโย ภาสฺมานสฺสํสํสํ ๑ ยถากถํ ปน ตฺเมห ภิขุเว
อสฺสํสํสํสํ อภิกฺขุสฺส ภิขุโน พฺรหฺมโลเก จิตฺตํ คาลาโย ภาสฺมา
นสฺสํสํสํ ๑ เอวํ โห มยํ ภนฺเต อสฺสํสํสํสํ อภิกฺขุสฺส ภิขุโน
พฺรหฺมโลเก จิตฺตํ คาลาโย ภาสฺมานสฺสํ

อวพฺภต นิกฺกมถ ยฺยชฺช พุทฺธสํสเน
ชฺชนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคารํ ญฺชโร

၂၈၈၈

ปทาย ชาติสังสาริ ทกุขสฺสํนํ กริสฺสํคตติ

[๖๓๘] ธาตุ ธาตุ ภิกขเว ธาตุ โข ตุมฺเห ภิกขเว อสฺสํสํ
 อภิกฺขสฺสํ ภิกฺขโน พุทฺธมฺโถเก จิตฺตํ คาคาโย ภาสฺमानสฺสํสํ ๑
 อิทมวโจ ภคฺวา อคฺคฺมฺนา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสํสํ อภินนฺทฺนํ ๑
 ปญฺจํ ปรีณิพฺพานํ

[๒๒๓] อถ ไช ภควา ปจัมมชฺฌานํ สัมปาปชฺชิตี ปจัมมชฺฌานา
 อญฺเฐหิตฺวา ทุตติยชฺฌานํ สัมปาปชฺชิตี ทุตติยชฺฌานา อญฺเฐหิตฺวา ตุตติยชฺ-
 ฌานํ สัมปาปชฺชิตี ตุตติยชฺฌานา อญฺเฐหิตฺวา จตฺตตฺถชฺฌานํ สัมปาปชฺชิตี
 จตฺตตฺถชฺฌานา อญฺเฐหิตฺวา อากาสาณนุญายตนํ สัมปาปชฺชิตี อากาสา-
 นนุญายตนา อญฺเฐหิตฺวา วิมฺบุฉานนุญายตนํ สัมปาปชฺชิตี วิมฺบุฉานนุ-
 ญายตนา อญฺเฐหิตฺวา อากิณฺณจฺญณายตนํ สัมปาปชฺชิตี อากิณฺณจฺญณ-
 ยตนา อญฺเฐหิตฺวา เนวสํญณานาสณฺณายตนํ สัมปาปชฺชิตี เนวสํญณา-

นาถณายคณา อญฺหิตฺวา สณฺณเวทิตฺติโรหํ สฺมาปชฺชติ สณฺณ-
 เวทิตฺติโรหํ อญฺหิตฺวา เหนวสณฺณนาถณายคณํ สฺมาปชฺชติ เหน-
 สณฺณนาถณายคณา อญฺหิตฺวา ธากิณญณายคณํ สฺมาปชฺชติ
 ธากิณญณายคณา อญฺหิตฺวา วิณฺณณณายคณํ สฺมาปชฺชติ วิณฺณ-
 ณณายคณา อญฺหิตฺวา ธากาถาณณายคณํ สฺมาปชฺชติ ธากา-
 ณาณณายคณา อญฺหิตฺวา จตุตฺถธมฺมํ สฺมาปชฺชติ จตุตฺถธมฺมานา อญฺ-
 หิตฺวา ตติยธมฺมํ สฺมาปชฺชติ ตติยธมฺมานา อญฺหิตฺวา ทุตฺตธมฺมํ
 สฺมาปชฺชติ ทุตฺตธมฺมานา อญฺหิตฺวา ปจฺจมธมฺมํ สฺมาปชฺชติ ปจฺจ-
 มธมฺมานา อญฺหิตฺวา ทุตฺตธมฺมํ สฺมาปชฺชติ ทุตฺตธมฺมานา อญฺหิตฺวา
 ตติยธมฺมํ สฺมาปชฺชติ ตติยธมฺมานา อญฺหิตฺวา จตุตฺถธมฺมํ สฺมา-
 ปชฺชติ จตุตฺถธมฺมานา อญฺหิตฺวา สมนนฺตํ ภคฺวา ปรินิพฺพายี ๑

[๖๒๒] ปรินิพฺพเต ภคฺวติ สห ปรินิพฺพนา พุทฺธมา สหฺมปติ
 อิมํ คากํ อภาสิ

สพฺเพว นิภฺชิตฺตํ สจฺจํ ภูตา โถเก สหฺมสฺสํ
 ยตฺถ เอตฺถิโส สจฺจํ โถเก อปฺปปฏิปฺปคฺโค
 ตถาคฺโค พตฺตปฺปคฺโค สหฺมพฺพุโธ ปรินิพฺพุตฺติ ๑

[๖๒๓] ปรินิพฺพเต ภคฺวติ สห ปรินิพฺพนา สกฺโก เทวาน-
 มินฺโท อิมํ คากํ อภาสิ

อนิจฺจา วต สงฺขารํ อปฺปาทวชฺชมฺมิโน
 อปฺปชฺชิตฺวา นิรฺขณนฺติ เตสํ วุปฺสโม สฺสฺวติ ๑

๖๒๕]

พฺรหฺมํสํยุตฺตํสํสํ ทุตฺตียวคฺเค อนฺนรทฺธภาสํ

๒๓๓

[๖๒๕] ปรีณิพฺพุเต ภคฺวติ สห ปรีณิพฺพานา อายสฺมา อานนฺโต
อิมํ คากํ อภาสิ

ตทาสิ ยํ ภิสํสกํ ตทาสิ โถมหํสนํ

สพฺพภาการวรูปเต สมนฺพทฺธเช ปรีณิพฺพุเตติ ฯ

[๖๒๕] ปรีณิพฺพุเต ภคฺวติ สห ปรีณิพฺพานา อายสฺมา อนฺนรทฺธ
อิมมา คากาโย อภาสิ

นาหุ อสฺสํสาธปสฺสํสาโส จิตฺตจิตฺตสฺสํ ตาทิโน

อเนโส สํนคิमारพฺภ จกฺขมา ปรีณิพฺพุโต

อสฺสํสํเนน จิตฺเตน เวทนํ อชฺฌณฺวาสยิ

ปชฺชชฺชิตสฺสํสํสํ นิพฺพานํ วิโมกฺโข เจตโส อหฺมตี ฯ

พฺรหฺมปญฺจกํ ฯ

ตสฺสํสํทฺธานํ

พฺรหฺมวาทนํ เทวทตฺโต อนฺนรทฺธวินฺโท อรฺกณฺตํ

ปรีณิพฺพานเนน จ เทสํสํ อิทํ พฺรหฺมปญฺจกํ ฯ

พฺรหฺมํสํยุตฺตํ สมนฺคตํ ฯ

๓ ส. ย. เอวํ ฯ อิมํสํมิญฺจ พฺรหฺมํสํยุตฺตํสํสํ

ตคฺคร อุตฺตฺธานํ

พฺรหฺมายาจนํ คารวณฺจ พฺรหฺมเทโว พโก พฺรหฺมา

อณฺณตโร ๑ พุรุหฺมา ๑ พุรุหฺมโตโก โภกาติภฺณ๑

อาฬฺวณฺณ๑ ตุฑฺ ๑ พุรุหฺมา โภกาติภฺณ๑

สณฺณมาเรน เทวตตฺตํ อณฺณวณฺโท อรฺณวดี

ปรินิพฺพาเนน ปณฺณวสาติ

อํทิสํ ปาฬฺกมา ทิสฺสนฺติ ๑

พราหมณ์สัพฺพุตํ
อหรนฺทวคฺโค ปจฺไม

ปจฺมี ฌณฺณชานีสุตฺตํ

[๒๒๖] เอมฺเม สฺพุตฺติ เอกํ สํมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
เวพฺพเน กถนฺทกนิวาเป ฯ เตน โห ปน สํมเยน ฌณฺณตฺรสุตฺตํ
ภารทฺวาชโคตฺตสุตฺตํ พฺราหฺมณสุตฺตํ ฌณฺณชานี นาม พฺราหฺมณํ
อภิปฺปสฺสนฺนา โหติ พุทฺเธ จ ชมฺเม จ สังฺฆเ จ ฯ

[๒๒๗] อถ โห ฌณฺณชานี พฺราหฺมณํ ภารทฺวาชโคตฺตสุตฺตํ
พฺราหฺมณสุตฺตํ ภคฺตํ อฺปสฺสํหฺรณฺตํ อฺปภกฺกมิตฺวา ติกฺขตฺตํ อุตฺถานํ
อฺภูทาคเณ นโม ตสฺสํ ภควโต อรหโต สํมมาสํมพุทฺธสุตฺตํ... นโม
ตสฺสํ ภควโต อรหโต สํมมาสํมพุทฺธสุตฺตํ ฯ เอวํ อุตฺเต
ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ ฌณฺณชานี พฺราหฺมณํ เอตทโวจ
เอวเมวํ ปณายํ วสฺสํ ยสฺสํ วา ตสฺสํ วา ตสฺสํ มุณฺฑกสุตฺตํ
สํมณฺณสุตฺตํ วจฺจนํ ภาสฺสํ อิทานิ ตฺยหาํ วสฺสํ ตสฺสํ สฺตฺถุโน
วาทํ อารโหเปสฺสํมิตฺติ ฯ น ชฺวาหฺนตํ พฺราหฺมณ ปสฺสํมามิ สฺเทวเก
โตเก สํมารเก สํพุทฺธเก สฺสํมณพฺราหฺมณียา ปชาย สฺเทว
มนุสฺสําย โย ตสฺสํ ภควโต วาทํ อารโหเปยฺย อรหโต สํมมา
สํมพุทฺธสุตฺตํ อปฺปีจฺ ตวํ พฺราหฺมณ กจฺจ คนฺตฺวามิ ชานีสุตฺตํติ ฯ

[๖๒๘] อถ โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมณฺณ กุปฺปีโต อนตฺต-
มโน เยน ภควา เตหฺนปตฺตํกมฺมิ อุตฺตํกมฺมิตฺวา ภควตา สํทฺธิ-
สํมูโหติ สํมูโหตํยํ กถํ สํวราณํยํ วีติสํวเรตฺวา เอกมฺนตํ
นิสฺสํติ ฯ เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมณฺณ
ภควนฺตํ คาทาย อชฺชณณาสํ

กัถํ เณตฺวา สํทฺธิํ เสติ กัถํ เณตฺวา น โสจติ
กัถํสํสํสํ เอกมฺมสํสํ วรํ โรเจสฺสิ โคตมาติ ฯ

[๖๒๙] โกธํ เณตฺวา สํทฺธิํ เสติ โกธํ เณตฺวา น โสจติ
โกธสํสํ วิสฺมุตฺตสํสํ มชฺชรคฺคสํสํ พฺราหฺมณ-
วรํ อวียา ปตฺสํนติ คณฺหิ เณตฺวา น โสจตฺติ ฯ

[๖๓๐] เอวํ วุตฺเต ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมณฺณ ภควนฺตํ
เขตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปิ
โภ โคตม นิกฺกขฺชติ วา อุกฺกขฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา จิวเรยฺย
มฺพฺพหฺสํสํ วา มคฺคํ อวฺจิกฺกขฺชเยยฺย อนุททาเร วา เตสฺสปชฺชิตํ ชาเรยฺย
จกฺกขฺมฺนโต รูปานิ ทกฺกนฺตํติ เอวเมว โภตา โคตเมน อนนฺท-
ปริยาเยน สมฺโม ปกาสิโต เอสํหํ ภวนฺตํ โคตมํ สฺรณํ คจฺฉามิ
สมฺมมฺนจฺ จิกฺกขฺสํมฺนจฺ ตถายยาหํ โภโต โคตมสํสํ สํนติเก
ปพฺพชฺชํ ตถายยํ อุตฺตํมปฺทนฺติ ฯ อตฺตถ โข ภารทฺวาชโคตฺโต
พฺราหฺมณฺณ ภควโต สํนติเก ปพฺพชฺชํ อตฺตถ อุตฺตํมปฺทํ ฯ
อจิรุตฺตํมปฺทโน โข ปณายสฺมา ภารทฺวาโห เอโก วูปกฏฺโง

อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรเสว ยสฺสตุณฺยา
 กุตปฺปตฺตา สมนฺเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชติ ตทฺถนฺตฺตํ
 พฺรหฺมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจะว ชมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนฺตฺตฺวา
 อปฺปมฺปชฺช วิหาสิ ชฺฌนา ชาติ วุตฺติํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ ภรณํ
 นาวปรี อิตฺตฺตฺตฺตฺยาติ อพฺภวฺณวาสี ฯ อณฺเณตโร จ ปณายสฺมา
 ภารทฺวาโซ อรหํ อโหสฺสตี ฯ

ทศิยํ อฏฺโถสฺสกฺขตํ

[๖๓๑] เขกํ สมนํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวพฺพเน กถนฺทก-
 นิวาเป ฯ อสฺสสฺสตี โซ อฏฺโถสฺสภารทฺวาโซ พฺราหฺมโณ ภาร-
 ทฺวาโซคตฺโต กิร พฺราหฺมโณ สมนฺตฺส โคตมสฺส สฺนฺติเก อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชติคฺติ กุปฺปีโต อนตฺตมโน เชน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อสฺสพฺภาหิ ฌรฺุสฺสาหิ วาจาหิ อฏฺโถสฺสตี
 ปริภาสฺตี ฯ

[๖๓๒] เขวํ วุตฺเต ภควา อฏฺโถสฺสภารทฺวาชํ พฺราหฺมณํ
 เขตฺทโวจํ ตํ กิํ มณฺเณสี พฺราหฺมณ อปฺปี นุ เต อาคฺคฺชนฺติ
 มิตฺตามจฺจา ฌาติสฺสาโถหิตา อติธิโยติ ฯ อปฺเปกฺทา เม โภ โคตม
 อาคฺคฺชนฺติ มิตฺตามจฺจา ฌาติสฺสาโถหิตา อติธิโยติ ฯ ตํ กิํ มณฺเณสี
 พฺราหฺมณ อปฺปี นุ เคสํ อนุปฺปเทสี ขาทนํ ยิ วา โภชนํ ยิ วา
 สํยนํ ยิ วาติ ฯ อปฺเปกฺทา เนสํหํ โภ โคตม อนุปฺปเทมิ ขาทนํ ยิ
 วา โภชนํ ยิ วา สํยนํ ยิ วาติ ฯ สเจ ปน เต พฺราหฺมณ

นปฺปฏิกฺคณฺหฺนฺติ กสฺสํ ตํ โหตฺถิ ๑ สเจ เต โภ โคตม นปฺปฏิก-
 คณฺหฺนฺติ อมฺหากเมว ตํ โหตฺถิ ๑ เอวเมว โส พฺราหฺมณ ยํ
 ตฺวํ อเมห อนกฺโกสฺสนฺเต อกฺโกสฺสํ อโรเสนฺเต โรเสนฺติ อภณฺทณฺเต
 ภณฺทสิ ตํ เต มยํ นปฺปฏิกฺคณฺหาม ตเวเวตํ พฺราหฺมณ โหติ
 ตเวเวตํ พฺราหฺมณ โหตฺถิ ๑ โย โส พฺราหฺมณ อกฺโกสฺสนํ
 ปจฺจุกฺโกสฺสํ โรเสนํ ปฏฺวิโรเสนํ ภณฺทณฺทํ ปฏฺวิภณฺทณฺทํ อยํ วุจฺจติ
 พฺราหฺมณ สมนฺภูชฺชติ วิตฺติหริติ เต มยํ คยา เณว สมนฺภูชฺชาม
 น วิตฺติหราม ตเวเวตํ พฺราหฺมณ โหติ ตเวเวตํ พฺราหฺมณ
 โหตฺถิ ๑ ภวณฺทํ โส โคตมํ สวาชิกา ปริสา เอวํ ชานาติ
 อรหํ สมนฺโน โคตโมติ อถ ๑ ปน ภวํ โคตโม กุชฺฌตฺถิ ๑

[๖๓๓] อกฺโกธสฺสํ กุโธ โภโธ ทนฺตสฺสํ สมนฺชีวิน

สมนฺททณฺเณ วิมุตฺตสฺสํ อฺปสฺสนฺตสฺสํ ตาทิโน
 ตสฺสเสว เตน ปาบีโย โย กุทฺธํ ปฏฺวิกุชฺฌติ
 กุทฺธํ อปฺปฏฺวิกุชฺฌณฺโต สงฺคามํ เซติ พุชฺชยํ
 อภินฺนมนฺตํ จรติ อตฺตโน ๑ ปรสฺส ๑
 ปรี สงฺกมฺบิํ ฌตฺวา โย สโต อฺปสฺสมมฺติ
 อภินฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ อตฺตโน ๑ ปรสฺส ๑
 ชนา มณฺณนฺติ พาโลติ ये อมฺมสฺสํ อโภวิทฺธาติ ๑

[๖๓๔] เอวํ วุคฺเต อกฺโกธกการทฺวาโส พฺราหฺมณฺโน ภวณฺทํ
 เชตทโวจ อภิกฺกณฺทํ โภ โคตม อภิกฺกณฺทํ โภ โคตม ๑ เป ๑

๒๓๕] พราหมณ์ผู้ยศสูงส่ง อรหันตคฤเค ภควันตาโรจน ๒๓๘

เอสาห์ ภวนต์ โคตมฺ ธรรมํ คจฺฉามิ ชมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
ถเภยฺยานํ โภโต โคตมฺสฺส สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ ถเภยฺยํ อุปฺสํปทฺนฺติ ฯ
อถตฺถ โข อกฺโกตฺถกการทฺวาโส พฺราหฺมโณ ภควโต สฺนฺติเก
ปพฺพชฺชํ อถตฺถ อุปฺสํปทํ ฯ อจิริอุปฺสํปทฺนโน โข ปณายสฺมา
อกฺโกตฺถกการทฺวาโส เอโก วูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตาปํ ปหิตตฺโต
วิหฺรนฺโต น จิริสฺสว ยสฺสํตฺตถาย กุตฺตปฺปตา สมนฺนทว อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ ตทฺนตฺตวํ พฺรหฺมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเชว ชมฺเม
สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา อุปฺสํปชฺช วิหาสิ จัณฺนา ชาติ วุสฺสิตํ
พฺรหฺมจฺริยํ กตํ ภรณฺยํ นวปรี อิตฺถตฺตถายาติ อพฺภณฺณนาสิ ฯ
อณฺเวยตโร จ ปณายสฺมา การทฺวาโส อรหํ อโหสิติ ฯ

ตติยํ อสฺสัรินฺทกสฺสํ

[๒๓๕] เอกํ สมฺมํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ เวพฺพเน กถนฺทก-
นิวาเป ฯ อสฺสัสิ โข อสฺสัรินฺทกการทฺวาโส พฺราหฺมโณ การทฺวาช-
โคตฺโต กิร พฺราหฺมโณ สมนฺนสฺส โคตมฺสฺส สฺนฺติเก อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺติ กุปฺปีโต อนตฺตมโน เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อสฺสพฺภาหิ ฆรฺุสาหิ วาจาหิ อกฺโกตฺถติ
ปริภาสฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ตฺถนฺทํ อโหสิ ฯ อถ โข
อสฺสัรินฺทกการทฺวาโส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ จิโตสิ
สมนฺ จิโตสิ สมนฺนาติ ฯ

[๖๓๖] ชย เว มณฺเฑติ พาโต วาจา ย ฆรุตํ ภาณํ
 ชยญฺเจวสฺสํ คํ โหติ ยา ติติกฺขา วิชานโต
 ตสฺสํว เตน ปาบีโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ
 กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เซติ กุชฺชํ
 อภินฺนํคฺคํ จรติ อคฺคโน จ ปรสฺสํ จ
 ปรํ สงฺกมฺปิํ ฌตฺวา โย สโต อปฺสํมมฺติ
 อภินฺนํ ติกฺกจฺจนฺตานํ อคฺคโน จ ปรสฺสํ จ
 ชนา มณฺเฑติ พาโตติ ये ชมฺมสฺสํ อโกวิทฺติ ๑

[๖๓๗] เขวํ วุคฺเค อสฺสฺริทกการทฺวาไซ พฺราหฺมโณ ภคฺวณฺตํ
 เขตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑เป ๑
 อพฺภณฺณาสี ๑ อณฺณตโร จ ปนายสฺมา การทฺวาไซ อรหํ
 อโหสฺสตี ๑

จตุตถํ พิตฺถกิกสฺสํ

[๖๓๘] เขกํ สมฺมํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริติ เวพฺพเน กถนฺทก-
 นิวาเป ๑ อสฺสํสฺสํ ไซ พิตฺถกิกการทฺวาไซ พฺราหฺมโณ การทฺวาช-
 โคคฺโคท กิร พฺราหฺมโณ สมนฺตสฺสํ โคตมสฺสํ สมนฺติเก อการสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺติ กุมฺปิโต อนคฺคตมโน เยน ภคฺวา เทนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา คฺคณฺหํโกโต เขกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๖๓๙] อถ ไซ ภคฺวา พิตฺถกิกการทฺวาชสฺสํ พฺราหฺมณสฺสํ
 เจตสา เจโตปริวิตกฺกมณฺณาย พิตฺถกิกการทฺวาชํ พฺราหฺมณํ คากาย

๖๔๑] พราหมณ์ผู้ยศสูงส่ง อรหันตบุคคล ภควตาโรจนี ๒๔๑

อชฌภาติ

โย อปฺปทฺตฺยํ นรํ สํ ทุสฺสํ
สุทฺธํ โปสฺสํ อนํ กณฺโณ
คเมว พาทํ ปจฺเจติ ปาปํ
สุทฺธโม รโห ปฏฺิภาตํ จิตฺโตติ ฯ

[๖๔๑] เหว่ บุคฺเต พิตฺตํ กิภาวทฺวโห พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ
เอสํหํ ภวนฺตํ โคตมํ สฺรณํ คจฺฉามิ ฃมฺมณฺญํ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
ตเถยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สํนฺติเก ปพฺพชฺชํ ฯ เป ฯ ตทนฺตฺว
พฺรหฺมจฺริยปรีโยสํหํ ทิฏฺฐเฐว ฃมฺเม สยํ อภินฺนุวา สจฺฉิกิตฺวา
อุปสํมฺปชฺช วิหาสิ ฐึณา ชาติ วุสฺสิตํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ กรณํ
นาปรี อิตฺถตฺตยาชาติ อพฺภณฺณวาสี ฯ อณฺณตโร จ ปณายสฺมา
ภาวทฺวโห อรหํ อโหสฺสํ ฯ

ปณฺณมํ อหิสฺสํ

[๖๔๑] สํวคฺคินิทานํ ฯ อถ โห อหิสฺสํภาวทฺวโห พฺราหฺมโณ
เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิติ
สมฺโมทนํ กถํ สํวณนํ วตฺติสํเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมนฺตํ
นิตฺธิโน โห อหิสฺสํภาวทฺวโห พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อหิสฺสํหํ โภ โคตม อหิสฺสํหํ โภ โคตมาติ ฯ

[๖๔๒] ยถา นามํ ตถา จสฺส สียา โข ตฺวํ อหิสฺสโก
 โย จ กาเยน วาจาเย มนสา จ น หิสฺสติ
 สเจ อหิสฺสโก โหติ โย ปริ น วิหิสฺสคฺคิ ฯ

[๖๔๓] เอวํ วุคฺคเต อหิสฺสการทฺวาโห พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
 เอตทวโจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อพฺภณฺณาสี ฯ
 อณฺเวยตโร จ ปณายสฺมา ภารทฺวาโห อรหํ อโหสฺสติ ฯ

ณฺฐจํ ชฺชาสฺสคฺคํ

[๖๔๔] สวาคฺคณิธานํ ฯ อถ โข ชฺชาภารทฺวาโห พุราหฺมโณ
 เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิํ สมนฺโหมติ
 สมนฺโหมทฺธิยํ กถํ สวราณฺญํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสีถิ ฯ

[๖๔๕] เอกมณฺตํ นิสีนฺโน โข ชฺชาภารทฺวาโห พุราหฺมโณ
 ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณฺณาสี

อนฺโต ชฺชา พหิ ชฺชา ชฺชาย ชฺชิตา ปชา
 คํ คํ โคตม ปุจฺฉามิ โภ อิมํ วิชฺชเย ชฺชนฺติ ฯ

[๖๔๖] สํเต ปตฺติฏฺฐาย นโร สปฺปนฺโน จิตฺตํ ปณฺณณฺจ ภาวยํ
 อาตาปี นิปโก ภิกฺขุ โส อิมํ วิชฺชเย ชฺชํ
 เยถํ วาโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิวาชิตา
 ชฺฌณาสฺวา อรหฺนโต เตถ วิชฺชิตา ชฺชา
 ยคฺค นามณฺจ รูปณฺจ อเสถํ อุปฺปชฺฌติ
 ปฏฺฐิรูปสณฺณวา จ เอกุเกถา นิชฺชเต ชฺชาติ ฯ

๖๕๑] พุราหฺมณํยฺยุตฺตํ อรหฺนตฺวคฺเค อฺปสฺมปฺทาธาโก ๒๔๓

[๖๔๗] เขวํ อุตฺเต ชฺฐาภารทฺวาโห พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑เป ๑ อณฺณตโร จ ปณายสฺมา
ภารทฺวาโห อรหฺตํ อโหสฺสตี ๑

สฺตฺตมํ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

[๖๔๘] สํวตฺตนิทานํ ๑ อถ โห สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส พุราหฺมโณ
เยน ภควา เทนฺปสฺสํมํ อฺปสฺสํมํตฺวา ภควตา สฺสฺสฺสฺสฺส สฺมโมทิตํ
สฺมโมทิตํ กถํ สํวตฺตนิทานํ วิตฺตํเรตฺวา เขมณฺตํ นิสฺสตี ๑

[๖๔๙] เขมณฺตํ นิสฺสโน โห สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส พุราหฺมโณ
ภควโต สฺนฺตํเก อิมํ คากํ อภาสี

น พุราหฺมโณ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส โภจ โภเก สฺสฺสฺสฺสฺส คโป กรํ

วิชฺชาจฺรณสฺมปฺนโน โส สฺสฺสฺสฺสฺส น อณฺณตา อิตฺรา ปชฺชาติ ๑

[๖๕๐] พหุํมํ ปถํ ชปํ น ชจฺจา โหติ พุราหฺมโณ

อนฺโต กสฺมํพฺสํมํกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก อฺปนิสฺสฺสฺส

ชตฺตํโย พุราหฺมโณ เวสฺสํ สฺสฺสฺสฺส จณฺทาทปฺกฺกฺกฺก

ชารทฺชวฺวิโย ปหิตฺตฺโต นิจฺจํ ทพฺพปรกฺกฺก

ปปโปติ ปรมํ สฺสฺสฺสฺส เขวํ ชานาหิ พุราหฺมณฺตํ ๑

[๖๕๑] เขวํ อุตฺเต สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑เป ๑
อณฺณตโร จ ปณายสฺมา ภารทฺวาโห อรหฺตํ อโหสฺสตี ๑

อัญจัม อคฺคิกสัจจํ

[๖๕๒] เขกั สมนั ภคฺวา ราชคเห วิหฺรติ เวพฺพเน กถนฺทก-
นิวาเป ฯ เตน โห ปน สมนเณ อคฺคิกการทฺวาซสัฏ พฺราหฺมณสัฏ
สปฺปินา ปายาโส สมนฺนิทฺโต โหติ อคฺคิ ชฺหิสสํสามิ อคฺคิหุตฺตํ
ปฺริยวีสสํมัตติ ฯ

[๖๕๓] อถ โห ภคฺวา ปุพฺพพนฺทสมันนิ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจฺฉิ-
รมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาทาย ปาวิตฺติ ราชคเห สปทานํ ปิณฺฑาทาย
จรมานเณ เณ อคฺคิกการทฺวาซสัฏ พฺราหฺมณสัฏ นินฺเวสนํ เตน-
ปสงฺกมิ อุตฺตมํกมิตฺวา เขกมนฺตํ อญฺจาสํมิ ฯ

[๖๕๔] อทฺทสา โห อคฺคิกการทฺวาซ พฺราหฺมณเณ ภคฺวณฺตํ
ปิณฺฑาทาย จิตฺตํ ทิสฺสวาน ภคฺวณฺตํ คาทาย อชฺฌณภาสิ

ตฺถิ วิชฺชาหิ สมนฺปนฺโน ชาติมา สุตฺวา พหุ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โสมนํ ญญชฺชเยย ปายสํนฺติ ฯ

[๖๕๕] พหุมนํ ปถปํ ชปป์ น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมณเณ

อนฺโต กสมฺพฺสงฺกตฺติชฺช กุหา ปรีวาริโต

ปุพฺพเพณินฺวสํ โย เวทิตฺวา สคฺคาปายญฺจ ปสฺสตี

อโธ ชาติกฺขณํ ปตฺโต อภินฺญาไวสฺสีโต มุนิ

เอตาทิ ตฺถิ วิชฺชาหิ เตวฺชฺช โหติ พฺราหฺมณเณ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โสมนํ ญญชฺชเยย ปายสํนฺติ ฯ

ญญชฺช ภาวํ โคตโม พฺราหฺมณเณ ภคฺวณฺติ ฯ

๖๕๙] พราหมณ์ผู้ยศสูง อรหันตวคฺเค ภควันตฺปสงฺกมณํ ๖๕๕

[๖๕๖] คากาณิกํ ตํ เม อโกชเนยฺย

ธมฺปุตฺตํ พราหมณ เณรํ ชมฺโม

คากาณิกํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา

ชมฺเม สติ พราหมณ วุตฺติ เวสา

อณฺเณน จ เกวณฺนิ มเหสี

ธีณาสวํ กุกฺกุจฺจวฺปสฺสํ

อนฺเนน ปาเนน อပ္ปญฺจสฺส

เชตฺตณฺนิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺส โหตีติ ฯ

[๖๕๗] เถวํ วุตฺเต อคฺคิกการทฺวาโส พราหมฺโน ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โก โคตม อภิกฺกนฺตํ โก โคตม ฯ เป ฯ
อณฺเณตโร จ ปนายสฺมา การทฺวาโส อรหํ อโหสีติ ฯ

นวมํ สุนฺทริกสฺส

[๖๕๘] เอกํ สมนํ ภควา โกสฺเสสุ วิหริติ สุนฺทริกาย นทียา
ตฺเร ฯ เตน ไซ ปน สมนเณ สุนฺทริกการทฺวาโส พราหมฺโน
สุนฺทริกาย นทียา ตฺเร อคฺคิ ชฺหติ อคฺคิหุตฺตํ ปริจฺรติ ฯ อถ
ไซ สุนฺทริกการทฺวาโส พราหมฺโน อคฺคิ ชฺหิตฺวา อคฺคิหุตฺตํ ปริ-
จฺริตฺวา อญฺจายาสฺนา สมนฺตา จตฺตทิสฺสา อนฺวิโตเกสิ โก นุ ไซ
อิมํ หพฺยเสสํ ภูณฺเชยฺยาติ ฯ

[๖๕๙] อทฺทสา ไซ สุนฺทริกการทฺวาโส พราหมฺโน ภควนฺตํ
อณฺเณตฺรสมํ รุกฺขมฺเณ สัสสํ ปารุตํ นิสฺสินํ ทิสฺวาน วาเม

หตุเถน หพฺยเสถํ คเหตฺวา ทกฺขิณฺเนน หตุเถน กมฺมฺชาตุํ คเหตฺวา
 เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ ๑ อถ ๒ ภควา สฺนุทริกการทฺวาซสฺส
 พฺราหฺมณสฺส ปทสฺสทฺเทน สฺสํ วิวริ ๑ อถ ๒ สฺนุทริกการทฺวาไซ
 พฺราหฺมโณ มฺนุโห อยํ ภวํ มฺนุทโก อยํ ภวนฺติ ตโตว ปุณ
 นีวตฺติคฺคาโม อโหสิ ๑ อถ ๒ สฺนุทริกการทฺวาซสฺส พฺราหฺมณสฺส
 เขตทโหสิ มฺนุทาปํ หิ อีเชกฺขเจ พฺราหฺมณา ภวนฺติ ยนฺนฺนาหํ
 ตํ อุปสงฺกมิทฺวา ซาติ ปุจฺเจยฺยนฺติ ๑ อถ ๒ สฺนุทริกการทฺวาไซ
 พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ
 เขตทโวจ กิซฺจโจ ภวนฺติ ๑

[๒๖๐] มา ซาติ ปุจฺจ จรณญฺจ ปุจฺจ

กฏฺฐา หเว ซายติ ซาตเวโท
 นิจากุถฺโนปํ มฺหิ ธิติมา
 อาซานโย โหติ หิรินเสโ
 สจฺเจน ทนฺโต ทมสา อุปโต
 เวทนฺตฺว วุสฺสิตพฺรหฺมจฺริโย
 ยณฺณฺยปฺนํโต ตมฺปวฺหเยถ
 กาเถน โส ซุหฺติ ทกฺขิณฺเยยฺยติ ๑

[๒๖๑] อทฺธา สฺยิฏฺฐํ สฺสุทฺม มมฺยิทํ

ยํ ตาติสํ เวทศฺมทฺทสฺสามิ

๖๖๔] พราหมณ์ผู้ยศสูงส่ง อรหันตวศุเค ภควันตปัสสุมณ ๒๔๗

ตุมหาภิธานิ หิ อทสฺสเนน

อณฺโณ ชโน ภุชฺสตี หพฺยเสสฺสนฺติ ฯ

ภุชฺสตุ ภวํ โคตโม พราหมโณ ภวนฺติ ฯ

[๖๖๕] คากาภิกฺคํ เม อโกชเนยฺยํ

สมฺปสฺสํ พราหมณ เนสฺ ชมฺโม

คากาภิกฺคํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา

ชมฺเม สฺตี พราหมณ วุตฺติ เสดา

อณฺเณน จ เกวณฺนิ มเหสฺสํ

ชฺฌนาสํวํ กุกฺกุจฺจวสฺสนํ

อนฺเนน ปาเนน อุปฺปญฺจสฺสํ

เชตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺสํ โหตฺตีติ ฯ

[๖๖๖] อถ กสฺส จาหํ โภ โคตม อิมํ หพฺยเสสฺสํ ทมฺมํตีติ ฯ

น ชฺวาหนฺตํ พราหมณ ปสฺสํามี สฺเทวเก โตเก สฺมารเก สฺพฺรหฺมเก

สฺสํสมณพราหมณียา ปชาย สฺเทวมนุสฺสําย ยสฺเสสฺโส หพฺยเสสฺโส

ภุคฺโต สฺมมาปริณามํ คจฺฉะยฺย อณฺเณศฺร ตถาคตสฺสํ วา ตถาคต-

สํวากสฺสํ วา เตนหิ ตวํ พราหมณ ตํ หพฺยเสสฺสํ อปฺทริเต วา

นทฺทเทหิ อปฺปาณเก วา อุกฺเก โอบีถาเปหิตีติ ฯ

[๖๖๗] อถ โช สุนฺทริกภารทุวาโช พราหมโณ ตํ หพฺยเสสฺสํ

อปฺปาณเก อุกฺเก โอบีถาเปสฺสิ ฯ อถ โช สํ หพฺยเสสฺสํ อุกฺเก

ปกฺขิตฺโต วิจิฏฺฐายติ วิจิฏฺฐายติ สฺนรฺฐปายติ สฺมปฺรฐปายติ ฯ เสยฺยถาปํ

॥ ५ ॥

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិស្ថានសង្ការកថា

[७७४]

១១១ ឈ្មោះ ឆាត ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល
 ឈ្មោះ ឆាត ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងសុខាភិបាល

สนุขุพายติ สมนุขุพายติ เหวเมว โส หพฺยเตโส อุกเก ปกฺขติโค

วิจิตรายติ วิจิตรียายติ สันฐุพายติ สัมปฐุพายติ ฯ อถ ไช สันทุทริก

การทูลาไซ พุราหมณ์ สักโค โคมทูลาชาโต เขน ภควา

เตนุประสงค์มิ อุปสงค์มิตุวา เอกมเหตุ อฏฐาติ ฯ

[๖๖๕] เอกมุนต์ จิตฺ ไช สุนทรวิภากรทวาชํ พุราหุณฺณ ภควา

คาถาหิ อชฺฌภาสึ

มา พุราหุมน ทารุสมาททาโน

สัทธ อมณณ พหัทธา หิ เขต

น หิ เตน สฺตํ กุสลา วทนติ

โย พาหิเรน ปริสฺตฺหิมิจฺเณ

หิตฺวา อหํ พฺราหฺมณ ทารฺทาทิ

อชฌตฺตเมว ชถยามิ ไสติ

นิจจกคินี นิจจตมาหิตตโต

อรหํ อหํ พรหมจริยํ จรามิ

มาโน หิ เต พรหมณ ชาริภาโร

โกโห ชโม ภัสสมนิมโมตวชชํ

ชีวหา สัชา หทย ไชติชานัน

ชดดา สทนโต ปริตตต ไชติ

๖๖๗] พุราหุณสัยตุตสัธ อรหุณวคฺเค ภารทฺวาชโคตฺตวณํ ๒๔๘

ธมฺโม รหโต พุราหุณ สัถฺตติโก
อนาวีโต สพุทฺธิ สคํ ปสฺสโก
ยตุกฺก หเว เวทฺศโน สีนาคา
อนตฺตคตฺตาว ตรณฺติ ปาริ
สจฺจํ ธมฺโม สัยโม พุรหุณจริยํ
มชฺเชตฺตา พุราหุณ พุรหุณปคฺติ
สคฺชชฺชภูเตสฺส นโม กโรหิ
ตมํ หํ ธมฺมธาร์ตฺติ พุรุมฺมิตฺติ ฯ

[๖๖๖] เอวํ วุตฺเต สุนทริกภารทฺวาโ ช พุราหุณโน ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อณฺณคโร จ ปณายสฺมา
ภารทฺวาโ อรหํ อโหสฺสตี ฯ

ทสฺมํ พุทฺธิสัตุตฺ

[๖๖๗] เอกํ สมยํ ภควา โกสฺเสสฺส วิหริติ อณฺณครสฺมํ วณ-
สณฺเฑ ฯ เทน โช ปน สมนฺเฑน อณฺณครสฺส ภารทฺวาชโคตฺตสฺส
พุราหุณสฺส จตุทฺทสฺส พธิพทฺทา นฏฺฐา โหนฺติ ฯ

[๖๖๘] อถ โช ภารทฺวาชโคตฺโต พุราหุณโน เต พธิพทฺเท
คเวสฺสนฺโต เยน โส วณสณฺโฑ เทนุปลงฺกมฺมิ อฺอุปลงฺกมิตฺวา อทฺทสฺ
ภควนฺตํ ตสฺมํ วณสณฺเฑ นิสินฺนํ ปลฺลวํ อากฺขิตฺวา อฺุชฺชํ กายํ
ปณฺธิชาย ปริมุขํ สคฺติ อฺุปฏฺฐเปตฺวา ทิสฺสุวณฺ เยน ภควา เทนุ-
ปลงฺกมฺมิ อฺุปลงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อีมา คากาโย อภาสิ

นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	พฺลิตพฺพุทฺทา จตฺตทฺทสฺ
อชฺชสฺสจฺฉิ น ทิสฺสํนฺติ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	คิตา เวตฺตตฺตมฺมิ ปาบีกา
เอกปณฺณนา ทฺตปณฺณนา จ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	ศุจฺจโกฏฺฐสฺสํมฺมิ มฺหิสฺสกา
อฺสฺสสฺสโถพฺพิทํกาย นจฺจนฺติ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	สํนฺดาโร สตฺตตฺตมาสีโก
อฺปฺปาทเกหิ สมนฺนโน	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	วิทฺธวา ปุคฺคตฺตโร
เอกปฺปคฺคา ทฺตปฺปคฺคา จ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	มิจฺจคฺคา คิตฺตกาหตา
โสคฺคํ ปาเทน โปเกติ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํ
นห ฐุณิมสฺส สมนสฺส	ปจฺจุสฺสํมฺมิ อธิณายิกา
เทถ เทถาติ โจเทนฺติ	เตนํยํ สมนโณ สฺวํคิ ๑

[๒๖๘] นห มยฺหํ พฺราหฺมณ	พฺลิตพฺพุทฺทา จตฺตทฺทสฺ
อชฺชสฺสจฺฉิ น ทิสฺสํนฺติ	เตนํหํ พฺราหฺมณ สฺวํ
นห มยฺหํ พฺราหฺมณ	คิตา เวตฺตตฺตมฺมิ ปาบีกา
เอกปณฺณนา ทฺตปณฺณนา จ	เตนํหํ พฺราหฺมณ สฺวํ
นห มยฺหํ พฺราหฺมณ	ศุจฺจโกฏฺฐสฺสํมฺมิ มฺหิสฺสกา
อฺสฺสสฺสโถพฺพิทํกาย นจฺจนฺติ	เตนํหํ พฺราหฺมณ สฺวํ

๖๗๐] พุราหมณสัณฺฑิตสัณฺฑิต อรหันตวคฺเค อุปสัมปทาธาโก ๒๕๓

นห มยฺหํ พุราหมณ	สนฺธาวโร สตฺตมาสีโก
อุปฺปาตเกหิ สณฺณโน	เตนาหํ พุราหมณ สฺฐิ
นห มยฺหํ พุราหมณ	วิธวา ปุตฺตธิตโร
เอกปุตฺตา ทฺวิปุตฺตา จ	เตนาหํ พุราหมณ สฺฐิ
นห มยฺหํ พุราหมณ	มิจฺจสา คิตฺตาทตา
โสศฺตํ ปาเทน โปเถติ	เตนาหํ พุราหมณ สฺฐิ
นห มยฺหํ พุราหมณ	ปจฺจุสมฺหิ อินฺนวยิกา
เทถ เทถาติ โจเทหฺติ	เตนาหํ พุราหมณ สฺฐิตี ๑

[๖๗๐] เอวํ อุตฺเต ภาวทุวาชโคตฺโต พุราหมโน ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปํ
โภ โคตม นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺเชยฺย ปญฺจิณฺณํ วา วิจเรยฺย
มฺพหฺสฺส วา มคฺคํ อัจฺฉิเชยฺย อนฺธกาเร วา เทตปฺชฺชิตํ ชาเรยฺย
จกฺขฺมฺมโต รูปานิ ทกฺขฺนฺตํติ เอวเมว โภตา โคตเมน อนฺเถ-
ปริยาเยน ธมฺโม ปภาสีโต เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ
ธมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ ตเถยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สฺนฺติเก
ปพฺพชฺชํ ตเถยฺยํ อุปสัมปทนฺติ ๑ อตฺตถ ๒ ภาวทุวาชโคตฺโต
พุราหมโน ภควโต สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ อตฺตถ อุปสัมปทํ ๑
อจิรฺอุปสัมปนฺโน จ ปนายสฺมา ภาวทุวาโส เอโก วูปกฺขฺโจ
อปฺปมตฺโต อาคาปํ ปหิตฺตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺสํ ยสฺสํตฺถาย
กฺกปุตฺตา สมฺมเทว อคฺวารสฺมา อนคฺวาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ ตทฺนตฺตฺว

พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเชว ชมฺเม สยํ อภิญฺญา สัจฺฉิกคฺคา
 อุปตมฺปชฺช วิหาสี ชีวนา ชาตี วุสฺสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ
 นวปรี อิตฺถคฺคตฺยาติ อพฺภณฺณวาสี ฯ อณฺเวยตโร จ ปณายสฺมา
 ภารทฺวาโห อรหตํ อโหสฺสตี ฯ

อรหนตวคโค ปจฺจโม ฯ

ตสฺสสัทฺตทานํ

ชนฺณชานํ จ อกฺโกถํ อสฺสฺวณฺท พินฺถคฺคิกํ
 อหิสฺสํ ชฺชวา เจว สุตฺตชกฺกญฺเจว อคฺคิกกา
 สุตฺตทริกา พหุชฺชิตี เยน จ เต ทสฺสาตี ฯ

อุปาธกวจุโค ทุติโย

ปจิมํ กสิสุตฺตํ

[๖๗๑] เอวมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา มคเชตุ วิหริติ
ทกฺขิณเภาติวิธมํ เอภนถายํ พุราหุณเภาเม ฯ เตน โข ปน สมเยน
กสิการทฺวาชสฺส พุราหุณเภาสฺส ปณฺจมตฺตานิ นงฺกตสฺตานิ ปยุตฺตานิ
โหนติ วปฺปกาเล ฯ

[๖๗๒] อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจํวร-
นาทาย เยน กสิการทฺวาชสฺส พุราหุณเภาสฺส กมฺมมฺโถ เตนุปลงฺกมิ ฯ
เตน โข ปน สมเยน กสิการทฺวาชสฺส พุราหุณเภาสฺส ปรีเวสนา
วตฺตติ ฯ อถ โข ภควา เยน ปรีเวสนา เตนุปลงฺกมิ อุ-
ปลงฺกมิตฺวา เอภมฺนํ อฏฺฐจาสิ ฯ อทฺทสา โข กสิการทฺวาโ
พุราหุณเภา ภควนฺตํ ปิณฺฑาทาย จิตํ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ
อหํ โข สมณ กถามิ ฯ วปามิ ฯ กสิตฺวา ฯ วปิตฺวา ฯ
ภุญฺชามิ ตฺวมฺปิ สมณ กถํ ฯ วปสฺสฺ ฯ กสิตฺวา ฯ วปิตฺวา ฯ
ภุญฺชสฺสฺสูติ ฯ อหมฺปิ โข พุราหุณ กถามิ ฯ วปามิ ฯ กสิตฺวา ฯ
วปิตฺวา ฯ ภุญฺชามสฺมาติ ฯ น โข ปน มยํ ปลฺลสฺมา โภโต โคตมสฺส
ยุกํ วา นงฺกตํ วา ผาถํ วา ปาจณํ วา พธิพฺพเท วา อถ ฯ

५६८

សុត្តន្តបិដកេ សម្ពុត្តនិកាយសុត្តំ សក្កាទកុគោ

[၆၈]

ປນ

[ବନ୍ଧୁ]

[၁၈၆]

ពាណិជ្ជ

[၁၈၈]

ស្នង

คาถาภักติ ปุณฺณติ พุทฺธา

ชมเม สติ พุราหมณ วุตติ เรสา

๖๗๕] พุราหมณส์ยุดตัสส์ อูปาสกวกุเค อุกยูปตังกมนิ ๒๕๕

อณฺเณน จ เกวณินิ มเหตฺ

ธีณาสวํ กุกุกุจฺจวปฺสนํ

อนฺเนน ปาเนน อูปฏฺฐหสฺสํ

เชตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺสํ โหตฺตี ๑

[๖๗๖] เอวํ วุตฺเต กถิการทฺวาโห พุราหฺมโณ ภควนํ
เอตทโวจ อภิกฺกนํ โก โคตม อภิกฺกนํ โก โคตม ๑ เป ๑
อชฺชตฺตเค ปาณเปตํ สฺรณํกตฺตนิ ๑

ทฺธิยํ อุกยสฺสํ

[๖๗๗] สํวทฺธิทํ ๑ อถ โห ภควา ปุพฺพณฺหสมํ
นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวมาทาย เยน อุกยสฺสํ พุราหฺมณสฺสํ นิเวสนํ
เตนุปตฺตํ ๑ อถ โห อุกโย พุราหฺมโณ ภควโต ปตฺตํ
โอทเนน ปุเรติ ๑

[๖๗๘] ทฺธิยมนิ โห ภควา ปุพฺพณฺหสมํ นิวาเสตฺวา ปตฺต-
จฺจวมาทาย เยน อุกยสฺสํ พุราหฺมณสฺสํ นิเวสนํ เตนุปตฺตํ ๑
ทฺธิยมนิ โห อุกโย พุราหฺมโณ ภควโต ปตฺตํ โอทเนน ปุเรติ ๑

[๖๗๙] ทฺธิยมนิ โห ภควา ปุพฺพณฺหสมํ นิวาเสตฺวา ปตฺต-
จฺจวมาทาย เยน อุกยสฺสํ พุราหฺมณสฺสํ นิเวสนํ เตนุปตฺตํ ๑
ทฺธิยมนิ โห อุกโย พุราหฺมโณ ภควโต ปตฺตํ โอทเนน ปุเรตฺวา
ภควนํ เอตทโวจ ปกฺกขํวํ สมนฺ โคตโม ปุณฺณํ
อาคจฺจตฺติ ๑

[๖๘๐] ปุณฺณปุณฺณํ เจว วปฺนติ พฺชํ
 ปุณฺณปุณฺณํ วสฺสํติ เทวราชา
 ปุณฺณปุณฺณํ เขตฺตํ กสฺสํติ กสฺสํกา-
 ปุณฺณปุณฺณํ ธมฺมมฺปิเนติ ฐา-
 ปุณฺณปุณฺณํ ยาจกา ยาจยฺนํติ
 ปุณฺณปุณฺณํ ทานปตฺตี ททณฺติ
 ปุณฺณปุณฺณํ ทานปตฺตี ททิตฺวา
 ปุณฺณปุณฺณํ สกฺกมฺปิเนติ จานํ
 ปุณฺณปุณฺณํ ชีวณิกา ทฺทณฺติ
 ปุณฺณปุณฺณํ วจฺโถ อฺเปติ มาตวํ
 ปุณฺณปุณฺณํ กิณฺนํติ ฌนฺนํติ จ
 ปุณฺณปุณฺณํ คพฺพมฺปิเนติ มนฺโถ
 ปุณฺณปุณฺณํ ชายติ มียฺยํติ จ
 ปุณฺณปุณฺณํ สํวณิกํ ทรณฺติ
 มคฺคณฺจ ลทฺธา อปฺนพฺภวาย
 ปุณฺณปุณฺณํ ชายติ ฐา-
 ปุณฺณปุณฺณํ ฐา-
 ปุณฺณปุณฺณํ ฐา-

[๖๘๑] เหวํ วุคฺเต อฺทโย พฺราหฺมโณ ภาวณํติ เหวทโหว
 อภิภูณฺตํ โภ โคตม อภิภูณฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อฺปาธกํ มํ
 ภวํ โคตโม ชาเรตฺ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สฺรณํคฺคณฺติ ฯ

๖๘๕] พราหมณ์ผู้สูงสุด อุปาสกวกุเค อุโนหทกกาชปาทานิ ๕๕๗

คติย์ เทวหิตส์คฺคิ

[๖๘๒] ส้าวคฺคิยิ วิหริติ เขตวเน... เทน ไช ปน สมเยน
ภควา วาเตหาพาธิโก โหติ ฯ อายสฺมา จ อุปวาโน ภควโต
อุปฏฐาโก โหติ ฯ อถ ไช ภควา อายสฺมนุหํ อุปวาณํ อามนฺเตสิ
อิงฺฆ เม คจฺฉ อุปวาณ อุโนหทกํ ชานาหิติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ
ไช อายสฺมา อุปวาโน ภควโต ปฏิสสฺสฺวา นิวาเสตฺวา ปตฺต-
จฺจวรมาทาย เยน เทวหิตส์คฺคิ พราหมณ์สูงสุด นิเวสนํ เทนุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา คุณฺหิฏฺโถ เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๖๘๓] อทฺทสา ไช เทวหิตฺโต พราหมฺโนน อายสฺมนุหํ อุปวาณํ
คุณฺหิฏฺคํ เอกมนฺตํ จิตํ ทิสฺวาน อายสฺมนุหํ อุปวาณํ คากาย
อชฺฌภาสิ

คุณฺหิฏฺโถ ภวํ คิฏฺฐํ มุณฺโฆ สงฺฆาฏิปารุโต
กิ ปตฺตยาโน กิ เสงฺส กิ นุ ยาจิตฺตุมาคโคติ ฯ

[๖๘๔] อรหิ สฺสโคโต โลเก วาเตหาพาธิโก มุนิ
สฺสเจ อุโนหทกํ อตฺถิ มุนิโน เทหิ พราหมฺณ
ปฺฐิโต ปุชฺเฌยยานํ สกฺกกรฺเฌยยาน สกฺกโค
อปฺปจิตฺโต อปฺปจิเนยฺยานํ ตสฺส อิจฺฉามิ หาทเวติ ฯ

[๖๘๕] อถ ไช เทวหิตฺโต พราหมฺโนน อุโนหทกสฺส กาชํ ปุริเสน
คากาเปตฺวา ฌานิตสฺส จ ปญฺญํ จ อายสฺมโต อุปวาณสฺส ปาทาสิ ฯ
อถ ไช อายสฺมา อุปวาโน เยน ภควา เทนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา

ภควนฺตํ อุนฺนุหฺมเกณ นุทาเปตฺวา อุนฺนุหฺมเกณ ฌาณิตํ อาโลเพตฺวา
ภควโต ปาหาสิ ฯ อถ ไช ภควโต โส อาพาโห ปฏิปฺปสฺสํมฺภิ ฯ

[๖๘๖] อถ ไช เทวหิตโต พุราหุมนฺนํ เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมฺมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมนฺโมทฺธิํ สมนฺโมทฺธิญฺญํ กถํ สํวราณญฺญํ
วิตฺติสาเรตฺวา เขกมฺนํ นิสฺสํ ๑ เขกมฺนํ นิสฺสินฺนํ ไช เทวหิตโต
พุราหุมนฺนํ ภควนฺตํ คาถาย อชฺชณฺภาสิ

กตฺถ ทชฺชชา เทยฺยชฺชมนํ กตฺถ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ
กถํ หิ ยชฺชมานสฺส กตฺถ อชฺชณฺติ ทกฺขิณฺนาติ ฯ

[๖๘๗] ปุพฺเพนิวาสํ โย เวทิตฺวา สคฺคาปายญฺจ ปสฺสํติ
อลฺลํ ชาตฺถิยํ ปคฺคโต อภินฺนํ วาสิตํ มุนิ
เอตฺถ ทชฺชชา เทยฺยชฺชมนํ เอตฺถ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ
เอวํ หิ ยชฺชมานสฺส เอวํ อชฺชณฺติ ทกฺขิณฺนาติ ฯ

[๖๘๘] เอวํ อุตฺเต เทวหิตโต พุราหุมนฺนํ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ๑ อุปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตฺถเค ปาณฺเปตํ สรณฺจฺจตนฺติ ฯ

จตุตฺถํ มหาสัจจสัจจํ

[๖๘๙] สัจจกถิตินฺทํ ๑ อถ ไช อณฺเวยโร พุราหุมนฺนํมหา-
สัจจํ อุนฺนุหฺมเกณ นุทาเปตฺวา อุนฺนุหฺมเกณ ฌาณิตํ อาโลเพตฺวา
ภควตา สทฺธิํ สมนฺโมทฺธิํ สมนฺโมทฺธิญฺญํ กถํ สํวราณญฺญํ วิตฺติสาเรตฺวา
เขกมฺนํ นิสฺสํ ๑ เขกมฺนํ นิสฺสินฺนํ ไช ตํ พุราหุมนฺนํมหาสัจจํ

๖๘๙] พุราหมณสัณฺฑิตสฺส อฺปาสกฺวคฺเค ปริยาปฺนิตคาลา ๒๕๘

ภควา เขตทโวจ กิณฺณํ คฺवं พุราหมณํ อฺนฺชํ อฺนฺชปฺปฺรโณติ ฯ
อิชฺ เม โภ โคตม จตุตฺตารํ ปุตุตฺตา เต มํ ทาเรหิ สํปฺจุณฺี อฺมรา
นิกฺขามาเนตฺตีติ ฯ

[๖๙๐] เตเนหิ คฺवं พุราหมณํ อีมา คาลาโย ปริยาปฺนิตฺวา
สํภายํ มหาชนกาเย สันฺนิปฺติตฺเต ปุตุเตสฺส จ สันฺนิสฺสินฺเนสฺส ภาสฺสสฺส
เยหิ ชาเตหิ นนฺทิสฺสํ เยสฺสญฺจ ภวมิจฺฉิสฺสํ
เต มํ ทาเรหิ สํปฺจุณฺี สํว วาเทเนติ อฺนฺชํ
อสนฺธํ ตา กิร มํ อฺมมา ตาต ตาตาคิ ภาสฺสเร
รทฺธสฺสา ปุตุตฺตรเปเน เต อฺนฺชํ วิโยคํ
อสนฺธํ อฺนฺชํ โน นินฺนํ โภโค อานนา อปฺนํ ยติ
พาสกานํ ปิศา เตโร ปราคาเรสฺส ภิกฺขุติ
ทณฺโฑว กิร เม เสยฺโย ยณฺเญ ปุตุตฺตา อสนฺธํ สวา
จณฺฑมฺปิ โคณํ วาเรติ อโถ จณฺฑมฺปิ กุกฺกุรํ
อนฺชกาเร ปุเร โหติ คมฺภีเร คาชเมชฺติ
ทณฺฑสฺส อานฺนาเวเน อตฺตํวา ปฏฺติจฺจุจฺจํ ติติ ฯ

[๖๙๑] อถ อฺนฺชํ โส พุราหมณมฺมหาสฺสาโต ภควโต สันฺนิปฺเต อีมา
คาลาโย ปริยาปฺนิตฺวา สํภายํ มหาชนกาเย สันฺนิปฺติตฺเต ปุตุเตสฺส
จ สันฺนิสฺสินฺเนสฺส อภาสิ

เยหิ ชาเตหิ นนฺทิสฺสํ เยสฺสญฺจ ภวมิจฺฉิสฺสํ

๑ ทาเรหิ สํปฺจุณฺี อิตฺถิ ปาเรน ภวิตฺถิ ฯ

เต มํ ทาเวหิ สัจจก. สัจจ วาเทหิ สัจจ
 อสันทา กิร มํ ชมมา ตาต ตาตาติ ภาสเว
 รกขสา ปุคฺคตฺรเปน เต ชนฺทิตฺติ วโยคตํ
 อสฺสสว ชินฺโน นินฺนโกโค ชาทนา อปฺนํยติ
 พาทกานํ ปิตา เถโร ปราคารสฺส ภิกฺขติ
 ทนฺโทว กิร เม เสยฺโย ยนฺนเจ ปุคฺคตา อนสฺสวา
 จณฺทมนฺนํ โคนํ วาเวติ อโถ จณฺทมนฺนํ กุกฺกุรํ
 อนฺนกาเว ปุเร โหติ คมนฺนํเว คาสเมตติ
 ทนฺทสฺส อานฺนภาเวน ชติคฺคา ปฏิตฺติจํคฺติ ฯ

[๖๘๒] อถ โข นํ พุราหุณฺณมหาสาธํ ปุคฺคา ชวํ เนตฺวา
 นฺหาเปตฺวา ปจฺเจกํ ทุสฺสยฺเคน อจฺฉาเทสฺส ฯ อถ โข สวํ พุราหุณ-
 ฺมหาสาธํ เอกํ ทุสฺสยฺคํ อาทาย เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อฺป-
 ฺสลงฺกมิคฺคา ภควตา สทฺธิ สมนฺนํ สมนฺนํ กถํ สํวณฺณํ วุตติ-
 สํวเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ ฯ เอกมนฺตํ นิสฺสนฺโน โข สวํ พุราหุณ-
 ฺมหาสาธํ ภควนฺตํ เอตทโวจ มยํ โภ โคตม พุราหุณฺณา นาม
 อาจริยสฺส อาจริยจฺฉนํ ปริเยสํ ปฏิกฺคณฺหาตุ เม ภวํ โคตโม
 อาจริโย อาจริยภาคนฺติ ฯ ปฏิกฺคเหติ ภควา อนฺนมนฺนํ อฺปาทาย ฯ

[๖๘๓] อถ โข สวํ พุราหุณฺณมหาสาธํ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อฺปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ
 อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺจกคฺคณฺติ ฯ

๖๘๗] พุราหุมนต์ยุดุตตต อูปาสถกคเค มานตฤทฐปฏิจน ๒๖๑

ปณจมน มานตฤทฐตต

[๖๘๕] สวตฤทฐิทาน ๑ เตน ไช ปน สมนเณ มานตฤทฐ
นาม พุราหุมน สวตฤทฐิ ปฏิจตติ ๑ ไส เณ มาตริ อภิวาเทติ
น มีตริ อภิวาเทติ น อจริย อภิวาเทติ น เชฐฐภาตริ อภิวาเทติ ๑

[๖๘๕] เตน ไช ปน สมนเณ ภควา มหิตยา ปริส่าย ปริวุโต
ธมม เทเสติ ๑ อถ ไช มานตฤทฐตต พุราหุมนตต เอตทโทสิ
อัย ไช สมนเณ โคตโม มหิตยา ปริส่าย ปริวุโต ธมม เทเสติ
ยพพนาหิ เณ สมนเณ โคตโม เตนูปสงกเมยัยิ สเจ ม สมนเณ
โคตโม อาตมียตติ อหมมียิ ต อาตมียตตัมมิ โน เจ ม สมนเณ
โคตโม อาตมียตติ อหมมียิ ต นาตมียตตัมมิตติ ๑ อถ ไช มานต
ฤทฐิ พุราหุมน เณ ภควา เตนูปสงกมิมิ อูปสงกมิตวา เอก
มนต อฏฐาสิ ๑ อถ ไช ภควา นาตปติ ๑ อถ ไช มานตฤทฐิ
พุราหุมน นาย สมนเณ โคตโม กิณฺณจิ ชานาคีติ ตโตว ปุณ
นิวตติตูกาโม อโหสิ ๑

[๖๘๖] อถ ไช ภควา มานตฤทฐตต พุราหุมนตต เจตสา
เจโตปริวิตกกถมณฺเณย มานตฤทฐิ พุราหุมน คากาย อชฺฌณภาสิ

น มาน พุราหุมน สวต อตฺติ กตตต พุราหุมน

เณ อตฺเตน อากณฺณิ ตเมวมนุพฺพุทฺเทติ ๑

[๖๘๗] อถ ไช มานตฤทฐิ พุราหุมน จิตตัม เม สมนเณ
โคตโม ชานาคีติ ตตฺเตว ภควโต ปาเทสฺส สิริสา นิปิตฺตวา ภควโต

ปาทานิ มุเชน ปริจุมพติ ปาณัทธิ จ ปริธัมพาทิ นาม จ ธาเวติ
 มานตถุทฐาหิ โภ โคตม มานตถุทฐาหิ โภ โคตมาติ ฯ อถ ไช
 ธา ปริธา อพฺภุตจิตฺตชาตา อโหสิ อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต
 โภ อยณฺหิ มานตถุทฺธ พฺราหฺมโณ เนว มาตวํ อภิวาเทติ น
 มีตวํ อภิวาเทติ น อจฺฉริยํ อภิวาเทติ น เชฏฺฐภาตวํ อภิวาเทติ
 อถ จ ปน สมนฺโน โคตโม เอวรูปํ ปรมนิปฺจุจการํ กโรตฺติติ ฯ
 อถ ไช ภคฺวา มานตถุทฺธ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ อตํ พฺราหฺมณ
 อญฺเจหิ สเก ชาลเน นิสฺสํ ยโต เต มยิ จิตฺตํ ปสนฺนุนฺติ ฯ

[๒๘๘] อถ ไช มานตถุทฺธ พฺราหฺมโณ สเก ชาลเน นิสฺสํจิตฺวา
 ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสิ

เกสุ น มานํ กยิราถ	กถํ สุตฺตํ สภาวโว
กฺขยสูตรํ อปฺจิตา อตฺตํ	กฺขยสูตรํ สํวํ สุปฺพิทาติ ฯ
[๒๘๘] มาตวํ มีตริ วามี	อโถ เชฏฺฐมฺหิ ภาตริ
อจฺฉริเย จตฺตมฺหิ	เตสุ อตฺตํ สภาวโว
กฺขยสูตรํ อปฺจิตา อตฺตํ	เต จตฺตํ สํวํ สุปฺพิทา
อวหนฺเต สํตฺถุเต	กตทิจฺเจ อนาสเว
นิหจฺจ มานํ อตฺตทฺธ	เตน อนุสฺสเยน อนตฺตเวติ ฯ

[๒๘๙] เอวํ วุตฺเต มานตถุทฺธ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ
 ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณเปตํ สรรณํคคฺคณฺติ ฯ

๗๐๕] พุราหุมนสัฏฺฐะ อูปาถกฺขเค นวกมฺมิกปริวิตฺตโก ๒๖๓

ฉฐํ ปจฺจนิกสํวตฺตํ

[๗๐๑] เขกํ สมนํ ภควา สํวตฺตํ วิหริติ เขตฺตเน อนาถ-
ปิตฺตํ สํวตฺตํ อารามํ ๑ เตน โข ปน สมนํ ปจฺจนิกสํวตฺตํ
นาม พุราหุมนํ สํวตฺตํ ปฏฺฐิตํ ๑ อถ โข ปจฺจนิกสํวตฺตํ
พุราหุมนํ เขตฺตโหสิ ยนฺนํ หํ ยนํ สมนํ โคตโม เตน-
ปตฺตํ เมยฺยํ ยํ ยถา สมนํ โคตโม ภาสิตํ ตํ ตถา สํวตฺตํ
ปจฺจนิกสํวตฺตํ ๑

[๗๐๒] เตน โข ปน สมนํ ภควา อชฺโฌกาเส จงฺกมตี ๑
อถ โข ปจฺจนิกสํวตฺตํ พุราหุมนํ ยนํ ภควา เตนปตฺตํ อ-
ชฺโฌกํ ภควนํ จงฺกมณํ อนจงฺกมมาโน ภควนํ เขตฺตโห-
สํ สมนํ ชมนนตี ๑

[๗๐๓] น ปจฺจนิกสํวตฺตํ สํวตฺตํ สํวตฺตํ
อชฺโฌกํ สมนํ สมนํ สมนํ
โย ๑ วิเนยฺย สมนํ อชฺโฌกํ เขตฺตํ
อชฺโฌกํ ปฏฺฐิตํ สมนํ สมนํ สมนํ ๑

[๗๐๔] เขกํ อชฺโฌกํ ปจฺจนิกสํวตฺตํ พุราหุมนํ ภควนํ เขตฺตโห-
สํ อชฺโฌกํ โภ โคตมํ อชฺโฌกํ โภ โคตมํ ๑ เป ๑ อชฺโฌกํ น-
ภกํ โคตโม อชฺโฌกํ อชฺโฌกํ ปาณเปตํ สมนํ ๑

สํวตฺตํ นวกมฺมิกสํวตฺตํ

[๗๐๕] เขกํ สมนํ ภควา โภโสโส วิหริติ อชฺโฌกํ สมนํ

๗๓๐] พราหมณ์ผู้ยศสูงส่ง อุปาสถวศเค ภารทวาชโคตุดจัน ๒๖๕

พราหมณ์ผู้สูงส่ง มุพพุดา อนุตวาธิกา กฐฬหารกา มาณวกา เยน โส
วนธณโฑ เทนุปลงุมิสุ อุปสงกมิตฺวา อททสฺสุ ภควนฺตํ ตสฺมิ
วนธณฺเฑ นิสินฺนํ ปถุตฺตํ อากุชิตฺวา อฐฺ กายํ ปณิชาเย ปริมุขํ
สํคิ อุปฏฺฐเปตฺวา ทิสฺวาน เยน ภารทวาชโคตโต พราหมโณ เทนุ-
ปลงุมิสุ อุปสงกมิตฺวา ภารทวาชโคตํ พราหมณํ เขตทโวจํ
ยคุเพ ภวํ ชาเนยฺย อสฺสํสํมि วณฺธณฺเฑ สมนฺโน โคตโม นิสินฺโน
ปถุตฺตํ อากุชิตฺวา อฐฺ กายํ ปณิชาเย ปริมุขํ สํคิ อุปฏฺฐเปตฺวาติ ฯ

[๗๓๐] อถ โข ภารทวาชโคตโต พราหมโณ เตหิ มาณวเกหิ
สทฺธิํ เยน โส วณฺธณโฑ เทนุปลงุมิ อุปสงกมิตฺวา อททส
ภควนฺตํ ตสฺมิ วณฺธณฺเฑ นิสินฺนํ ปถุตฺตํ อากุชิตฺวา อฐฺ กายํ
ปณิชาเย ปริมุขํ สํคิ อุปฏฺฐเปตฺวา ทิสฺวาน เยน ภควา เทนุ-
ปลงุมิ อุปสงกมิตฺวา ภควนฺตํ คาวาย อชฺฌณภาสิ

คมฺภีรฺรูปํ พหุภฺรเว วเน
สุณฺณํ อรณฺณํ วิชนํ วิคาหิย
อนินฺชมาเนน หินฺตณ วคฺคฺนา
สุจฺวารูปํ วต ภิกฺขุ ฌายสฺสิ
น ยตุถ คีตํ นบี ยตุถ วาทิตํ
เฮโก อรณฺณเณ วณฺธสฺสโธ มุนิ
อจฺเจรฺรูปํ ปฏิภาติ มํ อิทํ
ยเทถโก ปิติมโน วเน วเส

มณฺเฑวามหํ โสการิปตีสหพยตํ
 อากงฺขมาโน ติทธิจํ อนนฺตฺตํ
 กสฺมา ภวํ วิชณมรณมสฺสโต
 ตโป อธิ กุพฺพติ พุรหฺมปคฺคิยาติ ฯ

[๗๓๓] ยากาจิ กงฺขา อภินนฺทนา วา

อเนกธาตฺส ปฺปญฺจ สฺทา สิตา
 อณฺเฑวณมฺมุตฺตปฺปภาวา ปชฺชปฺปิตา
 สฺพพา มยา พฺยนฺตักฺกา สมนฺติภา
 สฺวาหํ อกฺโข อสฺสโต อนฺนปโย
 สฺพเพสฺส ธมฺเมสฺส วิสฺสทฺทสฺสโน
 ปปฺปยุยฺย สมนฺโพนมฺมตฺตํ สิจํ
 ฉายามหํ พุรหฺมรโห วิสํารโหติ ฯ

[๗๓๔] เหวํ วุตฺเต ภารทฺวาชโคตฺโต พุราหฺมโน ภควนฺตํ
 เขตฺทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯ เป ฯ
 อชฺชตฺตเค ปาณเปตํ สรณํคณฺฐิ ฯ

นวมํ มาตุโปสฺสสฺสคฺคํ

[๗๓๕] สํวตฺถินิทานํ ฯ อถ โห มาตุโปสฺสโก พุราหฺมโน
 เยน ภควา เตนฺนปฺสํกมิ อฺนปฺสํกมิตฺวา ภควตา สฺทฺธิ สมนฺโมทิ
 สมนฺโมทนํยํ ภกํ สํวราณํยํ วุตฺติสํเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมฺนตํ
 นิสฺสินโน โห มาตุโปสฺสโก พุราหฺมโน ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อหฺณหิ

๗๑๗] พุราหุมนตฺยัตตสฺส อฺปาสกคฺเค ภิกฺขกปฏฺิจนํ ๒๖๗

โก โคตม ชมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสํมิ ชมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสํติว
มาตาปิตโร โปเสมิ กจฺจุทํ โก โคตม เหวํการี กิจฺจุการี
โหมํติ ฯ ตคฺช ตฺวํ พุราหุมน เหวํการี กิจฺจุการี อโหสิ โย
โฆ พุราหุมน ชมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสํติ ชมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสํติว
มาตาปิตโร โปเสติ พหุํ โส ปุณฺณํ ปสวตฺติ ฯ

[๗๑๘] อิทมโวจ ๑เป ๑

โย มาตโร ปิตโร วา มจฺโจ ชมฺเมน โปเสติ
คายนํ ปาริจฺฉิยาย มาตาปิตฺตฺสฺส ปณฺฑิตา
อิเชว นํ ปสฺสํนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตฺติ ฯ

[๗๑๙] เหวํ อุตฺเต มาตุโปสโก พุราหุมนเณ ภควนฺตํ เขตฺทโวจ
อภิกฺกนฺตํ โก โคตม อภิกฺกนฺตํ โก โคตม ๑เป ๑ อฺปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณเปตํ สฺรณฺจกตฺตํ ฯ

ทสฺมํ ภิกฺขกสฺสคฺคํ

[๗๒๐] สํวตฺติณิทานํ ๑ อถ โฆ ภิกฺขโก พุราหุมนเณ เยน ภควา
เตนุปลงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมนฺโมติ สมนฺโมทณฺียํ
กถํ สํวณฺณํ วิตฺติสํวเรตุว เอยมฺนฺตํ นิสฺสีติ ฯ เอยมฺนฺตํ นิสฺสินโน โฆ
ภิกฺขโก พุราหุมนเณ ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อหมสฺมิ โก โคตม
ภิกฺขโก ภวมนฺนํ ภิกฺขโก อิทํ โน กิ นานาภวณฺณํ ฯ

[๗๒๑] น เตน ภิกฺขโก โหติ ยาวตา ภิกฺขเต ปเร

วิสฺสุํ ชมนํ สํมาทาย ภิกฺขุ โหติ น ตาวตา

โยช ปุณณณจ ปาปณจ ปวาเหตุวา พุทธมจริย
 สงฺขาย โสเก จรติ ๕ เว ภิกฺขุติ อจฺจุตฺติ ๑

[๗๓๘] เหว อุตฺเต ภิกฺขโก พุทธมโน ภควนฺตฺ เอตทโวจ
 อภิกฺกนฺตฺ โภ โคตม อภิกฺกนฺตฺ โภ โคตม ๑ เป ๑ อฺปาสกํ มํ
 ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณเปตํ สฺวณฺณคฺคณฺติ ๑

เอภาทสํ สงฺครวสฺสคฺค

[๗๓๙] สํวตฺถนิทานํ ๑ เตน ๒ ปน สมนฺเณ สงฺครว
 นาม พุทธมโน สํวตฺถนิทานํ ปฏฺวสฺสติ อุตฺทกฺกฺกโก อุตฺทกน สฺสทฺธิ
 ปจฺเจติ สํวตฺถนิทานํ อุตฺทกโกโรหณานุโยคมนุญฺสโต วิหริติ ๑ อถ ๒
 อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพนฺธสมํ นิเวสฺเสตฺวา ปตฺตจฺจวมาทาย
 สํวตฺถนิทานํ ปิณฺฑาย ปาวิสี สํวตฺถนิทานํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺจนาภคฺค
 ปิณฺฑปาตปฏฺกนฺโต เยน ภควา เตนฺปสฺสณฺมิ อฺปสฺสณฺมิตฺวา
 ภควนฺตฺ อภิวาเหตุวา เอภมฺนฺตํ นิสฺสีติ ๑

[๗๔๐] เอภมฺนฺตํ นิสฺสีโน ๒ อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ
 เอตทโวจ อธิ ภนฺเต สงฺครว นาม พุทธมโน สํวตฺถนิทานํ
 ปฏฺวสฺสติ อุตฺทกฺกฺกโก อุตฺทกน สฺสทฺธิ ปจฺเจติ สํวตฺถนิทานํ
 อุตฺทกโกโรหณานุโยคมนุญฺสโต วิหริติ สํวตฺถนิทานํ ภนฺเต
 ภควา เยน สงฺครว
 สฺสทฺธิ พุทธมณฺธสฺส นิเวสฺสนํ เตนฺปสฺสณฺมตุ อนฺนํ อฺปาทายาติ ๑
 อภิวาเสสี ภควา ตฺวณฺทํภาเวน ๑ อถ ๒ ภควา ปุพฺพพนฺธสมํ
 นิเวสฺเสตฺวา ปตฺตจฺจวมาทาย เยน สงฺครวสฺสทฺธิ พุทธมณฺธสฺส นิเวสฺสนํ

๗๒๓] พุราหุมนต์ยุตตตตต อุปาสกคฺเค ติสฺรณคตภาโว ๒๖๘

เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํ ๑

[๗๒๓] อถ โส สงฺครโว พุราหุมนฺ เยน ภควา เตนุปลสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สฺทฺธิ สมฺโมทํ สมฺโมทนํ ยํ กถํ สารานํ ยํ
วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสนํ โส สงฺครวํ
พุราหุมนํ ภควา เอตทโวจ สฺจุจํ กิร ตวํ พุราหุมน อุตฺก-
สุทฺธิโก อุตฺเกน สฺทฺธิ ปจุเจสฺสํ สายปาดํ อุตฺโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต
วิหฺรตฺติ ๑ เอวํ โภ โคตมาติ ๑ ก็ ปณ ตวํ พุราหุมน อตฺถ-
วสํ สมฺปสฺสฺมาโน อุตฺกสุทฺธิโก อุตฺเกน สฺทฺธิ ปจุเจสฺสํ สายปาดํ
อุตฺโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหฺรตฺติ ๑ อธิ เม โภ โคตม ยํ
ทิวา ปาปกมนํ กตํ โหติ ตํ สายํ นฺหาเนน ปวาเหมมิ ยํ
รตฺติ ปาปกมนํ กตํ โหติ ตํ ปาดํ นฺหาเนน ปวาเหมมิ อิมํ จ
ชฺวาทํ โภ โคตม อตฺถวสํ สมฺปสฺสฺมาโน อุตฺกสุทฺธิโก อุตฺเกน
สฺทฺธิ ปจุเจมิ สายปาดํ อุตฺโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหฺรตฺติ ๑

[๗๒๔] ธมฺโม รหฺโต พุราหุมน สํตติตฺโต

อนาวิตฺโต สฺพภี สตํ ปสฺสฺสฺสฺส

ยตฺถ หเว เวทคฺคฺโน สีนาคา

อนตฺถคตฺตาว ตฺรณฺติ ปวณฺติ ๑

[๗๒๕] เอวํ วุตฺเต สงฺครโว พุราหุมนฺ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑ เป ๑ อุปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ฐาเรตฺว อชฺชตคฺเค ปาณเปตํ สฺรณญฺกตฺตํ ๑

ทวารทสมํ ไชมทุสฺสสฺสคฺคํ

[๗๒๔] เอวเม สุตํ เขกํ สมยํ ภควา สกฺกเกสุ จิหฺรติ
 ไชมทุสฺสสฺสนาม สกฺกยานํ นิคโม ๑ อถ ไช ภควา ปุพฺพณฺหสฺมยํ
 นิฉาเสตฺวา ปตฺตจํวรมาทาย ไชมทุสฺสํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสิ ๑ เตน
 ไช ปน สมนฺเณ ไชมทุสฺสกา พุราหฺมณคหปติกา สภายํ สมนฺนิปติตา
 โหณฺติ เกณจิเทว ภรณฺเณน ๑ เทโว จ เอกเมกํ ผุสฺสายติ ๑ อถ ไช
 ภควา เยน ตา สภา เตนฺอุปสงฺกมิ ๑ อทฺทสฺสํ ไช ไชมทุสฺสกา
 พุราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ ทูรโคว อาคจฺจนฺตํ ทิสฺสุวาน เอกทโวจํ
 เก จ มุณฺฑกา สมนฺกา เก จ สภาธมฺมํ ชานิสฺสํคฺคํติ ๑

[๗๒๕] อถ ไช ภควา ไชมทุสฺสเก พุราหฺมณคหปติเก คาทาย
 อชฺฌณภาสิ

เนสา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต
 สนฺโต น เต ये น วทนฺติ ธมฺมํ
 ราคญฺจ โทสญฺจ ปหาย โมหํ
 ธมฺมํ วทนฺตา จ ภวณฺติ สนฺโตติ ๑

[๗๒๖] เอวํ วุตฺเต ไชมทุสฺสกา พุราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ
 เอกทโวจํ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาบี
 โภ โคตม นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺเชยฺย ปฏิจฺจนฺหนํ วา จิหฺรเมยฺย
 มุพฺพสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺกเมยฺย อนฺธกาเว วา เตลปฺชฺไซตํ ชาเรยฺย
 จกฺขฺมณฺโต รุปานิ ทกฺขณคฺคํติ เอวเมว โภตา โคตเมน อเนก-

๗๒๖] พุราหุมนต์ยัตตัสส อุปาสกวกุเค คีตฺรณคตภาโว ๒๗๓

ปรียาเยน ชมฺโม ปกาสิโต เขตเต มยํ ภวนฺตํ โคตมํ สฺรณํ
 คจฺฉาม ชมนฺนํ ภิက္ขุสงฺขณฺณํ อูปาสเก โน ภวํ โคตโม
 ชาเรตุ อชฺชตคเค ปาณูปเต สฺรณฺจคเคติ ฯ

อุปาสถกวคฺโค ทุตฺติโย ฯ

คตฺตํทททานํ

กสั อุตโย เทวหิโต อนุญตรมหาสาต

มานตุกทฤษฎะ ปัจจุบันิกะ นวกมัม กฤษหาร

มาตุโปสถํ ภิกขโก สงฺครโว โขมทุสฺสเนน ทฺวาทสํวาทิ ฯ

พราหมณ์ล้นยศ ส้มดํ ๗

วงศ์สี่สมุทร

ปจิม นิกขนตสูตร

[๗๒๗] เอวมเม สุตัง เอกัง สมัยัง อายสฺมา วงฺคิโส อากวียัง
วิหริติ อคฺคาฬเว เจติเย อายสฺมา นิโครธกปฺเปณ อุปชฺฌาเยน
สทฺธิ ๑ เทน โห ปน สมฺเยน อายสฺมา วงฺคิโส นโว โหติ
อจิรปพฺพชิตो โหติยโก วิหารปาโถ ๑

[๗๒๘] อถ โห สมฺพุทฺธา อิตฺถิโย สมตฺถกิริตฺวา ยেনารามो
เตนุปลงฺกมัสสุ วิหารเปกฺขิกาโย ๑ อถ โห อายสฺมาโต วงฺคิโส
คา อิตฺถิโย ทิสฺวา อนภิริติ อุปฺปชฺชติ ราโค จิตฺตํ อนุทฺธมฺเสติ ๑
อถ โห อายสฺมาโต วงฺคิโส เอตทโหสิ อถาภา วต เม น
วต เม ตาภา ทฺถตฺถํ วต เม น วต เม สฺสทฺธํ ยสฺส
เม อนภิริติ อุปฺปนฺนา ราโค จิตฺตํ อนุทฺธมฺเสติ ตํ กุเตตฺถ ตพฺภา
ยํ เม ปเว อนภิริติ วิโนเตตฺวา อภิริติ อุปฺปาเทยฺยํ ยนฺนุนาหํ
อตฺตนาถ อตฺตโน อนภิริติ วิโนเตตฺวา อภิริติ อุปฺปาเทยฺยนฺติ ๑

[๗๒๙] อถ โห อายสฺมา วงฺคิโส อตฺตนาถ อตฺตโน อนภิริติ
วิโนเตตฺวา อภิริติ อุปฺปาเทตฺวา ตายี เวตายี อีมา คาถาโย อภาสิ

นิกฺขนํ วต มํ สฺนฺตํ- อคารสฺมานคารียํ

จิตฺกกา อุปฺชาวนฺติ ปคพฺภา ภณฺโหโต อีเม

อุคคบุตตะ มหิสังสา	สิกขิตา ทพฺพรหมโน
สมนฺตา ปริกัเรยฺย	สหัสส์ อปถายิน
สเจปี เอตฺตกา ภิโยโย	อาคมิสฺสํนฺติ อิตฺถิโย
แนว มํ พฺยาขยิสฺสํนฺติ	รมฺเม สํมฺหิ ปติฏฺฐิํ
สํกัซึ หิ เม สํกั เอต	พฺพุตฺสํสาทิจฺจนฺชโน
นิพฺพานคฺคมนํ มคฺค	ตตฺถ เม นิรโต มโน
เอวญฺเจ มํ วิหรนํ	ปามิมา อฺปคฺจนฺติ

ศกฺขา มจฺจุ กริสฺสํมิ น เม มคฺคมนฺปี ทกฺขสํติ ฯ

ทศัณฐ์ อรรถกถา

[๗๓๐] เอก์ สมัย ฅายสุมา วรคัส อพวธิ วิหริ อคฺคาพเว
เจติเย ฅายสุมา นิโครทกปฺเปน อุปชฺฌาเยน สทฺธิ ๑ เตน โข
ปน สมเยน ฅายสุมา นิโครทกปฺโป ปจฺจาทคฺคํ ปิณฺฑปาตปฏิกุ
กนฺโต วิหารํ ปวิสฺสตี สํยํ วา นิทฺธมฺมตี อปรชฺช วา กาทเ ๑

[๗๓๓] เคน ไช ปนั สมนเณ อายสุมโต วงศ์สัสต อภิวิ
 ธิอุปปนนา โหติ ราโค จิตตํ ออนุทเณติ ฯ อถ ไช อายสุมโต
 วงศ์สัสต เอตทโหสิ อตถาภา วต เม น วต เม ตถาภา ทถุถุ
 วต เม น วต เม สตุทฐิ ยสส เม อภิวิธิ อุปปนนา ราโค
 จิตตํ ออนุทเณติ ตํ กุเตตถ ตถาภา ยํ เม ปเร อภิวิธิ วิโน
 เทตวา อภิวิธิ อุปปาเทยยํ ยนฺนนาหํ อตฺตนาถ อตฺตโน อภิวิ
 ธิโนเทตวา อภิวิธิ อุปปาเทยยนฺติ ฯ

[๗๓๒] อถ โห อายสุมมา วังคัสโส อตฺตนาจ. อตฺตโน อนภิริคัม
 วิโนเทตฺวา อภิริคัม อปฺปาทะตฺวา ตายํ เวถายํ อิมมา คาลาโย อภาสิ

อวติณฺจ รติณฺจ ปหาย

สพฺพโส เคหสตีณฺจ วิตกุกัม

วนถัม น กเรยฺย กุหิณฺจ

นิพฺพन्नโต อนโต ส หิ ภิกฺขุ

ยมิธ ปจฺฉิณฺจ เวหาสํ

รูปคตณฺจ ชคโคคจัม

ถิณฺจ ปรินิขฺยติ สพฺพมณฺจจัม

เอวํ สเมจฺจ จรณฺติ มุตตฺตา

อฺปชิสฺสํ ชนา คชิตาเส

ทิจฺจุสฺสเค ปฏฺฐิเม จ มุเต จ

เอตฺถ วิโนทฺย ฌนุทมนเโส

โย เอตฺถ น ติมฺปติ ทัม มุณิมาหุ

อถ สจฺจุสฺสิดา สวิตกฺกา

ปุกฺกชฺชนตฺยา อธมฺมนิวิจฺจา

น จ วญฺญคตฺตํ กุหิณฺจ

โน ปน ทฺวํสฺสุตถาณํ ส ภิกฺขุ

ทพฺโพ จิรฺรตฺตสฺมาหิโต

อภฺทโก นิปโก อปฺปีหาตุ

๗๓๔] วรคัสถ์ยุดตตัสส เปตตาคิมณฺณนาสฺสคฺเต วิปฺปฏิตารูปฺปคฺติ ๒๗๕

សំគុំ បត់ ចន្ទណក្កា មុនិ បរិវាទ

ปรีนิพพุโต กงฺขติ กาดนฺติ ฯ

คคิยํ เปตฺถาติมณฺเณนาสุตฺตํ

[๗๓๓] เอก สัมม อายตฺมา วฏฺกัโส อาหวิย วิหริติ อคฺคาฬเว
 เจติเย อายตฺมตา นิโครชกปฺเปเน อปฺปชฺฌาเยเน สทฺธึ ๑ เตน โข
 ปน สัมมเยเน อายตฺมา วฏฺกัโส อคฺคโน ปฏฺฐิภาณเน อณฺเฏ เปสฺสเถ
 ภิกฺขุ อติมณฺณติ ๑ อถ โข อายตฺมโต วฏฺกัธฺสธฺส เอตทโหสิ
 อตฺตภา วต เม น วต เม ตภา ทฺถุถทฺธึ วต เม น วต
 เม สฺถทฺธึ ยวาทิ อคฺคโน ปฏฺฐิภาณเน อณฺเฏ เปสฺสเถ ภิกฺขุ
 อติมณฺณามิติ ๑

[๗๓๔] ชด ไช อายสุมา วงศ์โส ชดตนาว ชดตโน วิบุณฺฐิสารํ
 ชุบุปาทะตฺวา ตายํ เวถายํ อีมา คทาโย อภาติ

มานต์ ๕๗๙ โคตม

มานพถมิช ชหตุต

๑๔๔๓ มาณปณิธิ มุญจิติโต

วิปปฏิสารุหา จิรคต

มกฺเชน มกฺชิตา ปชา

มานหตา นริยํ ปปตฺนติ

ไฉนจิ ชนา จิรตํ

มานหตา นริย์ อุปปนา

น หิ โสจติ ภิกขุ กทาจิ
 มคฺคชโน สมนุปฺปิโน
 กิตฺติณฺจ สฺสณฺจ อนุกฺโกติ
 ฆมฺมทโสติ ตมาหุ ตถตฺตํ
 ตสฺมา อชฺโธร ปธานวา
 นีวรณาน ปหาย วิสฺสุทฺโธ
 มานณฺจ ปหาย อเสถํ
 วิชฺชายนตฺถโร สมิทาวฺติ ฯ

จตุตฺถํ อานนฺทสฺสคฺคํ

[๗๓๕] เขกั สมนั อายสฺมา อานนฺโท สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน
 อนาถปิตฺตํ สัจจ อารามे ฯ อถ ไช อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพณฺห-
 สมนั นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺฉีวรมาทาย สํวตฺถิยํ ปิตฺตทาย ปาวิสิ

สฺภาสํ อุตฺตมมาหุ สันโต

ชมฺมํ ภณฺเน นาชมฺมนํ ทุติยํ

มียํ ภณฺเน นามียนํ ติติยํ

สจฺจํ ภณฺเน นาทิกนํ จตุตฺถนํ ๑

อก ไซ อายสฺมา วุคฺคิโส อญฺญาสาสนา เอกํ อุตฺตวาสํ กิริตฺวา
 เยน ภควา เตนฺนชฺชติมฺปณฺนามตฺวา ภควนํ เอตทฺวาจ ปรฺฏิภาติ
 มํ ภควา ปรฺฏิภาติ มํ สฺสคตฺติ ๑ ปรฺฏิภาตฺวํ ทุคฺคํ สคตฺติ ภควา
 อโวจ ๑

[๒๕๐] อก ไซ อายสฺมา วุคฺคิโส ภควนํ สมนฺวสา สรูปาหิ
 คากาหิ อภิตฺถวิ

คเมว วาจํ ภาเสยฺย ยายตฺตานํ น ตาปเย

ปเว จ น วิหิเสยฺย สํ เว วาจา สฺภาสิตา

มียวาทเมว ภาเสยฺย ยา วาจา ปรฺฏิพนฺทิตา

ยํ อนาทาย ปาปานิ ปเวสํ ภาสเต มียํ

สจฺจํ เว อมตา วาจา เอต ชมฺโม สนนฺตโน

สจฺเจ อตฺเต จ ชมฺเม จ อมาหุ สันโต ปติฏฺฐิตา

ยํ พุทฺโธ ภาสติ วาจํ เขมํ นิพฺพานปตฺติยา

ทุคฺคสฺส สนฺตทิริยาย สํ เว วาจา นมฺมตฺตมาติ ๑

อญฺฺจํ สํวิปฺตฺตสฺส

[๒๕๑] เอกํ สมฺมํ อายสฺมา สํวิปฺตฺโต สํวตฺติยํ วิหริติ

๗๔๓] วงศ์ตั้งยุดตตตต สารีปุตตตตเต สารีปุตตาทิถุติ ๒๗๘

เซตวเน อนาถบิณฑิกตตตตารามะ ๑ เตน ไช ปน สัมเขน อายตฺมา
สารีปุตโต ภิกขุ รมฺมียา กถาย สันทตฺเตติ สมากเปติ สมุตฺเตเซติ
สมฺปหํเสติ ปริยา วาจา ยิสฺสชฺชาย อนเนคพาย อตฺตตต วิญญา-
ปนียา ๑ เต ๑ ภิกขุ อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพุพเจตโส สมนฺนา-
หริตฺวา โหหิตโสตา รมฺมํ สฺสนนฺติ ๑

[๗๔๔] อถ ไช อายตฺมาโต วงศ์ตั้งยุดตตตตเตตทโหสิ อญฺ ไช
อายตฺมา สารีปุตโต ภิกขุ รมฺมียา กถาย สันทตฺเตติ ๑ เป ๑
อตฺตตต วิญญาปนียา เต ๑ ภิกขุ อฏฺฐิกตฺวา ๑ เป ๑ รมฺมํ
สฺสนนฺติ ยนฺนุนาหํ อายตฺมมฺมํ สารีปุตฺตํ สมนฺนุชา สรฺฐปาหิ คาทาหิ
อภิตฺตเวยฺยนฺติ ๑ อถ ไช อายตฺมา วงศ์โส อฏฺฐายาสนา เขกฺกํ
อตฺตราสกํ กตฺวา เยนายตฺมา สารีปุตโต เตนตฺตตตตตตตตตตตตตตตตตตต
อายตฺมมฺมํ สารีปุตฺตํ อตฺทโวจ ปฏฺฐาติ มํ อากุโส สารีปุต
ปฏฺฐาติ มํ อากุโส สารีปุตตติ ๑ ปฏฺฐาตุ ตํ อากุโส วงศ์ตติ ๑

[๗๔๕] อถ ไช อายตฺมา วงศ์โส อายตฺมมฺมํ สารีปุตฺตํ
สมนฺนุชา สรฺฐปาหิ คาทาหิ อภิตฺตติ

คมฺภีรปณฺโณ เมชาวํ	มคฺคามคฺตตตต โกวิท
สารีปุตโต มหาปณฺโณ	รมฺมํ เทเสติ ภิกขุณํ
สงฺฆิตฺเตนปี เทเสติ	วิตฺถาเรนปี ภาสติ
สาธิกา วิย นิคุโฆโส	ปฏฺฐาณํ มุทฺทริย
ตตตต ตํ เทสยนฺตตตต	สฺสนนฺติ มชฺฐํ คิร

สเรน ราชันเยน สวณเยน วคฺคณา
 อุกคฺคจฺจุตา มุทิตา โสคํ โอเรณฺติ ภิกฺขโวติ ฯ
 สคฺคตมํ ปวารณาสคฺคตํ

[๑๔๔] เขกํ สมยํ ภคฺวา สํวตฺตํ วิหริติ ปุพฺพพาราม
 มิคฺคา มาตฺตปาสาทะ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺณมตฺเตหิ ภิกฺขุ-
 สคฺเตหิ สทฺเพเหว อรหฺนคฺเตหิ ฯ เตน ไซ ปน สมเยน ภคฺวา
 ตทหุไปสเถ ปณฺณเรเส ปวารณาย ภิกฺขุสงฺฆปรีวโต อชฺชโมกาเส
 นิสินฺโน โหติ ฯ อถ ไซ ภคฺวา ตฺวณฺทํภุคฺติ ภิกฺขุสงฺฆํ อนฺวิโตเกตฺวา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ หนฺนททานิ ภิกฺขเว ปวารยามิ โว น จ
 เม ภิกฺขุ ครหฺน กายิกํ วา วาจสิกฺกํ วาติ ฯ

[๑๔๕] เอวํ วคฺเต อายสฺมา สํวริปฺตโต อชฺชายาสฺนา เขกํ
 อุตฺตรวตฺตํ ภริตฺวา เยน ภคฺวา เตนณฺชตฺธิมฺปนาเมตฺวา ภคฺวณฺทํ
 เอตทโวจ น ไซ มยํ ภนฺเต ภคฺวโต ภิกฺขุ ครหาม กายิกํ
 วา วาจสิกฺกํ วา ภคฺวา หิ ภนฺเต อนฺนปฺปนฺนสฺส มคฺคสฺส
 อปฺปาทะตา อสฺสชฺชาตสฺส มคฺคสฺส สสฺสชฺเนตา อนนฺทวตฺตสฺส มคฺคสฺส
 อกฺขวตา มคฺคณฺณ มคฺควิฑู มคฺคโกวิโท มคฺคานฺนคา จ ภนฺเต
 เอตฺรหิ สํวตา วิหริติ ปจฺจ สมนฺนาคตา อหฺนจ ไซ ภนฺเต
 ภคฺวณฺทํ ปวาเรมิ น จ เม ภคฺวา ภิกฺขุ ครหติ กายิกํ วา
 วาจสิกฺกํ วาติ ฯ น ชฺวาทํ เต สํวริปฺตโต ภิกฺขุ ครหามิ กายิกํ
 วา วาจสิกฺกํ วา ปณฺชติโต ตวํ สํวริปฺตโต มหาปณฺโณ ตวํ

๗๔๖] วงศ์ตั้งยุคต่ง ปวณาสุตเต ภควนตาทิถิ ๒๘๓

สาริปุตฺต ปุณฺณโณ ทฺวํ สาริปุตฺต หาสฺสโณ ทฺวํ สาริปุตฺต
ชวณโณ ทฺวํ สาริปุตฺต ติกฺขณโณ ทฺวํ สาริปุตฺต นินฺนเพทิก-
ณโณ ทฺวํ สาริปุตฺต เสยฺยถาปํ สาริปุตฺต รณโณ จกฺกตฺตํ
เชฏฺฐปุตฺโต ปิตฺรา ปวตฺตํ จกฺกํ สมนฺเทว อนฺนปวตฺเตติ เอวเมว
โห ทฺวํ สาริปุตฺต มยา อนฺนตฺรํ สมนฺนจกฺกํ ปวตฺตํ สมนฺเทว
อนฺนปวตฺเตตฺติ ฯ โน เจ กิร เม ภนฺเต ภควา กิณฺณิ ครหติ
กายิกํ วา วาจสํกํ วา อิมํ ปน ภนฺเต ภควา ปณฺณํ
ภิกฺขุสฺสทํ น กิณฺณิ ครหติ กายิกํ วา วาจสํกํ วาติ ฯ อิมํ
ชฺวาทํ สาริปุตฺต ปณฺณํ ภิกฺขุสฺสทํ น กิณฺณิ ครหามิ กายิกํ
วา วาจสํกํ วา อิมํ หิ สาริปุตฺต ปณฺณํ ภิกฺขุสฺสทํ สญฺจี
ภิกฺขุ เทวชฺชา สญฺจี ภิกฺขุ นพภิณฺณา สญฺจี ภิกฺขุ อุกฺกตภา-
วิมุตฺตา อถ อิตเร ปณฺณาวิมุตฺตาติ ฯ อถ โห อายสฺมา วงฺคํ
อญฺจายาสฺมา เขถํ อุตฺตรวาสํกํ กวิตฺวา เยน ภควา เตนฺน-
ชติมฺปนาเมตฺวา ภควนฺตํ เขตฺตโวจ ปฏฺฐาติ มํ ภควา ปฏฺฐาติ
มํ สุกฺตาติ ฯ ปฏฺฐาตุ ทํ วงฺคํสํกํ ภควา อโวจ ฯ

[๗๔๖] อถ โห อายสฺมา วงฺคํสํกํ ภควนฺตํ สมนฺนชฺชา สรรูปาหิ
คากาหิ อภิตฺถวิ

อชฺช ปณฺณรเส วิสฺสุทฺธิยา

ภิกฺขุปณฺณสฺสทํ สํมาคตา

สํญโยชนพฺพชนฺจํนิทา

อนํฆา ชันนํพฺพภาวา อีสํ

จกฺกถวคฺติ ยถา ราชา อมจฺจปรีวาริโต

สํมนฺตา อนฺนปรีเยติ สํครนฺตํ มหํ อิมํ

เอวํ วิชิตสงฺคามํ สํตถวาทํ อนฺนตฺตํ

สํวทฺตา ปยิริปาสํนฺติ เตวชิรฺชา มจฺจุหายิโน

สํพฺเพ ภควโต ปุคฺคตา ปถาเปตฺถ น วิชฺชติ

คณฺหาสํตถสํสํ หนฺตารํ วณฺเท อาทิ จฺจุพฺพชนฺนํ ๑

อฏฺฐมํ ปโรสํสํสํตฺตํ

[๗๔๗] เอภํ สํมํ ภควา สํวตฺตํ วิหริติ เชตวเน อนาถ-
 ปิณฺฑกิสํสํ อารามे มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สํทํ อชฺชมเตพฺเสหิ
 ภิกฺขุสงฺกเทหิ ๑ เตน โข ปน สํเยเน ภควา ภิกฺขุ นิพฺพานปฺปฏิ-
 ตํยุตฺตาย ฆมฺมิยา กถาย สํนฺทสํเสติ สํมาทเปติ สํมุตฺเตเชติ
 สํมปทํเสติ ๑ เต จ ภิกฺขุ อฏฺฐจิกตฺวา มนสิกตฺวา สํพฺพเจตโส
 สํนฺนนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฆมฺมํ สฺสณฺนํ ๑

[๗๔๘] อถ โข อายสํมโต วรฺกํสํสํสํ เอตทโหสิ อयํ โข
 ภควา ภิกฺขุ นิพฺพานปฺปฏิตํยุตฺตาย ฆมฺมิยา กถาย สํนฺทสํเสติ
 สํมาทเปติ สํมุตฺเตเชติ สํมปทํเสติ เต จ ภิกฺขุ อฏฺฐจิกตฺวา
 มนสิกตฺวา สํพฺพเจตโส สํนฺนนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฆมฺมํ สฺสณฺนํ
 ยนฺนนาหํ ภควนฺตํ สํมุตฺตา สํวปาหิ คาลาหิ อภิตฺถเวยฺยณฺติ ๑

๗๕๐] วงศ์ตั้งผู้ตั่ง ปไร่หตั้งผู้เต ภาควนุตาภิติ ๒๘๓

อก ไช อายสุมะ วงศ์ไธ อญุช่ายาธนา เขกัธ อุตตราธงคั กริตฺวา
เยน ภควา เตนณฺชธิมฺปณาเมตฺวา ภควนุคฺ เอตทโวจ ปรฺฏิภาติ
มํ ภควา ปรฺฏิภาติ มํ สุกตาทิ ฯ ปรฺฏิภาตุ คํ วงศ์ธํธาติ ภควา
อโวจ ฯ

[๗๕๑] อก ไช อายสุมะ วงศ์ไธ ภควนุคฺ สัมมุชา สรรูปาหิ
คาลาหิ อภิตถวิ

ปไร่หตั้ง	ภิกฺขุณฺ	สุคคํ	ปยิริปาสติ
เทเสนคํ	วิรัช ชมมํ	นิพฺพานํ	อกุโตภยํ
สุณฺนติ	ชมมํ	ฉิมถํ	สมฺมาสมฺพุทฺธเทสํ
โสภติ	วต	สมฺพุทฺธ	ภิกฺขุสงฺฆปรฺกฏโต
นาคนาโมสึ	ภควา	อิสฺสนํ	อิสฺสิตฺตโม
มหาเมโฆว	หุตฺวาน	ธาวเก	อภิวสฺสติ
ทิวาวิหารา	นิภฺชมุณ	สฺตฤทฺธ	สฺนทามตา
ธาวโก	เต	มหาวัธ	ปาเท จนฺตติ วงศ์ไธติ ฯ

กั นุ เต วงศ์ตั้ง อิมะ คาลาโย ปุพฺเพ ปวิวิตฺตกิตฺตา อุตฺทาหุ
ชานโสว คํ ปรฺฏิภนฺตํติ ฯ น ไช เม ภนฺเต อิมะ คาลาโย
ปุพฺเพ ปวิวิตฺตกิตฺตา อก ไช ชานโสว มํ ปรฺฏิภนฺตํติ ฯ เตนหิ
คํ วงศ์ตั้ง ภิกฺขุโยโส มตฺตาย ปุพฺเพ อปวิวิตฺตกิตฺตา คาลาโย
ปรฺฏิภนฺตํติ ฯ

[๗๕๐] เขวํ ภนฺเตติ ไช อายสุมะ วงศ์ไธ ภควโต ปรฺฏิสฺสตุวา

ภิกขุโยโส มคฺทาย ภควนํ ปุพฺเพ อปริวิตกฺกิตาหิ คากาหิ อภิตฺตวิ

อุมมคฺคตํ^๑ มารสฺส อภิกฺขุย

จรติ ปภิชฺช ชฺชิตานิ

คํ ปสฺสถ พนฺธปมฺพญจกรํ

อสีคํ ภากโส ปวิภชฺช

โอฆสฺส หิ นิตฺตฺรณคฺคํ

อเนกวิหิตํ มคฺคํ อภฺชาตี

ตสฺมี เจ อมเต อภฺชาเต

ชมฺมทฺทสา จิตา อสฺสทิวา

ปชฺโชตกโร อตฺติวิชฺฌ ชมฺมํ

สพฺพทฺธิจฺฉินํ อตฺติกมฺมทฺทส

ณฺทฺวา จ สจฺฉณิกณฺทฺวา จ อคฺคํ โส เทสฺย ทสฺสจฺฉานํ

เอวํ สฺสเทสฺส เต ชมฺเม โโก ปมาโท วิชานตํ

ตสฺมา หิ ตสฺส ภควโต สาสเน

อปฺปมคฺโค สทา นมสฺสํมฺหุสฺสิกฺขเวติ ๑

นวมํ โกณฺฑนฺณสฺสคฺคํ

[๗๕๓] เขกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ เวพฺพเน กถนุ-
ทกฺกนิวาเป ๑ อถ ไช อายสฺมา อณฺเณโกณฺฑนฺณเณ สจฺจิสฺสเสว
เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิกฺวา ภควโต ปาเทสฺส สิริสา

๑ อ. เอวํ ๑ ย. อุมมคฺคปถิ ๑

นิปิตฺตฺวา ภควโต ปาทานิ มุขเณ จ ปริจฺจุมฺพติ ปาณํหิ จ ปริ-
 สัมพาทติ นามณฺจ สํเวติ โกณฺฆณฺโฆหํ ภควา โกณฺฆณฺโฆหํ
 สุกตาคิ ฯ

[๗๕๒] อถ ไช อายสุมโต วงศ์สัสสะ เตตทโหสิ อัย ไช
 อายสุมมา อญญาโกณฺหณโย สัสสิสเสว เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิริสา นิปตฺติว ภควโต ปาทานิ
 มุเชน จ ปริจุมฺพติ ปาณํหิ จ ปริสุมฺพาหติ นามญฺจ สาเวติ
 โกณฺหณโยหํ ภควา โกณฺหณโยหํ สุกตาคิ ยนฺนุนาหํ อายสุมนฺตํ
 อญญาโกณฺหณณํ ภควโต สมนุชา สรรูปาหิ คาลาหิ อภิตฺถเวชฺช
 ยนฺติ ฯ อถ ไช อายสุมมา วงศ์โส อญฺจายาสฺนา เขกัสมิ อุตฺตรรา
 สงฺกํ กวิตฺวา เยน ภควา เทนฺนชฺชติมฺปณฺนาเมตฺวา ภควนฺตํ เตต
 ทโวจ ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา ปฏฺฐิภาติ มํ สุกตาคิ ฯ ปฏฺฐิภาตุ ตํ
 วงศ์สาคิ ภควา อโวจ ฯ

[๗๕๓] อถ ไช อายสฺมา วุจฺติสํ อายสฺมฺหํ อนุภาโกณฺชาณญํ
ภควโต สมนุชา สฺรปาทิ ศาถาหิ อภิตฺถวิ

พุทธานุพุทโธ โส เถโร	โกณทณฺโฆ ทิพฺพนิกฺกโม
ถาณํ สุขวิหารานํ	วิเวกานํ อภินฺทโส
ยํ สาเวเนน ปตฺตพฺพํ	สํตฺตสุตฺตสณฺหาเรนา
สพฺพสฺสํ คํ อนุปฺปตฺตํ	อปรฺมมตฺตสฺสํ สิกฺขโต

มหายานาโว เทววิโซ เจโตปริยาโยโกวิโท
โกณฑนญโย พุทธทาสยาโท ปาเท วนทติ สัตถุโนติ ฯ
ทสมิ โมคคัลลานสุตฺตํ

[๗๕๔] เอกิ สมนิ ภควา ราชคเห วิหริติ อธิคิธิปัสเส
กาฬสัถยา มหตา ภิกขุสงฺฆเณ สทฺธิ ปณฺจมคฺเคหิ ภิกขุสงฺเคหิ
สพฺเพเหว อรหณฺเคหิ ฯ เสดิ สุกฺกํ อายสฺมา มหาโมคคัลลาโน
เจตสา จิตฺตํ สมนนฺเสนติ วิปฺปมฺมุตฺตํ นิรุปฺปํ ฯ

[๗๕๕] อถ โส อายสฺมาโต วุคฺคัสสํ เอตทโหสิ อโย โส
ภควา ราชคเห วิหริติ อธิคิธิปัสเส กาฬสัถยา มหตา ภิกขุสงฺฆเณ
สทฺธิ ปณฺจมคฺเคหิ ภิกขุสงฺเคหิ สพฺเพเหว อรหณฺเคหิ เสดิ สุกฺกํ
อายสฺมา มหาโมคคัลลาโน เจตสา จิตฺตํ สมนนฺเสนติ วิปฺปมฺมุตฺตํ
นิรุปฺปํ ยนฺนุนาหํ อายสฺมนฺตํ มหาโมคคัลลานํ ภควโต สมนฺนุชา
สฺสรูปาหิ คาลาหิ อภิตถเวยฺยนฺติ ฯ อถ โส อายสฺมา วุคฺคัสสํ
อญฺญสาสาสนา เอกัง อุตฺตราสังคํ ภริตฺวา เยน ภควา เตนญฺ-
ชติมฺปณฺนามะคฺคา ภควนฺตํ เอตทโวจ ปฏฺิภาติ มํ ภควา ปฏฺิภาติ
มํ สุตฺตาทิ ฯ ปฏฺิภาตฺวํ ตํ วุคฺคัสสํ ภควา อโวจ ฯ

[๗๕๖] อถ โส อายสฺมา วุคฺคัสสํ อายสฺมนฺตํ มหาโมคคัลลานํ
ภควโต สมนฺนุชา สฺสรูปาหิ คาลาหิ อภิตถิ

นคัสสํ ปัสเส อาสนํ มุนิํ ทุกฺขสฺสํ ปารกํ
สวภา ปยฺรปาสนฺติ เทววิชา มจฺจุหายิโน

เต เจตสา อนุปริเยตติ โมคฺคตฺตนาโน มหิตฺธิโก
จิตฺตํ เนตํ สมนฺเนตํ วิปฺปมฺมุตฺตํ นิรุปฺปํ
เอวํ สัพพพุคฺคสมฺปนฺนํ มุนี ทฺวํชฺสํ ปารํ
อนนกาการสมฺปนฺนํ ปิยฺรฺปาสนฺติ โคตมนฺติ ฯ

เอภาทสํ คคฺคราสฺตตํ

[๗๕๗] เอกํ สมนํ ภคฺฉา จมฺปายํ วิหริติ คคฺคราย โปทฺทฺรณิยา
ตํเร มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณตํ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสงฺฆเณตํ สคฺคหิ
จ อุปาตฺถกตฺเตหิ อนนเกหิ จ เทวตาสฺสสฺสเณหิ ฯ คุยาตฺตํ ภคฺฉา
อติโรจติ วนฺณเณน เจว ยตฺสา จ ฯ

[๗๕๘] อถ ไช อายสฺมาโต วงศ์ตั้งยุดตัสต์ เอกทโหสิ อยํ ไช
ภคฺฉา จมฺปายํ วิหริติ คคฺคราย โปทฺทฺรณิยา ตํเร มหตา ภิกฺขุ-
สงฺฆเณตํ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสงฺฆเณตํ สคฺคหิ จ อุปาตฺถกตฺเตหิ
อนนเกหิ จ เทวตาสฺสสฺสเณหิ คุยาตฺตํ ภคฺฉา อติโรจติ วนฺณเณน
เจว ยตฺสา จ ยนฺนุนาหิ ภคฺฉนฺตํ สมนฺนุชา สรรูปาย คากาย
อภิตฺถเวยฺยนฺติ ฯ อถ ไช อายสฺมา วงศ์ตั้งยุดตัสต์ อญฺจายาสนา เอกํ
อญฺจตฺราตฺถกํ กวิตฺวา เยน ภคฺฉา เตนฺนุชติมฺปนาเมตฺวา ภคฺฉนฺตํ
เอกทโหสิ ปฏฺฐิภาติ มํ ภคฺฉา ปฏฺฐิภาติ มํ สคฺคตฺวาติ ฯ ปฏฺฐิภาตุ
ตํ วงศ์ตั้งยุดตัสต์ ภคฺฉา อโหสิ ฯ

[๗๕๙] อถ ไช อายสฺมา วงศ์ตั้งยุดตัสต์ ภคฺฉนฺตํ สมนฺนุชา สรรูปาย
คากาย อภิตฺถเวยฺย

จนฺโท ยถา วักฺขยเต นน
 วิโรจติ วักฺขยเต ภาณุนา
 เอมํ อยํ อยํ อยํ มหามุนี
 อติโรจติ ยถา สัพพโลกนติ ฯ
 ทวาทสํ วักฺขยเต

[๗๖๐] เอกํ สมํ อายสฺมา วักฺขยเต สวคฺคิยํ วิหริติ เขตฺตวเน
 อนาถปิตุสสํ อารามํ ฯ เทน โห ปน สมฺเยน อายสฺมา
 วักฺขยเต อจิรอรหตฺตปฺปตฺโต โหติ วิมุตฺติสฺสํ ปฏฺฐิเต ติสฺสํ
 เวทํ อิมํ คทาโย อภาสิ

กาเวยฺยมตฺตา วิจิรํ ปุพฺเพ	คามา คามํ ปุรา ปุริ
อกทฺถสํ สมํ พุทฺธํ	สทฺธา โน อปฺปชฺชต
โส เม ฆมฺมมเทเสสิ	ชนฺเช อายคณานิ ชาตุโย
ตสฺสํ ฆมฺมํ สุตฺตวณ	ปพฺพชฺชํ อนคาริยํ
พหุณฺณํ วต อตฺตถาย	โพธิมชฺชคมา มุนิ
ภิกฺขุณฺณํ ภิกฺขุณฺณํ	เย นิยามคตฺตทสฺสา
สวาคํ วต เม อภาสิ	มม พุทฺธสฺสํ สันติเก
ติสฺสํ วิชฺชา อนุปฺปตฺตา	กตํ พุทฺธสฺสํ สํสํ
ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ	ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธิตํ
เตวฺชฺชโห อทิปตฺโตมฺหิ	เจโตปริยายโกวิทิติ ฯ

วักฺขยเต สัจจตนุสัจจะ

คตฺตํ อุตฺตํ

นิภฺมฺมคตฺตํ เจว เปตฺตคตฺตํ
 อานนฺเตน สฺภาสิตา สวริปฺปคตฺตํ
 ปโรสคตฺตํ โกณคตฺตํ โมคคตฺตํ
 วงศ์เสน ทวาทสํ ๑

วนสํยุตํ

ปจิมํ วิเวกสํยุตํ

[๗๖๑] เขวมุเม สํคํ เอกํ สํมยํ อญฺเจตโร ภิกฺขุ โกธํเสตุ
วิหริติ อญฺเจตโร สํคํ วนสํยุตํ ๑ เทน โข ปน สํมเยน โส ภิกฺขุ
ทิวาวิหารคโต ปาปเก อกุสฺสเก วิตกฺกเก วิตกฺกเกติ เคนนิสฺสํสํเต ๑

[๗๖๒] อถ โข ยถา สํคํ วนสํยุตํ อธิวตฺถา เทวตา สํสํ
ภิกฺขุโน อนุกมฺปิภา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา เยน โส
ภิกฺขุ เทนุปลํงกมฺปิ อุลลํงกมฺปิควา ตํ ภิกฺขุํ คาลาหิ อชฺฌณภาสิ

วิเวกกาโมสํ วนํ ปวิชฺฐํ

อถ เต มโน นิจุณฺหติ พหิทฺธา

คฺวุ ชโน ชนสํคํ วินยสฺสํ ฌนํ

คโต สํคํ โหหิสิ วิตฺตราโค

อวตํ ปชหาสิ สโต

ภวาสิ สํคํ ตํ สํรยามเส

ปาตาถโร หิ ทฺตฺตโร

มา ตํ กามโร อวาทิ

สํกุณฺเณ ยถา ปัสสํกุณฺเณคโต

วิจฺจํ ปาตยติ สํคํ รชํ

เกตุวา อวิชชํ วิชชาย ฌาณวณํ ปริกฺขยา
 อโธกํ อนุปายาสํ กสฺมา ปพฺพชิตํ คเป
 อารทฺธวิริยํ ปหิตตฺตํ นิจุจํ ทพฺพปรกฺกมํ
 นิพฺพานํ อภิกงฺขนฺตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ คเปติ ฯ
 ตติยํ กสฺสํปโคตฺตสฺสํ

[๗๖๖] เขกํ สมนํ ฌายสฺมา กสฺสํปโคตฺโต โกธเตสฺสุ วิหริตี
 อญฺเฏตฺรสมํ วนฺตณฺเฑ ฯ เตน ไซ ปน สมนฺเณ ฌายสฺมา กสฺสํป-
 โคตฺโต ทิวาวิหารคโค อญฺเฏตฺรํ เณตํ โยวทิตี ฯ

[๗๖๗] อถ ไซ ยา ตสฺมิมิ วนฺตณฺเฑ อธิวตฺตา เทวตา
 ฌายสฺมโต กสฺสํปโคตฺตสฺสํ อนุกมฺบิเภา อตฺถกามา ฌายสฺมนฺตํ
 กสฺสํปโคตฺตํ สํเวเชตฺถกามา เยนายสฺมา กสฺสํปโคตฺโต เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ฌายสฺมนฺตํ กสฺสํปโคตฺตํ คากาหิ อชฺฌณฺณาสี

คิริทฺตฺตคฺจํ เณตํ อปฺปปณฺณํ อเจตสํ
 อกาเถ โยวทํ ภิกฺขุ มนุโธว ปฏฺฐิภาติ มํ
 สฺสณฺนาติ น วิชานาติ อาโตเกติ น ปสฺสตี
 ฆมฺมสฺมิมิ ภณฺณมานสฺมิมิ อตฺถํ พาโต น พุชฺฌตี
 สเจยฺยํ ทสํ ปชฺชโรเต ชารยิสฺสตี กสฺสํป
 เณว ทกฺขตี รูปานิ จกฺขุ หิสฺสํ น วิชฺชตีติ ฯ

อถ ไซ ฌายสฺมา กสฺสํปโคตฺโต ตาย เทวตาย สํเวชิตฺโต สํเวคมา-
 ปาทิตี ฯ

จตุตถํ สัมพหุตตตตํ

[๗๖๘] เขกํ สมยํ สัมพหุตา ภิกขุ โกธเตสุ วิหรติ อญ-
ตตรสฺมึ วนธณฺเฑ ๑ อถ ไช เต ภิกขุ วสฺสํ วุตฺตา เตมาสจฺจุเยน
จาวริกํ ปกุกมฺสํ ๑

[๗๖๙] อถ ไช ยา ตสฺมึ วนธณฺเฑ อชิวุตฺตา เทวตา เต
ภิกขุ อปสฺสณฺตี ปริเทวมานา ตายํ เวธายํ อิมํ คาทํ อภาสี

อวติ วีย เมชฺฐํ ฌายติ

พหุเก ทิสฺวาน วิวิตฺเต อาสเน

เต จิตฺตกถา พหุสฺสฺสา

โกเม โคตมสํวกา คตาติ ๑

[๗๗๐] เหวํ วุตฺเต อญฺจตฺรา เทวตา คํ เทวคํ คาทาย อชฺฐภาสึ

มคฺชํ คตา โกธตํ คตา

เอกจฺจุยา ปน วชฺชิภุมิยา

มกฺฆา วีย สจฺจจาวรินฺ

อนิเกตา วิหรติ ภิกฺขโวติ ๑

ปณฺจมํ อานนทตตตํ

[๗๗๑] เขกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกธเตสุ วิหริติ อญ-
ตตรสฺมึ วนธณฺเฑ ๑ เตน ไช ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท
อติเวถํ คิหิธณฺเฑตฺตพิพฺพุโต วิหริติ ๑

[๗๗๒] อถ ไช ยา ตสฺมึ วนธณฺเฑ อชิวุตฺตา เทวตา อายสฺมโต

อานนุทสัจจ อานุคณีนีฎเณ อานุคณีนายสัจจ อานนุท สัจจกาวคโค
 อานุคณีนายสัจจ อานนุท เทนุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ
 อานนุท คาวคโค อานุคณีนายสัจจ

รูกุคณีนายสัจจ ปสัจจกาวคโค

นิพพาน หทยสัจจ โอบี

ณาย โคคณีนายสัจจ มา ปมาโท

กั เท ปสัจจกาวคโค กวิสัจจกาวคโค ๑

อถ โข อานุคณีนายสัจจ อานนุท คาวคโค เทนุคณีนายสัจจ สัจจกาวคโค สัจจกาวคโคปาทิ ๑

อานุคณีนายสัจจ

[๗๗๓] อถ สัจจ อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ กวิสัจจกาวคโค อานุคณีนายสัจจ
 อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ ๑

[๗๗๔] อถ โข อานุคณีนายสัจจ คาวคโคคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ ชาคคณีนายสัจจ นาม
 อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ ปุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ
 อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ อานุคณีนายสัจจ คาวคโค อานุคณีนายสัจจ

คคณีนายสัจจ ปคณีนายสัจจ ยคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ

คาวคโคคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ สัจจกาวคโคคณีนายสัจจ

ปุคณีนายสัจจ ปุคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ สัจจกาวคโคคณีนายสัจจ ๑

[๗๗๕] อถ คคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ สัจจกาวคโคคณีนายสัจจ ปคณีนายสัจจ

เท จานี อานุคณีนายสัจจ คคณีนายสัจจ เทนุคณีนายสัจจ ปคณีนายสัจจ ๑

[๗๗๐] น เต สฺขํ ปชานนฺติ เย น ปสฺสํนฺติ นนฺทนํ
 อาวาลํ นรเทวานํ ติทถานํ ยสฺสํสํนฺติ ฯ

[๗๗๑] น ตฺวํ พาเถ วิชานาสี ยถา อรหํ จโจ
 อนิจุจา สพฺเพ สงฺขารา อปฺปาทวชชมฺมิโน
 อปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ รูปสโม สฺสโ
 นตฺถิทานิ ปฺนาวาสํ เทวกายสฺมิ ชาตึนํ
 วิกฺขิตฺโต ชาตีสํสํโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ ฯ

ตตตต นาคทตตตต

[๗๗๒] เขกํ สมฺมํ อายสฺมา นาคทตฺโต โภสฺสํสํ วิหริ
 อญฺญตรสฺมึ วนธณฺเฑ ฯ เตน ไซ ปน สมฺเยน อายสฺมา นาค-
 ทตฺโต อติกาถเนว คามํ ปวิสฺสํ อติทิวา ปฏิกุมฺมํ ฯ

[๗๗๓] อล ไซ ยา ตสฺมึ วนธณฺเฑ อชิวตฺตา เทวตา
 อายสฺมาโต นาคทตตตต อญฺญมฺปิภา อตฺถกามา อายสฺมนฺตํ นาค-
 ทตฺตํ สํเวเชตฺถกามา เยนายสฺมา นาคทตฺโต เตนุสฺสํมฺมิ อป-
 สํมฺมิตฺวา อายสฺมนฺตํ นาคทตฺตํ คาถาหิ อชฺฌณภาสิ

กาเถ ปวิสฺสํ นาคทตฺต ทิวา จ อากนฺตฺวา อติเวธ-
 จาริ สํสํมฺมิ คหฺนุเจหิ สมนุสฺสํมฺมิ
 ภายามิ นาคทตฺตํ สฺปกพฺภํ กุสฺสํ วิณิพฺพชํ
 มา เหว มจฺจุรณฺโณ พถวโต อนตฺถกสฺสํ วสฺเมสฺสํ ฯ

อล ไซ อายสฺมา นาคทตฺโต ตาย เทวตาย สํเวชิตฺวา สํเวคมาปาถิตฺวา ฯ

อฏฺฐมํ กุตฺตวณฺณํสูตรํ

[๗๘๐] เขกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกธํเสสฺส วิหริติ อญฺญ-
ตฺรสมํ วนฺตณฺฑเก ๑ เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ อญฺญตฺรสมํ
กฺุเต อติเวถํ อชฺโฌคาพฺพปฺปตฺโต วิหริติ ๑

[๗๘๑] อถ โข ยถา ตสฺมํ วนฺตณฺฑเก อชฺวตฺถา เทวตา ตสฺส
ภิกฺขุโน อนุกมฺบิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา ยถา ตสฺมํ
กฺุเต กุตฺตวณฺณํ ตสฺสา วณฺณํ อภินิมฺมิตฺวา येन โส ภิกฺขุ
เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌณฺณาสี

นทํเรสฺส สณฺฑาเน สภาสฺส วธิยาสุ ๑

ชนา สงฺกมฺม มนฺเตนฺติ มนฺจ คณฺจ กิมนฺตรนฺติ ๑

[๗๘๒] พหุ ทิ สทฺธา ปจฺจุหา ธมฺมิตพฺพา ตปสฺสัณฺหา

น เตน มงฺกุโหตพฺพํ น ทิ เตน กิธิสฺสติ

โย ๑ สทฺทปฺปปริตฺตาสํ วเน วาตมิโค ยถา

ถหฺมุคฺโคติ ตํ อากุ นาสฺสํ สมฺปชฺชเต วคฺนฺติ ๑

นวมํ วชฺชปฺปตฺตสูตรํ

[๗๘๓] เขกํ สมยํ อญฺญตโร วชฺชปฺปตฺตโก ภิกฺขุ เวสํถิยํ
วิหริติ อญฺญตฺรสมํ วนฺตณฺฑเก ๑ เตน โข ปน สมเยน เวสํถิยํ
สพฺพตฺติจาโร โหติ ๑

[๗๘๔] อถ โข โส ภิกฺขุ เวสํถิยํ ตฺริย คาพิต วาทินิคุโฆส-

๑ ย. อ. สพฺพตฺติจาโร ๑

คัม ภิกขุ คากาย อชฎณภาสึ

กถมา คุว มมุปทานิ ภิกขุ
 นาชัยสิ ภิกขุหิ สัจจนโต
 สัจจวาน มมุมม ฌกตปปสาท
 ทิฏฐเชว มมุเม ฌกตปปสัจจนติ ฯ

[๒๘๙] อหุ ปุเร มมุปเทสุ ฌนโท
 ยาว วิราเคน สมากมิมุห
 ยโต วิราเคน สมากมิมุห
 ยงกณจิ ทิฏฐเชว สัจจ มุคฺ วา
 อณณาย นิฏฐเชพนมาหุ สัจจโตติ ฯ
 เอกาทสํม อโยนิโสมนสิจการสัจจคัม

[๒๙๐] เขก สัมม อณณตโร ภิกขุ โกสเสสุ วิหริติ อณณ-
 ตรสุมิ วนสณฺเฑ ฯ เตน โห ปน สัมเมเน โส ภิกขุ ทิวา-
 วิหารคโต ปาปเก อกฺขเต วิตกฺเก วิตกฺเกติ เสยฺยถิํ กาม-
 วิตกฺกํ พยาปาทวิตกฺกํ วิหีสํวิตกฺกํ ฯ

[๒๙๑] อถ โห ยา คสุมิ วนสณฺเฑ อชิวตฺตา เทวตา
 คสฺส ภิกขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา คัม ภิกขุ สัจจเชตฺถกามา
 เมเน โส ภิกขุ เตนฺปสัจจกมิ อปสัจจกมิตฺวา คัม ภิกขุ คากาหิ
 อชฎณภาสึ

๗๘๓] วนสัณฺฑตฺตํ ปากคินฺทริยสุตฺเต อุกฺกุชฺจาทิภาโว ๒๘๘

อโยนิโส มนสิการา โส วิตกฺกเกหิ ขชฺชสึ
อโยนิโส ปฏฺิณิสฺสชฺช โยนิโส อนฺนุวิจฺจนฺตย
สํตุการํ ฆมฺมํ อารพฺภา สงฺฆํ สํถานิ วตฺตโน
อชฺคฺคฺกณฺธิ ปาโมชฺชํ ปิติสฺสุมสํสํ
คโค ปามุชฺชพฺพุโต ทฺวชฺชสฺสํคํ กวิสฺสสํสํติ ฯ

อถ โห โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชฺชิตो สํเวคมาปาทํติ ฯ

ทฺวาทสํ มชฺฌนฺตคิกสุตฺตํ

[๗๘๓] เขกํ สมฺมํ อณฺณตโร ภิกฺขุ โกสฺสเสถุ วิหฺรติ อณฺณ-
ตรสฺสํ วนสณฺฑเท ฯ

[๗๘๔] อถ โห ยา คสฺสํ วนสณฺฑเท อชฺวคฺคฺคา เทวตา เยน
โส ภิกฺขุ เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา คสฺสํ ภิกฺขุโน สมนฺติเก
อิมํ คากา อภาสิ

จฺิเต มชฺฌนฺตคิก กากเต สมนฺตฺธิเนสุ ปกฺขิสฺสุ
สณฺเตว พฺรหฺมหารณฺณํ คํ ภยํ ปฏฺิภาติ มํ
จฺิเต มชฺฌนฺตคิก กากเต สมนฺตฺธิเนสุ ปกฺขิสฺสุ
สณฺเตว พฺรหฺมหารณฺณํ สํ วติ ปฏฺิภาติ มนฺติ ฯ

เตรสํ ปากคินฺทริยสุตฺตํ

[๗๘๕] เขกํ สมฺมํ สมนุพฺพุตา ภิกฺขุ โกสฺสเสถุ วิหฺรติ อณฺณ-
ตรสฺสํ วนสณฺฑเท อุกฺกุชฺคา อุนฺนพฺวา จปฺตา มุชฺฉา วิภินฺณวาจา
มฺนุจฺจสฺสํติโน อสํมฺปชานา อสํมาหิตา วิพฺภนฺตจิจฺจตา ปากคินฺทริยา ฯ

[๗๔๔] อถ โห ยะ ตสฺมึ วนสฺสเน อธิวตฺถา เทวตา
 เตสํ ภิกฺขุณฺโณ อหุณฺนํภิกฺกา อตฺถกามา เต ภิกฺขุ สํเวเชตฺถกามา
 เยน เต ภิกฺขุ เตหุสฺสํมมึ อุปสํมมิตฺวา เต ภิกฺขุ คาถาหิ
 อชฺชณภาสึ

สุตฺตวิโน ปุเร อาสํ	ภิกฺขุ โคตมสํวากา
อนิจุณา มิตฺถํ เชนา	อนิจุณา สยนาสนํ
โตเก อนิจุจํ ฃตฺวา	ทุกฺขสฺสํคํ อภิสํ เต
ทูปฺโปสํ กตฺวา อตฺตานํ	คามะ ความฉนิกา วีย
ภุตฺวา ภุตฺวา นิปชฺชนฺติ	ปราคารสํ มุจฺฉิตา
สํชฺชสฺสํ อณฺชสฺสํ กตฺวา	อิเธกจฺเจ วทามหํ
อปวิจฺจํ อนาถา เต	ยถา เปตา ตเถว เต
เย โห ปมตฺตา วิหรนฺติ	เต เม สมนฺธาย ภาสิตํ
เย อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ	นโม เตสํ กโรมฺहनฺติ ฯ

อถ โห เต ภิกฺขุ คาย เทวตาย สํเวชิตา สํเวคมาปาหุณฺติ ฯ

จตุทฺถสฺมํ ปทุมปฺปผสฺสํ

[๗๔๕] เขกํ สมมํ อณฺณตโร ภิกฺขุ โกสฺเสสฺส วิหรติ อณฺณ-
 ตสฺมึ วนสฺสเน ฯ เตน โห ปน สมนฺเณ สํ ภิกฺขุ ปจฺจนาภคํ
 มิตฺถาปาตปฏิกฺกนฺโต ปอกฺขรณํ โอคาเหตฺวา ปทุมํ อุปสํชฺชติ ฯ

[๗๔๖] อถ โห ยะ ตสฺมึ วนสฺสเน อธิวตฺถา เทวตา
 ตสฺสํ ภิกฺขุโน อหุณฺนํภิกฺกา อตฺถกามา ทํ ภิกฺขุ สํเวเชตฺถกามา

ยกฺขสํยุตํ

ปจิมํ อินฺทกสุตฺตํ

[๘๐๑] เอวมฺเม สุตํ เอกํ สํมยํ ภควา ราชคเห จหริติ
อินฺทกฺขฺเฏ ปพฺพเต อินฺทกสุตฺตํ ยกฺขสํยุตํ ภวเน ฯ

[๘๐๒] อถ โข อินฺทโก ยกฺโข เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
อฺปฺลํงกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสิ

รูปํ น ชีวนฺติ จทนฺติ พุทฺธา

กถํ นุญฺญํ จินฺตติมํ สํวํ

กฺขสํยุตํ อฏฺฐจียกปฺปณฺฑิตเมติ

กถํ นุญฺญํ สชฺชติ คพฺภสํมินฺติ ฯ

[๘๐๓] ปจิมํ กถํ โหติ กถา โหติ อพฺพุทํ

อพฺพุทา ชายเต เปสํ เปสํ นิพฺพุตฺตํ ชโน

ฉนา ปสาธา ชายนฺติ เกสา โดมา นขาปี จ

ยณฺจสฺส ญฺญชฺติ มาตา อนนํ ปาณณฺจ โภชนํ

เตน ใสํ ตตฺถ ยาเปติ มาตุกฺขจฺฉิคุคฺโคโต นโรติ ฯ

ทุติยํ สกฺกสฺสคํ

[๘๐๔] เอกํ สํมยํ ภควา ราชคเห จิหริติ คิชฺฌณฺเฏ ปพฺพเต ฯ

[๘๐๕] อถ โข สกฺกนามโก ยกฺโข เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ

อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสี

สพฺพคนุสยิฏฺเฐ วิปฺปมุตฺตสฺส เต สโต

สฺมณสฺส น ตํ สํวชฺช ยถญฺณมนุสฺสํคํคิตฺติ ฯ

[๘๐๖] เยนเกณฺหิ วณฺณเนน สํวาโส สกฺก ชายติ

น ตํ อรหติ สํปฺปญฺโณ มนสา อนุกมฺมิตฺตุ

มนสา เจ ปสฺนเนน ยถญฺณมนุสฺสํคิตฺติ

น เตน โหติ สัมมุตฺโต ยานุกมฺปา อนุกมฺมชยติ ฯ

คตฺติยํ สฺฐิจิโตมฺมสฺสคํ

[๘๐๗] เอกํ สมฺมํ ภควา คชามิ วิหริติ ฆฏฺฐกิตฺตมญฺเจ สฺฐิจิ-
โตมฺมสฺส ยถวสฺส ภวเน ฯ เตน โห ปน สมฺเยน ชโร จ ยถฺโห
สฺฐิจิโตโม จ ยถฺโห ภควโต อวิทุเร อติกกมฺมุนฺติ ฯ อถ โห
ชโร ยถฺโห สฺฐิจิโตมํ ยถฺวํ เขตฺตทวโจ เอโส สมฺโนติ ฯ เนโส
สมฺโน สมนโก เอโส ยาว ชานามิ ยถิ วา โส สมนโน
ยถิ วา สมนโกติ ฯ

[๘๐๘] อถ โห สฺฐิจิโตโม ยถฺโห เยน ภควา เตนุปสงฺกมิตฺวา
อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กายํ อุปนํมาเมสี ฯ อถ โห ภควา กายํ
อุปนํมาเมสี ฯ อถ โห สฺฐิจิโตโม ยถฺโห ภควนฺตํ เขตฺตทวโจ ภายสี
มํ สมนนํคิตฺติ ฯ น ชฺวหาหนฺตํ อวฺวโส ภายามิ อปฺปิจฺเจ เต สมนุสฺสํโส
ปายโกติ ฯ ปณฺหํ ตํ สมนํ ปุจฺฉนฺตัสสํมิ สเจ เม สมน น
พฺยากวีสฺสํคิตฺติ จิตฺตํ วา เต ชฺวีตัสสํมิ หทฺยํ วา เต ฌาเลตฺตัสสํมิ

๘๓๐] ยกฺขตัณฺณคตฺตํ สฺสจฺฉิโณมตฺตคเต ยกฺขปฏฺวจํ ๓๐๕

ปาเทสฺ วา คเหตุวา ปารคฺคทาย ชีวีสํสํมิตี ๑ น ชฺวาทนคํ
 อาวุโส ปสฺสํมิตี สฺสเทวเก โดเก สฺสมารเก สฺสพฺรหฺมเก สฺสสํมณ-
 พฺรหฺมณียา ปชาย สฺสเทวมนุสฺสํสํโย เม จิตฺตํ วา ชีเปยฺย
 ททํ วา ฌาเลยฺย ปาเทสฺ วา คเหตุวา ปารคฺคทาย ตํเร ชีเปยฺย
 อปฺปํ จ ตํ อาวุโส ปุจฺจน ยถากงฺขสํสํมิตี ๑

[๘๐๘] ราโค จ โทโส จ กุโตนิทานา
 อรตํ รติ โธมทํโส กุโธชา
 กุโธ สมนุชฺชาย มโนวิตกฺกฯ
 กุมารกา ชงฺกมิโวสฺสชฺชนคํสํมิตี ๑

[๘๑๐] ราโค จ โทโส จ อิตฺตนิทานา
 อรตํ รติ โธมทํโส อิตฺโตชา
 อิตฺโต สมนุชฺชาย มโนวิตกฺกฯ
 กุมารกา ชงฺกมิโวสฺสชฺชนคํ

เสณฺหา อตฺตคตฺตํมฺภตา นิโควรสฺสเสว ชนฺธชา
 ปุณฺณ วิสฺสคฺคา กาเมสฺ มาตฺตวา วิสฺสคฺคา วเน
 เข นํ ปชานนฺติ ยโตนิทานํ
 เต นํ วิโนเทนฺติ สฺสโนหิ ยกฺข
 เต ทฺตฺตํวํ โธสมิมํ ตรณฺติ
 อติณฺณปฺพุพฺพํ อปฺนพฺพวายาติ ๑

๑ บ. เอรณฺติ วิสฺสคฺค ๑ ส. ยโตนิทานคํ วิสฺสคฺค ๑

จตุตถัม มณิภทฺทสูตรัม

[๘๑๑] เขกัม สัมมัม ภคฺวา มคฺเชตฺถ วิหฺรติ มณิมาพฺเท เจติเย
มณิภทฺทสูตรัม ยกฺขสูตรัม ภวเน ฯ

[๘๑๒] อถ โข มณิภทฺโท ยกฺโข เยเน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภคฺวโต สฺนฺติเก อิมัม คากัม อภาสี

สฺติมโต สฺทา ภทฺทัม สฺติมา สฺชฺเมชฺติ

สฺติมโต สฺสเว เสยฺโย เวรา จ ปริมุจฺจตีติ ฯ

สฺติมโต สฺทา ภทฺทัม สฺติมา สฺชฺเมชฺติ

สฺติมโต สฺสเว เสยฺโย เวรา น ปริมุจฺจตีติ ฯ

[๘๑๓] ยตฺถ สํพฺพมโหฺรตฺถิ อหิสาย รโต มโน

เมตฺถโส สํพฺพมฺเตตฺถ เวรนฺตตฺถ น เกณจฺติ ฯ

ปณฺจมัม สำนุสูตรัม

[๘๑๔] เขกัม สัมมัม ภคฺวา สํวตฺถิณํ วิหฺรติ เซตวเน อนาถ-
บีณฺฑิตกตฺถํ อวราเม ฯ เตน โข ปน สัมเยเน อณฺณตวิสฺสุสา
อุปาสิกาย สำนุ นาม ปุคฺโค ยกฺเขเน คหิโต โหติ ฯ

[๘๑๕] อถ โข สํ อุปาสิกา ปริเทวมานา คายัม เวธายัม
อิมา คากาโย อภาสี

๑ พ. มุรุมมโปตฺตเกเยวายัม คากา น ทิสฺสุตีติ ฯ ๑ เมตฺถโส ติตฺถิ
ปาเรน ภวิตพฺพัม ฯ

จากุทฺทสํ ปณฺจทสํ ยถา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมํ
 ปาริหาริกปกฺขณฺจ อฏฺฐงฺกสฺสํมากตํ
 อฺโปสํ อฺปวสฺนติ พุทฺหมจฺริยํ จรฺนติ เย
 น เตหิ ยถา กัณฺหติ อิติ เม อรหตํ สุตํ
 ตำนานิ อชฺช ปสฺสํมิ ยถา กัณฺหติ ตำนนาคิ ฯ

[๘๓๖] จากุทฺทสํ ปณฺจทสํ ยถา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมํ
 ปาริหาริกปกฺขณฺจ อฏฺฐงฺกสฺสํมากตํ
 อฺโปสํ อฺปวสฺนติ พุทฺหมจฺริยํ จรฺนติ เย
 น เตหิ ยถา กัณฺหติ ตำนํ หุ เต อรหตํ สุตํ
 ตำนํ ปพฺพุตฺตํ วชฺชาสี ยถา นํ วจนํ อิทํ
 มากาสี ปาปํ กมฺมํ อาวิ วา ยทิ วา โรโห
 สเจว ปาปํ กมฺมํ กริสฺสตี กโรตี วา
 น เต ทฺถว ปมฺมุยฺยติ อฺปฺปจฺจาบี ปตฺตายโตติ ฯ
 [๘๓๗] มตํ วา อมฺมํ โรทฺหติ โย วา ชีวํ น ทิสฺสติ
 ชีวนตํ อมฺมํ ปสฺสํนตํ กสฺมา มํ อมฺมํ โรทฺสตี ฯ

[๘๓๘] มตํ วา ปฺตฺตํ โรทฺหติ โย จ กาเม จชิตฺวาน ปฺนฺรภาจฺจเต อิทํ
 ตํ วาบี ปฺตฺตํ โรทฺหติ ปฺนฺ ชีวํ มโต หิ โส
 กุกฺกฬว อฺพภโต คาค กุกฺกฬํ ปติคฺมิจฺจติ
 นรกา อฺภโต คาค นรํ ปติคฺมิจฺจติ

สมนนาหริตฺวา โอิหิตโสตา รมํ สฺสนนฺติ ฯ

[๘๒๓] อถ โข ปุณฺณพฺพสฺมาตา ยกฺขิณิ ปุตุตฺถํ เอวํ โดเสสฺสิ

ตุณฺห์ อุตฺตริเก โหหิ ตุณฺห์ โหหิ ปุณฺณพฺพ

ยาวาหํ พุทฺธเสวฺยฺสสํ รมํ โสสํสามิ สฺตถฺนโน

นิพฺพานํ ภควา อาท สํพฺพคณฺถปฺปโมจนํ

อติเวตา จ เม โหติ อสํ รมเม นียายนา

บีโย โถเก สโก ปุตุโต บีโย โถเก สโก ปติ

ตโต นียคฺว มยฺหิ อสํ รมํสํส มคฺคนา

น หิ ปุตุโต ปติ วาปี บีโย ทฺวธา ปโมจเย

ยถา สํทรมํสํสวณํ ทฺวธา โมเจติ ปาณินิ

โถเก ทฺวทฺสปเรตสํมึ ชรามรณสํยุเต

ชรามรณโมทฺทาย ยํ รมํ อภิสํมฺพุ

คํ รมํ โสคฺมิจุจามิ ตุณฺห์ โหหิ ปุณฺณพฺพสฺสุติ ฯ

[๘๒๔] อมฺม น พฺยาหริสํสามิ ตุณฺห์ภูตฺตายมุตฺตฺรา

รมํเมว นิสํเมหิ สํทรมํสํสวณํ สํ

สํทรมํสํส อนนฺนํยาย อมฺม ทฺวทฺหิ จรามเส

เอส เทวมนฺนํสํสามิ สํมฺมพฺพานิ ปภงฺกโร

พุทฺโธ อนฺติมสํวโร รมํ เทเสติ จกฺขฺมาติ ฯ

[๘๒๕] สํสฺส โข ปณฺชติโต นาม ปุตุโต ชาโต อูเร สโย

ปุตุโต เม พุทฺธเสวฺยฺสสํ รมํสํสํ นียายติ

ปุนพพสุ สัจจ โหติ อชชามหิ สมุคคตา
 ติฏฐาจิ อริยสัจจานิ อุตฺตราริ สัจจนาถ เมติ ฯ

อญฺจมนํ สัจจกถาสัจจกถํ

[๘๒๖] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเเท วิहरติ สัตถวเน ฯ เตน
 โข ปน สมเยน อนาถมีณฺชิโก คหปติ ราชคหํ อญฺจปตฺโต โหติ
 เกนจิเทว วรรณเยน ฯ อสฺสสํ โข อนาถมีณฺชิโก คหปติ พุทฺโธ
 กิร โธเก อญฺจปนฺโนติ ตาวเทว ฯ ปน ภควนฺตํ ทสฺสํนาย
 อญฺจกมิตฺตกาโม โหติ ฯ อถ โข อนาถมีณฺชิโกคหปติสฺส
 เอตทโหสิ อภาโต โข อชฺช ภควนฺตํ ทสฺสํนาย อญฺจกมิตฺ
 เสวทานาหํ กาเถน ภควนฺตํ ทสฺสํนาย อญฺจกมิตฺสํมํติ ฯ พุทฺธ-
 คตยา สติยา นิปชฺชิ วตฺติยา สํทํ คิณฺณคฺคํ วุฏฺฐาสํ ปภาตณฺติ
 มณฺเฒมาโน ฯ อถ โข อนาถมีณฺชิโก คหปติ เยน สํวตฺติกทวารํ
 เทนุสัจจกมิตฺตํ ฯ อมณฺเฒสา ทวารํ วิวริตฺตํ ฯ

[๘๒๗] อถ โข อนาถมีณฺชิโกคหปติสฺส นกรรมหา นิฏฺฐมณฺ-
 คสฺส ชาโตโก อญฺจราชานิ อญฺจกาโร ปาตุโรหสิ ภยํ กมฺภิตตฺตํ
 โถมหํโส อุตฺตปาทิ ฯ ตโต ฯ ปน นิตฺตติคฺคาโม อโหสิ ฯ อถ โข
 สิวโก ยกฺโข อญฺจทริโก สทฺทํ อญฺจสาเวสิ

สํทํ หตฺถํ สํทํ อสฺสํ สํทํ อสฺสํคฺคํ วจา

สํทํ กณฺณวาทสฺสํ อามุคฺคตมณฺณิกุณฺณททา

เอกสฺส ปทวิคฺคิตวาทสฺสํ กถํ นาคุณฺณติ โสฬสํ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกมณฺเฑ เสงฺโย โน ปฏิภมณฺหติ ฯ

อถ โข อนาถบิณฑิกสฺส คหปติสฺส อนุชกาโร อนุชราชิ อาโตโก
 ปาตุรโหสิ ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตคฺคํ โดมํโหโส โส ปฏิปฺปสฺสํภิ ฯ

[๘๒๘] ทฺติยมฺปิ โข อนาถบิณฑิกสฺส คหปติสฺส อาโตโก
 อนุชราชิ อนุชกาโร ปาตุรโหสิ ภยํ ฉมฺภิตคฺคํ โดมํโหโส
 อุกฺกปาติ ฯ ตโต จ ปุณฺ นีวตฺติคฺคาโม อโหสิ ฯ ทฺติยมฺปิ โข
 สิวโก ยกฺโข อนุชราหิโต สทฺทมนุสฺสํสาเวสิ

สํคํ หคฺคํ สํคํ อสฺสํสา ฯ เป ฯ กถํ นาคฺคฺคณฺหติ โสฬสํ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกมณฺเฑ เสงฺโย โน ปฏิภมณฺหติ ฯ

อถ โข อนาถบิณฑิกสฺส คหปติสฺส อนุชกาโร อนุชราชิ อาโตโก
 ปาตุรโหสิ ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตคฺคํ โดมํโหโส โส ปฏิปฺปสฺสํภิ ฯ

[๘๒๙] ทฺติยมฺปิ โข อนาถบิณฑิกสฺส คหปติสฺส อาโตโก
 อนุชราชิ อนุชกาโร ปาตุรโหสิ ภยํ ฉมฺภิตคฺคํ โดมํโหโส
 อุกฺกปาติ ฯ ตโต จ ปุณฺ นีวตฺติคฺคาโม อโหสิ ฯ ทฺติยมฺปิ โข
 สิวโก ยกฺโข อนุชราหิโต สทฺทมนุสฺสํสาเวสิ

สํคํ หคฺคํ สํคํ อสฺสํสา ฯ เป ฯ กถํ นาคฺคฺคณฺหติ โสฬสํ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกม คหปติ

อภิกฺกมณฺเฑ เสงฺโย โน ปฏิภมณฺหติ ฯ

รติกาย รติกํ สິงฺฆาฏฺเณ สິงฺฆาฏฺกํ อฺปสํกฺกมิตฺวา ตายํ เวธายํ
อิมํ คาลาโย อภาสึ

กิมเม กตา ราชคเห มนุสฺสํ มจฺปิตาอ เสยเว
เย สุกฺกํ น ปยิรฺปาสนฺติ เทเสนฺติ อมตํ ปทํ
คณฺจ ปน อปฺปฏฺิวนิยํ อเสจฺจนกโมชวํ
บิํวณฺติ มณฺเฒ สํปฺปณฺเฒ วตาทกฺกมिव ปนฺนคฺคฺติ ฯ

ทสฺมํ ทุตฺติยสฺสูกฺกาสุตฺตํ

[๘๓๔] เขกํ สํมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวเน กถนฺทก-
นิวาเป ฯ เตน ไซ ปน สํมเยน อณฺเวยคโร อฺปาสโก สูกฺกาย
ภิกฺขุณิยา โภชนํ อทาสึ ฯ

[๘๓๕] อถ ไซ สูกฺกาย ภิกฺขุณิยา อภิปรปฺสนฺโน ยกฺโข ราชคเห
รติกาย รติกํ สິงฺฆาฏฺเณ สິงฺฆาฏฺกํ อฺปสํกฺกมิตฺวา ตายํ เวธายํ
อิมํ คากํ อภาสึ

ปฺปณฺณํ วต ปสฺวิ พหุํ สํปฺปณฺโณ วตายนฺมฺปาสโก
โย สูกฺกาย อทาสึ โภชนํ สพฺพคนฺถेหิ วิปรปฺมตฺตาयाติ ฯ

เอกาทสฺมํ จีรํสาสุตฺตํ

[๘๓๖] เขกํ สํมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวเน กถนฺทก-
นิวาเป ฯ เตน ไซ ปน สํมเยน อณฺเวยคโร อฺปาสโก จีรายํ
ภิกฺขุณิยา จัจจวํ อทาสึ ฯ

๓ ย. เอวํ ฯ ส. จีราย ฯ

[๘๓๗] อถ โข จัรัย ภิกขุณิยา อภิปปัสสนโน ยถุโธ ราชคเห
รติกาย รติกัมมิงฺหาณเณ สัจจตถะกัมมิงฺหาณเณ อูปตฺถกัมมิงฺหาณเณ ตายัม เวธายัม
อิมํ คถํ อภาสิ

ปฏฺณณํ วต ปสฺส วิ พหุํ สปัปฺปณฺณํ วตายนุปาสโก
โย จัรัย อภาสิ จัรัวํ สปัปฺปณฺณํ วิปฺปณฺณํ ตายาติ ฯ

ทวารวตํ อวททฺส

[๘๓๘] เอวเม สุตํ เอกํ สมนํ ภควา อวททฺส วิหริ
อวททฺส ยถุโธ ภควา ๑ อถ โข อวททฺส ยถุโธ เยน
ภควา เตหฺนูปตฺถกัมมิงฺหาณเณ อูปตฺถกัมมิงฺหาณเณ ภควนฺตํ เอตทวโจ นิกฺขม
สมนํ ๑ สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ ภควา นิกฺขม ๑ ปวิสฺ สมนํ ๑
สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ ภควา ปวีสฺ ๑ ทตฺถิมํ โข อวททฺส ยถุโธ ภควนฺตํ
เอตทวโจ นิกฺขม สมนํ ๑ สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ ภควา นิกฺขม ๑ ปวิสฺ
สมนํ ๑ สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ ภควา ปวีสฺ ๑ ทตฺถิมํ โข อวททฺส
ยถุโธ ภควนฺตํ เอตทวโจ นิกฺขม สมนํ ๑ สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ
ภควา นิกฺขม ๑ ปวิสฺ สมนํ ๑ สัจจตฺถะกัมมิงฺหาณเณ ภควา ปวีสฺ ๑

[๘๓๙] จตฺถกัมมิงฺหาณเณ โข อวททฺส ยถุโธ ภควนฺตํ เอตทวโจ
นิกฺขม สมนํ ๑ น ชฺวาทํ อวททฺส นิกฺขมิงฺหาณเณ ยนฺเต ภควนฺตํ
กโรหิตํ ๑ ปณฺหํ กํ สมนํ ปุณฺณิงฺหาณเณ สเจ เม น พยากริงฺหาณเณ
จิตฺตํ วา เต ชฺวาทํ นิกฺขมิงฺหาณเณ วา เต ฆาตฺติงฺหาณเณ ปาเทสฺ วา คเหตฺวา
ปารคฺคฺกาย ชฺวาทํ ๑ น ชฺวาทนฺตํ อวททฺส ปุณฺณิงฺหาณเณ สเทวเก โถเก

สกุณตัณตํ
ปจฺมวคฺโค ปจฺโม

ปัจฉิม สรุปรุสสุต

[๘๘๗] เหวมนุเม สุตํ เขถํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ จิหริติ
 เขตวนเณ อนาถปิตุทฺธิกสฺส อารามเ ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
 อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ๑ ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสํ ๑

[๔๔๔] ภควา เอตทโวจ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อสุรํ เทเว
 อภิชํ ๑ อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺหิโต สุวீรํ เทวปฺปคฺคํ
 อามนฺເေສိ ເອເຕ ຕາຕ ສຸວິຣ ອສຸຣາ ເທເວ ອພິນນຸຕິ ຄຈຸນ ຕາຕ
 ສຸວິຣ ອສຸເຣ ປຈຸຈຸຍຸຍາທິຕິ ॑ ເວັ ກທຸທນຸຕວາຕິ ໂຂ ກິກຸຂເວ ສຸວິໂ
 ເທວປັດໂຕ ສັກຸສັສ ເທວານມີນຸສັສ ພຽັສຸສຸຕວາ ປມາທໍ ອາປາເສສິ ॑
 ທຸຕິຍມຸບີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ສັກໂກ ເທວານມີນຸໂທ ສຸວິຣ ເທວປັດໂຕ ອາມນເສສິ
 ເອເຕ ຕາຕ ສຸວິຣ ອສຸຣາ ເທເວ ອພິນນຸຕິ ຄຈຸນ ຕາຕ ສຸວິຣ ອສຸເຣ
 ປຈຸຈຸຍຸຍາທິຕິ ॑ ເວັ ກທຸທນຸຕວາຕິ ໂຂ ກິກຸຂເວ ສຸວິໂ ເທວປັດໂຕ
 ສັກຸສັສ ເທວານມີນຸສັສ ພຽັສຸສຸຕວາ ທຸຕິຍມຸບີ ປມາທໍ ອາປາເສສິ ॑
 ຕຕິຍມຸບີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ສັກໂກ ເທວານມີນຸໂທ ສຸວິຣ ເທວປັດໂຕ ອາມນເສສິ
 ເອເຕ ຕາຕ ສຸວິຣ ອສຸຣາ ເທເວ ອພິນນຸຕິ ຄຈຸນ ຕາຕ ສຸວິຣ ອສຸເຣ

ปจฺจุยฺยาหิ ๑ เหว ภาทฺททฺวาติ โห ภาทฺทเว สัจฺจโร เทวปฺตฺโต
สัจจตนุสัจจะ เทวามินุสัจจะ ปฏิสัจจวา ตติยมมึ ปมาทํ อปาเทสิ ๑

[๘๔๘] อถ โห ภาทฺทเว สัจจโก เทวามินุโท สัจฺจโร เทวปฺตฺตํ
คากาย อชฺฌณภาสิ

อนฺนุจฺหํ อวายามิ	สัจฺจํ ยตฺตราชฺคฺจฺนติ
สัจฺจโร ตตฺถ คจฺฉนาหิ	มณฺจ ตตฺถเวว ปาปฺยาติ ๑
[๘๔๙] อถสัจฺจํ อนฺนุจฺจาทา	น จ ภิจฺจานิ การเย
สพฺพกามสํมิตฺตสัจฺจ	ตมฺเม สัจจํ วรํ ทิสฺสาติ ๑
[๘๕๐] ยตฺถภาสโธ อนฺนุจฺจาทา	อจฺจนฺตสฺสเมวติ
สัจฺจโร ตตฺถ คจฺฉนาหิ	มณฺจ ตตฺถเวว ปาปฺยาติ ๑
[๘๕๑] อถมมฺนา เทวเสฏฺฐ	สัจจํ วินฺเทมฺ ยํ สัจฺจํ
อโสทํ อนฺนปายาสํ	ตมฺเม สัจจํ วรํ ทิสฺสาติ ๑
[๘๕๒] สจฺจ อคฺคิ อถมมฺเน	โกจิ กุวฺจิ น ชีวติ
นิพฺพานสัจฺจํ หิ โส มคฺโค	สัจฺจโร ตตฺถ คจฺฉนาหิ
มณฺจ ตตฺถเวว ปาปฺยาติ ๑	

[๘๕๓] โส หิ นาม ภาทฺทเว สัจจโก เทวามินุโท สกํ ปุณฺณผลํ
อุปชฺว์มาโน เทวานํ ตาวตฺตํ อธิสฺสวียาธิปจฺจํ ราชํ กาเรนฺโต
อุจฺจฺฉานวิริยสัจจํ วณฺณวาที ภวิสฺสตี ๑ อธิ เชวตํ ภาทฺทเว โสภณ
ยํ ตมฺเม เหว สัจจกฺขาเต ฐมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมนานา อุจฺจ-

๑ อ. เหว ๑ ย. อถสัจจํ ๑

เหฺยຍာถ ฆะเหฺยຍာถ วายเมຍຍာถ อပ္ပตฺตตฺถ ปตฺติยา อนนฺนิกตฺถ
 อธิคมาຍ อดန္နิกตฺถ สจฺจนิกวิยาယาติ ฯ

ทุติยํ สุตฺตํ

[๘๕๕] เภกั สมนั ภควา สวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถ-
 มีนฺตฺถิกตฺถ อารามे ฯ ตตฺร โห ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 ภิกฺขโวติ ฯ ภาทฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสํ ๑

[๘๕๖] ภควา เอกทโวจ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อสุรํ เทเว
 อภิชฺชํ ๑ อถ โห ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุตฺตํ เทวปฺตํ
 อามนฺเตสิ เอเต ตาต สุตฺตํ อสุรํ เทเว อภินฺนํ คจฺฉ
 ตาต สุตฺตํ อสุเร ปจฺจุยฺยาหิติ ฯ เภวํ ภาทฺตวาทิ โห ภิกฺขเว
 สุตฺติโม เทวปฺโต สกฺกตฺถ เทวานมินฺตฺถ ปฺฏิสฺสํวา ปมาทํ
 อาปาเทสิ ฯ ทุติยมนั โห ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุตฺตํ
 เทวปฺตํ อามนฺเตสิ ฯ เป ๑ ทุติยมนั ปมาทํ อาปาเทสิ ฯ ตติยมนั
 โห ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุตฺตํ เทวปฺตํ อามนฺเตสิ เอเต
 ตาต สุตฺตํ อสุรํ เทเว อภินฺนํ คจฺฉ ตาต สุตฺตํ อสุเร
 ปจฺจุยฺยาหิติ ฯ เภวํ ภาทฺตวาทิ โห ภิกฺขเว สุตฺติโม เทวปฺโต
 สกฺกตฺถ เทวานมินฺตฺถ ปฺฏิสฺสํวา ตติยมนั ปมาทํ อาปาเทสิ ฯ

[๘๕๗] อถ โห ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุตฺตํ เทวปฺตํ
 คากาย อชฺฌภาสิ

ภิกขุโวลิต ๑ ภทเทติ เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสํ ๑

[๘๖๕] ภควา เอตทโวจ ภุทฺทพฺพํ ภิกฺขเว เทวสฺสํคฺคาโม
 สํปฺพุทฺธโฬห อโหสิ ๑ อถ โห ภิกฺขเว สกฺโก เทวามินฺโท
 เทเว ตาวตฺเต อามนฺเตสิ สเจ มารีสา เทวานํ สงฺคามคฺคานํ
 อุปฺปชฺเชยฺย ภามํ วา นมฺภิกฺขุํ วา โถมหํโส วา มเมว ตสฺมิ
 สฺมเย ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ ๑ มมณฺหิ โว ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ
 ยมฺภวิสฺสํติ ภามํ วา นมฺภิกฺขุํ วา โถมหํโส วา โส ปหฺยิสฺสํติ ๑
 โน เจ เม ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ อถ ปชฺาปติสฺสํ เทวราชสฺสํ
 ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ ๑ ปชฺาปติสฺสํ หิ โว เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ
 อุตฺโตเกยฺยํ ยมฺภวิสฺสํติ ภามํ วา นมฺภิกฺขุํ วา โถมหํโส วา โส
 ปหฺยิสฺสํติ ๑ โน เจ ปชฺาปติสฺสํ เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ
 อถ วรฺณสฺสํ เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ ๑ วรฺณสฺสํ หิ โว
 เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ ยมฺภวิสฺสํติ ภามํ วา นมฺภิกฺขุํ วา
 โถมหํโส วา โส ปหฺยิสฺสํติ ๑ โน เจ วรฺณสฺสํ เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ
 อุตฺโตเกยฺยาถ อถ อีสํานสฺสํ เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยาถ ๑
 อีสํานสฺสํ หิ โว เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ ยมฺภวิสฺสํติ ภามํ
 วา นมฺภิกฺขุํ วา โถมหํโส วา โส ปหฺยิสฺสํติ ๑ ตํ โห ปน
 ภิกฺขเว ตฤณสฺสํ วา เทวามินฺทสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ ปชฺาปติสฺสํ
 วา เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ วรฺณสฺสํ วา เทวราชสฺสํ
 ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ อีสํานสฺสํ วา เทวราชสฺสํ ชฺชคฺคํ อุตฺโตเกยฺยํ

ยมภูวิสัณฐิติ ภาณิ วา นมภูตคัคคิ วา โถมหังโส วา โส ปทียะถาปิ
โนมี ปทียะถา คัมภีระสํส เทว สกุกโก ทิ ภิกขเว เทวานมินุโท
อวัตรราโค อวัตรโทโส อวัตรโมโห ภีรํ นมภี อุตฺตวาสี ปถายีติ ฯ

[๘๖๕] อหณฺจ โส ภิกขเว เหวํ จทามิ สเจ ตุมหากิ
ภิกขเว อรณฺณคคานํ วา รุกขมูลคคานํ วา สุนฺณวาคารคคานํ วา
อุปฺปชฺชเชยฺย ภาณิ วา นมภูตคัคคิ วา โถมหังโส วา มเมว ตสฺมึ
สํมเย อนุสัณฺธเรยฺยาถ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺธो
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สคฺคตา เทวมนุสฺसानํ พุทฺธो ภควาติ ฯ มมํ หิ โว ภิกขเว
อนุสัณฺธํ ยมภูวิสัณฐิติ ภาณิ วา นมภูตคัคคิ วา โถมหังโส วา โส
ปทียะถัสนฺธิ ฯ โน เจ มํ อนุสัณฺธเรยฺยาถ อถ ชมฺมํ อนุสัณฺธเรยฺยาถ
สวากฺขาโต ภควตา ชมฺโม สันทิฏฐิโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก
โอปนยิโก ปจฺจุตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ ชมฺมํ หิ โว ภิกขเว
อนุสัณฺธํ ยมภูวิสัณฐิติ ภาณิ วา นมภูตคัคคิ วา โถมหังโส วา โส
ปทียะถัสนฺธิ ฯ โน เจ ชมฺมํ อนุสัณฺธเรยฺยาถ อถ สงฺฆํ อนุสัณฺธเรยฺยาถ
สุปฏิปन्नโน ภควโต สวากฺสงฺโฆ อสุปฏิปन्नโน ภควโต สวากฺสงฺโฆ
ณายปฏิปन्नโน ภควโต สวากฺสงฺโฆ สามีจิปฺปฏิปन्नโน ภควโต สวาก-
สงฺโฆ ยทิตํ จตฺตาริ ปุริสยฺคานิ อฏฺฐํ ปุริสํคคตา เอส
ภควโต สวากฺสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย อณฺฐติ-
กรณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขะตํ โลกสฺสชาติ ฯ สงฺฆํ หิ โว ภิกขเว

๘๖๘] สกุกถุยฺยตฺตํ ปจฺจวคฺเค พุทฺธาทฺธานุสฺสเร ๓๒๓

อนุสฺสเร ยมฺภวิสฺสตี ภามฺ ภา นมฺภิตฺตํ ภา โถมฺหํโส ภา โส
ปทฺธิยฺสฺสตี ตํ ทิสฺส เหตุ ตถาคโค หิ ภิกฺขเว อรหํ สมนฺมา-
สฺมพุทฺโธ วัตราคโค วัตรโทโส วัตรโมโห อภีรํ อจฺจนมฺภี อนุตฺตราสฺส
อปตฺตายตี ฯ

[๘๖๙] อิทมฺโวจ ภาควา อิทํ วตฺตวาน สฺสโต อถาปรํ
เอตทฺโวจ สฺสตุธา

อรณฺเณ รุกฺขมฺฐเต ภา	สฺสณฺณาคาเวว ภิกฺขโว
อนุสฺสเรว สมนฺพุทฺธํ	ภามฺ คมฺหาก โน สียา
โน เจ พุทฺธํ สเรยฺยาถ	โลกเชฏฺฐํ นราสกํ
อถ ชมฺมํ สเรยฺยาถ	นียฺยานิกํ สฺสเทสิตํ
โน เจ ชมฺมํ สเรยฺยาถ	นียฺยานิกํ สฺสเทสิตํ
อถ สฺสงฺฆํ สเรยฺยาถ	ปฺปณฺณกฺเขตฺตํ อนุตฺตรํ
เอวํ พุทฺธํ สรรนฺตานํ	ชมฺมํ สฺสงฺฆญฺจ ภิกฺขโว
ภามฺ ภา นมฺภิตฺตํ ภา	โถมฺหํโส น เหสฺสคฺคิตี ฯ

จตุตฺถํ เวปจิตฺติสฺสคฺคํ

[๘๗๐] เอกํ สมนฺยํ ภาควา สํวคฺคิยํ วิหริตี เขตฺตวเน อนาถ-
ปิตฺตํ สฺส อารามे ฯ เป ฯ

[๘๗๑] ภาควา เอตทฺโวจ ภูตฺตปฺพุทฺธํ ภิกฺขเว เทวาสฺสรสฺสคาโม
สฺมปฺพุทฺธโห อโหสิ ฯ อถ โห ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสฺสุริโนโท
อสฺสุเร อามนฺเตสิ สเจ มารีสา เทวาสฺสรสฺสคาโม สฺมปฺพุทฺธเพห

อสุรา ชินะยุมิ เทวา ปราชินะยุมิ เยน นัม สกุกัม เทวานมินุทัม
 กณฐปณฺญาเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม สันตฺติเก อานะยยาถ
 อสุรปฺรหฺตํ ๑ สกุกอบิ โข ภิกฺขเว เทวานมินุโท เทเว ตาวตฺตํ
 อามนฺเตสํ สเจ มารีสา เทวาสุรสงฺคามे สมนุพฺพุเพห เทวา
 ชินะยุมิ อสุรา ปราชินะยุมิ เยน นัม เวปจิตฺตํ อสุรินุทัม กณฐปณฺญาเมหิ
 พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม สันตฺติเก อานะยยาถ สุมมํ สมนฺติ ๑ ตสฺมึ
 โข ปน ภิกฺขเว สงฺคามे เทวา ชินิสฺส อสุรา ปราชินิสฺส ๑ อถ โข
 ภิกฺขเว เทวา ตาวตฺตํ เวปจิตฺตํ อสุรินุทัม กณฐปณฺญาเมหิ พนฺธเนหิ
 พนฺธิตฺวา สกุกสฺสํ เทวานมินุทสฺสํ สันตฺติเก อานะสฺสํ สุมมํ สมนํ ๑

[๘๖๘] ตตฺร สุกัม ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินุโท กณฐปณฺญาเมหิ
 พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา สกุกัม เทวานมินุทัม สุมมํ สมนํ ปวิสฺสนฺตฺวา
 นิกฺขมนฺตฺวา อสฺสพฺภาหิ สรฺสาหิ วาจาหิ อุกโกสฺสตี ปริภาสตี ๑

[๘๖๙] อถ โข ภิกฺขเว มาตตี สงฺคาหโก สกุกัม เทวานมินุทัม
 คากาย อชฺชวภาสํ

ภายา น มชฺวา สกุก	ทพฺพเพฺยน ติตฺติกฺขสฺสิ
สฺสณฺโตะ สรฺสํ วาจํ	สุมมฺชา เวปจิตฺติโนตี ๑
[๘๗๐] นาคี ภายา น ทพฺพทฺฐยา	ชฺมามี เวปจิตฺติโน
กถณฺหิ มาทิสฺส วิญญู	พาเตน ปฏิสฺสยฺเชตี ๑
[๘๗๑] ภียโย พาธา ปภิสฺสยฺยุมิ	โน จสฺสํ ปฏิสฺสโก
ตสฺมา ภาสฺเสน ทณฺฑเณ	ชฺโร พาถํ นิเสธเยตี ๑

- [๘๗๓] เอตเทว อหฺมมณฺเณ พาดสฺส ปฏิเสธํ
 ปรี สงฺกมฺมํ ฅตฺวา โย สโต อปฺสํมมตฺติ ๑
- [๘๗๔] เอตเทว ตติฏฺเฐย วัชฺชํ ปสฺสํมม ภาสว
 ยทา น มณฺเณติ พาโต ภายา มุยาบํ ตติฏฺเฐติ
 อชฺฌมารุหิตี ทุมเมโธ โคว ภิโยโย ปถายินฺนติ ๑
- [๘๗๕] กามํ มณฺเณตฺวา มา วา ภายา มุยาบํ ตติฏฺเฐติ
 สกตฺตปรมมา อตฺตา ขนฺตุยา ภิโยโย น วิชฺชติ
 โย หเว พทฺวา สนฺโต ทุพฺพสฺส ตติฏฺเฐติ
 คมาหุ ปรมํ ขนฺติํ นิจุจํ ขมฺติํ ทุพฺพโต
 อพฺพนํ พถํ อาหุ ยสฺส พาดพถํ พถํ
 พทฺวสฺส ขมฺมคฺคตฺตสฺส ปฏฺวตฺตา น วิชฺชติ
 คสฺสเสว เตน ปาบีโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ
 กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เชติ ทุชฺชยํ
 อภิณฺนมตฺถํ จรติ อตฺตโน จ ปรสฺส จ
 ปรี สงฺกมฺมํ ฅตฺวา โย สโต อปฺสํมมตฺติ
 อภิณฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ อตฺตโน จ ปรสฺส จ
 ชนา มณฺเณติ พาโตติ เย ขมฺมสฺส อโกวิทาทิ ๑

[๘๗๖] โส หิ นาม ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินฺโท สกํ ปุณฺณผลํ
 อปฺชีวมาโน เทวานํ คาวตีสํ นํ อีสฺสวียาธิปจฺจํ วัชฺชํ กาเรนฺโต
 ขนฺติโสธฺรจฺจสฺส วณฺณวาทํ ภวิสฺสติ ๑ อธิ เวทํ ภิกฺขเว โสภณ

ยี่ ตุ่มเห่ เหว่ สุ่มกฐาเคะ ชุ่มมวินเยะ ปพพชิตา สุ่มานา ชมา จ
ภเวษยาถ ไส้วตา จาติ ฯ

ປຣຽມ ສຸກາດິທະຍສຸຕຕໍ

[๔๗๗] เขกํ สํมยํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ เชตวนเณ อนนาค-
 มีนทิกสฺส อารามเณ ฯ คตฺร โห ๑ เป ๑

[๘๘๘] ภคชา เอตทโวจ ภุตตพพํ ภิกขเว เทวาสุรสงฺกาคโม
 สมนุพฺพยุโฬห อโหสิ ฯ อถ โข ภิกขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท
 สกกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ โหตุ เทวานมินฺทํ สุภาสีเคน ชโยติ ฯ
 โหตุ เวปจิตฺติ สุภาสีเคน ชโยติ ฯ อถ โข ภิกขเว เทวา จ
 อสุรา จ ปาริสฺสวเส จเปสฺสุ อิเม โน สุภาสีตํ ทพฺพภาสีตํ อาชา-
 นิสฺสณฺฑีตํ ฯ อถ โข ภิกขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกกํ เทวานมินฺทํ
 เอตทโวจ ภณ เทวานมินฺทํ คานนฺติ ฯ เอวํ อุตฺตเต ภิกขเว
 สกโก เทวานมินฺโท เวปจิตฺติ อสุรินฺทํ เอตทโวจ ตุมฺเห ชฺเวตฺต
 เวปจิตฺติ ปพฺพเทวา ภณ เวปจิตฺติ คานนฺติ ฯ

[๘๗๘] เขว่ ดูดเต ภูกัชเว เวปจิตฺติ อัสสิริโน อิมํ คากံ ขภาสึ

ភិប្ប បាទា បក្កុដេម្បំ នៃ ឥស្ត ប្រព្វេនក

ศัสมา ภูเสน ทนฺเตน ชีโร พาสํ นิสฺสเยติ ฯ

ภาสิดาย ไช ปณ ภิกขเว เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน คากาย อสุรา
อนฺโมทิสฺส เทวา ตุนฺหิ อเหตุํ ฯ อถ ไช ภิกขเว เวปจิตฺติ
อสุรินฺโท สุกกํ เทวานมิตํ เอตทโวจ ภณ เทวานมิต คากนฺติ ฯ

[๘๘๐] เหวํ วุตฺเต ภิกฺขเว สกุโถ เทวานมฺินฺโท อิมํ คาคํ
อภาสํ

เอตเทว อหํ มณฺเณ พาสถัสส ปฏฺิเสธนํ

ปวํ สกุปฺปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสํมุคฺคิตํ ฯ

ภาสิตาย โห ปน ภิกฺขเว สกุเณ เทวานมฺินฺเทน คากาย เทวา
อนฺโมทิสฺสุ อสุรา คุณฺheit อเหสฺสุ ฯ อถ โห ภิกฺขเว สกุโถ เทวาน-
มฺินฺโท เวปจิตฺติ อสุรินฺทํ เอตทวโจ ภณ เวปจิตฺติ คากนฺติ ฯ

[๘๘๑] เหวํ วุตฺเต ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อิมํ คาคํ อภาสํ

เอตเทว ติตฺติกฺขาย วชฺชํ ปสฺสํสามิ วาสว

ยทา นํ มณฺเณติ พาโต ภยา มุยายํ ติตฺติกฺขติ

อชฺฌณารุหติ ทุมฺเมโห โคว ภฺยโย ปถายินฺนติ ฯ

ภาสิตาย โห ปน ภิกฺขเว เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน คากาย อสุรา
อนฺโมทิสฺสุ เทวา คุณฺheit อเหสฺสุ ฯ อถ โห ภิกฺขเว เวปจิตฺติ
อสุรินฺโท สกุทํ เทวานมฺินฺทํ เอตทวโจ ภณ เทวานมฺินฺท คากนฺติ ฯ

[๘๘๒] เหวํ วุตฺเต ภิกฺขเว สกุโถ เทวานมฺินฺโท อิมํ คากาย
อภาสํ

กามํ มณฺเณตุ วา มา วา ภยา มุยายํ ติตฺติกฺขติ

สทฺตถุปรมา อตุถา ชนฺตฺยา ภฺยโย น วิชฺชติ

โย หเว พถวา สนฺโต ทุพฺพตสฺส ติตฺติกฺขติ

ตมาหุ ปรมํ ชนฺตี นิจุจํ ชมติ ทุพฺพโต

อพตฺนํ พถํ อหุ ยสฺส พถพถํ พถํ
 พถวสฺส ธมฺมคฺคตสฺส ปฏฺวตฺตา น วิชฺชติ
 ตสฺสเถว เทน ปาบีโย โย กุทฺธํ ปฏฺภิภูมตฺติ
 กุทฺธํ อปฺปฏฺภิภูมตฺโต สงฺคามํ เซตติ ทุชฺชยํ
 อภิณฺณมตฺถํ จรติ อตฺตโน ๑ ปรสฺส ๑
 ปรํ สงฺกมฺบิํ ตตฺวา โย สโต อปฺสํมตฺติ
 อภิณฺณํ ติกิจฺจนฺตานํ อตฺตโน ๑ ปรสฺส ๑
 ชนา มนฺวณตฺติ พาโถติ เย ธมฺมสฺส อโกวิทฺติ ฯ

ภาสิตาสฺ ไซ ปน ภิกฺขเว สกฺเกน เทวานมฺินฺเทน คาทาสฺ เทวา
 อนฺโมทิสฺส อสุรา ตฺนุหิ อเหสฺส ฯ

[๘๘๓] อถ ไซ ภิกฺขเว เทวานญฺจ อสุรานญฺจ ปาริสชฺชา
 เขตฺทโวจฺ ภาสิตา ไซ เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน คาทาโย ตา ๑
 ไซ สทฺธทาวจฺรา สสฺตถาวจฺรา อิติ ภณฺฑนํ อิติ วิคฺคโห อิติ
 กถโห ภาสิตา ไซ สกฺเกน เทวานมฺินฺเทน คาทาโย ตา ๑
 ไซ อทฺธทาวจฺรา สสฺตถาวจฺรา อิติ อภณฺฑนํ อิติ อวิคฺคโห อิติ
 อกถโห สกฺกสฺส เทวานมฺินฺทสฺส สฺภาสิตฺเตน ไซยติ ฯ อิติ ไซ
 ภิกฺขเว สกฺกสฺส เทวานมฺินฺทสฺส สฺภาสิตฺเตน ไซย อโหสิ ฯ

ฌญฺจํ กุถาวกสฺสํ

[๘๘๔] สํวตฺตนิทานํ ฯ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสฺสสงฺคาโม
 สํปุพฺพโยโห อโหสิ ฯ ตสฺมี ไซ ปน ภิกฺขเว สงฺคาเม อสุรา

ชินฺนีสุ เทวา ปราชินฺนีสุ ฯ ปราชิตา จ ไช ภิက္ขเว เทวา
อปายเฏวว อุตฺตเรน มุชา อภียเฏวว เน อสุรา ฯ

[๘๘๕] อถ ไช ภิက္ขเว ตฤโก เทวานมินฺโท มาตถิ สงฺคาหํ
คากาย อชฺฌภาติ

กุตาวกา มาตถิ สิมฺพลิตฺถัม

อัสสามฺเขน ปวิชฺชยสฺสุ

กามํ จชาม อสุเรสุ ปาณํ

มา ยิเม ทิชา วิกุตฺตวา อเหตฺุนติ ฯ

เอวํ ภทฺททฺตวาทิ ไช ภิက္ขเว มาตถิ สงฺคาหโก ตฤกษสฺส เทวาน-
มินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺตวา สหสฺสยฺยตฺถํ อาชณฺณรตฺถํ ปจฺจุทาวตฺเตติ ฯ

[๘๘๖] อถ ไช ภิက္ขเว อสุรานํ เอตทโหสิ ปจฺจุทาวตฺโต ไช-
ทานิ ตฤกษสฺส เทวานมินฺทสฺส สหสฺสยฺยตฺโต อาชณฺณรโต ทุตฺติยมนฺนิ
ไช เทวา อสุเรหิ สงฺคามะตฺถนฺตํติ ฯ อสุรา ภีตา อสุรปุรเมว
ปาวิตฺถิสฺสุ ฯ อิติ ไช ภิက္ขเว ตฤกษสฺส เทวานมินฺทสฺส ชมฺเมเนว
ชโย อโหสฺสติ ฯ

ตฺตตฺถมํ นทฺพภียตฺถตฺถํ

[๘๘๗] ตาวตฺถุณิทานํ ฯ ภูตปุพฺพํ ภิက္ขเว ตฤกษสฺส เทวาน-
มินฺทสฺส รโหคตสฺส ปฏิสฺสุตฺถนฺตสฺส เอวํ เจตโส ปวิวิตฺถโก อุตฺปาที
โยมฺมิ เม อตฺถสฺส ปจฺจุตฺถโก ตตฺถปาทํ น ทฺพภะยฺยนฺติ ฯ อถ
ไช ภิက္ขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท ตฤกษสฺส เทวานมินฺทสฺส เจตสา

เจโตปริวิตกุกมณณาย เยน สกโก เทวานมินโท เทนุปลงกมิ ฯ

[๘๘๘] อททสา โฆ ภิกขเว สกโก เทวานมินโท เวปจิตติ
อสุรินทํ ทูรโคว อากจณนํ ทิสฺวาน เวปจิตติ อสุรินทํ เอตทโวจ
ติฏฺฐ เวปจิตติ คหิโตสฺสตี ฯ ยเทว เต มาริสํ ปุพฺเพ จิตฺตํ ตเทว
คฺวํ มาริสํ ชหาสฺสตี ฯ สปลสฺสุ จ เม เวปจิตติ อทฺทภายาติ ฯ

[๘๘๘] ยํ มุสา ภณโต ปาปํ ยํ อริยุปวาติโน

มิตฺตทฺทโน จ ยํ ปาปํ ยํ ปาปํ อกคณฺณโน

คเมว ปาปํ สุตฺตํ โย เต ทฺพเก สฺขมฺปตฺตี ฯ

อฏฺฐมํ วิโรจนอสุรินทสฺสคฺตํ

[๘๘๐] เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน อนาถ-
ปิตฺตํทิสฺส อารามे ฯ เตน โฆ ปน สมนฺเณ ภควา ทิวาวิหารคโต
โหติ ปฏิสตฺถโน ฯ อถ โฆ สกโก จ เทวานมินโท เวโรจโน
จ อสุรินโท เยน ภควา เทนุปลงกมิตฺสํ อุปสงกมิตฺวา ปจฺเจกํ
ทวารพาหํ นิสฺสําย อฏฺฐํสํ ฯ

[๘๘๑] อถ โฆ เวโรจโน อสุรินโท ภควโต สนนฺติเก อิมํ
คากํ อภาสิ

วายเมเถว ปฺริโส ยาว อตฺถสฺสํ นิปฺปทา

นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถโก เวโรจนวโจ อิทฺนติ ฯ

[๘๘๒] วายเมเถว ปฺริโส ยาว อตฺถสฺสํ นิปฺปทา

นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถกา ชนฺตฺยา ภิโย น วิชฺชตฺตี ฯ

[๔๘๓] สพุเพ สตุตา อตุตชาตา ตตุถ ตตุถ ยถารหํ
 สโยคปรมาเตว สมุโภคา สพุพปานินํ
 นิปฺพนฺโสภิน อตุตา เวโรจนวโจ อิทนฺติ ฯ

[๔๘๔] สพุเพ สตุตา อตุตชาตา ตตุถ ตตุถ ยถารหํ
 สโยคปรมาเตว สมุโภคา สพุพปานินํ
 นิปฺพนฺโสภิน อตุตา ฆนฺตฺยา ภิชฺชโย น วิชฺชตฺติ ฯ
 นวมํ อารมฺมณสฺสตุตํ

[๔๘๕] สวาคฺคินิทานํ ฯ ภูตฺพุพฺพํ ภิกฺขเว สมุพฺพุตา อีสโย
 สัตถวฺโต กถฺยาณชฺชมา อรณฺณายตเน ปณฺณกฺขัณฺตํ สมุมนฺติ ฯ
 อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก จ เทวานมฺินฺโท เวปจิตฺติ จ อสุริยฺโท
 เยน เต อีสโย สัตถวฺโต กถฺยาณชฺชมา เตนฺอุปสงฺกมฺิสฺสุ ฯ

[๔๘๖] อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุริยฺโท อฏฺฐติโย อุปาหฺนา
 อารอฺหิตฺวา ชฺคํ โอตฺตฺเคตฺวา นตฺเตน ชวฺริยมาเนน อคฺคทฺวาเรน
 อสฺสํ ปวิสฺสิตฺวา เต อีสโย สัตถวฺเต กถฺยาณชฺชเม อปฺพยามโต
 กริตฺวา อติกกฺกมฺิ ฯ อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินฺโท อฏฺฐติโย
 อุปาหฺนา อารอฺหิตฺวา ชฺคํ อณฺเฑสํ ทตฺวา นตฺตํ อปฺณามेतฺวา
 ทฺวาเรเนว อสฺสํ ปวิสฺสิตฺวา เต อีสโย สัตถวฺเต กถฺยาณชฺชเม
 อนฺหาคํ ปณฺชติโก นมฺสฺสมาโน อฏฺฐาสิ ฯ

[๔๘๗] อถ โข ภิกฺขเว เต อีสโย สัตถวฺโต กถฺยาณชฺชมา
 สกฺกํ เทวานมฺินฺทํ คากาย อชฺชณภาสฺสํ

คนุโธ อีสัน จิรทกขิตานัน
 กายา จุโต คจฺจนฺติ มาตุเตน
 อิตโต ปฏิภุมม สหสฺสเนตฺต
 คนุโธ อีสัน อสุจิ เทวราชาติ ฯ

[๘๘๘] คนุโธ อีสัน จิรทกขิตานัน
 กายา จุโต คจฺจนฺติ มาตุเตน
 สฺวจิตฺตฺวปฺปมฺ สิริสํมิว มาถ
 คนุชฺชิ เอตํ ปฏิภุมม ฆณฺเต
 น เทตฺถ เทวา ปฏิภุมมสฺสณฺณินฺติ ฯ
 ทสฺมํ สมฺมุตฺตสฺสจฺจ

[๘๘๘] เอกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิณํ จิหฺรติ เซตวเน อนาถ-
 บิณฺฑิติกสฺส อารามे ฯ คตฺว โห ๑เป ๑

[๘๙๐] ภควา เอตทโวจ ภูตปฺพฬํ ภิกฺขเว สมนฺพฺพุตา อีสโย
 สํถวนฺโต กตฺยาณชฺชมา สมนฺนทตฺเร ปณฺณณฺฏีสุ สมนฺนติ ฯ เตน
 โห ปน สมนฺเนน ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมนฺพฺพุทฺโห อโหสิ ฯ
 อถ โห ภิกฺขเว เตสํ อีสัน สํถวนฺตานํ กตฺยาณชฺชมานํ เอตทโหสิ
 ชมฺมิกา โห เทวา ชมฺมิกา อสุรา สียาปิ นํ อสุรโต ภา-
 ยนฺนุน มยํ สมนฺพรํ อสุรินฺทํ อุปสงฺกมิตฺวา อภยทกฺขิณํ ยาเจยฺยา-
 มาติ ฯ

[๘๙๑] อถ โห ภิกฺขเว เต อีสโย สํถวนฺโต กตฺยาณชฺชมา

เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา ปุริโส สมนิมิตฺตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย
 ปสาวิตํ วา พาทํ สมนิมิตฺตํ เหวเมว สมนุทฺตํเร ปณฺณกฺขํ
 อนฺตรหิตา สมนุทฺตํ อสฺสํทฺตํ สมนุทฺตํ ปาตุรเหสุ ๑ อถ ไช
 ภิกฺขเว เต อธิสํปาปนํ สํวณฺโต กถฺยาณธมฺมา สมนุทฺตํ อสฺสํทฺตํ
 คากาย ๒๕๓๓

อธิสํปาปนํ ปทฺวา ยาจฺนํ อภยทฺตํ

กามํ กโรติ เต ทาตุ ๒๕๓๓ อภยทฺตํ วาติ ๑

[๘๐๒] อธิสํปาปนํ อภยํ นคฺติ ๒๕๓๓ สมนุทฺตํ

อภยํ ยาจฺมานํ ๒๕๓๓ ๒๕๓๓ ไชติ ๑

[๘๐๓] อภยํ ยาจฺมานํ ๒๕๓๓ ๒๕๓๓ ไช

ปฏิกุคฺคํเต เต เต อภยํ ไชติ เต ๒๕๓๓

ยาคํ ๒๕๓๓ ๒๕๓๓ ๒๕๓๓ ๒๕๓๓

กถฺยาณกํ กถฺยาณํ ปาปกํ ๑ ปาปํ

ปจฺจํ คาค เต ๒๕๓๓ ๒๕๓๓ ปจฺจํ ๒๕๓๓

อถ ไช ภิกฺขเว เต อธิสํปาปนํ สํวณฺโต กถฺยาณธมฺมา สมนุทฺตํ
 อสฺสํทฺตํ อภยทฺตํ เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา ปุริโส สมนิมิตฺตํ
 วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ วา พาทํ สมนิมิตฺตํ เหวเมว
 สมนุทฺตํ อสฺสํทฺตํ สมนุทฺตํ อนฺตรหิตา สมนุทฺตํเร ปณฺณกฺขํ
 ปาตุรเหสุ ๑

[๘๐๔] อถ โข ภิกฺขเว สมนฺพโร อสุรินฺโท เตหิ อีสํหิ สํถวนฺเตหิ
กถฺยานมฺเมหิ อภิสํปีโต วตฺติยา สํกํ ติกฺขตฺตํ อุกฺกมฺมํคํ ๑

ปจฺจโม วคฺโค ๑

คตฺตํสุทฺธานํ

สุวัณฺณํ	สุตฺตนิคายเจว	อชฺชคํ	เวปจิตฺติโน
สุภาสิตํ	ชยญฺเจว	กุตฺตวํ	นทฺตํ
วิโรจนอสุรินฺโท		อิสฺโส	อรรณฺณกญฺเจว
อิสฺโส	จ สมนฺทุกกาคิ ๑		

ทุติยวคฺโค ทุติโย

ปจันมํ ปจันมเทวสุตฺตํ

[๔๐๕] เอกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน อนาถ-
บีณฺฑิกถสฺส อารามे ฯ ตตฺร โห ๑ เป ฯ

[๔๐๖] ภควา เอตทโวจ สํกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส
ปฺพเพ มนุสฺสญฺส สํกฺก วตฺตปทานิ สํมตฺตานิ สํมาทินฺนานิ อเหสุ
เยสํ สํมาทินฺนคฺคา สกฺโก สกฺกคฺคํ อชฺฌคฺคา ฯ กตฺมานิ สํกฺก ๑
ยวชฺชํ มาตาเปตฺติภาโร อสฺสํ ยวชฺชํ กุเต เขฏฺฐาปจายี อสฺสํ
ยวชฺชํ สณฺหวาโจ อสฺสํ ยวชฺชํ อปฺปิสฺสนวาโจ อสฺสํ ยวชฺชํ
วิกิตมถมจฺเจเรน เจตถา อคาวํ อชฺฌวเสยฺยํ มุตฺตจาโค ปยตฺตปณฺ
โวลสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต ยวชฺชํ สจฺจวาโจ อสฺสํ
ยวชฺชํ อกฺโกกรโณ อสฺสํ สเจมี เม โกโห อปฺปปชฺเชยฺย ชีปฺปเมว
นํ ปฏฺฏิวิเนยฺยนฺติ ฯ สํกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปฺพเพ มนุสฺส-
ญฺส อิมานิ สํกฺก วตฺตปทานิ สํมตฺตานิ สํมาทินฺนานิ อเหสุ
เยสํ สํมาทินฺนคฺคา สกฺโก สกฺกคฺคํ อชฺฌคฺคาติ ฯ

[๔๐๗] อิทมโวจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุกฺโก อถาปวํ
เอตทโวจ สํกฺกา

มาตาเปตติภีร์ ชนคํ์ กุเต เขญจ่าปายินิ
 สณห์ สฉิตสมภาสํ เปลฺลเนยฺยบพหายินิ
 มจุเคววินเย ยุตคํ์ สจจํ โกธากิภํ นว
 คํ เว เทวา ดาวดีสา อาหุ สบปุริโส อิตติ ๗
 ทุคียํ ทุคียเทวสุคคํ

[๘๐๘] เอก์ สมย์ ภควา ฅวคฺฉิยํ วิหริติ เขตวเน อนาถ-
ปิตุจิกสฺส อารามเ ๑ ศตโร โห ภควา ภิกฺขุ ๑ เป ๑

[๔๐๘] ภคฺวา เตตทวโจ สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท
 ปุพฺเพ มนุสฺสํญฺโต สฺมาโน มโฆ นาม มาณโว อโหสิ ตสฺมา
 มฆวาทิ อจฺจุติ ฯ สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํ-
 ญฺโต สฺมาโน ปุเร ทานํ อทาสิ ตสฺมา ปุริณฺทโทติ อจฺจุติ ฯ
 สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํญฺโต สฺมาโน สกฺกจฺจํ
 ทานํ อทาสิ ตสฺมา สกฺโกติ อจฺจุติ ฯ สกฺโก ภิกฺขเว เทวาน-
 มินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํญฺโต สฺมาโน อวสํถิ อทาสิ ตสฺมา
 วาสวาทิ อจฺจุติ ฯ สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท สหสฺสํมํ
 อตฺถานํ มุหุตฺเตน จินฺเตติ ตสฺมา สหสฺสํญฺโตติ อจฺจุติ ฯ
 สกฺกสฺสํ ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺสํ สฺชา นาม อสฺสรวณฺณา ปชาปตี
 ตสฺมา สฺชมปตฺติติ อจฺจุติ ฯ สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท เทวานํ
 ทาวคิถํ อสฺสํวริยาธิปจฺจํ ราชํ ทาเวติ ตสฺมา เทวานมินฺโทติ
 อจฺจุติ ฯ

เอกมนต์ นิธิโน โข มหตี ติจฺจวํ ภควนฺตํ เขตฺตโวจ ติจฺจโ โว
 ภาเน สกโก เทวานมินฺโทติ ฯ ติจฺจโ โข เม มหตี สกโก เทวาน-
 มินฺโทติ ฯ โส หิ นฺน ภาเน สกกปฏฺฐูปโก ภวิสฺสตี ทฺวทโส หิ
 ภาเน สกโก เทวานมินฺโทติ ฯ

[๘๓๓] สกกญฺจาหํ มหตี ปชานามิ สกกกรณํ ฯ ฐมฺเม
 ยสฺสญฺ ฐมฺมานํ สฺมาทินฺนตฺตา สกโก สกกตฺตํ อชฺฌคฺคา ตณฺญ
 ปชานามิ ฯ สกโก มหตี เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํภุโต สฺมาโน
 มโฆ นาม มาณโว อโหสี ตสฺมา มชฺชวาทิ อจฺจุติ ฯ สกโก
 มหตี เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํภุโต สฺมาโน ปุเร ทานํ อทาสี
 ตสฺมา ปุริณฺทโทติ อจฺจุติ ฯ สกโก มหตี เทวานมินฺโท ปุพฺเพ
 มนุสฺสํภุโต สฺมาโน สกกจฺจํ ทานํ อทาสี ตสฺมา สกโกติ
 อจฺจุติ ฯ สกโก มหตี เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสํภุโต สฺมาโน
 อวสฺสํ อทาสี ตสฺมา วาสวโติ อจฺจุติ ฯ สกโก มหตี
 เทวานมินฺโท สหสฺสํภุโต อตฺถกานํ มุหฺตฺเตน จินฺเตติ ตสฺมา
 สหสฺสํภุโตติ อจฺจุติ ฯ สกกสฺสํ มหตี เทวานมินฺทสฺสํ สฺชา นาม
 อสฺสํภุตา ปชาปตี ตสฺมา สฺสมปตฺตี อจฺจุติ ฯ สกโก มหตี
 เทวานมินฺโท เทวานํ ตาวตฺตํ อสฺสํภุตาปจฺจํ รชฺสํ กาเรติ
 ตสฺมา เทวานมินฺโทติ อจฺจุติ ฯ

[๘๓๔] สกกสฺสํ มหตี เทวานมินฺทสฺสํ ปุพฺเพ มนุสฺสํภุตสฺสํ

๑ ส. ย. ติจฺจโ โน ภาเน ภควตา ฯ

ตตฺต วตฺตปทานิ สฺมตฺตานิ สฺมาทินฺนานิ อเหตุํ เยถํ สฺมาทินฺนตฺตา
 ตกฺโก ตกฺกตฺตํ อชฺฌตฺตา ๑ กตฺมานิ ตตฺต ๑ ยาวชฺฉิํ มาตาเปตฺติภโร
 อตฺตํ ยาวชฺฉิํ กุเต ชฺเชฐาปจายี อตฺตํ ยาวชฺฉิํ สณฺหาโว อตฺตํ
 ยาวชฺฉิํ อปฺปิตฺตวาโ อตฺตํ ยาวชฺฉิํ วิคตมถมจฺเจเรน เจตสา
 อการํ อชฺฌตฺตาเสยฺยํ มุตฺตจฺวาโค ปยตฺตปณฺณํ โวธฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ทานสฺวภาครโต ยาวชฺฉิํ สจฺจวาโ อตฺตํ ยาวชฺฉิํ อกฺโขโร
 อตฺตํ สเจยฺยํ เม โกโธ อปฺปชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชช
 นํ ปฏฺวิเนยฺยนฺติ ๑
 ตกฺกตฺตํ มหฺติ เทวานมฺินฺนตฺตํ ปุพฺเพ มนุสฺสภุตฺตํ อิมานิ ตตฺต
 วตฺตปทานิ สฺมตฺตานิ สฺมาทินฺนานิ อเหตุํ เยถํ สฺมาทินฺนตฺตา
 ตกฺโก ตกฺกตฺตํ อชฺฌตฺตา ๑

[๘๓๕] อิทมโวจ ๑ เป ๑

มาตาเปตฺติภโร ชนฺตํ กุเต ชฺเชฐาปจายินํ
 สณฺหํ สจฺจตฺตมฺภาตํ เปตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 มจฺเจวณฺเณ ยุตฺตํ สจฺจํ โกชาภิกฺโข นรํ
 ตํ เว เทวา ตาวตฺตํ อหุ สปฺปรีโส อิตฺติ ๑

จตุคฺคํ ทฬิตฺตตฺตํ

[๘๓๖] เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเค วิหฺรติ เวฬุเน กถนฺนทก-
 นิวาเป ๑ ตตฺต ๒ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ๑
 ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจตฺตํ ๑

[๘๓๗] ภควา เอกทโวจ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อณฺณตโร มฺริโส

๘๒๑] สกุกตํยตุตตํ ทุติยวคฺเค ภูมिरามณฺเษยกกถา ๓๕๑

สหพฺยตํ โส อญฺเษ เทเว อติโรจติ วนฺณเนน เจว ยสฺสา จาติ ฯ

[๘๒๘] อถ โช ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ดาวตฺตํเส
อนฺนยมาโน ตายํ เวตายํ อีมา คาลาโย อภาสี

ยสฺสํ สกฺขา ตถาคเต อจฺจา สุปฺติฏฺฐิตา
สํถญฺจ ยสฺสํ กถฺยาณํ อริยกนฺตํ ปตฺตํ
สงฺฆे ปสาโท ยสฺสํตฺถิ อชฺชฏฺตญฺจ ทสฺสํ
อทฺธิทฺโทติ ตํ อานุ อโมฆํ ตสฺสํ ชีวิตํ
ตสฺมา สกฺขญฺจ สํถญฺจ ปสาทํ ชมฺมทสฺสํ
อนฺนญฺเชถ เมธาวี สํ พุทฺธานสาสนฺนํ ๑

ปณฺจมํ รามณฺเษยกสฺสํ

[๘๒๐] เขกํ สมฺมํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ เชตวเน อนาถ-
มีณฺทิกสฺสํ อารามे ฯ อถ โช สกฺโก เทวานมินฺโท เยน
ภควา เตนฺนปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
อชฺชวํ ๑ เอกมฺนตํ จิโต โช สกฺโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ
เอตทโวจ กิํ นุ โช ภนฺเต ภูมिरามณฺเษยกกถํ ๑

[๘๒๑] อารามเจตฺยา วนเจตฺยา โปกฺขรณฺเษ สุนิมมิตา
มฺหุสฺสํรามณฺเษยสฺสํ กถํ นาคกฺษณฺติ โสฬสํ
คาเม วา ยถิ วารณฺเษ นินฺเน วา ยถิ วา ทเถ
ยคฺคํ อรหฺนฺโต วิหริติ ตํ ภูมिरามณฺเษยกกถํ ๑

ฉฐะ ยชมานสัจจ

[๘๒๒] เขก สมนัย ภควา ราชคเห วิหริติ ศิขณภูมฺเห ปพฺพเต ฯ
 ธถ โส สกโก เทวานมินฺโท เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมฺมิ อฺปสฺสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[๘๒๓] เอกมณฺตํ จิตฺโต โส สกโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ
 คากาย อชฺฌภาสิ

ยชมานานํ มนุสฺสํ ปญฺญเปกฺขานปาณินํ
 กโรตํ โอบสิทํ ปญฺญํ กตฺถ ทินฺนํ มหปฺผนฺตํ ฯ

[๘๒๔] จตฺตาโร จ ปฏฺฐิปปนา จตฺตาโร จ ฆเต จิตฺตา

ธตฺส สฺสงฺโฆ อชฺชภูโต ปญฺญาสํตฺตสฺมาหิตฺโต

ยชมานานํ มนุสฺสํ ปญฺญเปกฺขานปาณินํ

กโรตํ โอบสิทํ ปญฺญํ สฺสงฺฆे ทินฺนํ มหปฺผนฺตํ ฯ

สัจจตนุสัจจะ สัจจตนุสัจจะ

[๘๒๕] เขก สมนัย ภควา สํวตฺตํ วิหริติ เขตฺตวเน อนาถ-
 ปิณฺฑิกสฺส อารามे ฯ เตน โส ปน สมนเณ ภควา ทิวาวิหารคโต
 โหติ ปฏฺฐิสฺสโตโน ฯ ธถ โส สกโก จ เทวานมินฺโท พุรฺพฺมา
 จ สหฺมปฺติ เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมฺมิ อฺปสฺสงฺกมิตฺวา ปจฺเจกํ
 ทวารพาหํ นิสฺสํย อฏฺฐาสิ ฯ

[๘๒๖] ธถ โส สกโก เทวานมินฺโท ภควโต สนฺติเก อิมํ
 คากํ อภาสิ

อฺยฺยสาหิ วีร วิชิตสงฺคาม

ปนฺนภาร อณฺณ วิจร โถเก

จิตฺตณฺจ เต สฺวิมุคฺตํ

จณฺโท ยถา ปนฺนรสา ย รตฺติณฺติ ฯ

[๘๒๗] น โช เทวานมินฺท ตถาคตา เอวํ วนฺทิตพฺพา ฯ

เอวณฺจ โช เทวานมินฺท ตถาคตา วนฺทิตพฺพา

อฺยฺยสาหิ วีร วิชิตสงฺคาม

สฺสคฺควาท อณฺณ วิจร โถเก

เทเสฺตุ ภควา ชมฺมํ อณฺเฑาตาโร ภวิสฺสณฺคฺติ ฯ

อฺยฺยชฺมํ ปชฺมสฺสกณฺมสฺสณฺคฺติ

[๘๒๘] สํวคฺคินิทานํ ฯ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท
 มาตถิ สงฺคาหกํ อามนฺเตสิ โยเชหิ ชมฺม มาตถิ สหสฺสยฺยคฺตํ
 อาชณฺเฑรณํ อฺยฺยยานภฺมํ คจฺฉาม สฺสภฺมํ ทสฺสณายาติ ฯ เอวํ
 ภทฺททฺทวาทิ โช ภิกฺขเว มาตถิ สงฺคาหโก สกฺกสฺส เทวาน-
 มินฺทสฺส ปฺฏิสฺสคฺควา สหสฺสยฺยคฺตํ อาชณฺเฑรณํ โยเชคฺวา สกฺกสฺส
 เทวานมินฺทสฺส ปฺฏิเวเทสิ ยฺยคฺโต โช เต มารีสฺส สหสฺสยฺยคฺโต
 อาชณฺเฑรโก ยสฺสทานิ กาทํ มณฺเฑสฺสติ ฯ อถ โช ภิกฺขเว
 สกฺโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหณฺโต อณฺชติ กตฺวา
 สฺสทํ ปุณฺณทิสฺสา นมสฺสติ ฯ

๓ พ. เอวํ ฯ ย. ปณฺชติโก ฯ

มินฺทสฺส ปฏิสฺสฺสวา สหสฺสยุดฺดี อาชณฺณวณฺโณ โยเชตฺวา ตฤกษฺส
 เทวานมินฺทสฺส ปฏิจเจเทสิ ยุดฺโต โช เต มารีสฺส สหสฺสยุดฺโต
 อาชณฺณวโร ยสฺสทานิ กาทํ มณฺเฑสฺสิติ ฯ อถ โช ภิกฺขเว
 ตฤโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหฺนโต อณฺเฑสฺสิติ กตฺวา
 สฺสํ ภควนฺตํ นมสฺสิติ ฯ

[๘๓๕] อถ โช ภิกฺขเว มาตติ สงฺคาหโก ตฤกํ เทวานมินฺทํ
 คากาย อชฺณภาสิ

ยํ หิ เทวา มนุสฺสํ ๑	ตํ นมสฺสํวติ วาสว
อถ โก นาม โส ยถุโช	ยํ ตวํ ตฤก นมสฺสํสฺสิติ ฯ
[๘๓๕] โย อธิ สมนฺตมพฺพุโช	อสนฺมึ โถเก สเทเวเก
อโนมนามํ สตฺถารํ	ตํ นมสฺสํามิ มาตติ
เยสํ ราโค ๑ โทโส ๑	อวิชฺชา ๑ อวิชาตา
ชฺเณสฺสวา อรหฺนโต	เต นมสฺสํามิ มาตติ
เย วาคโทสฺสวินยา	อวิชฺชาสฺมตฺติกมา
เสกฺขา อปจยารามา	อปฺปมตฺตานุสฺสิกฺขเว
เต นมสฺสํามิ มาตตฺติ ฯ	
[๘๓๖] เสฏฺฐา หิ กิร โถกสฺมึ	เย ตวํ ตฤก นมสฺสํสฺส
อหฺมปฺปี เต นมสฺสํามิ	เย นมสฺสํสฺส วาสวาทิ ฯ
[๘๓๗] อิทํ วุตฺวาน มชฺวา	เทวราชา สฺสํมฺปติ
ภควนฺตํ นมสฺสิตฺวา	ปมฺพุโช รกฺมารุทฺติ ฯ

ทณฺเฑ ตตฺถิยสัจจกณฺหมสฺสสฺนสฺสคฺคํ

[๘๓๘] สัจจกตฺติณิทานํ ๑ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สจฺจโก เทวานมฺินุโท
 มาตถิ สัจฺจคาหํ อามนฺเตถิ โยเชหิ สมฺม มาตถ สหสฺสยฺยคฺคํ
 อาชณฺณวรํ อุตฺตยานภูมึ ศจฺจนาม สจฺจภูมึ ทสฺสสฺนายาติ ๑ เอวํ
 ภทฺททณฺคฺวาติ โข ภิกฺขเว มาตถิ สัจฺจคาหโก สจฺจกสฺส เทวาน-
 มฺินุทสฺส ปฏฺฐิสฺสคฺควา สหสฺสยฺยคฺคํ อาชณฺณวรํ โยเชตฺวา สจฺจกสฺส
 เทวานมฺินุทสฺส ปฏฺฐิเวเทสิ ยุตฺโต โข เต มารีส สหสฺสยฺยคฺคโต
 อาชณฺณวโร ยสฺสสฺทานิ ทาถ มณฺณสฺสตี ๑ อถ โข ภิกฺขเว สจฺจโก
 เทวานมฺินุโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหฺนโต อณฺชติ กตฺวา สจฺจํ ภิกฺข-
 วสฺสํ นมสฺสตี ๑

[๘๓๙] อถ โข ภิกฺขเว มาตถิ สัจฺจคาหโก สจฺจกํ เทวานมฺินุทํ
 คากาย อชณฺณภาสิ

คํ หิ เอเต นมสฺสยฺยํ	ปฺปติเทหฺสยา นรา
นิมฺมุคฺคา กุณฺนเปสฺสมเต	ชฺชุปฺปิปาสา สมนฺนปฺปิคา
กิ นฺ เตสํ ปิทยสิ	อนาคาราน วาสว
อาจาวํ อีสินํ พฺรหฺมิ	คํ สจฺจโนม วโจ คฺวาติ ๑

[๘๔๐] เอตํ เตสํ ปิทยามิ อนาคาราน มาตถิ
 ยมฺหา คามา ปกฺกมฺนฺติ อนเปกฺขา วชฺชนฺติ เต
 น เตสํ โกฏฺฐเช โอบเนติ น กุมฺภา น กโปธิยํ
 ปฺรนิฏฺฐิจิตเมสฺสนา เตน ยาเนติ สจฺจพฺพา

สุมณฺตมณฺติโน ชีวรา ตุนฺทํภูตา สมนฺจวรา
 เทวา วิรุตฺตา อสฺสเวหิ ปุณฺณจฺจา จ มาตลี
 อวิรุตฺตา วิรุตฺเตสฺส อตฺตทณฺฑเทสฺส นินฺนพฺปตา
 สํวาทเนสฺส อนาทานา เต นมสฺสํสามิ มาตลํตี ๑

[๘๔๓] เสฏฺฐา หิ ภิกฺข โลกสฺสํ ยะ ตวํ สกุณ นมสฺสํสึ
 อหฺมํปิ เต นมสฺสํสามิ ยะ นมสฺสํสึ วาสวาทิ ๑

[๘๔๔] อิทํ วตฺวาน มชฺชา เทวราชา สฺซมฺปติ
 ภิกฺขุสฺสงฺฆํ นมสฺสํสึวา ปนฺนุชฺช รณฺมารุหํตี ๑
 ทุติโย วคฺโค ๑

ตสฺสํสฺสํททานํ

วตฺปนฺนํ ตโย วคฺคา ทฬิทฺตทณฺฑจ รามณฺนยฺยํ
 ยชฺชมานญฺจ วนฺทนา ตโย สกุณนมสฺสํสํวาทิ ๑

สฤกปณฺจกํ ตติยํ

ปจํ ฆตฺวาสุตํ

[๔๔๓] เขกํ สมยํ ภคฺวา สํวตฺถิยํ วิหริติ เชตฺวเน อนาถปิตฺตํ-
กตฺตํ อารามํ ๑ อถ โข สฤโก เทวานมฺินฺโท เยเน ภคฺวา เตนุ-
ปตฺตํกมฺิ อุปตฺตํกมิตฺตฺว ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺตฺวา เขกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑

[๔๔๔] เขกมนฺตํ จีโต โข สฤโก เทวานมฺินฺโท ภคฺวณฺตํ คากาย
อชฺฌณาสํ

กิตฺตํ ฆตฺวา สฺวํ เสติ กิตฺตํ ฆตฺวา น โสจติ

กิตฺตํสฺสํ เขกมฺมนฺตํ วรํ โรเจสิ โคตมาติ ๑

[๔๔๕] โกธํ ฆตฺวา สฺวํ เสติ โกธํ ฆตฺวา น โสจติ

โกธสฺสํ วิสฺมุตฺตํ มชฺฐคฺคสฺสํ วาสว

วรํ อริยา ปตฺตํนฺติ ตํ หิ ฆตฺวา น โสจตฺติ ๑

ทตฺติยํ ทุพฺพณฺณียสฺสํ

[๔๔๖] สํวตฺถิณฺทธานํ ๑ ภฺตฺวปฺพํ ภิกฺขเว อญฺเจตโร ยกฺโข
ทุพฺพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สฤกสฺสํ เทวานมฺินฺทสฺสํ อาสเน นิสฺสินฺโน
อโหสิ ๑ คตฺว สฺวํ ภิกฺขเว เทวา คาวคิสา อชฺฌณายนฺติ ชฺชยนฺติ
วิปาเจนฺติ อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ อยํ ยกฺโข
ทุพฺพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สฤกสฺสํ เทวานมฺินฺทสฺสํ อาสเน นิสฺสินฺโนติ ๑

๔๔๘] สกุกตยัคคตัสส สกุกปณฺจเก โกชภกฺขุปฺปสงฺกมณฺ ๓๔๘

ยถา ยถา โข ภิกฺขเว เทวา ดาวตัสสา อฺชฺชฌายนฺติ ชฺชยนฺติ วิปาเจนฺติ
ตถา ตถา โส ยถุโข อภिरูปตโร เจว โหติ ทสฺสณฺเอยตโร จ
ปาสาทิกตโร จ ฯ

[๔๔๙] อถ โข ภิกฺขเว เทวา ดาวตัสสา เยน สกฺโก เทวาน-
มินฺโท เตนฺอุปสงฺกมัสส อฺอุปสงฺกมิตฺวา สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจฺจุ
อิชฺช เต มาวิสฺส อณฺเวยตโร ยถุโข ทฺพพฺพนฺโณ โอโกฏฺฐิมโก ตุมฺหากํ
อาสเน นิสฺสินฺโณ ฯ ตตฺถ สกฺกํ มาวิสฺส เทวา ดาวตัสสา อฺชฺชฌาย-
นฺติ ชฺชยนฺติ วิปาเจนฺติ อจฺจุฉริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ อยฺย
ยถุโข ทฺพพฺพนฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สกฺกตัสส เทวานมินฺทตัสส อาสเน
นิสฺสินฺโณติ ยถา ยถา โข มาวิสฺส เทวา ดาวตัสสา อฺชฺชฌายนฺติ
ชฺชยนฺติ วิปาเจนฺติ ตถา ตถา โส ยถุโข อภिरูปตโร เจว โหติ
ทสฺสณฺเอยตโร จ ปาสาทิกตโร จาติ โส หิ นฺน มาวิสฺส โกช-
ภกฺโข ยถุโข ภวิสฺสตฺตติ ฯ

[๔๕๐] อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เยน โส โกช-
ภกฺโข ยถุโข เตนฺอุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา เอกํ อุตฺตรวตฺสงฺกํ
กวิตฺวา ทกฺขิณชานนฺมณฺทลํ ปจฺฉิมํ นihatฺวา เยน โส โกชภกฺโข
ยถุโข เตนฺนชฺชติมฺปณฺนามेतฺวา ติกฺขตฺตํ นามํ สาเวติ สกฺกวาหํ
มาวิสฺส เทวานมินฺโท... สกฺกวาหํ มาวิสฺส เทวานมินฺโทติ ฯ ยถา ยถา
โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท นามํ สาเวติ ตถา ตถา โส
ยถุโข ทฺพพฺพนฺตโร เจว อโหสิ โอโกฏฺฐิมกตโร จ ทฺพพฺพนฺ-

๓๕๐ สุตตตบฏีฏเก สุตตตนิทายสุต สคาถวคโค [๔๔๘]

คโร เจว หุตวา โธโกฏิมกคโร ๑ คตฺถเวจนฺตรชาโย ๑

[๔๔๘] อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สเก ชาสเน
นิสฺสํติคฺคา เทเว ตาวคฺคิเส อุนฺนยมาโน ตายํ เวธายํ อีมา คาทาโย
อภาสึ

น สุปฺพหจิตฺโตมฺหิ นาวฏฺเฐน สฺวานโย
น โว จิราหํ กฺขุณฺณามิ โกโห มยิ นาวตฺติฏฺฐติ
กฺกฺขาทํ น ฌรฺสํ พฺรุมิ น ๑ ฌมฺมานิ กิตฺตเย
สํนํนิกฺคณฺณหามิ อตฺตานํ สมนฺปสฺสํ อตฺถมคฺคโนติ ๑

คตฺติยํ มายาสุตฺตํ

[๔๕๐] สํวตฺตณฺนิทานํ ๑ ภูตปฺพุพฺพํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสฺสฺรินฺโท
อาพาสิโก อโหสิ ทฺกฺขฺชโต พาพฺพหิตฺตาโน ๑ อถ โข ภิกฺขเว
สกฺโก เทวานมินฺโท เยน เวปจิตฺติ อสฺสฺรินฺโท เตนฺอุปสงฺกมฺมิ คิตฺตนา-
ปฺปฺจุณฺโก ๑ อทฺทสา โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสฺสฺรินฺโท สกฺกํ เทวาน-
มินฺทํ ทูรโตว อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวาน สกฺกํ เทวานมินฺทํ เขตฺทโวจ
ติกฺกฺจุณฺ มํ เทวานมินฺทาทิ ๑ วาเจหิ มํ เวปจิตฺติ สมนฺพริมายนฺติ ๑
น ตาวาหํ วาเจมิ ยาวาหํ มารีสํ อสฺสฺเร ปฏฺฐปฺปฺจุณฺมํติ ๑ อถ
โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสฺสฺรินฺโท อสฺสฺเร ปฏฺฐปฺปฺจุณฺนิ วาเจมํ มารีสา
สกฺกํ เทวานมินฺทํ สมนฺพริมายนฺติ ๑ มา โข ตฺวํ มารีสํ วาเจสิ
สกฺกํ เทวานมินฺทํ สมนฺพริมายนฺติ ๑

[๔๕๑] อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสฺสฺรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ

௩௬௭

มายาวี่ มฆวา สักก เทวราชา สุธมฺปิ
 อุเปติ นิรยํ โสวํ สมนฺพโรว สคํ สมนฺติ ฯ

[๘๕๒] เอกัม สมัย ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺตวเน อนาถ-
 ปิณฺฑกิสฺส อารามे ฯ เตน ไท ปน สมฺเพน เทว ภิกฺขุ
 สมฺปโยเชตุํ ฯ ตเคฺวโรภิกฺขุ อจฺจุสฺรา ฯ อถ ไท โส ภิกฺขุ
 ตสฺส ภิกฺขุโน สฺนฺติเก อจฺจุยํ อจฺจุยโต เทเสติ ฯ โส ภิกฺขุ น
 ปฏิคฺคณาติ ฯ

[illegible]

[๔๕๕] ภูตปฺพุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินฺโท สฺฐมฺมํ สภายํ
เทเว ตาวตฺตึเส อญฺญมาโน ตายํ เวธายํ อิมํ คากํ อภาสี

โกโห โว วสฺมายาตุ มา จ มิตฺเต หิ โว ชฺรฯ
อครหิยํ มา ครหิตฺถ มา จ ภาสีตฺถ เปสฺสํ
อถ ปาปชนํ โกโห ปพฺพุโตวาทิมทฺทตฺติ ฯ

ปญฺจํ อฏฺโฐสฺสคฺคํ

[๔๕๖] เหวมฺเม สฺสํ เขกํ สมฺมํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหฺรติ
เซตวเน อนาถบิณฑิกสฺส อารามे ฯ ตตฺร โห ภควา ภิกฺขุ ฯ เป ฯ

[๔๕๗] ภควา เขตทโวจ ภูตปฺพุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวาน-
มฺินฺโท สฺฐมฺมํ สภายํ เทเว ตาวตฺตึเส อญฺญมาโน ตายํ เวธายํ
อิมํ คากํ อภาสี

มา โว โกโห อชฺฌณฺณิ มา จ กุชฺฌณฺณิ กุชฺฌณฺณิ
อฏฺโกลโห อวิหิสา จ อวิเยสฺสุ วสฺสํ สทา
อถ ปาปชนํ โกโห ปพฺพุโตวาทิมทฺทตฺติ ฯ

สคฺคปญฺจกํ ฯ

ตตฺรทฺททานํ

ฆตฺวา ทฺพพณฺณนิยมายา อจฺจุเยน อฏฺโฐโน
เทสํ ทฺพทฺธเจเน อิทํ สคฺคปญฺจกํ ฯ

สคฺคสัจจคฺคํ สมคฺคํ ฯ

เอกาทสสํยุตํ

เทวตา เทวปุโต จ ราชา มาโร จ ภิกฺขุณฺ

พฺรหฺมา พฺรหฺมณวคฺคิสํ วนยฺกฺเขน วาสโวติ ฯ

สคาถวคฺโค นิฏฺฐิโต ฯ

ปทานุกรกโม

อจุรณาคณสังขยจ	ปพเพ ๑๔๓	องเก ๔๕
อถ ไช อญญตวรา ตาวคัสถายิกา เทวตา	.. ๗๗๔	.. ๒๘๔
อถ ไช อญญตวรา เทวตา	.. ๔๕	.. ๑๒
อถ ไช อญญตโร พุราหุณมหาสาโต	.. ๖๘๘	.. ๒๕๘
อถ ไช อหีสถการทวาช พุราหุณโน	.. ๖๔๓	.. ๒๔๓
อถ ไช อายสุมมา อญญาโกณทณโย	.. ๗๕๑	.. ๒๘๔
อถ ไช อายสุมมา อานนุโท ปุพพณุหสมย	.. ๗๓๕	.. ๒๗๖
อถ ไช อายสุมมา อานนุโท เยน ภควา	.. ๓๐๓	.. ๘๐
อถ ไช อาพวโก ยกุไช เยน ภควา	.. ๘๓๘	.. ๓๑๔
อถ ไช อาพวิกา ภิกขุณี ปุพพณุหสมย	.. ๕๒๒	.. ๑๘๘
อถ ไช อินทโก ยกุไช เยน ภควา	.. ๘๐๒	.. ๓๐๓
อถ ไช อุปจาตา ภิกขุณี ปุพพณุหสมย	.. ๕๔๑	.. ๑๘๕
อถ ไช ออุปถวณณา ภิกขุณี ปุพพณุหสมย	.. ๕๓๔	.. ๑๘๒
อถ ไช กิสาคคตมิ ภิกขุณี ปุพพณุหสมย	.. ๕๒๘	.. ๑๘๐
อถ ไช โกกาติโก ภิกขุ	.. ๕๘๘	.. ๒๑๘
อถ ไช จาตา ภิกขุณี ปุพพณุหสมย	.. ๕๓๗	.. ๑๘๔
อถ ไช ชฎาการทวาช พุราหุณโน	.. ๖๔๔	.. ๒๔๒
อถ ไช ชนตุ เทวปุตโต	.. ๒๘๔	.. ๘๗

อถ ไช คณหา จ อรดี จ ราคา จ	ปพเพ ๕๐๕	อิงเก ๓๘๓
อถ ไช เต ภิกขุ วสัถิ์ วุตถา	.. ๗๖๘	.. ๒๘๓
อถ ไช ภควโต รโหคคัสส	.. ๔๓๖	.. ๓๕๐
อถ ไช ภควโต รโหคคัสส	.. ๔๗๕	.. ๓๖๘
อถ ไช ภควโต รโหคคัสส	.. ๕๕๕	.. ๒๐๐
อถ ไช ภควโต รโหคคัสส	.. ๕๕๘	.. ๒๐๓
อถ ไช ภควา ปุพฺพณฺหํมยํ นิวาเสตฺวา	.. ๖๗๗	.. ๒๕๕
อถ ไช ภควา ปุพฺพณฺหํมยํ นิวาเสตฺวา	.. ๗๒๔	.. ๒๗๐
อถ ไช ภควา พุทฺเทว รคฺติ	.. ๔๓๔	.. ๓๕๖
อถ ไช ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ	.. ๖๒๐	.. ๒๓๓
อถ ไช ภิกขโก พุราหฺมโน	.. ๗๓๖	.. ๒๖๗
อถ ไช มณิกฺขโท ยถุไช เยน ภควา	.. ๘๓๒	.. ๓๐๖
อถ ไช มหตฺถิ์ ติจฺฉวํ เยน ภควา	.. ๘๓๒	.. ๓๓๗
อถ ไช มาตุโปสโก พุราหฺมโน	.. ๗๓๓	.. ๒๖๖
อถ ไช มาโร ปาบีมา เยน ภควา	.. ๔๓๘	.. ๓๕๗
อถ ไช มาโร ปาบีมา เยน ภควา	.. ๔๕๘	.. ๓๖๔
อถ ไช ยา ตสฺมึ วนฺตณฺเฑ อชิวตฺถา	.. ๗๘๒	.. ๒๘๘
อถ ไช ยา ตสฺมึ วนฺตณฺเฑ อชิวตฺถา	.. ๗๘๔	.. ๓๐๐
อถ ไช ราชา มากโร อชาตสฺสคฺค	.. ๓๖๘	.. ๓๒๐
อถ ไช ราชา มากโร อชาตสฺสคฺค	.. ๓๗๒	.. ๓๒๒

ปทานุกรกโม

๓๕๗

อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	ปพฺพเพ ๓๗๖	อญฺเฏ ๓๒๕
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	.. ๓๘๖	.. ๓๓๐
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	.. ๓๘๐	.. ๓๓๓
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	.. ๓๘๓	.. ๓๓๖
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	.. ๓๘๘	.. ๓๔๑
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกศลโต	.. ๔๓๓	.. ๓๔๖
อถ ไช วัชรา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสฺมยํ	.. ๕๕๒	.. ๓๘๗
อถ ไช วัชรา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสฺมยํ	.. ๕๓๓	.. ๓๘๓
อถ ไช สกฺกนามโก ยกฺโข เยน ภคฺวา	.. ๘๐๕	.. ๓๐๓
อถ ไช สกฺโก เทวานมินฺโท	.. ๘๒๐	.. ๓๔๑
อถ ไช สกฺโก เทวานมินฺโท	.. ๘๒๒	.. ๓๔๒
อถ ไช สกฺโก เทวานมินฺโท	.. ๘๔๓	.. ๓๔๘
อถ ไช สํสฺสฺจาตา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสฺมยํ	.. ๕๔๕	.. ๓๘๕
อถ ไช สํสฺสฺสการทฺวาไซ พฺราหฺมณเณ	.. ๖๔๘	.. ๕๔๓
อถ ไช เสดฺตา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสฺมยํ	.. ๕๔๘	.. ๓๘๖
อถ ไช โสมา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสฺมยํ	.. ๕๒๕	.. ๓๘๘
อนฺโตชฺชวา พหิชฺชวา	.. ๖๐	.. ๒๐
อนฺนเมวาภินนฺทนฺติ	.. ๓๓๘	.. ๔๔
อนฺนมนามํ นิปฺปนฺตฺถทสฺสํ	.. ๓๔๒	.. ๔๕
อจิหํ อฺปฺปนฺนาเส	.. ๓๕๒	.. ๔๘

อสุโสสี ไซ อุกุโธสภการทวาไซ	ปพฺพ ๖๓๓	อญฺเฏ ๒๓๗
อสุโสสี ไซ อสุวิทุทการทวาไซ	.. ๖๓๕	.. ๒๓๘
อสุโสสี ไซ พิตฺตฺกการทวาไซ	.. ๖๓๘	.. ๒๔๐
อิทํ หิตํ เขตฺตวํ	.. ๓๔๗	.. ๔๖
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๗๘	.. ๒๔
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๘๗	.. ๒๕
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๘๕	.. ๒๘
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๓๐๓	.. ๓๓
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๓๑๓	.. ๓๕
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๓๑๘	.. ๓๖
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ เอกา เทวตา	.. ๓๒๔	.. ๓๘
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ โลกนทา	.. ๓๓๒	.. ๔๑
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ อุตฺตฺตฺโลกนทา	.. ๓๓๔	.. ๔๒
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๒	.. ๑
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๕	.. ๒
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๗	.. ๓
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๘	.. ๔
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๑๑	.. ๖
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๑๓	.. ๕
เอกมนฺตํ จิตฺตา ไซ สํ เทวตา	.. ๓๕	.. ๖

ปทานุกรกโม

๓๕๘

เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	ปพฺพ	๑๗	ขงฺเก	๕
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๑๘	..	๖
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๒๑	..	๙
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๒๖	..	๘
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๒๘	..	๙
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๓๐	..	๑๐
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๕๖	..	๑๘
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๑๓๖	..	๔๓
เอกมนต์ จิตา โห ธา เทวดา	..	๑๘๘	..	๕๗
เอกมนต์ จิโต โห อนาถมีนุทโก	..	๒๗๕	..	๗๗
เอกมนต์ จิโต โห ธสม	..	๓๓๔	..	๘๕
เอกมนต์ จิโต โห อุตฺตโร	..	๒๗๓	..	๗๗
เอกมนต์ จิโต โห กกุโร	..	๒๖๗	..	๗๖
เอกมนต์ จิโต โห กตฺถโป	..	๒๒๓	..	๖๓
เอกมนต์ จิโต โห กตฺถโป	..	๒๒๓	..	๙
เอกมนต์ จิโต โห กามโท	..	๒๓๒	..	๖๖
เอกมนต์ จิโต โห เขโม	..	๒๘๓	..	๘๓
เอกมนต์ จิโต โห ฆฎิกาวโร	..	๒๘๗	..	๘๕
เอกมนต์ จิโต โห จนฺทโน	..	๒๖๐	..	๗๔
เอกมนต์ จิโต โห จนฺทิมโส	..	๒๕๒	..	๗๒

เอกมนต์ จีโต ไช คายโน	ปพฺพ ๒๓๘	ขงฺเก ๖๗
เอกมนต์ จีโต ไช ทามถิ	.. ๒๓๐	.. ๖๕
เอกมนต์ จีโต ไช ที่มถฺจฺจิ	.. ๒๕๗	.. ๗๓
เอกมนต์ จีโต ไช นนฺทโน	.. ๒๕๘	.. ๖๖
เอกมนต์ จีโต ไช นนฺทวิสาโต	.. ๓๐๓	.. ๘๐
เอกมนต์ จีโต ไช นนฺโท	.. ๒๘๘	.. ๘๘
เอกมนต์ จีโต ไช ปณฺจจกฺกโธ	.. ๒๓๖	.. ๖๗
เอกมนต์ จีโต ไช พุรฺพฺมา สณฺฑกฺมาโร	.. ๖๐๗	.. ๒๒๕
เอกมนต์ จีโต ไช พุรฺพฺมา สหฺมปติ	.. ๖๓๐	.. ๒๒๖
เอกมนต์ จีโต ไช มากโร	.. ๒๒๗	.. ๖๔
เอกมนต์ จีโต ไช มาโฆ	.. ๒๒๕	.. ๖๖
เอกมนต์ จีโต ไช โรหิตสฺสโต	.. ๒๘๕	.. ๘๗
เอกมนต์ จีโต ไช วาสฺสทตฺโต	.. ๒๖๒	.. ๗๕
เอกมนต์ จีโต ไช เวณฺฑุ	.. ๒๕๔	.. ๗๒
เอกมนต์ จีโต ไช สิว	.. ๒๗๘	.. ๘๐
เอกมนต์ จีโต ไช สฺพุรฺพฺมา	.. ๒๖๔	.. ๗๕
เอกมนต์ จีโต ไช เสรี	.. ๒๘๒	.. ๘๒
เอกมนต์ นิติโน ไช ราช	.. ๓๒๓	.. ๘๘
เอกมนต์ นิติโน ไช ราช	.. ๓๒๘	.. ๓๐๓
เอกมนต์ นิติโน ไช ราช	.. ๓๓๓	.. ๓๐๒

ปทานุกรกโม

๓๖๑

เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา	ปพเพ ๓๓๔	อิงเก ๓๐๓
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา	.. ๓๓๗	.. ๓๐๔
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา	.. ๓๔๐	.. ๓๐๖
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา	.. ๓๔๓	.. ๓๐๗
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา ปเสนทิโกสโต	.. ๓๗๘	.. ๓๒๕
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา ปเสนทิโกสโต	.. ๓๘๑	.. ๓๒๖
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา ปเสนทิโกสโต	.. ๔๐๒	.. ๓๔๒
เอกมนุคัม นิสินโน ไช ราชา ปเสนทิโกสโต	.. ๔๐๕	.. ๓๔๓
เอกมุตฺตํ ทูวาวจฺญ	.. ๓๔๑	.. ๔๕
เอณินฺทรมํ กิสํ วั	.. ๗๖	.. ๒๓
กจฺจํ เต กุญฺจา นคฺคิ	.. ๔๐	.. ๓๓
กคิ โถกสุมิ ปชฺชิตา	.. ๖๘	.. ๒๒
กิมคฺคกามो น ทเท	.. ๒๓๓	.. ๖๐
กิสฺมํ โถโก สมนุปฺปนโน	.. ๓๘๖	.. ๕๖
กุโต สฺวา นิตฺตคฺค	.. ๗๐	.. ๒๒
เกนสฺสํ อุกฺกตฺโต โถโก	.. ๓๘๐	.. ๕๕
เกนสฺสํ นียติ โถโก	.. ๓๘๐	.. ๕๔
เกนสฺสํ นียติ โถโก	.. ๓๘๒	.. ๖
เกนสฺสํ ปิหิตฺโต โถโก	.. ๓๘๒	.. ๕๖
เกนสฺสํ พชฺฌติ โถโก	.. ๓๘๔	.. ๖

เกณัฐสุพฺภาหโต โถโก	ปพฺเพ ๓๘๘	ขงฺเก ๕๕
เกณฺฐ ธรณา โถเก	.. ๒๓๘	.. ๖๓
เกณฺ ภิวา จ รตฺโต จ	.. ๓๔๕	.. ๔๖
กัทโท พตฺโท โหติ	.. ๓๓๗	.. ๔๔
กัณฺฐ อชฺรสา ธาตุ	.. ๓๖๐	.. ๕๐
กัณฺฐ อิตฺตฺตริยํ โถเก	.. ๒๓๓	.. ๖๐
กัณฺฐ อปฺปตฺตํ เสฏฺฐํ	.. ๒๐๔	.. ๕๘
กัณฺฐ อปฺปโถ อภฺชาติ	.. ๓๗๒	.. ๕๒
กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ	.. ๓๖๖	.. ๕๓
กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ	.. ๓๖๘	.. ๖๖
กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ	.. ๓๗๐	.. ๖๖
กัณฺฐ ชีวติ กิ น ชีวติ	.. ๒๐๘	.. ๕๘
กัณฺฐ ทฺตฺติยํ ปุริสฺสฺส โหติ	.. ๓๗๔	.. ๕๒
กัณฺฐ นิทานํ คาถานํ	.. ๓๗๖	.. ๖๖
กัณฺฐ ปสฺวโต มิตฺตํ	.. ๓๖๒	.. ๕๐
กัณฺฐ พนฺธุติ ปาถะยํ	.. ๒๓๕	.. ๖๐
กัณฺฐ ยาว ชฺรวา ธาตุ	.. ๓๕๘	.. ๕๐
กัณฺฐ รตฺตํ ปณฺณานิ	.. ๒๐๐	.. ๕๗
กัณฺฐ โลกฺกมฺมิ ปชฺไซโต	.. ๒๓๗	.. ๖๓
กัณฺฐ วตฺถ มนุสฺसानํ	.. ๓๖๔	.. ๕๓

ປາຫນຸກໂມ

໓໒໓

ກິ່ຊຸ່ ສຸໂພໂຮໂນ ໂຕໂກ	ປຸພຸເພ ໑໔໔	ບຸງເກ ໕໕
ກິ່ຊຸ່ ສຸພຸພິ ອນຸຮກວີ	.. ໑໗໔	.. ໕໔
ກິ່ຊຸ່ ສຸມຸພນຸໂນ ໂຕໂກ	.. ໑໔໒	.. ໕໕
ກິ່ຊຸ່ ກິຕາ ສນຕາ ອເນກາ	.. ໒໐໗	.. ໕໔
ກິ່ຊຸ່ ວິຕຸທິ ປຸຣິສຸສຸ ເຊງຈິ	.. ໒໐໒	.. ໕໗
ຈຸຈຸກຸກິ ນວທຸວາຣິ	.. ໗໔	.. ໒໓
ຈິເຕ ມຸຊຸນຸຕິເກ ກາເຕ	.. ໓໒	.. ໑໐
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ເຕຕໂວຈ	.. ໔໔໓	.. ໑໕໔
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໒໕	.. ໑໕໒
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໒໔	.. ໑໕໓
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໔໐	.. ໑໕໔
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໒໑໓	.. ໒໒໗
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໗໓໔	.. ໒໗໗
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໔໗	.. ໓໑໗
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໕໕	.. ໓໑໔
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໒໓	.. ໓໒໐
ຕຸຊຸ ໂໄ ກຄວາ ກິຸຊຸ ອາມນຸເຕສິ	.. ໔໑໒	.. ໓໓໔
ຕຸຊຸ ສຸສຸກິ ກຄວາ ອຕິໂວຈຕິ	.. ໗໕໗	.. ໒໔໗
ເຕນ ໂໄ ປນ ສຸມເຍນ ອຄຸຕິກກາຣທຸວາຊສຸສ	.. ໒໕໒	.. ໒໔໔
ເຕນ ໂໄ ປນ ສຸມເຍນ ອວຸນຕຣສຸສ	.. ໒໒໒	.. ໒໓໕

เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตรสฺส	ปพฺเพ ๕๗๓	ปิฏเก ๒๓๓
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตรสฺส	.. ๖๖๗	.. ๒๔๘
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตรสฺส	.. ๗๐๘	.. ๒๖๔
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตริสฺสา อฺปาสิกาย	.. ๘๓๔	.. ๓๐๖
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตริสฺสา พุราหฺมณียา	.. ๕๖๓	.. ๒๐๖
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตโร อฺปาสโก	.. ๘๓๔	.. ๓๓๓
เตน โข ปน สัมเยน อญฺญตโร อฺปาสโก	.. ๘๓๖	.. ๖
เตน โข ปน สัมเยน อนาถมิตฺติโก	.. ๘๒๖	.. ๓๓๐
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา อนรฺกฺโข	.. ๘๓๘	.. ๓๐๘
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา อานนฺโท	.. ๗๗๓	.. ๒๘๓
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา กสฺสโปคฺคโต	.. ๗๖๖	.. ๒๘๒
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา โคธิโก	.. ๔๘๘	.. ๓๗๖
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา นาคทตฺโต	.. ๗๗๘	.. ๒๘๕
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา นิโควฺรทปฺโป	.. ๗๓๐	.. ๒๗๓
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา วุคฺคิโส	.. ๗๒๗	.. ๒๗๒
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา วุคฺคิโส	.. ๗๓๓	.. ๒๗๕
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา วุคฺคิโส	.. ๗๖๐	.. ๒๘๘
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา สมิทฺธิ	.. ๔๘๒	.. ๓๗๔
เตน โข ปน สัมเยน อายสฺมา สารีปฺปฺโต	.. ๗๔๓	.. ๒๗๘
เตน โข ปน สัมเยน กสฺสการทฺทวาชสฺส	.. ๖๗๓	.. ๒๕๓

ปทานุกุโม

๓๖๕

เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	โกกาติโก	ปพเพ	๕๘๖	ขงเก	๒๓๘
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ชโร จ ยกุโฆ	..	๘๐๗	..	๓๐๔
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	จนุทิมมา	..	๒๔๓	..	๖๘
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	เทว ภิกขุ	..	๘๕๒	..	๓๕๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	นวกมมิกการทวาโฆ	..	๗๐๕	..	๒๖๔
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ปจฺจนิกสาโต นาม	..	๗๐๓	..	๒๖๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ปญฺจนํ ราชนํ	..	๓๕๘	..	๓๑๖
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ปญฺจสาทายํ	..	๔๖๗	..	๓๖๖
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	พกสฺส พุรหฺมุโน	..	๕๖๖	..	๒๐๘
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควโต ปาโท	..	๔๕๒	..	๓๖๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๓๘	..	๓๕๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๒๒	..	๓๕๒
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๓๓	..	๓๕๔
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๔๖	..	๓๖๐
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๔๘	..	๓๖๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๕๕	..	๓๖๓
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๖๓	..	๓๖๔
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๖๔	..	๓๖๕
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๔๗๐	..	๓๖๗
เตน	โฆ	ปน	สัมเยน	ภควา	..	๕๘๖	..	๒๓๕

เตน โข ปน สัมเขน ภควา	ปพฺเพ ๕๘/๒	อิงเก ๒๑๗
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๕๘/๔	.. ๒๑๘
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๖๑๓	.. ๒๒๖
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๖๘/๒	.. ๒๕๗
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๗๔/๔	.. ๒๘๐
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๗๔/๗	.. ๒๘/๒
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๘/๒๒	.. ๓๐๘
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๘๘/๐	.. ๓๓๐
เตน โข ปน สัมเขน ภควา	.. ๘/๒๕	.. ๓๔/๒
เตน โข ปน สัมเขน มานคฺคทฺโฆ นาม	.. ๖๘/๔	.. ๒๖๓
เตน โข ปน สัมเขน มาโร ปาบีมา	.. ๔๘/๖	.. ๑๗๘
เตน โข ปน สัมเขน รณฺญา	.. ๓๕/๒	.. ๑๑๓
เตน โข ปน สัมเขน รณฺโณ	.. ๓๔/๘	.. ๑๐๘
เตน โข ปน สัมเขน ราชา	.. ๓๔/๖	.. ๑๐๘
เตน โข ปน สัมเขน ราชา	.. ๓๖/๔	.. ๑๑๘
เตน โข ปน สัมเขน เวสํติยํ สํพฺพวตฺติวาโร	.. ๗๘/๓	.. ๒๘/๖
เตน โข ปน สัมเขน สงฺครโว นาม	.. ๗๑๘	.. ๒๖๘
เตน โข ปน สัมเขน สํคฺค ๑ ชฺฐิตา	.. ๓๕/๕	.. ๑๑๓
เตน โข ปน สัมเขน สํพฺพหุตา ภิกฺขุ	.. ๔๗๘	.. ๑๗/๒
เตน โข ปน สัมเขน สํกฺกา ภิกฺขุ	.. ๘๓๒	.. ๓๑๒

ปทานุกรกโม

๓๖๗

เตน ไช ปน สมนเยน สุนทริกภวาทวาไฮ	ปพฺพเพ ๖๕๗	ขงฺเก ๒๔๕
เตน ไช ปน สมนเยน สุริโย	.. ๒๔๖	.. ๗๐
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๖๓	.. ๒๘๐
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๖๓	.. ๒๘๓
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๘๐	.. ๒๘๖
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๘๖	.. ๒๘๗
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๘๘	.. ๒๘๘
เตน ไช ปน สมนเยน โส ภิกฺขุ	.. ๗๘๕	.. ๓๐๐
เตสฺ สุกฺกํ อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตนาโน	.. ๗๕๔	.. ๒๘๖
ทูกฺกัรํ ทูกฺคิตฺติฏฺฐณฺจ	.. ๓๖	.. ๓๓
นาณฺสณฺคํ ณฺสติ จ	.. ๕๘	.. ๓๘
นิทฺทา ตนฺทํ วิสิมฺหิตา	.. ๓๔	.. ๓๐
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๒๔	.. ๘
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๖๘	.. ๓๒๓
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๗๘	.. ๓๒๖
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๐๐	.. ๓๓๒
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๐๖	.. ๓๓๕
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
ภคฺวา เขตฺทโวจ	.. ๘๕๗	.. ๓๕๒
ภูตปฺปฬํ ภิกฺขเว อณฺณตโร ยถฺโท	.. ๘๔๖	.. ๓๔๘

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสฺรํสํคาโม	ปพฺพเพ ๘๘๔	ขงฺเก ๓๒๘
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุริโนโท	.. ๘๕๐	.. ๓๕๐
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺกสฺสฺส เทวานมฺินุทสฺส	.. ๘๘๗	.. ๓๒๘
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินุโท	.. ๘๒๘	.. ๓๔๓
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินุโท	.. ๘๓๓	.. ๓๔๔
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมฺินุโท	.. ๘๓๘	.. ๓๔๖
ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สมนุพฺพสา อิตฺโธ	.. ๘๘๕	.. ๓๓๓
มทฺทชฺนา มหาโกคา	.. ๗๒	.. ๒๒
ยโต ยโต มโน นีวารเย	.. ๖๒	.. ๒๐
เยช มจฺจุรีโน โถเก	.. ๘๔๘	.. ๔๖
โย โหติ ภิกฺขุ อรหํ กตาวํ	.. ๖๔	.. ๒๐
เวหาสํ จิตฺตา โห เอกา เทวตา	.. ๓๐๗	.. ๓๓
หิรินฺเตโห ปุริส	.. ๓๘	.. ๓๓

อสาขารณนามานี

อภุโกธการทวาช พุราหุมน	ปพเพ ๖๓๓	อิงเก ๒๓๗
อภุคาวัง เจติย (วิหาโร)	.. ๗๒๗	.. ๒๗๒
อภุคิการทวาช พุราหุมน	.. ๖๕๒	.. ๒๔๔
อชปาดนิโครโซ รุกโซ	.. ๔๓๖	.. ๓๕๐
อชาตศคฺคุ ราชา	.. ๓๖๘	.. ๓๒๐
อชิต เกตมมฺพโล (ติคฺคโร)	.. ๓๒๔	.. ๔๘
อชฺชนวน (มิกทาย)	.. ๒๖๖	.. ๗๖
อชฺชวาโกณทณฺโณ (เถโร)	.. ๗๕๓	.. ๒๘๔
อชฺชว นิริโย	.. ๖๐๔	.. ๒๒๒
อนุชวินฺโท คาโม	.. ๖๓๓	.. ๒๒๖
อนุชวณ	.. ๕๒๒	.. ๓๘๘
อนาถบิณฺฑิก เทวปฺคฺโต	.. ๒๗๕	.. ๗๗
อนาถบิณฺฑิก (เสฏฺฐ)	.. ๓	.. ๓
อนุรฺทฺโซ (เถโร)	.. ๕๗๘	.. ๒๓๓
อพฺพุโท นิริโย	.. ๖๐๔	.. ๒๒๒
อพฺโพ นิริโย	.. ,,	.. ,,
อภิกฺขุ สิชฺชิสฺส อคฺคสาวก	.. ๖๓๔	.. ๒๒๘
อวคฺค มารชฺคา	.. ๕๐๕	.. ๓๘๓

อรุณวดี ราชธานี	ปพฺพ ๖๓๕	อังก ๒๒๗
อรุณวา ราชา		
อัสโม เทวปุตฺโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
อสุริยทกภารทวาช พุราหุมน	.. ๖๓๕	.. ๒๓๘
อหโห นิรโย	.. ๖๐๕	.. ๒๒๒
อหิสกภารทวาช พุราหุมน	.. ๖๔๓	.. ๒๔๓
อาโกฏโก เทวปุตฺโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
อาณนุโ (เถโร)	.. ๒๗๗	.. ๗๘
อาพวโก ยกุโ	.. ๘๓๘	.. ๓๓๕
อาพวิกา ภิกฺขุณฺ	.. ๕๒๒	.. ๓๘๘
อาพว (นคร)	.. ๘๓๘	.. ๓๓๕
อินทกุโฏ ปพฺพโต	.. ๘๐๓	.. ๓๐๓
อินทโก ยกุโ		
อิสสิคิธิ ปพฺพโต	.. ๔๘๘	.. ๓๗๐
อุชฺฌมานสณฺณิกา เทวตาโย	.. ๓๐๖	.. ๓๓
อุตุตโร เทวปุตฺโต	.. ๒๗๓	.. ๗๗
อุทโย พุราหุมน	.. ๖๗๗	.. ๒๕๕
อุปโก (เถโร)	.. ๓๕๒	.. ๔๘
อุปจาตา ภิกฺขุณฺ	.. ๕๔๓	.. ๓๘๕
อุปปตโก นิรโย	.. ๖๐๕	.. ๒๒๒

ขสํวณนํมํ

๓๗๓

อุปฺปตฺตวณฺณํ ภิกฺขุณฺโณ	ปฺพ.เพ. ๕๓๕	ปฺจ.เก. ๓๘/๒
อุปฺวาโน (เถโร)	.. ๖๘/๒	.. ๒๕๗
อุรุเวธ (คํโม)	.. ๕๓๖	.. ๓๕๐
เอกนํถา พุราหุณคํโม	.. ๖๗๓	.. ๒๕๓
เอกสํถา พุราหุณคํโม	.. ๕๕๕	.. ๓๖๓
กกุโข เทวปฺตฺโต	.. ๒๖๖	.. ๗/๖
กตโมรกตีสฺสโก ภิกฺขุ	.. ๕๘๕	.. ๒๓๘
กบฺโป มาณโว	.. ๕๗๒	.. ๒๓๓
กมฺมิตฺตํ (นคฺรํ)	.. ๓๓๕	.. ๓/๖
กสฺสํปโกตฺโต (เถโร)	.. ๗๖๖	.. ๒๘/๒
กสฺสํโป เทวปฺตฺโต	.. ๒๒๓	.. ๖๓
กสฺสํโป สมนํสํมฺพุทฺโธ	.. ๓๕๖	.. ๔๘
กสิการทฺวาโส พุราหุณโน	.. ๖๗๒	.. ๒๕๓
กามโท เทวปฺตฺโต	.. ๒๓๒	.. ๖/๖
กาสี (ชนปทนฺตโร)	.. ๓๖๘	.. ๓๒๐
กิสํสโกตมํ ภิกฺขุณฺโณ	.. ๕๒๘	.. ๓๘/๐
กมุโท นโร	.. ๖๐๕	.. ๒๒๒
กุนฺนาร (นคฺรํ)	.. ๖๒๐	.. ๒๓๓
โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺสํ ชีตา	.. ๓๓๓	.. ๕๓
โกกนทํ ปทุมํ	.. ๓๖๒	.. ๓๓๘

โกกาทิโก ภิกขุ	ปพฺพ ๕๘๓	อญฺเฏ ๒๓๗
โกธภกฺโข ยกฺโข	.. ๘๔๗	.. ๓๔๘
โกธโล (ชนปทนต์โร)	.. ๒๘๓	.. ๘๖
ทณฺฑเทโว (เถโร)	.. ๓๕๒	.. ๔๘
ทโร ยกฺโข	.. ๘๐๗	.. ๓๐๔
เทโม เทวปฺตฺโต	.. ๒๘๓	.. ๘๓
โฆมทฺตฺสกา พฺราหฺมณคหปติกา	.. ๗๒๔	.. ๒๗๐
โฆมทฺตฺสํ นาม นิคโม	.. ,,	.. ,,
คคฺคฺรา ปกฺขรณํ	.. ๗๕๗	.. ๒๘๗
คฺงฺคา นทํ	.. ๕๗๒	.. ๒๓๓
คิฑฺฒกฺโข ปพฺพโต	.. ๔๔๖	.. ๓๖๐
โคทฺธิโก (เถโร)	.. ๔๘๘	.. ๓๗๖
ทฺฆิกโร อฺปาสโก	.. ๓๕๖	.. ๔๘
ทฺฆิกาโร เทวปฺตฺโต	.. ๒๘๗	.. ๘๕
จนฺทนฺทฺติโก อฺปาสโก	.. ๓๖๒	.. ๓๓๘
จนฺทโน เทวปฺตฺโต	.. ๒๖๐	.. ๗๔
จนฺทิมโส เทวปฺตฺโต	.. ๒๕๓	.. ๗๒
จนฺทมา เทวปฺตฺโต	.. ๒๔๓	.. ๖๘
จมฺปา (นคฺร)	.. ๗๕๗	.. ๒๘๗
จาทา ภิกฺขุณํ	.. ๕๓๗	.. ๓๘๔

อสังขารณนามานี

๓๗๓

จรัล ภิภุช	ปพฺพ ๘๓๖	อญฺเฏ ๓๓๓
จุตฺตโกกนทา ปชฺชนนฺตฺส ชีตา	.. ๓๓๓	.. ๔๑
ชฎาภารทฺวาไซ พฺราหฺมโณ	.. ๖๔๔	.. ๒๔๒
ชนฺตุ เทวปฺคุโต	.. ๒๘๔	.. ๘๗
สมฺโพหนทํ (สุวณฺณ)	.. ๓๐๘	.. ๘๓
ชาตินี ดาวตีสกายิกา เทวตา	.. ๗๗๔	.. ๒๘๔
เชตวนํ (ฮาราม)	.. ๓	.. ๓
คครสีชํ ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ	.. ๓๘๓	.. ๓๓๓
คณฺหา มารชฺตา	.. ๕๐๕	.. ๓๘๓
คโปทาราม วิหาร	.. ๔๔	.. ๓๒
คายน เทวปฺคุโต	.. ๒๓๘	.. ๖๗
ดาวตีสํ เทวา	.. ๕๔๓	.. ๓๘๕
คฺฤทฺ ปจฺเจกพฺรหฺมา	.. ๕๘๖	.. ๒๓๘
คฺฤตฺตา เทวา	.. ๕๔๓	.. ๓๘๕
ทกฺขิณาคิริ (ชนบท)	.. ๖๗๓	.. ๒๕๓
ทามติ เทวปฺคุโต	.. ๒๒๘	.. ๖๕
ทัมมยฺชิ เทวปฺคุโต	.. ๒๕๖	.. ๗๓
เทวทฺคุโต ภิภุช	.. ๖๐๘	.. ๒๒๕
เทวทฺโต พฺราหฺมโณ	.. ๖๘๓	.. ๒๕๗
เทวานมินฺโท เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖

ชนนุชานี พุราหุมนี	ปพฺพเพ ๖๒๖	ขงฺเก ๒๓๕
นครกัม นาม นิคโม	.. ๓๘๒	.. ๓๒๗
นนุททวนัน (อุยฺยานัน)	.. ๒๔	.. ๘
นนุทโน เทวปฺตุโต	.. ๒๕๘	.. ๗๓
นนุทิวิตฺตาโต เทวปฺตุโต	.. ๓๐๓	.. ๘๐
นนุโท เทวปฺตุโต	.. ๒๘๘	.. ๘๘
นวกมมิกภารทฺวาไซ พุราหุมนโน	.. ๗๐๕	.. ๒๖๔
นาคทฺตุโต (เถโร)	.. ๗๗๘	.. ๒๘๕
นิโก เทวปฺตุโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
นิคฺคฺโค นวปฺตุโต (ติคฺคฺกโร)	.. ๓๓๖	
นิคฺครชกปโป (เถโร)	.. ๗๒๗	.. ๒๗๒
นิมฺมานรติโน เทวา	.. ๕๕๓	.. ๓๘๕
นिरพฺพุโท นิริโย	.. ๖๐๔	.. ๒๒๒
เนรมฺชรา นที	.. ๔๓๖	.. ๓๕๐
นภฺชโก กาทิยาโน (ติคฺคฺกโร)	.. ๓๓๗	.. ๘๖
นภฺจนิคฺคฺคาโต พุราหุมนโน	.. ๗๐๓	.. ๒๖๓
นภฺชฺชนโน วสฺสวตฺตาทกเทวราชา	.. ๓๓๓	.. ๔๓
นภฺจสฺสาตา พุราหุมนคฺคาโม	.. ๔๖๗	.. ๓๖๖
นภฺจาสจฺจโน เทวปฺตุโต	.. ๒๓๖	.. ๖๗
นภฺโม นิริโย	.. ๖๐๐	.. ๒๒๓

ยถาชาธนาณามานี

๓๗๕

ปรมิณิตวสวตฺติโน เทวา	ปพฺพ ๕๔๓	ปิฎก ๑๘๕
ปเสนทิโกศลโต ราชา	.. ๓๒๒	.. ๘๘
ปุกกุสาดิ (เถโร)	.. ๑๕๒	.. ๔๘
ปุณฺฑริโก นิริโย	.. ๖๐๔	.. ๒๒๓
ปุนพพสุมาตา ยกุฉิ	.. ๘๒๓	.. ๓๐๘
ปุกุพาราม (วิหาโร)	.. ๓๕๔	.. ๑๓๓
ปุนฺทุทโท เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
ปุรโณ กสฺสโป (ติคฺคกโร)	.. ๓๑๔	.. ๘๕
ผลคณฺโฑ (เถโร)	.. ๑๕๒	.. ๔๘
พโก พุรหุมา	.. ๕๖๖	.. ๒๐๘
พฺรหฺมเทโว (เถโร)	.. ๕๖๓	.. ๒๐๖
พฺรหฺมปาริสสฺสxo พุรหุมา	.. ๕๘๓	.. ๒๑๔
พหุทนต์ (เถโร)	.. ๑๕๒	.. ๔๘
พาวณสึ (นคร)	.. ๔๒๕	.. ๑๕๒
พิณฺดิกภารทฺวาโส พฺรหฺมโณ	.. ๖๓๘	.. ๒๔๐
ภทฺธิโย (เถโร)	.. ๑๕๒	.. ๔๘
ภารทฺวาชโคตฺโต พฺรหฺมโณ	.. ๖๒๖	.. ๒๓๕
ภิกฺขโก พฺรหฺมโณ	.. ๗๑๖	.. ๒๖๗
มกฺขติ โคธํโธ (ติคฺคกโร)	.. ๓๑๕	.. ๘๕
มฆวา เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖

มโฆ มาณโว	ปพฺเพ ๘๐๘	อิงเก ๓๓๖
มณิกทุโท ยกุโฆ	.. ๘๓๓	.. ๓๐๖
มณิมภาพกั เจติยั (ฉิทาโร)	.. ๖๖	.. ๖๖
มทุทกุกุณิ (มิตทายั)	.. ๓๒๒	.. ๓๘
มตุตา วาชาโน	.. ๖๒๐	.. ๒๓๓
มตุติกา เทวี่	.. ๓๔๖	.. ๓๐๘
มหัตถั ถิจุณวี่ วาชา	.. ๘๓๒	.. ๓๓๗
มหากปฺปี่โน (เถโร)	.. ๕๗๗	.. ๒๓๓
มหากตุสฺสโป (เถโร)	.. ๕๗๖	.. ๒๓๒
มหาโมคฺคตุตฺตานโน โคตมตุสฺส อคฺคตุตฺตาวโก	.. ๕๗๕	.. ๖๖
มหาวณั	.. ๓๓๕	.. ๓๖
มาคโฆ เทวปฺตุโต	.. ๒๒๗	.. ๖๔
มาโฆ เทวปฺตุโต	.. ๒๒๔	.. ๖๖
มาณวคามิโย เทวปฺตุโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
มาตติ ตังคาหโก เทวปฺตุโต	.. ๘๗๐	.. ๓๒๔
มาตุโปตฺตโก พุราหุมนโน	.. ๗๓๓	.. ๒๖๖
มานตุตฺตทุโฆ พุราหุมนโน	.. ๖๘๔	.. ๒๖๓
ยามา เทวา	.. ๕๔๓	.. ๓๘๕
วาคา มาวรขัตา	.. ๕๐๕	.. ๓๘๓
วาชคหั (นคฺว)	.. ๕๐	.. ๓๓

อสังขารณนามานี

๓๗๗

ราหู อสุรินโท	ปพฺพ ๒๔๓	อญฺเฏ ๖๘
โรรูกั (นิรยั)	.. ๓๓๒	.. ๔๓
โรหิตสัสสั เทวปุตฺโต	.. ๒๘๕	.. ๘๗
วญฺคัสสั (เถโร)	.. ๗๒๗	.. ๒๗๒
วชฺชปุตฺตโก ภิกฺขุ	.. ๗๘๓	.. ๒๘๖
วชิรา ภิกฺขุณั	.. ๕๕๒	.. ๓๘๗
วาสัโว เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
วาสุทตฺโต เทวปุตฺโต	.. ๒๖๒	.. ๗๕
วชิยา ภิกฺขุณั	.. ๕๓๓	.. ๓๘๓
เวชยนฺโต ปาสาโท	.. ๘๒๘	.. ๓๔๓
เวณฺมพรี เทวปุตฺโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
เวณฺนุ เทวปุตฺโต	.. ๒๕๔	.. ๗๒
เวปฺพิตฺติ อสุรินโท	.. ๒๔๓	.. ๖๘
เวภพิงคั (นิคโม)	.. ๓๕๖	.. ๔๘
เวโรจโน อสุรินโท	.. ๘๘๐	.. ๓๓๐
เวสัถั (นคั)	.. ๓๓๓	.. ๔๓
สกุณนามโก ยกุโ	.. ๘๐๕	.. ๓๐๓
สกุโก (ชนปทนฺตโร)	.. ๓๓๕	.. ๓๖
สกุโก เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
สกุครโว พุราหมโน	.. ๗๓๘	.. ๒๖๘

สณฺขโย เวตฐุสฺสปุทฺโต (ตฺติฏฺถโกโร)	ปพฺพเพ ๓๒๔	ยงฺเก ๘๘
สตุฏฺฐปกาณฺธิกา เทวตาโย	.. ๗๘	.. ๒๔
สณฺฑกฺกมาโร พุรฺรหฺมา	.. ๖๐๖	.. ๒๒๕
สบบฺบิณฺโณ นทฺธิ	.. ,,	.. ,,
สมฺมุทฺโต อสุริยฺโก	.. ๘๐๐	.. ๓๓๒
สมฺมุทฺโต สฺสึสฺส อคฺคสวโก	.. ๖๓๔	.. ๒๒๘
สมิทฺธิ (เกโร)	.. ๔๔	.. ๓๒
สหมฺมุติ พุรฺรหฺมา	.. ๕๕๖	.. ๒๐๓
สทฺถ์ เทวปุทฺโต	.. ๓๓๓	.. ๘๕
สทฺถ์สทฺถ์ เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
สวเกทฺ (นกวฺ)	.. ๒๖๖	.. ๗๖
สวณฺ นาม อฺปาสฺสึกาปุทฺโต	.. ๘๓๔	.. ๓๐๖
สวริปุทฺโต โคตมสฺส อคฺคสวโก	.. ๒๗๕	.. ๗๘
สวณฺ	.. ๖๒๐	.. ๒๓๓
สวคฺค (นกวฺ)	.. ๓	.. ๓
สวชฺ สมนฺมาสมฺมุทฺโต	.. ๖๓๔	.. ๒๒๗
สวคฺคโย (เกโร)	.. ๓๕๒	.. ๔๘
สวโก ยกฺโข	.. ๘๒๗	.. ๓๓๐
สวโร เทวปุทฺโต	.. ๒๗๘	.. ๘๐
สวณฺ	.. ๘๒๖	.. ๓๓๐

อสังขารณนามานี

๓๗๘

ตั้งอุปจาทา ภิกขุขันธ์	ปพฺพเพ ๕๔๕	อญฺเฏ ๓๘๕
ตั้งภิกขา ภิกขุขันธ์	.. ๘๓๒	.. ๓๓๒
ตั้งมุปติ เทวราชา	.. ๘๐๘	.. ๓๓๖
ตั้งทตฺโต (อนาถบิณฑิกโก) เสด็จ	.. ๘๓๐	.. ๓๓๒
ตั้งทฐาวาสกัณฐิกา (เทวา)	.. ๓๓๖	.. ๓๖
ตั้งทฐาวาส ปจฺเจกพฺรหฺมา	.. ๕๘๖	.. ๒๓๕
ตั้งทฐิกการทฐาไซ พฺรหฺมโน	.. ๖๔๘	.. ๒๔๓
ตั้งทตฺตโน มาณโว	.. ๓๖๖	.. ๓๓๘
ตั้งมฺมา สภา	.. ๘๖๘	.. ๓๒๔
ตั้งทฐิกการทฐาไซ พฺรหฺมโน	.. ๖๕๘	.. ๒๔๕
ตั้งทฐิกา นท	.. ,,	.. ,,
ตั้งพฺรหฺมา เทวปฺตฺโต	.. ๒๖๔	.. ๗๕
ตั้งพฺรหฺมา ปจฺเจกพฺรหฺมา	.. ๕๘๖	.. ๒๓๕
ตั้งวิโย เทวปฺตฺโต	.. ๒๔๖	.. ๗๐
ตั้งวิโร เทวปฺตฺโต	.. ๘๔๘	.. ๓๓๗
ตั้งสิโม เทวปฺตฺโต	.. ๓๐๕	.. ๘๒
ตั้งสิโม เทวปฺตฺโต	.. ๘๕๖	.. ๓๓๘
ตั้งจิตฺโตโม ยกฺโข	.. ๘๐๗	.. ๓๐๔
ตั้งนนิคโม (คาโม)	.. ๔๒๘	.. ๓๕๔
ตั้งรี เทวปฺตฺโต	.. ๒๘๒	.. ๘๒

เสถา ภิกขุณี	ปพฺพ ๕๔๘	ขงเก ๓๘๖
โสคนฺธิโก นรโย	.. ๖๐๔	.. ๒๒๒
โสมา ภิกขุณี	.. ๕๒๕	.. ๓๘๘

คาถานํ ปจิมปาทา

อภฺโกธสฺส กุโธ โกโธ	ปพฺพ ๖๓๓	องฺเก ๒๓๘
อภฺเขยฺยสฺสณฺณิโน สฺตฺตา	.. ๕๒	.. ๓๖
อภฺจฺนุํ หตฺตํคฺคํ	.. ๕๓๐	.. ๓๘๓
อภฺจฺยํ เทสฺยํคฺคํ	.. ๓๓๐	.. ๓๔
อภฺเจนฺติ กาธา ตฺรยญฺติ รตฺติโย	.. ๘	.. ๔
อภฺเจนฺติ กาธา ตฺรยญฺติ รตฺติโย	.. ๒๘๘	.. ๘๘
อภฺจฺรคณฺสงฺฆญฺจํ	.. ๓๔๓	.. ๔๕
อภฺเจชฺช คณฺหํ คณฺสงฺฆวารี	.. ๕๓๘	.. ๓๘๖
อชฺช ปณฺณรเส วิสฺสุทฺธิยา	.. ๗๔๖	.. ๒๘๓
อชฺชามิ เต อากุโส ธา ทิฏฺฐิ	.. ๕๗๘	.. ๒๓๓
อณฺณกา สํคฺคตฺตานํ	.. ๓๐๗	.. ๓๓
อตุตฺตานญฺเจ ปิยํ ชณฺณา	.. ๓๓๖	.. ๓๐๔
อตุติ นิสฺสรณํ โลก	.. ๕๒๔	.. ๓๘๘
อนฺตฺติกฺขโร ปาโส	.. ๔๕๘	.. ๓๖๔
อนฺโตชฺชา พหิชฺชา	.. ๖๐	.. ๒๐
อนฺโตชฺชา พหิชฺชา	.. ๖๔๕	.. ๒๔๒
อนฺนเมวามินฺนุทฺติ	.. ๓๓๘	.. ๔๔
อนฺนเมวามินฺนุทฺติ	.. ๒๘๒	.. ๘๒

อนิจฺจา วต สงฺขารํ	ปพฺเพ ๖๒๓	อิงฺเก ๒๓๒
อนฺนุสํหํ อวายามํ	.. ๘๔๘	.. ๓๓๘
อนฺนุสํหํ อวายามํ	.. ๘๕๗	.. ๓๒๐
อนินฺนํ นินฺนํ ตฺถสํ	.. ๓๔๒	.. ๔๕
อปปเมยฺยํ ปมฺนิหฺโต	.. ๕๘๓	.. ๒๓๘
อปปเมยฺยํ ปมฺนิหฺโต	.. ๕๘๕	.. ,,
อปรํเต เต อมตํสํ ทฺวารํ	.. ๕๕๗	.. ๒๐๓
อปฺปณฺณํ ปสฺวิ มาโร	.. ๔๖๘	.. ๓๖๗
อภฺตฺวา ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุ	.. ๔๕	.. ๓๒
อมนฺตํสํสาเน อุกํ วสฺสํ	.. ๓๘๘	.. ๓๓๒
อโยนิโส มนฺตํการํ	.. ๗๘๐	.. ๒๘๘
อธฺมํ รุกฺขมฺเต วา	.. ๘๖๖	.. ๓๒๓
อธฺมํ วิหรนฺตานํ	.. ๒๓	.. ๗
อติณฺจํ ติณฺจํ ปหาย	.. ๗๓๒	.. ๒๗๔
อติ วิย เมชฺชํ ขายติ	.. ๗๖๘	.. ๒๘๓
อวิทํ อปฺปนฺนาเส	.. ๓๕๒	.. ๔๘
อวิทํ อปฺปนฺนาเส	.. ๒๘๗	.. ๘๕
อสุตฺตเมชฺชํ ปุสฺสเมชฺชํ	.. ๓๕๓	.. ๓๓๐
อหํ สุกฺโก โถเก	.. ๕๓๔	.. ๓๘๔
อาทิตฺตํสํ อคารํสํ	.. ๓๓๖	.. ๔๓

กาถานํ ปจฺมปาทา

๓๘๓

อายุํ อาโรคิยํ วณฺณํ	ปพฺเพ ๓๘๐	อฺงเก ๓๒๖
อรรภถ นิกฺขมถ	.. ๖๓๗	.. ๒๓๐
อรรามเจตฺยา วณฺเจตฺยา	.. ๘๒๓	.. ๓๔๓
อิตฺถิภาโว กิํ กยิรา	.. ๕๒๗	.. ๓๘๐
อิตฺถึปํ หิ เอกจฺจยา	.. ๓๗๗	.. ๓๒๕
อิทํ หิตํ เขตฺวณํ	.. ๓๔๗	.. ๔๖
อิทํ หิตํ เขตฺวณํ	.. ๒๗๕	.. ๗๗
อิธ ฉินฺทิตฺตมาริตะ	.. ๓๓๔	.. ๘๕
อิชํคมา วิชฺชุปฺภาสวณฺณา	.. ๓๓๔	.. ๔๒
อิสฺสโย สมนฺพํ ปคฺคา	.. ๘๐๓	.. ๓๓๓
อิสฺสํคฺคํ พฺตวิริยญฺจ	.. ๔๓๐	.. ๓๔๕
อฺญฺจํหิ วุํ วิชิตฺตํคฺคํ	.. ๘๒๖	.. ๓๔๓
อฺญฺจํหิ ภิกฺขุ กิํ โสปี	.. ๗๖๔	.. ๒๘๓
อฺทฺธํ อโธ จ ติริยํ	.. ๔๘๔	.. ๓๗๘
อฺปนฺนํติ ชฺวีตมปฺปมายํ	.. ๗	.. ๓
อฺปนฺนํติ ชฺวีตมปฺปมายํ	.. ๒๗๓	.. ๗๗
อฺมมคฺคํคํ มารสฺสํ อภิภฺยฺย	.. ๗๕๐	.. ๒๘๔
เอกกา มยํ อรณฺเณ วิหฺราม	.. ๗๘๔	.. ๒๘๗
เอกโกว คฺวํ อรณฺเณ วิหฺรสี	.. ๗๘๕	.. ๖
เอกมฺถํ ทฺวิธาวฺจฺจํ	.. ๓๔๓	.. ๔๕

เขณิชนงฺฆิ กิถํ จีรํ	ปพฺพเพ ๗๖	อิงฺเก ๒๓
เขตเทว อหํ มณฺญเ	.. ๘๘๐	.. ๓๒๗
เขตเทว คิตฺติกุชฺยา	.. ๘๘๓	.. ๖๖
เอวํ หิ ชีวรา กุพฺพนฺติ	.. ๔๘๓	.. ๓๗๘
กจฺจุลํ คจฺวํ อนิโฆ ภิกฺขุ	.. ๒๖๘	.. ๗๖
กจฺจุลํ เต กุญฺจิภา นคฺคิ	.. ๔๐	.. ๓๓
กคฺคถ ทชฺชา เทยฺยชฺชมํ	.. ๖๘๖	.. ๒๕๘
กคฺคิ ฉินฺนเท กคฺคิ ชฺเห	.. ๓๓	.. ๔
กคฺคิ ชาครคํ สุตฺตา	.. ๓๓	.. ๕
กคฺคิ โลกสฺมิ ปชฺโชตา	.. ๖๘	.. ๒๒
กคฺคิ โลกสฺมิ ปชฺโชตา	.. ๒๒๗	.. ๖๕
กถฺวิหารํพฺพุโลธ ภิกฺขุ	.. ๕๓๗	.. ๓๘๕
กถฺสุ ทรคิ โธฆํ	.. ๒๖๐	.. ๗๔
กรณฺเฑมตํ พุราหุมนฺน	.. ๒๓๐	.. ๖๕
กสฺสโก ปฏฺฐานาติ	.. ๖๗๓	.. ๒๕๔
กสฺมา คจฺวํ ชมฺมปทานิ ภิกฺขุ	.. ๗๘๗	.. ๒๘๘
กามราเคน ทยฺยามิ	.. ๗๓๖	.. ๒๗๖
กามํ มณฺญตฺว จา มา จา	.. ๘๘๒	.. ๓๒๗
กาเยน ลํโหโร ธาตุ	.. ๓๓๘	.. ๓๐๖
กาเด ปวิสฺสํ นาคทคฺค	.. ๗๗๘	.. ๒๘๕

คาถานํ ปจํปาทา

๓๘๕

กาเวยฺยมตฺตา วิจฺจิมฺหา ปุพฺเพ	ปุพฺเพ ๗๖๐	อังกุ ๒๘๘
กิञฺเณ เม อธิคํ	.. ๕๕๕	.. ๒๐๐
กิณฑํ กุญฺธิํ พุริมิ	.. ๔๒	.. ๑๒
กิณฺหุ สันตรมาโนว	.. ๒๔๔	.. ๗๐
กิณฺหุ สันตรมาโนว	.. ๒๔๘	.. ๗๓
กิมตฺตกาโม น ทเท	.. ๒๓๓	.. ๖๐
กิมฺเม กตา ราชคฺเห มนุสฺสํ	.. ๘๓๓	.. ๓๓๓
กิสฺมํ โถโก สมนุปนโน	.. ๓๘๖	.. ๕๖
กุโธ สฺวา นิคฺคฺคฺติ	.. ๗๐	.. ๒๒
กฺุถาวกา มาตฺติ สิมฺพติสฺมํ	.. ๘๘๕	.. ๓๒๘
เกนสฺสํ อุกฺกฺโขโต โถโก	.. ๓๘๐	.. ๕๕
เกนสฺสํ นียฺติ โถโก	.. ๓๘๐	.. ๕๔
เกนสฺสํ นียฺติ โถโก	.. ๓๘๒	.. ๖
เกนสฺสํ ปิโหโต โถโก	.. ๓๘๒	.. ๕๖
เกนสฺสํ พฺชฺฌติ โถโก	.. ๓๘๔	.. ๖
เกนสฺสํ พฺภาหโต โถโก	.. ๓๘๘	.. ๕๕
เกนํ ปกโต สฺคฺโข	.. ๕๕๓	.. ๓๘๘
เกนาสิ ทุมฺโน ตาต	.. ๕๐๕	.. ๓๘๒
เกนํ ปกํ พิมํ	.. ๕๕๐	.. ๓๘๗
เกเนสฺ ยนฺนโย วิปฺปโต มหคฺคฺโข	.. ๘๒	.. ๒๗

เก นุ กมฺมมฺมฺตา กยิรฺนฺติ	ปพฺพเพ ๗๐๖	อิงฺเก ๒๖๔
เกตุํ น มานํ กยิรฺวาท	.. ๖๘๘	.. ๒๖๒
เกตุชฺช อรณฺวา โดเก	.. ๒๓๘	.. ๖๓
เกตุํ ทิฏฺฐา จ รตฺตฺโต จ	.. ๓๔๕	.. ๔๖
โกโช โว วธฺมายาตุ	.. ๘๕๕	.. ๓๕๒
กัฏฺโฏ พตฺตฺโต โหติ	.. ๓๓๗	.. ๔๔
กั นฺ อุตฺตฺติสฺส มฺมฺมฺหาติ	.. ๕๔๗	.. ๓๘๖
กั นฺ ชาตี น โรเจตี	.. ๕๓๘	.. ๓๘๔
กั นฺ ตวํ หตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	.. ๕๒๘	.. ๓๘๓
กั นฺ สตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ปจฺเจตี	.. ๕๕๔	.. ๓๘๘
กั นฺ สํโหว นทตี	.. ๔๕๐	.. ๓๖๓
กัตุํ อชฺรตฺตา ตฺวา	.. ๓๖๐	.. ๕๐
กัตุํ อิตฺตฺตฺตฺตฺตฺ โดเก	.. ๒๓๓	.. ๖๐
กัตุํ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺ สฺสํ	.. ๒๐๔	.. ๕๘
กัตุํ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺ อกฺขฺยาติ	.. ๓๗๒	.. ๕๒
กัตุํ อตฺตฺวา สฺสํ เติตี	.. ๓๘๘	.. ๕๗
กัตุํ อตฺตฺวา สฺสํ เติตี	.. ๒๒๕	.. ๖๔
กัตุํ อตฺตฺวา สฺสํ เติตี	.. ๘๔๔	.. ๓๔๘
กัตุํ เณตฺตฺวา สฺสํ เติตี	.. ๖๒๘	.. ๒๓๖
กัตุํ ชเนตี ปฺริตฺติ	.. ๓๖๖	.. ๕๓

ขตุติยํ ชาตีสัมปนํ	ปพฺเพ ๓๒๖	ขงฺเก ๘๘
คนฺโธ อีสํ จิรทกฺขิตานํ	.. ๘๘๗	.. ๓๓๒
คมเนน น ปตฺตพฺโพ	.. ๒๘๘	.. ๘๘
คมภฺรปณฺโณ เมธวํ	.. ๗๕๓	.. ๒๗๘
คมภฺรฐเป พหุภเณ เว	.. ๗๑๐	.. ๒๖๕
คาถาภิกฺคํ เม อโฆชนฺยํ	.. ๖๕๖	.. ๒๕๕
คาถาภิกฺคํ เม อโฆชนฺยํ	.. ๖๖๒	.. ๒๕๗
คาถาภิกฺคํ เม อโฆชนฺยํ	.. ๖๗๕	.. ๒๕๔
คิริทฺตคจฺจํ เณ	.. ๗๖๗	.. ๒๘๒
จตุจฺจํ นวทวารํ	.. ๗๔	.. ๒๓
จตุจฺจํ นวทวารํ	.. ๓๐๓	.. ๘๐
จนฺโท ยถา วตฺตวาทเก นภ	.. ๗๕๘	.. ๒๘๘
จรณฺติ พาทา ทมฺเมธา	.. ๒๘๑	.. ๘๑
จาทุทฺถํ ปณฺจทฺถํ	.. ๘๑๕	.. ๓๐๗
จิรํ อด ปสฺสํ	.. ๒	.. ๒
ฉินฺท ใสํ ปฏกมฺม	.. ๒๓๘	.. ๖๗
เชตฺวา ชิตํ เชตฺวา ปสฺสํ	.. ๓๒๐	.. ๓๗
ชยํ เว มณฺณติ พาโถ	.. ๖๓๖	.. ๒๔๐
ชยํ เวรํ ปสฺสํ	.. ๓๗๑	.. ๓๒๒
ชฺรณฺติ เว ราชรา ตํจิตุตา	.. ๓๓๓	.. ๓๐๒

คานาน ปจิมปาทา

๓๘๘

เชคุจฺฉิ นิปโก ภิกฺขุ	ปพฺพเพ ๓๑๖	อังกุเ ๘๖
จีเต มชฺฌนฺตฺติเก กาเถ	.. ๓๒	.. ๓๐
จีเต มชฺฌนฺตฺติเก กาเถ	.. ๗๘๒	.. ๒๘๘
คคฺค จิตฺตํ ปณฺธิเชหิ	.. ๗๗๔	.. ๒๘๔
คคฺร ภิกฺขโว สฺมาทํหฺสํ	.. ๓๓๘	.. ๓๗
คถาคคํ อรหนฺตํ	.. ๒๔๒	.. ๖๘
คถาคคํ อรหนฺตํ	.. ๒๔๗	.. ๗๐
คทาสิ ยํ ภิํสนํ	.. ๖๒๔	.. ๒๓๓
คโปกมฺมา อปฺกมฺม	.. ๔๓๗	.. ๓๕๐
คโปสิคฺคฺจฺฉาย อายคฺคฺตา	.. ๓๓๘	.. ๘๖
คโปสิคฺคฺจฺฉาย สํสํวตฺตโต	.. ๓๓๕	.. ๘๕
คเมว วาจี ภาเสยฺย	.. ๗๔๐	.. ๒๗๘
คโย สุปฺณณา จตุโร จ ทํสา	.. ๕๘๘	.. ๒๓๗
คาวตํสา จ ยามา จ	.. ๕๔๓	.. ๓๘๕
คํหิ วิชฺชาหิ สมนฺนโน	.. ๖๕๔	.. ๒๔๔
คฺคฺนํ อุตฺตริเก โหหิ	.. ๘๒๓	.. ๓๐๘
คฺคฺนํ ภูโต ภวํ คิฏฺฐ	.. ๖๘๓	.. ๒๕๗
เต มเตสฺส น มียฺยนฺติ	.. ๘๘	.. ๒๖
เต วิชฺชา อิทฺธิปคฺคฺตา จ	.. ๕๘๓	.. ๒๓๔
เต หิ โสตฺถิ คมิสฺสณฺติ	.. ๒๕๒	.. ๗๒

คัม มนัสสันติ เทววิชชา	ปพฺพ ๘๒๘	อญฺเฏ ๓๔๔
คัม หิ เอเต นมัสเสยฺยํ	.. ๘๓๘	.. ๓๔๖
ททนต์ เทเก วิสเม นินฺนุชา	.. ๘๓	.. ๒๗
ทวาสคฺคตฺติ โคตม ปุณฺณกามา	.. ๕๖๘	.. ๒๓๐
ทหฺรา คฺคํ ฐปวตฺติ	.. ๕๓๒	.. ๓๘๒
ทพฺพิทฺโท ปุริสํ ราช	.. ๓๘๘	.. ๓๓๘
ทัมมายุ มนุสฺसानํ	.. ๔๔๓	.. ๓๕๘
ทกฺกํ ทฺคตฺติคฺคชฺฌ	.. ๓๖	.. ๑๓
ทกฺกํ วาปี กโรนฺติ	.. ๒๓๒	.. ๖๖
ทคฺคเม วิสเม วา	.. ๒๓๕	.. ๖
ทคฺคทํ ททมานานํ	.. ๘๐	.. ๒๖
ทคฺคทํ วาปี ทนฺติ	.. ๒๓๓	.. ๖๖
ทคฺคทํ วาปี สฺมาทนฺติ	.. ๒๓๔	.. ๖
ทเว อิตฺ พฺราหฺมณิ พฺราหฺมโถโก	.. ๕๖๕	.. ๒๐๗
ทณฺณํ ฌนํ ฐคํ ฐาตฺรํ	.. ๓๘๒	.. ๓๓๔
ทมฺโม รหฺโท พฺราหฺมณ สํตฺติคฺโค	.. ๗๒๒	.. ๒๖๘
ทมฺมํ จเร โยมี สฺมณฺชกํ จเร	.. ๘๓	.. ๒๗
ทคฺคํ ปสฺสํ อสฺสํ	.. ๗๕๖	.. ๒๘๖
ทคฺคิ ปุคฺคตฺมํ เบนํ	.. ๒๘	.. ๘
ทคฺคิ นิสฺสวณํ โถเก	.. ๕๒๓	.. ๓๘๘

คำถ่าน ปจิมปาทา

๓๘/๓

น ตฺวํ พาเถ ปชานาสี	ปพฺพ ๒๕	อิงเก ๘
น เตน ภิกฺขโก โหติ	.. ๗๓๗	.. ๒๖๗
น เท สฺสํ ปชานนฺติ	.. ๒๔	.. ๘
น คํ ทพฺพํ พนฺนมาหุ ชีวรา	.. ๓๕๓	.. ๓๓๒
นทตฺตเรสุ สณฺฑาเน	.. ๗๘๓	.. ๒๘๖
นนฺทติ ปฺตฺเตหิ ปฺตฺติมา	.. ๒๖	.. ๘
นนฺทติ ปฺตฺเตหิ ปฺตฺติมา	.. ๔๓๘	.. ๓๕๗
นนฺทิกวปริกฺขยา	.. ๖	.. ๓
น ปจฺจนิกสาเตน	.. ๗๐๓	.. ๒๖๓
น มานกามสฺส ทโม อิตฺติ	.. ๓๘	.. ๖
น มานํ พฺราหฺมณํ สํชฺ	.. ๖๘๖	.. ๒๖๓
นโม เท พุทฺธวํสํ	.. ๒๔๓	.. ๖๘
นโม เท พุทฺธวํสํ	.. ๒๔๖	.. ๗๐
นยิทํ ปกตํ พิมฺพํ	.. ๕๕๓	.. ๓๘๗
น วณฺณรูปเนน นโร สุชาโต	.. ๓๕๘	.. ๓๓๕
น สฺนฺติ กามา มนุสฺสํ นิจฺจา	.. ๓๐๓	.. ๓๓
น สฺสพทจฺติโตมฺหิ	.. ๘๔๘	.. ๓๕๐
นท นฺนิมสฺสํ สมนฺตํ	.. ๖๖๘	.. ๒๕๐
นาจุจฺยนฺติ อโหรวตฺตา	.. ๔๔๔	.. ๓๕๘
นาสุตฺตํ สุตฺติ จ	.. ๕๘	.. ๓๘

นาหุ อสุธาสปสุธาสโต	ปพฺพเพ ๖๒๕	อญฺเฏ ๒๓๓
นิกฺขนฺตํ วต มํ สฺนฺตํ	.. ๗๒๘	.. ๒๗๒
นิจฺจํนฺตฺรสุตฺตมํ จิตฺตํ	.. ๒๖๔	.. ๗๕
นิตฺถา ตนฺทํ วิชฺฌิตฺตา	.. ๓๔	.. ๓๐
เนตํ คจฺ ปฏฺฐูปํ	.. ๔๕๖	.. ๓๖๓
เนสา สฺภา ยตฺถ น สฺนฺติ สฺนฺโต	.. ๗๒๕	.. ๒๗๐
นฺกฺขโก กาทิยาโน นิกฺขโน	.. ๓๓๗	.. ๘๖
นฺจเวทา สฺตํ สฺมํ	.. ๓๓๐	.. ๔๐
นฺจฺจิตฺติ สฺมณฺณาโต	.. ๓๓๓	.. ๘๔
นฺจฺจิตฺติ สฺมณฺณาโต	.. ๓๓๒	.. ๖
นฺทุมิ ยถา โกกนฺทํ สฺนฺนํ	.. ๓๖๒	.. ๓๓๘
นฺพพตฺตํ สฺวณฺณตฺตํ	.. ๔๗๗	.. ๓๗๐
นฺโรตฺตํ นิกฺขนฺ	.. ๗๔๘	.. ๒๘๓
นฺหาสิ สฺนฺทํ น วิมานมาคา	.. ๕๔	.. ๓๗
นฺทฺโรตฺติ มคเชตฺตํ ปพฺพเพ	.. ๕๕๖	.. ๒๐๓
นฺปํ น กยิรา จจฺสา มนฺสา	.. ๕๕	.. ๓๗
นฺจฺจามิ ตํ โคตม ฐวฺปิณฺณ	.. ๒๕๘	.. ๗๓
นฺจฺจํ วต ปตฺวิ พฺหุ	.. ๘๓๕	.. ๓๓๓
นฺจฺจํ วต ปตฺวิ พฺหุ	.. ๘๓๗	.. ๓๓๔
นฺนํนํ เจว วปฺนฺติ พฺหุ	.. ๖๘๐	.. ๒๕๖

คำถ่าน ปจิมปาทา

๓๘๓

ปฐิสฺสํ หิ ชาตสฺส	ปพฺเพ ๕๘๗	อฺงเก ๒๑๘
ปฐิสฺสํ หิ ชาตสฺส	.. ๖๐๕	.. ๒๒๓
ผถํ เว กทถิ หนฺติ	.. ๖๓๐	.. ๒๒๖
พฺนุโหติ มวฺปาเสณ	.. ๔๒๖	.. ๓๕๓
พฺนุโหติ สพฺพปาเสหิ	.. ๔๒๘	.. ๓๕๔
พหุํมี ปถมี ชปฺปี	.. ๖๕๐	.. ๒๔๓
พาตา กุมฺพนาเพหิ	.. ๕๒๓	.. ๓๘๖
พฺพุชานพฺพุโ โส เถโร	.. ๗๕๓	.. ๒๘๕
ภยา นุ มชฺวา สกฺก	.. ๘๗๐	.. ๓๒๔
ภิกฺขุ สฺยา ฉายิ วิมฺุตฺตจิตฺโต	.. ๒๕๗	.. ๗๓
ภียโย พาตา ปกฺขเมยฺยํ	.. ๘๗๘	.. ๓๒๖
โภเค ปตฺถยมาเนน	.. ๓๘๕	.. ๓๓๐
มคฺชํ คตา โถสถํ คตา	.. ๗๗๐	.. ๒๘๓
มจฺฉเวรา จ ปมาทา จ	.. ๘๗	.. ๒๖
มจฺฉเวรา จ ปมาทา จ	.. ๘๕	.. ๒๘
มนฺทียา นุ เสถิ อฺทหาหุ กาวะยฺยมตฺโต	.. ๔๕๓	.. ๓๖๒
มนฺชสฺสํ สทา สติมฺโต	.. ๓๖๕	.. ๓๓๘
มทฺทชฺนา มหาโภคา	.. ๗๒	.. ๒๒
มหาจฺวร มหาปฺนฺณ	.. ๔๘๐	.. ๓๗๗
มหาสมโย ปวณฺสมิ	.. ๓๓๘	.. ๓๗

มา ชาคี ปุรุณ จรณญะ ปุรุณ	ปพฺพ ๖๖๐	อิงเก ๒๔๖
มาตาเปตฺติภวํ ชนฺตํ	.. ๘๐๗	.. ๓๓๖
มานถํ ชหสฺสํ โคตม	.. ๗๓๔	.. ๒๗๕
มา พฺราหฺมณ ทารุสฺมาทหาโน	.. ๖๖๕	.. ๒๔๘
มายาวํ มชฺวา สกฺก	.. ๘๕๓	.. ๓๕๓
มา โว โกโธ อชฺฌณภว	.. ๘๕๗	.. ๓๕๒
มา สทฺทหมกรํ ปิยงฺกร	.. ๘๒๐	.. ๓๐๘
เมทวณฺณญะ ปาสาณํ	.. ๕๐๔	.. ๓๘๓
ยชมานานํ มนุสฺสํ	.. ๘๒๓	.. ๓๔๒
ยโต ยโต มโน นินฺวาเรย	.. ๖๒	.. ๒๐
ยถา นามํ คทา จสฺส	.. ๖๔๒	.. ๒๔๒
ยถาปิ เสธา วิปฺลา	.. ๔๓๕	.. ๓๔๘
ยมุคํ อิตฺถิ ปตฺตพฺพิ	.. ๕๒๖	.. ๓๘๘
ยเมตํ วาริชํ ปุปฺผํ	.. ๗๘๖	.. ๓๐๓
ยสฺส สทฺธา คทาเค	.. ๘๓๘	.. ๓๔๓
ยสฺสเสว ภีโต น ททาติ มจฺฉริ	.. ๘๘	.. ๒๖
เยเกจิ พุทฺธํ สฺรณํ คทาเต	.. ๓๒๓	.. ๓๗
เยเกจิ ฐปฺวา อิท วา หุริ วา	.. ๓๒๐	.. ๘๗
เย จ อตฺถา สมฺพุทฺธา	.. ๕๖๒	.. ๒๐๖
เยช มจฺฉริโน โถเก	.. ๓๔๘	.. ๔๖

คำถ่าน ปฐมปาฐา

๓๘๕

เย นั ททนต์ สทุทาย	ปพเพ ๒๘๔	อิงเก ๘๒
เยถ์ ชมมา อปปฏิวิตตา	.. ๑๕	.. ๕
เยถ์ ชมมา สุตมมุชชา	.. ๑๗	.. ๖
เยหิ ชาเตหิ นนทิสถ์	.. ๖๘๐	.. ๒๕๘
เยหิ ชาเตหิ นนทิสถ์	.. ๖๘๑	.. ๖
โย อปฏทฐสถ์ นรสถ์ ทุสสทติ	.. ๖๓๘	.. ๒๔๑
โย ทุทฐมทททฐิ ยโตนิทาน์	.. ๔๘๓	.. ๑๗๔
โย มาคร บัทร วา	.. ๗๑๔	.. ๒๖๗
โย สุตตเคหานิ เสวติ	.. ๔๓๓	.. ๑๕๕
โย โหติ ภิกขุ อรหิ กตาว์	.. ๖๔	.. ๒๐
ยัม มุสา ภณโต ปาบี	.. ๘๘๘	.. ๓๓๐
ยัม วทนต์ มมยทนต์	.. ๔๗๓	.. ๑๖๘
ยัม หิ เทวา มนุสสา จ	.. ๘๓๔	.. ๓๔๕
ราโค จ โทโส จ กุโตนิทานา	.. ๘๐๘	.. ๓๐๕
รุกขมุตคหนั ปตักกีย	.. ๗๗๒	.. ๒๘๔
รฐา สทฐา คนฐา รฐา	.. ๔๖๖	.. ๑๖๖
รฐา สทฐา คนฐา รฐา	.. ๕๓๓	.. ๑๘๒
รฐัม น ชีวนต์ วทนต์ พุทฐา	.. ๘๐๒	.. ๓๐๓
รฐัม เวทียถ์ สณณิ	.. ๔๖๓	.. ๑๖๕
โตโก โทโส จ โมโห จ	.. ๓๓๐	.. ๓๐๒

โตโก โตโส จ โมโท จ	ปพเพ ๔๐๔	ขงเก ๓๕๓
วายเมเถว ปุริโส	.. ๘๘๓	.. ๓๓๐
วิปโต ราชคหิยานํ	.. ๓๒๓	.. ๘๗
วิคฺขมฺแปตว ปุริโส	.. ๓๗๕	.. ๓๒๔
วิเวกกาโมสี จนํ ปวิญฺโซ	.. ๗๖๒	.. ๒๘๐
เวธํถิวนเณ วิหรนฺตํ	.. ๓๓๒	.. ๔๓
ธเจมี เกวธํ ธพฺพิ	.. ๔๔๘	.. ๓๖๐
ธตฺติยา วิย โอมญฺโซ	.. ๕๖	.. ๓๘
ธตฺติยา วิย โอมญฺโซ	.. ๒๖๒	.. ๗๕
ธตฺติมโต ธทา ภทฺทํ	.. ๘๓๒	.. ๓๐๖
ธตํ ธหสฺสํณินิ ชุตฺตกาณํ	.. ๕๓๖	.. ๓๘๓
ธตํ หตฺถิ ธตํ ธสฺสา	.. ๘๒๗	.. ๓๓๐
ธตฺธา ทุตฺติยา ปุริสสฺส โหติ	.. ๓๓๓	.. ๓๕
ธตฺถายาหํ ปพฺพชฺชิตो	.. ๔๘๗	.. ๓๗๖
ธตฺถาหิ ทานํ พหุชา ปสฺสตุถิ	.. ๓๐๓	.. ๓๐
ธตฺถพนฺนุถปฺปทึนสฺส	.. ๘๐๕	.. ๓๐๔
ธตฺถพทา เว สฺสํ เสดฺติ	.. ๘๓๓	.. ๓๓๒
ธตฺถวา ทิสฺสา อนุปวิคฺคมฺม เจตฺถา	.. ๓๔๘	.. ๓๐๘
ธตฺถเว นิกฺขมฺมิตฺตํ	.. ๖๒๒	.. ๒๓๒
ธตฺถเพ ธตฺตา มริสฺสํณิ	.. ๔๐๓	.. ๓๔๒

การานํ ปจํมปาทา

๓๘๗

สพฺภเวร สฺมาเสถ	ปพฺพเพ ๗๘	อํกุเก ๒๔
สพฺภเวร สฺมาเสถ	.. ๒๗๘	.. ๘๐
สมฺพาเซ วต โอภาสํ	.. ๒๓๖	.. ๖๗
สโม วิเสสํ อุกฺวา นิตฺโตนํ	.. ๕๓	.. ๓๖
สท วรฺจิตฺนํ นว สํคาโต	.. ๓๑๘	.. ๘๖
สาธุ โข มารีตํ ทานํ	.. ๘๖	.. ๒๘
สํวตฺตํ ทามโกเคสุ	.. ๓๔๒	.. ๓๐๗
สํวตฺตํ ทามโกเคสุ	.. ๓๔๕	.. ๓๐๘
สุขชรีโน ปุเร อาสํ	.. ๒๘๔	.. ๘๗
สุขชรีโน ปุเร อาสํ	.. ๗๘๔	.. ๓๐๐
สุจิตา วต เต มนุชา	.. ๒๕๔	.. ๗๒
สุปฺปณฺณคํ อปคมฺมํ ภิกฺขุณิ	.. ๕๓๕	.. ๓๘๓
สุภาสิตํ สํสํ สิกฺขเวถ	.. ๒๒๒	.. ๖๓
เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ	.. ๖๓๒	.. ๒๒๖
โสภาวตฺติโน นุ วณฺสํ ฌายตี	.. ๔๘๗	.. ๓๗๘
โสภาวตฺติโน นุ วณฺสํ ฌายตี	.. ๕๓๕	.. ๓๘๔
สํสํวํ ทํมมทฺธานํ	.. ๔๒๓	.. ๓๕๓
สํสํวํ ทํมมทฺธานํ	.. ๔๒๔	.. ๓๕๒
หิริวิเสโส ปุริโส	.. ๓๘	.. ๓๓

ปทตฤปฺปะเกโท

ปชฺชโธตา	จตุตทาโร	ปพฺพเพ ๖๘	อญฺเฏ ๒๒
ปณฺฑิตา	เทว	.. ๘๕๔	.. ๓๕๓
ปหฺนนานิ	ปณฺญจฺจนานิ	.. ๔๐๘	.. ๓๔๔
ปคฺคกถา	จตุตทาโร	.. ๓๘๓	.. ๓๓๗
ททรา	จตุตทาโร	.. ๓๒๕	.. ๘๘
ขมฺมา	คโย	.. ๓๒๘	.. ๓๐๓
ขมฺโม	เอโก	.. ๓๗๘	.. ๓๒๖
พาธา	เทว	.. ๘๕๔	.. ๓๕๓
วตฺตปทานิ	สํคฺค	.. ๘๐๖	.. ๓๓๕
สุภาสิตํ	จตุพฺพิชฺฌํ	.. ๗๓๘	.. ๒๗๗

